

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ – MANAGEMENT ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΖΑΦΕΙΡΑ ΜΙΧΟΥ
Α.Μ. ΔΕΜΤ 1621

**«Ανάπτυξη ειδικών τουριστικών προορισμών:
η περίπτωση των Λιχάδων - Λιχαδονήσια»**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΟΥΡΕΜΕΝΟΣ

ΠΕΙΡΑΙΑΣ 2020

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού» με τίτλο:

«... Ανάπτυξη Ειδικών Τουριστικών Προσφορών - Η περίπτωση των Λιχάδων - Λιχάδονήσια»

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή Ονοματεπώνυμο

..... Ζαφειρα Μικου .....

Ζαφειρα Μικου

31/07/2020

Ευχαριστίες

Η εργασία αυτή, η οποία ήταν βασική προϋπόθεση για την ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών δεν θα ολοκληρωνόταν χωρίς την αρωγή κάποιων συγκεκριμένων ατόμων.

Νιώθω βαθιά την ανάγκη να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα μου καθηγητή κύριο Αθανάσιο Κουρεμένο που δέχθηκε με θέρμη να με βοηθήσει στην διεκπεραίωση αυτής, παρέχοντας μου σημαντικές πληροφορίες και καθοδηγώντας με, με το βέλτιστο δυνατό τρόπο για να επιτύχω το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Ακόμη, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κάθε ένα προσωπικά από τους χειριστές των караβιών που πραγματοποιούν δρομολόγια από το λιμανάκι των Καμένων Βούρλων προς το σύμπλεγμα των Λιχαδονησιών για την πολύτιμη βοήθεια τους και για τη λεπτομερή ξενάγηση που μου έκαναν κατά τη διάρκεια της μετάβασης μου στα νησιά. Χωρίς αυτούς η ερευνητική αυτή εργασία δεν θα μπορούσε να ολοκληρωθεί. λόγω της έλλειψης επαρκών πηγών.

Συνάμα, επιθυμώ να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον κύριο Αντώνιο Γρεμμενά, για τα αρχεία που μου έδωσε και για την πολύτιμη βοήθειά του.

Κλείνοντας, επιθυμώ να ευχαριστήσω τον οικογενειακό μου κύκλο και κάθε άτομο που μου παρείχε ψυχολογική και ηθική στήριξη κατά τη διεκπεραίωση αυτής της εργασίας.

Περίληψη

Η εργασία αυτή, η οποία φέρει τον τίτλο «Ανάπτυξη ειδικών τουριστικών προορισμών: η περίπτωση των Λιχάδων - Λιχαδονήσια», διεκπεραιώθηκε στο πλαίσιο του Γ' εξαμήνου της φοίτησης στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα του τμήματος «Οργάνωσης και Διοίκησης επιχειρήσεων» με τίτλο «Διοίκηση Επιχειρήσεων - Μάνατζμεντ Τουρισμού (MBA Tourism Management)».

Το μάρκετινγκ τουριστικού προορισμού αποτελεί ένα κλάδο με πολλές διαστάσεις που οφείλει η πατρίδα μας να εστιάσει αφενός για να ανταπεξέλθει στον εντεινόμενο ανταγωνισμό και αφετέρου για να καλυτερεύσει την εικόνα της προς τα έξω.

Η έρευνα αυτή εξετάζει τις τουριστικές δυνατότητες της ιδιαίτερης περιοχής των Λιχάδων. Διαδραματίστηκε στην παραλία της νήσου Μονολιάς (παλιά παραλία) και στην παραλία του νησιού που φιλοξενεί τη νέα παραλία. Εκπονήθηκε για να διερευνηθεί το προφίλ των τουριστών που επισκέφτηκαν το μέρος, ο βαθμός ικανοποίησής τους από τα χαρακτηριστικά του μέρους, καθώς και οι παράγοντες που επηρέασαν την επιλογή του προορισμού.

Σκοπός της ήταν να διαπιστωθεί ο λόγος για τον οποίο τα τελευταία χρόνια υπάρχει μία ανοδική πορεία ως προς την επισκεψιμότητα του μέρους και να διερευνηθεί αν υπάρχει δυνατότητα μεγαλύτερης ανάπτυξης του μέρους ως ένας ειδικός τουριστικός προορισμός. Η εργασία αποτελείται από τα εξής τέσσερα μέρη:

Στο πρώτο μέρος, «Παρουσίαση του τουριστικού προορισμού», γίνεται μία προσπάθεια να παρουσιαστούν πληροφορίες για το μέρος που είναι άγνωστο στη μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού. Η πληροφόρηση αυτή προκύπτει κυρίως από προφορικές πηγές και από πηγές που εμπεριέχονται στο διαδίκτυο, καθώς τα εγχειρίδια που αναφέρονται στο μέρος είναι ελάχιστα. Το μέρος αυτό συνεχίζει μελετώντας το τουριστικό προϊόν «Λιχαδονήσια» μέσα από αναλύσεις Swot και Pest και κλείνει με μία γενική αναφορά στην ευρύτερη περιοχή των Λιχαδονησιών και ειδικότερα στον νομό Ευβοίας, νομό στον οποίο ανήκει το σύμπλεγμα.

Στο δεύτερο μέρος, με τίτλο «Θεωρητική προσέγγιση», επιχειρείται να γίνει η ανάλυση κάποιων βασικών όρων του μάρκετινγκ του προορισμού της έρευνας και

κάποιων άλλων σημαντικών εννοιών για την απαραίτητη σύνδεση της θεωρίας του μάρκετινγκ με τα ευρήματα της έρευνας.

Στο τρίτο μέρος, «Παρουσίαση της έρευνας», παρατίθενται τα αποτελέσματα αυτής για κάθε ερώτηση του ερωτηματολογίου. Η περιγραφική αυτή ανάλυση εμπλουτίζεται με την ανάλυση της συσχέτισης κάποιων ερωτημάτων με κάποια άλλα ερωτήματα, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μέρους.

Κλείνοντας, στο τελευταίο μέρος παρουσιάζονται ορισμένες προτάσεις και προϋποθέσεις για την τουριστική ανάπτυξη του μέρους.

Abstract

This thesis, called “Development of special touristic destinations – a study case for Lichades - Lichadonisia”, was completed during the 3rd semester of my master's degree of the department “Business Management & Administration” called “Business Administration-Tourism Management (MBA Tourism Management)”.

Touristic destination marketing is a multidimensional field on which our country must focus in order to cope with the mounting competition and improve its international image.

The present research examines the touristic potentials of the special area of Lichades. It took place in the beach of the island “Monolia” (old beach) and the beach of the island “Small Lichadonisi” (new beach), as it is called by the locals. It was conducted to study the profile of the tourists who visited the island, how satisfied they were with the characteristics of the island and the factors that influenced the choice of the destination.

The aim of the study was to explore the reason why there is an increase in the number of people who visit the place and whether there is a chance of greater development of the place as a special touristic destination. The thesis consists of the following four parts:

The first part, “Presentation of the touristic destination” attempts to present information of the place, which remains unknown to the majority of the population. The information is mainly derived from oral and internet sources, as there are only few books referring to the island. The first part continues with the study of the touristic product “Lichadonisia” through the analyses of Swot and Pest and ends with a general report on the wider area of Lichadonisia and especially on the prefecture of Evia where Lichadonisia belong to.

The second part, titled “Theoretical Approach”, refers to the analysis of some basic definitions of destination marketing and some other important notions for the essential connection of marketing theory with the findings of the study.

In the third part called “Presentation of the research”, are mentioned the results of every question of the questionnaire. The descriptive analysis is enriched with the analysis

of the correlation and the cross tabulation of some questions with some others, which can lead to useful conclusions about the special characteristics of the place.

In conclusion, the last part presents some suggestions and requirements for the touristic development of the place.

Πίνακας Περιεχομένων

Κεφάλαιο 1: Παρουσίαση του τουριστικού προορισμού	1
1.1 Εισαγωγή στα Λιχαδονήσια.....	1
1.1.1 Ιστορική παρουσίαση του προορισμού.....	2
1.1.2 Όνομα προορισμού - Μύθος.....	5
1.2 Γενικά στοιχεία του προορισμού	9
1.2.1 Γεωγραφικός προσδιορισμός.....	9
1.2.2 Γεωγραφική Θέση.....	10
1.2.3 Δημογραφικά στοιχεία	11
1.2.4 Αρχιτεκτονική της περιοχής	12
1.3 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προορισμού	13
1.3.1 Χλωρίδα και Πανίδα.....	13
1.3.2 Παλίρροια του πορθμού του Ευρίπου	14
1.3.3 Χαρακτηρισμός περιοχής ως Natura 2000.....	18
1.3.4 Αναγνώριση αρχαιολογικών χώρων στην περιοχή.....	27
1.3.5 Θρησκευτικότητα μέρους.....	27
1.4 Τουριστική Προσφορά.....	29
1.4.1 Παραλίες.....	29
1.4.2 Αξιοθέατα.....	41
1.4.3 Πρόσβαση στον προορισμό	52
1.4.4 Τουριστικά πακέτα.....	60
1.4.5 Δραστηριότητες.....	64
1.4.6 Υπηρεσίες.....	67
1.4.7 Βοηθητικές Υπηρεσίες.....	69
1.4.8 Αφίξεις επιβατών στα Λιχαδονήσια.....	70
1.5 Προβολή των Λιχαδονησίων ως τουριστικό προϊόν.....	71
1.5.1 Διαδίκτυο και τουριστικό προϊόν	71
1.5.2 Διαδίκτυο και Λιχαδονήσια.....	72
1.5.3 Αρνητική επιρροή του διαδικτύου για το μέρος.....	74
1.5.4 Ανάλυση PEST	76
1.5.5 Ανάλυση SWOT	81
1.6 Παρουσίαση ευρύτερης περιοχής.....	83
1.6.1 Νομός Ευβοίας	83
1.6.2 Δήμος Ιστιαίας - Αιδηψού.....	84
1.6.3 Κοινότητα Λιχάδας.....	85

Κεφάλαιο 2: Θεωρητική προσέγγιση.....	99
2.1 Εφαρμογή Μάρκετινγκ στον τουρισμό	99
2.1.1 Έρευνα μάρκετινγκ και η σπουδαιότητά της για έναν τουριστικό προορισμό	100
2.2 Η έννοια του τουριστικού προορισμού.....	101
2.2.1 Τουριστικός προορισμός.....	101
2.2.2 Η έννοια της εικόνας ενός τουριστικού προορισμού.....	103
2.3 Ειδικοί τουριστικοί προορισμοί.....	104
2.3.1 Η έννοια του τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων.....	104
2.3.2 Ειδικές μορφές τουρισμού vs εναλλακτικές μορφές τουρισμού.....	104
Κεφάλαιο 3: Παρουσίαση της έρευνας	109
3.1 Μεθοδολογία της έρευνας	109
3.1.1 Σκοπός της έρευνας – κύρια ερευνητικά ερωτήματα.....	110
3.1.2 Ερευνητική προσέγγιση.....	111
3.1.3 Σχεδιασμός της έρευνας	113
3.1.4 Δειγματολογικό πλαίσιο.....	114
3.1.5 Εργαλείο της έρευνας – Συλλογή δεδομένων	115
3.1.6 Σχεδιασμός ερωτηματολογίου	116
3.1.7 Ηθικές προεκτάσεις.....	118
3.1.8 Περιορισμοί της έρευνας.....	118
3.1.9 Ανάλυση δείγματος έρευνας.....	118
3.2 Αποτελέσματα έρευνας	122
3.2.1 Στοιχεία σχετικά με τον προορισμό	122
3.2.2 Στοιχεία δραστηριοτήτων και ικανοποίησης.....	127
3.2.3 Στοιχεία επιρροής και εντυπώσεων.....	130
3.3 Συνδυαστική ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας.....	136
3.3.1 Αξιολόγηση ανταπόκρισης για διάφορες παραμέτρους της έρευνας.....	136
3.3.2 Αξιολόγηση θετικών και αρνητικών εντυπώσεων για διάφορες παραμέτρους της έρευνας.....	143
3.3.3 Πρόσθετη διερεύνηση.....	150
3.4 Σύνοψη στατιστικής ανάλυσης	152
Κεφάλαιο 4: Προτάσεις για την τουριστική ανάπτυξη των Λιχαδονησιών	157
Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	167
Βιβλιογραφία – Πηγές.....	171

Ευρετήριο Πινάκων

Πίνακας 1: Πληθυσμός στο σύμπλεγμα των νήσων, 1961-2011.....	12
Πίνακας 2: Πληροφορίες για την πρόσβαση από το λιμάνι των Καμένων Βούρλων.	54
Πίνακας 3: Πληροφορίες για την πρόσβαση από το λιμάνι των Ραχών.....	55
Πίνακας 4: Πληροφορίες για τις χιλιομετρικές αποστάσεις σημαντικών πόλεων.	56
Πίνακας 5: Πληροφορίες για μετάβαση στα Καμένα Βούρλα με ΚΤΕΛ.....	57
Πίνακας 6: Πληροφορίες για μετάβαση στις Ράχες με ΚΤΕΛ.....	58
Πίνακας 7: Χιλιομετρικές αποστάσεις από διάφορα σημεία εκκίνησης του νομού Ευβοίας.....	59
Πίνακας 8: Πληροφορίες για μετάβαση στα Λουτρά Αιδηψού με ΚΤΕΛ.....	60
Πίνακας 9: Πληροφορίες για εκδρομές πρακτορείων στα Λιχαδονήσια.....	64
Πίνακας 10: Πληροφορίες για τον αριθμό αφίξεων στα Λιχαδονήσια ανά ημέρα την περίοδο Μαΐου –Σεπτεμβρίου.....	70
Πίνακας 11: Στρέμματα Δήμου Ιστιαίας – Αιδηψού.....	86
Πίνακας 12: Πληθυσμός Δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού και ευρύτερης περιοχής Λιχάδων....	87
Πίνακας 13: Επίπεδο εκπαίδευσης Δ.Ε. Λιχάδας και ευρύτερης περιοχής, 2001.....	88
Πίνακας 14: Εκπαιδευτική υποδομή και μαθητικός πληθυσμός Δ.Ε. Λιχάδας	89
Πίνακας 15: Απασχόληση ανά Τομέα και Δημοτική Ενότητα του δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού, 2001.....	91
Πίνακας 16: Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (α΄ μέρος), 2001.....	92
Πίνακας 17: Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (β΄ μέρος), 2001.....	93
Πίνακας 18: Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (γ΄ μέρος), 2001.....	93
Πίνακας 19: Επιχειρήσεις κατά είδος δραστηριότητας ανά Τ.Κ.	95
Πίνακας 20: Τουριστική Υποδομή ανά είδος καταλύματος Δ.Ε. Λιχάδας.....	96
Πίνακας 21: Χαρακτηριστικά Ποιοτικής & Ποσοτικής Έρευνας.....	112
Πίνακας 22: Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο και ανά ηλικία.....	120
Πίνακας 23: Φορές φετινής επίσκεψης (%)......	124
Πίνακας 24.:Βαθμός ανταπόκρισης βάσει της ηλικιακής ομάδας (αριθμός ερωτώμενων)	137
Πίνακας 25: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει εισοδηματικού κριτηρίου (αριθμός ερωτώμενων).....	138
Πίνακας 26: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει του καταλύματος διαμονής (αριθμός ερωτώμενων).....	139
Πίνακας 27: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει παραλίας (αριθμός ερωτώμενων)	140

Πίνακας 28: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει ημερομηνίας επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων).....	141
Πίνακας 29: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει προηγούμενης επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων).....	142
Πίνακας 30: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει νομού καταλύματος (αριθμός ερωτώμενων)	143
Πίνακας 31: Σύνολο θετικών εντυπώσεων βάσει της ηλικιακής ομάδας (αριθμός ερωτώμενων).....	144
Πίνακας 32: Σύνολο αρνητικών εντυπώσεων βάσει της ηλικιακής ομάδας (αριθμός ερωτώμενων).....	145
Πίνακας 33: Σύνολο θετικών εντυπώσεων βάσει εισοδήματος (αριθμός ερωτώμενων)	146
Πίνακας 34: Σύνολο αρνητικών εντυπώσεων βάσει εισοδήματος (αριθμός ερωτώμενων)	147
Πίνακας 35: Σύνολο θετικών εντυπώσεων βάσει προηγούμενης επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων).....	148
Πίνακας 36: Σύνολο αρνητικών εντυπώσεων βάσει προηγούμενης επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων).....	150
Πίνακας 37: Κόστος ταξιδιού βάσει λιμανιού εκκίνησης (αριθμός ερωτώμενων)	151
Πίνακας 38: Επιρροή διαδικτύου βάσει γενικότερης χρήσης του διαδικτύου (αριθμός ερωτώμενων).....	152

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1: Απεικόνιση σεισμικού κύματος στην περιοχή του Μαλιακού Κόλπου (426 π.Χ.).....	2
Εικόνα 2: Εικόνα των Λιχαδονησιών από ψηλά.....	6
Εικόνα 3: Τοπογραφικό σχέδιο περιοχής των Λιχαδονησιών.....	9
Εικόνα 4: Παλιρροϊκό φαινόμενο του πορθμού του Ευρίπου.....	15
Εικόνα 5: Λήψεις από το Παλιρροϊκό φαινόμενο στο νησί της νέας παραλίας (Αύγουστος 2017).....	17
Εικόνα 6: Οργανωμένη παραλία νήσου Μονολιάς (παλιά παραλία).....	29
Εικόνα 7: Παραλία παλιού οικισμού (Νότιο τμήμα Μονολιάς).....	30
Εικόνα 8: Αμμώδης παραλία με διακριτική παρουσία ηφαιστειακών πετρών και φρυγάνων.....	32
Εικόνα 9: Αμμώδεις παραλίες από μακριά.....	33
Εικόνα 10: Παραλία με φύκια και πετρούλες στο εσωτερικό και εξωτερικό της.....	34
Εικόνα 11: Οργανωμένη παραλία – «Νέα παραλία» (από μακριά).....	35
Εικόνα 12: Άλλη όψη οργανωμένης παραλίας («Νέα παραλία»).....	36
Εικόνα 13: Παραλία που βρίσκεται πίσω από την «Νέα παραλία».....	37
Εικόνα 14: Παραλία δίπλα στο μονοπάτι προς την πίσω παραλία.....	38
Εικόνα 15: Μικρά νησάκια.....	39
Εικόνα 16: Παραλία που έχει σχηματιστεί λόγω του φαινομένου της παλίρροιας ανάμεσα από τα νησάκια.....	40
Εικόνα 17: Νήσος Στρογγυλή.....	41
Εικόνα 18: Ημερολόγιο πολέμου του γερμανικού Ναυαρχείου Αιγαίου.....	42
Εικόνα 19: Γυμνοβράγχια στην περιοχή του Ναυαγίου.....	44
Εικόνα 20: Γυμνοβράγχια στην περιοχή του Ναυαγίου.....	44
Εικόνα 21: Σπόγγοι στην περιοχή του Ναυαγίου.....	45
Εικόνα 22: Παλιός Οικισμός.....	47
Εικόνα 23: Ηφαιστειακά πετρώματα.....	48
Εικόνα 24: Ακανόνιστο σχήμα νήσων.....	49
Εικόνα 25: Φάρος Στρογγυλής.....	51
Εικόνα 26: Δημοφιλής εικόνα παλιάς παραλίας.....	75
Εικόνα 27. Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο (%).....	119
Εικόνα 28. Κατανομή πληθυσμού ανά ηλικία (%).....	119
Εικόνα 29. Κατανομή πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης (%).....	120
Εικόνα 30. Κατανομή πληθυσμού ανά επίπεδο εισοδήματος (%).....	121
Εικόνα 31. Κατανομή πληθυσμού ανά βαθμό χρήσης διαδικτύου (%).....	121

Εικόνα 32. Κατανομή πληθυσμού ανά προηγούμενη επίσκεψη (%).....	123
Εικόνα 33. Κατανομή πληθυσμού ανά διάρκεια παραμονής στην περιοχή (%).....	123
Εικόνα 34. Κατανομή πληθυσμού με βάση την επιλογή μεταφορικού μέσου (%).....	124
Εικόνα 35. Κατανομή πληθυσμού ανά λιμάνι ταξιδιού (%).....	125
Εικόνα 36. Είδος Καταλύματος (%).....	126
Εικόνα 37. Νομός περιοχής καταλύματος (%).....	127
Εικόνα 38. Συχνότητα δραστηριοτήτων (%).....	128
Εικόνα 39. Πρόσθετη δραστηριότητα (%).....	128
Εικόνα 40. Βαθμός ικανοποίησης από επιμέρους στοιχεία του προορισμού (%).....	130
Εικόνα 41. Μέσα ενημέρωσης που επηρεάζουν την επιλογή του προορισμού (%).....	130
Εικόνα 42. Βαθμός επιρροής από τα διάφορα διαδικτυακά μέσα (%).....	131
Εικόνα 43 . Βαθμός ανταπόκρισης (%).....	132
Εικόνα 44. Θετικές εντυπώσεις (%).....	133
Εικόνα 45. Αρνητικές εντυπώσεις (%).....	134
Εικόνα 46. Εμφάνιση παλίρροιας (%).....	135
Εικόνα 47. Βαθμός ανταπόκρισης παρουσία του φαινομένου της παλίρροιας (%).....	136

Κεφάλαιο 1:

Παρουσίαση του τουριστικού προορισμού

1.1 Εισαγωγή στα Λιχαδονήσια

Τα Λιχαδονήσια ή διαφορετικά οι Λιχάδες αποτελούν ένα σύμπλεγμα 7 εξαιρετικά μικρών νησιών που τοποθετούνται στο βορειοδυτικό τμήμα της Εύβοιας, ανάμεσα στον Μαλιακό και το Βόρειο Ευβοϊκό κόλπο. Το σύμπλεγμα των νησιών ανήκει στον νομό Ευβοίας, ενώ αυτοδιοικητικά εντάσσεται στον δήμο Ιστιαίας – Αιδηψού.¹

Στο μέρος αυτό, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να έρθει σε επαφή με όλο το απόγειο της φύσης και με κάτι το πρωτόγονο, καθώς τα νησάκια αυτά είναι κατάφυτα με αγριελιές και θάμνους στο εσωτερικό τους και διαθέτουν έναν ιδιαίτερο σχηματισμό, ο οποίος κόβει την ανάσα και δίνει την εντύπωση ότι αυτό είναι παρθένο και ανέγγιχτο από κάθε ανθρώπινη παρέμβαση. Ακόμη, η περιοχή μπορεί να προσφέρει στιγμές ηρεμίας μακριά από την καθημερινότητα και τη βαβούρα της πόλης, χάρη στο πλούσιο φυσικό περιβάλλον που διαθέτει, στα γαλαζοπράσινα νερά και στη μη κατοικισιμότητά της από ανθρώπους. Τέλος, τα τirkουάζ, ρηγά και κρυστάλλινα νερά σε συνδυασμό με τις αμμώδεις παραλίες που περιβάλλονται από ηφαιστειακή πέτρα είναι ένα άλλο χαρακτηριστικό των νησίδων, που οδηγεί στη διαφοροποίηση τους από άλλους τουριστικούς προορισμούς.

Πέρα όμως από τα παραπάνω, στο μέρος έχει προσδοθεί ο χαρακτηρισμός Natura 2000², λόγω της μεσογειακής φώκιας μονάχους-μονάχους που επιλέγει για τροφοληψία τον θαλάσσιο χώρο των νήσων, γεγονός που υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα του μέρους. Οι Λιχάδες αποτελούν σπουδαίο αρχαιολογικό μέρος³, καθώς στο μέρος εντοπίζονται σημαντικά αρχαιολογικά ευρήματα τόσο καταμεσής της θαλάσσιας έκτασης, όσο και στη χερσαία έκταση των νησιών. Επιπλέον, το βάθος των νερών, «τα στολίδια» του βυθού των

---

¹<https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiJyp372LHrAhUhpHEKH7bCKIQFjAAegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fel.wikipedia.org%2Fwiki%2F%25CE%25B%25CE%25B9%25CF%2587%25CE%25AC%25CE%25B4%25CE%25B5%25CF%2582&usg=AOvVaw3oSTxOUglbTkwdGHer-wev>

² ΦΕΚ 4432/15.12.2017

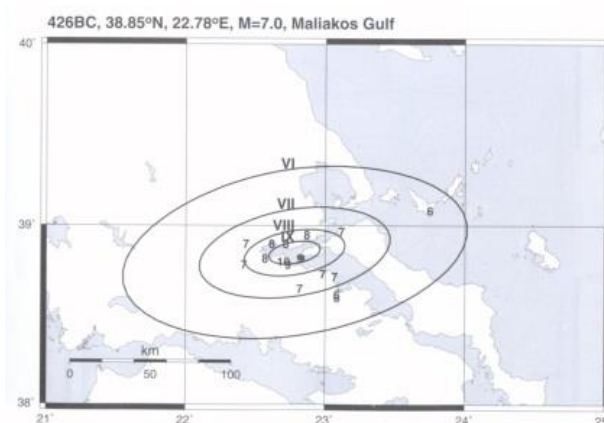
³ ΦΕΚ 553/27.05.1996

νησιών, ο σχηματισμός τους σε συνδυασμό με τη γραφικότητα τους έχουν συμβάλλει στην ανάπτυξη των θαλάσσιων σπορ. Τελευταίο, αλλά καθόλου ευκαταφρόνητο χαρακτηριστικό στοιχείο των νησιών είναι ότι αυτά δεν κατοικούνται, πράγμα το οποίο με τη σειρά του τα έχει καταστήσει έναν προορισμό για μονοήμερες εξορμήσεις που συνδυάζονται με διακοπές στην ευρύτερη περιοχή του συμπλέγματος.

1.1.1 Ιστορική παρουσίαση του προορισμού

Τα νησάκια, τα οποία αποτελούν αντικείμενο της έρευνας, είναι αποτέλεσμα ηφαιστειογενούς δραστηριότητας που σημειώθηκε κατά τον 5ο αιώνα π.χ.⁴

Το καλοκαίρι του 426 π.Χ., διαδραματίστηκε στην περιοχή του Μαλιακού κόλπου και της βόρειας Εύβοιας υποθαλάσσια σεισμική δόνηση 7 Ρίχτερ με επίκεντρο την Αταλάντη- Σκάρφεια. Ο σεισμός αυτός, είχε σαν απόρροια την δημιουργία ενός θαλάσσιου σεισμικού κύματος, το οποίο συνέβαλε αφενός στη καταβίθιση του Μαλιακού και αφετέρου στη διάσπαση της περιοχής που βρίσκονται σήμερα τα νησάκια από την περιοχή της Λιχάδας. Σημειώθηκε, δηλαδή, καταποντισμός του τμήματος της Εύβοιας που συνδεόταν με την κεντρική Στερεά Ελλάδα και στη θέση του έμειναν τα Λιχαδονήσια.⁵

Εικόνα 1: Απεικόνιση σεισμικού κύματος στην περιοχή του Μαλιακού Κόλπου (426 π.Χ.)

Πηγή: Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας (<http://www.oasp.gr/node/471>)

⁴ <https://lichadonisia.com>

⁵ Σκουτερόπουλος, Ν. Μ., «Θουκιδίδου Ιστορία», Αθήνα: εκδόσεις Πόλις (2011).

Η σεισμική δραστηριότητα, η οποία έλαβε χώρα χιλιάδες χρόνια πριν είναι έκδηλη στο μέρος και μπορεί να γίνει αισθητή από τον επισκέπτη που μεταβαίνει στο σύμπλεγμα τη σημερινή εποχή. Δείγματα αυτού του φυσικού φαινομένου αποτελούν τα μαύρα και κόκκινα συμπαγή πετρώματα που εντοπίζονται σε όλα τα νησάκια του συμπλέγματος. Ακόμη, το σχήμα των νησιών και η μορφολογία του εδάφους είναι κάποιες σοβαρές ενδείξεις του γεωλογικού αυτού φαινομένου και φανερώνουν ότι τα νησάκια αποτελούν απομεινάρια ηφαιστειακών σχηματισμών. Τέλος, ο ολοστρόγγυλος καλοσχηματισμένος λόφος της νήσου Στρογγυλή σε συνδυασμό με τη σύνδεση του με κρατήρα ηφαιστείου, ο οποίος εξερράγη τη χρονική περίοδο του 5ο αιώνα π.Χ⁶., είναι ένα διόλου ευκαταφρόνητο στοιχείο της παρουσίας μιας ηφαιστειώδους έκρηξης.

Σπουδαίοι Έλληνες ιστορικοί και συγγραφείς, όπως ο Θουκυδίδης και ο Στράβωνας, ασχολήθηκαν με αυτό το σπουδαίο γεγονός, καταγράφοντας στα έργα τους τα καταστροφικά αποτελέσματά αυτού του σεισμού, κάνοντας αναφορά τόσο στα νησάκια όσο και στα μέρη της ευρύτερης περιοχής που έπληξε ο σεισμός.

Ο Θουκυδίδης, στο έργο Θουκυδίδου ΙστορίαΙ ΙΙΙ, επιθυμώντας να εξιστορήσει την ιστορία του πολέμου μεταξύ των Λακεδαιμονίων και των Αθηναίων, έκανε αναφορά στην μεγάλη αυτή σεισμική δόνηση που είχε ως επίκεντρο την περιοχή της Σκάρφειας – Αταλάντης. επισημαίνοντας τον καταποντισμό μεγάλου τμήματος των νησιών. Κατά τον ίδιο, ο σεισμός αυτός ήταν η αιτία που ανέλαβαν οι Λακεδαιμόνιοι την είσοδο τους στην Αττική και δείγμα κακού οινού για την έκβαση του πολέμου. Στο έργο αυτού του σπουδαίου Έλληνα ιστορικού δίνονται οι συνέπειες του καταστροφικού αυτού σεισμού μεταξύ των οποίων είναι η υποχώρηση μεγάλου χερσαίου τμήματος στην περιοχή των Ροβιών, η απόσυρση θαλάσσιου τμήματος στην περιοχή όπου βρίσκεται η Σκόπελος, καθώς και το στέρεμα των ιαματικών πηγών της Αιδηψού και των Θερμοπυλών.

---

⁶<https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/>

[3.89.1]⁷ Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρουσ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ ἦλθον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου Λακεδαιμονίων βασιλέως, σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετρέποντο πάλιν καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. [3.89.2] καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους, τῶν σεισμῶν κατεχόντων, τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις ἢ θάλασσα ἐπανελθοῦσα ἀπὸ τῆς τότε οὖσης γῆς καὶ κυματοθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόστησε, καὶ θάλασσα νῦν ἐστὶ πρότερον οὕσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. [3.89.3] καὶ περὶ Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσον παραπλησία γίγνεται ἐπίκλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε καὶ δύο νεῶν ἀνεῖλκυσμένων τὴν ἐτέραν κατέαζεν. [3.89.4] ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Πεπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησῆς τις, οὐ μέντοι ἐπέκλυσέ γε· καὶ σεισμὸς τοῦ τείχους τι κατέβαλε καὶ τὸ πρυτανεῖον καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλίγας. [3.89.5] αἴτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιοῦτου, ἢ ἰσχυρότατος ὁ σεισμὸς ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένην βιαίτερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν· ἄνευ δὲ σειρμοῦ οὐκ ἂν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ζυμβῆναι γενέσθαι.

Ο Στράβων, ο Ἕλληνας Ἱστορικός καὶ Γεωγράφος, στο ἔργο του Γεωγραφικά, περιγράφει με μεγαλύτερη λεπτομέρεια ἀπὸ ὅ,τι ο Θουκυδίδης τις καταστροφικὲς αὐτὲς συνέπειες του υποθαλάσσιας σεισμικῆς δόνησης. Εἰδικότερα, ο ἴδιος ἀναφέρει ὅτι τα νησιὰ των Λιχάδων καὶ το ακρωτήριο βυθίστηκαν, καθὼς τσουνάμι σάρωσε τον Μαλιακό κόλπο, τὴν Εὐβοία καὶ τὴν Λοκρίδα. Ἀκόμη, ἐξιστορεῖ το στέρεμα των πηγῶν των Θερμοπύλων καὶ τῆς Αἰδηψοῦ, καθὼς καὶ τὴν καταστροφή σημαντικῶν πόλεων ὅπως του Ἀχινού, τῆς Ἡράκλειας, τῆς Στυλίδας, του Θρονίου, τῆς Σκάρφειας, τῆς Λαμίας καὶ τῆς Λάρισας. Τέλος, ο ἴδιος καταγράφει τὸν θάνατο χιλιάδων κατοίκων στὴν περιοχὴ τῆς Σκάρφειας καὶ του Θρονίου καὶ τὴ δημιουργία ρήγματος, αὐτοῦ τῆς Ἀταλάντης.

⁸ Δημήτριος δ' ὁ Καλλατιανὸς τοὺς καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα γενομένους ποτὲ σεισμὸς διηγούμενος τῶν τε Λιχάδων νήσων καὶ τοῦ Κηναίου τὰ πολλὰ καταδύναί φησι, τὰ τε θερμὰ τὰ ἐν Αἰδηψῶδι καὶ Θερμοπύλαις ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐπισχεθέντα πάλιν ῥυῆναι, τὰ δ' ἐν Αἰδηψῶδι καὶ καθ' ἐτέρας ἀναρραγῆναι πηγὰς· Ὀρεοῦ δὲ τὸ πρὸς θαλάττη τεῖχος καὶ τῶν οἰκιῶν περὶ ἑπτακοσίας συμπεσεῖν, Ἐχίνου τε καὶ Φαλάρων καὶ Ἡρακλείας τῆς Τραχῖνος, τῶν μὲν πολὺ μέρος πεσεῖν, Φαλάρων δὲ καὶ ἐξ ἐδάφους ἀνατραπῆναι τὸ κτίσμα. παραπλήσια δὲ συμβῆναι καὶ Λαμειῶσι καὶ

⁷ Σκουτερόπουλος, Ν. Μ., «Θουκυδίδου Ἱστορία», Αθήνα: ἐκδόσεις Πόλις (2011).

⁸ Jones, H. L. ed. and trnsl., «Strabo Geography», Volume 1: Books 1-2. Loeb Classical Library 49. Cambridge, MA: Harvard University Press (1917).

Λαρισαίοις· και Σκάρφειαν δ' ἐκ θεμελίων ἀναρριφῆναι, και καταδῦναι σώματα χιλίων και ἐπτακοσίων οὐκ ἐλάττω, Θρονίους δ' ὑπὲρ ἡμισυ τούτων· κῦμά τε ἐξαρθὲν τριχῆ τὸ μὲν πρὸς Τάρφην ἐνεχθῆναι και Θρόνιον, τὸ δὲ πρὸς Θερμοπύλας, ἄλλο δὲ εἰς τὸ πεδῖον ἕως τοῦ Φωκικοῦ Δαφνοῦντος, πηγὰς τε ποταμῶν ξηρανθῆναι πρὸς ἡμέρας τινάς· τὸν δὲ Σπερχεῖον ἀλλάξει τὸ ρεῖθρον και ποιῆσαι πλωτὰς τὰς ὁδοὺς, τὸν δὲ Βοάγριον κατ' ἄλλης ἐνεχθῆναι φάραγγος, και Ἀλόπης δὲ και Κύνου και Ὀποῦντος πολλὰ καταβλαβῆναι μέρη, Οἶον δὲ τὸ ὑπερκείμενον φρούριον πᾶν ἀνατραπῆναι, Ἐλατείας δὲ τοῦ τείχους καταρραγῆναι μέρος, περι δὲ Ἄλπωνον θεσμοφορίων ὄντων πέντε και εἴκοσι παρθένους ἀναδραμούσας εἰς πύργον τῶν ἐλλιμενίων κατὰ θέαν, πεσόντος τοῦ πύργου, πεσεῖν και αὐτὰς εἰς τὴν θάλατταν. λέγουσι δὲ και τῆς Ἀταλάντης τῆς πρὸς Εὐβοίαι τὰ μέσα ῥήγματος γενομένου διάπλουν δέξασθαι, μεταξὺ και τῶν πεδίων ἔνια και μέχρι εἴκοσι σταδίων ἐπικλυσθῆναι, και τριήρη τινὰ ἐκ τῶν νεωρίων ἐξαιρεθεῖσαν ὑπερπεσεῖν τοῦ τείχους.

1.1.2 Ὄνομα προορισμοῦ - Μύθος

Τα Λιχαδονήσια φέρεται να πήραν το ὄνομά τους ἀπὸ τον υπηρέτη του Ηρακλή, Λίχα και συνδέονται με το τραγικό τέλος του ἀπὸ τον υἱὸ του Δία.

Βάσει του μύθου, ο Κένταυρος Νέσσος πριν βγάλει την τελευταία του πνοή ὕστερα ἀπὸ τα δηλητηριασμένα βέλη που εἶχε δεχτεῖ το σώμα του ἀπὸ τον Ηρακλή, προέβη σε μία τρομερή εκμυστήρευση πρὸς τη γυναίκα του Ηρακλή, η οποία τρεφόταν ἀπὸ οργή και μῖσος. Ο ἴδιος, εξομολογήθηκε στη Δηιάνειρα ὅτι ο Ηρακλῆς δεν εἶναι πια ερωτευμένος μαζί της και τη συμβούλεψε να του δώσει να φορέσει ἕνα χιτώνα, τον οποίο θα ἔχει βουτήξει στο δηλητηριασμένο αἷμα του, προκειμένου να κερδίσει ξανά το ενδιαφέρον του πρὸς εκείνη.

Η σύζυγος του Ηρακλή, ἀγνοώντας ὅτι ο χιτώνας περιείχε δηλητήριο, ὅταν ἔμαθε ὅτι η Ιόλη εἶχε κλέψει την καρδιά του αγαπημένου της, διέταξε τον Λίχα να του μεταφέρει τον χιτώνα που ἦταν ποτισμένος ἀπὸ δηλητηριασμένο αἷμα. Το αἶτημα της πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τον Λίχα και ο Ηρακλῆς φόρεσε τον χιτώνα που του δόθηκε, προκειμένου να κάνει ιεροπραξία μιας θυσίας. Το ρούχο κόλλησε στο δέρμα του Ηρακλή, με ἀποτέλεσμα τραβώντας το να ἀποκολληθῶν κομμάτια του και να του δημιουργούνται ἀφόρητοι πόνοι. Ο Ηρακλῆς μαινόμενος, θεωρώντας για το κακό που του συνέβη υπαίτιο τον Λίχα, τον ἔπιασε και τον πέταξε με δύναμη ἀνάμεσα στον Βόρειο Εὐβοϊκό και Μαλιακό κόλπο. Τα μέλη του διασκορπίστηκαν στην περιοχή και ο Ποσειδῶνας τα

μεταμόρφωσε σε νησάκια, τις Λιχάδες νήσους. Η Μονολιά και τα νησάκια βάσει του σχήματός τους αποτελούν το σώμα του και η Στρογγυλή, το κεφάλι του. Η εικόνα αυτή μπορεί να γίνει φανερή αν κάποιος κοιτάξει τα Λιχαδονήσια από ψηλά, καθώς φαίνονται σαν διαμελισμένο σώμα ανθρώπου.

Εικόνα 2: Εικόνα των Λιχαδονησιών από ψηλά

Πηγή: www.lichadonisia.tour.com

Το γνωστό απόσπασμα από το έργο Τραχίνιαι του Σοφοκλή που εξιστορεί τον μύθο αυτό παρατίθεται παρακάτω:

⁹Λίχασό κῆρυξ, ταῦτα· τοῦ δ' ἐγὼ κλύων ἀπῆξ', ὅπως τοι πρῶτος ἀγγελίας τάδε πρὸς σοῦ τι κερδάναιμι καὶ κτώμην χάριν. {ΔΗ.} Αὐτὸς δὲ πῶς ἄπεστιν, εἴπερ εὐτυχεῖ; {ΑΓ.} Οὐκ εὐμαρεία χρώμενος πολλῆ, γύναι· κύκλω γὰρ αὐτὸν Μηλιεὺς ἄπας λεὼς κρίνει παραστάς, οὐδ' ἔχει βῆναι πρόσω· τὸ γὰρ ποθοῦν ἕκαστος ἐκμαθεῖν θέλων οὐκ ἂν μεθεῖτο, πρὶν καθ' ἡδονὴν κλύειν. Οὕτως ἐκεῖνος οὐχ ἐκὼν, ἐκοῦσι δὲξύνεστιν· ὄψει δ' αὐτὸν αὐτίκ' ἐμφανῆ. {ΔΗ.} Ἔ Ζεῦ, τὸν Οἴτης ἄτομον ὃς λειμῶν' ἔχεις, ἔδωκας ἡμῖν ἀλλὰ σὸν χρόνον χαράν. Φωνήσατ', ὦ γυναῖκες, αἶ τ' εἴσω στέγης αἶ τ' ἐκτὸς αὐλῆς, ὡς ἄελπτον ὄμι' ἐμοὶ φήμης ἀνασχὸν τῆσδε νῦν καρπούμεθα. {ΧΟ.} Ἄνολολύξεται δόμος

⁹ Ρηγόπουλος Δ, « Σοφοκλέους: Τραχίνιαι», Αθήνα: εκδόσεις Πάπυρος (1972)

ἐφεστίοισιν ἀλαλαῖς ὁ μελλόνουμ φος, ἐν δὲ κοινὸς ἀρσένων ἴτω κλαγγὰ τὸν εὐφαιρέτραν Ἀπόλλω
 προστάταν· ὁμοῦ δὲ παιᾶνα, παιᾶν' ἀνάγετ', ὧ παρθένοι, βοᾶτε τὰν ὁμόσπορον Ἄρτεμιν Ὀρτυγίαν,
 ἐλαφαβόλον, ἀμφίπυρον, γείτονάς τε Νύμφας. Αἰείρομ' οὐδ' ἀπόσομαι τὸν αὐλόν, ὧ τύραννε τὰς ἐμᾶς
 φρενός. Ἴδού μ' ἀναπαράσσει <εὐοῖ> εὐοῖ μ' ὁ κισσὸς ἄρτι βακχίαν ὑποστρέφων ἄμιλλαν. Ἴὼ ἰὼ
 Παιᾶν· ἴδ', ὧ φίλα γύναι. τάδ' ἀντίπρωρα δὴ σοι βλέπειν πάρεστ' ἐναργῆ. {ΔΗ.} Ὀρῶ, φίλαι γυναῖκες,
 οὐδέ μ' ὄμματος φρουρὰ παρήλθε τόνδε μὴ λεύσσειν στόλον· χαίρειν δὲ τὸν κήρυκα προὐνέπω,
 χρόνῳ πολλῷ φανέντα, χαρτὸν εἶ τι καὶ φέρεις. {ΛΙΧΑΣ} Ἄλλ' εὖ μὲν ἵγμεθ', εὖ δὲ προσφωνούμεθα,
 γύναι, κατ' ἔργου κτήσιν· ἄνδρα γὰρ καλῶς πράσσουντ' ἀνάγκη χρηστὰ κερδαίνειν ἔπη. {ΔΗ.} Ὡ
 φίλτατ' ἀνδρῶν, πρῶθ' ἂ πρῶτα βούλομαι διδάξον, εἰ ζῶνθ' Ἡρακλέα προσδέξομαι. {ΛΙ.} Ἐγώ γε τοί
 σφ' ἔλειπον ἰσχύοντά τε καὶ ζῶντα καὶ θάλλοντα κοῦ νόσφ βαρύν. {ΔΗ.} Ποῦ γῆς; πατρώας εἶτε
 βαρβάρου; λέγε. {ΛΙ.} Ἀκτὴ τις ἔστ' Εὐβοίς, ἐνθ' ὀρίζεται βωμοὺς τέλη τ' ἔγκαρπα Κηναίῳ Δίι. {ΔΗ.}
 Εὐκταῖα φαίνων ἢ πὸ μαντείας τινός; {ΛΙ.} Εὐχαῖς, ὄθ' ἦρει τῶνδ' ἀνάστατον δορι χῶραν γυναικῶν
 ὧν ὄραξ ἐν ὄμμασιν. {ΔΗ.} Αὐταὶ δέ, πρὸς θεῶν, τοῦ ποτ' εἰσὶ καὶ τίνες; οἰκτραὶ γάρ, εἰ μὴ ξυμφοραὶ
 κλέπτουσί με. {ΛΙ.} Ταύτας ἐκεῖνος Εὐρύτου πέρσας πόλιν ἐξείλεθ' αὐτῷ κτήμα καὶ θεοῖς κριτόν.
 {ΔΗ.} Ἦ κάπὶ ταύτῃ τῇ πόλει τὸν ἄσκοπον χρόνον βεβῶς ἦν ἡμερῶν ἀνήριθμον; {ΛΙ.} Οὐκ, ἀλλὰ τὸν
 μὲν πλεῖστον ἐν Λυδοῖς χρόνον κατείχεθ', ὧς φησ' αὐτός, οὐκ ἐλεύθερος, ἀλλ' ἐμποληθείς· τοῦ λόγου
 δ' οὐ χρηὶ φθόνον, γύναι, προσεῖναι, Ζεὺς ὅτου πράκτωρ φανῆ. Κεῖνος δὲ πραθεῖς Ὀμφάλῃ τῇ
 βαρβάρῳ ἐνιαυτὸν ἐξέπλησεν, ὡς αὐτὸς λέγει, χούτως ἐδήχθη τοῦτο τοῦνειδος λαβὼν ὡσθ' ὄρκον
 αὐτῷ προσβαλὼν διώμοσεν ἢ μὴν τὸν ἀγχισητῆρα τοῦδε τοῦ πάθους ζῆν παιδὶ καὶ γυναικὶ δουλώσειν
 ἔτι. Κούχ ἠλίωσε τοῦπος, ἀλλ' ὄθ' ἀγνός ἦν, στρατὸν λαβὼν ἐπακτὸν ἔρχεται πόλιν τὴν Εὐρυτεῖαν·
 τόνδε γὰρ μεταίτιον μόνον βροτῶν ἔφασκε τοῦδ' εἶναι πάθους· ὃς αὐτὸν ἐλθόντ' ἐς δόμους ἐφέστιον,
 ξένον παλαιὸν ὄντα, πολλὰ μὲν λόγοις ἐπερρόθησε, πολλὰ δ' ἀτηρᾶ φρενί, λέγων χερσὶν μὲν ὡς ἄφυκτ'
 ἔχων βέλη τῶν ὧν τέκνων λείποιο πρὸς τόξου κρίσιν, φώνει δὲ δοῦλος ἀνδρὸς ὡς ἐλευθέρου
 ραίοιτο· δείπνοις δ' ἠνίκ' ἦν ὄνωμένος, ἔρριπεν ἐκτὸς αὐτόν. Ὡν ἔχων χόλον, ὡς ἴκετ' αὔθις Ἴφιτος
 Τιτυνθίαν πρὸς κλιτὸν ἵππους νομάδας ἐξιχνοσκοπῶν, τότε ἄλλοσ' αὐτὸν ὄμμα, θάτέρα δὲ νοῦν ἔχοντ',
 ἀπ' ἄκρας ἦκε πυργώδους πλακός. Ἐργου δ' ἔκατι τοῦδε μηνίσας ἄναξ, ὁ τῶν ἀπάντων Ζεὺς πατήρ
 Ὀλύμπιος, πρατόν νιν ἐξέπεμμεν, οὐδ' ἠνέσχετο ὀθούνεκ' αὐτὸν μούνον ἀνθρώπων δόλῳ ἔκτεινεν· εἰ
 γὰρ ἐμφανῶς ἠμύνατο, Ζεὺς τᾶν συνέγνω ζῆν δίκη χειρουμένῳ· ὕβριν γὰρ οὐ στέργουσιν οὐδὲ
 δαίμονες. Κεῖνοι δ' ὑπερχλίοντες ἐκ γλώσσης κακῆς, αὐτοὶ μὲν Αἴδου πάντες εἴσ' οἰκήτορες, πόλις δὲ
 δούλη· τάσδε δ' ἄσπερ εἰσορᾶς ἐξ ὀλβίων ἄζηλον εὐροῦσαι βίον χωροῦσι πρὸς σέ· ταῦτα γὰρ πόσις τε
 σὸς ἐφεῖτ', ἐγὼ δὲ πιστὸς ὧν κείνῳ τελαῶ. Αὐτὸν δ' ἐκεῖνον, εὖτ' ἂν ἀγνὰ θύματα ρέξῃ πατρώῳ Ζηνὶ
 τῆς ἀλώσεως, φρόνει νιν ὡς ἦζοντα· τοῦτο γὰρ λόγου πολλοῦ καλῶς λεχθέντος ἠδιστον κλύειν. {ΧΟ.}
 Ἄνασσα, νῦν σοι τέρψις ἐμφανῆς κυρεῖ, τῶν μὲν παρόντων, τὰ δὲ πεπυσμένη λόγῳ. {ΔΗ.} Πῶς δ' οὐκ

ἐγὼ χαίροιμ' ἄν, ἀνδρὸς εὐτυχῆ κλύουσα πρᾶξιν τήνδε, πανδίκῳ φρενί; πολλή 'στ' ἀνάγκη τῆδε τοῦτο συντρέχειν. Ὅμως δ' ἔνεσι τοῖσιν εὖ σκοπούμενοις ταρβεῖν τὸν εὖ πράσσοντα μὴ σφαλῆ ποτε. Ἐμοὶ γὰρ οἴκτος δεινὸς εἰσέβη, φίλαι, ταύτας ὀρώσῃ δυσπότητους ἐπὶ ξένης χώρας ἀοίκους ἀπάτοράς τ' ἀλωμένας, αἱ πρὶν μὲν ἦσαν ἐξ ἐλευθέρων ἴσως ἀνδρῶν, τανῦν δὲ δοῦλον ἴσχουσιν βίον. ὦ Ζεῦ Τροπαῖε, μὴ ποτ' εἰσίδομί σε πρὸς τοῦμὸν οὔτω σπέρμα χωρήσαντά ποι, μηδ', εἴ τι δράσεις, τῆσδέ γε ζώσης ἔτι· οὔτως ἐγὼ δέδοικα τάσδ' ὀρωμένη. ὦ δυστάλαινα, τίς ποτ' εἶ νεανίδων; ἄναδρος, ἢ τεκνοῦσσα; πρὸς μὲν γὰρ φύσιν Λίχα, τίνας ποτ' ἐστὶν ἢ ξένη βροτῶν; τίς ἢ τεκοῦσα, τίς δ' ὁ φιτύσας πατήρ; ἔξειπ'· ἐπεὶ νιν τῶνδε πλεῖστον ᾤκτισα βλέπουσ', ὄσπερ καὶ φρονεῖν οἶδεν μόνη. {ΛΙ.} Τί δ' οἶδ' ἐγώ; τί δ' ἄν με καὶ κρίνεις; ἴσως γέννημα τῶν ἐκεῖθεν οὐκ ἐν ὑστάτοις. {ΔΗ.} Μὴ τῶν τυράννων; Εὐρύτου σπορά τις ἦν; {ΛΙ.} Οὐκ οἶδα· καὶ γὰρ οὐδ' ἀνιστόρουν μακράν. {ΔΗ.} Οὐδ' ὄνομα πρὸς τοῦ τῶν ζυνεμπόρων ἔχεις; {ΛΙ.} Ἦκιστα· σιγῆ τοῦμὸν ἔργον ἦνυτον. {ΔΗ.} Εἴπ', ὦ τάλαινα, ἀλλ' ἡμῖν ἐκ σαυτῆς· ἐπεὶ καὶ ζυμφορά τοι μὴ εἰδέναι σέ γ' ἦτις εἶ. {ΛΙ.} Οὐ τᾶρα τῶ γε πρόσθεν οὐδὲν ἐξ ἴσου χρόνῳ διοίσει γλῶσσαν, ἦτις οὐδαμὰ προὔφηγεν οὔτε μείζον' οὔτ' ἐλάσσονα, ἀλλ' αἰὲν ὠδίνουσα συμφορᾶς βάρους δακρυρροεῖ δύστηνος, ἐξ ὅτου πάτραν διήνεμον λέλοιπεν. Ἡ δέ τοι τύχη κακὴ μὲν αὐτῇ γ', ἀλλὰ συγγνώμην ἔχει.

1.2 Γενικά στοιχεία του προορισμού

1.2.1 Γεωγραφικός προσδιορισμός

Τα όρια αιγιαλού της περιοχής των Λιχαδονησίων, καθώς και η δημιουργία παράκτιας ζώνης στην νήσο Μονολιά Λιχάδος, καθορίζονται σε σχετικό ΦΕΚ¹⁰. Το ΦΕΚ αυτό, καθορίζει τις γεωγραφικές συντεταγμένες της περιοχής και τα όρια της παραλίας. Το σχετικό τοπογραφικό σχέδιο της περιοχής παρουσιάζεται στην ακόλουθη εικόνα.

Εικόνα 3: Τοπογραφικό σχέδιο περιοχής των Λιχαδονησίων

Πηγή: Φωτογραφικό υλικό που χορηγήθηκε από τον Δήμο Ιστιαίας – Αιδηψού

¹⁰ ΦΕΚ 284/05.04.1988

1.2.2 Γεωγραφική Θέση

Τα Λιχαδονήσια όπως προαναφέρθηκε αποτελούνται από 9 νησάκια. Τα μεγαλύτερα νησιά είναι η Μονολιά και η νήσος Στρογγυλή και ακολουθούν η Μικρή Στρογγυλή, το Στενό, η Βάγια, ο Βορηάς και το Λιμάνι. Πέρα όμως από αυτά τα βασικά νησιά, οι Λιχάδες διαθέτουν και κάποια ακόμη μικρότερα νησάκια, τα Ποντικονήσια.¹¹

Η νήσος Μονολιά είναι το πιο μεγάλο σε έκταση και το βορειότερο νησί της συστάδας. Τοποθετείται ακριβώς απέναντι από το χωριουδάκι του Κάβου, πολύ κοντά στο ακρωτήριο Λιχάδα της Βόρειας Εύβοιας. Είναι μία μακρόστενη νησίδα με υψόμετρο που αγγίζει τα 4 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, σε γεωγραφικό πλάτος 38,8195335065 και γεωγραφικό μήκος 22,819674276¹². Ακόμη, διαθέτει έναν ορμίσκο για το δέσιμο των πλοιαρίων και μία αμμουδιά με χρυσή άμμο και γαλαζοπράσινα νερά.¹³

Το δεύτερο μεγαλύτερο νησί της περιοχής, η Στρογγυλή, βρίσκεται στο νοτιότερο σημείο του συμπλέγματος και έχει σχήμα στρογγυλό, πράγμα το οποίο μαρτυράται κι από το όνομα του.¹⁴ Έχει υψόμετρο 14 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας σε γεωγραφικό πλάτος 38,8056000042 και γεωγραφικό μήκος 22,8196974276¹². Το νησί δεν διαθέτει παραλίες παρά μόνο έναν ορμίσκο στα βόρειοδυτικά του νησιού.

Ανάμεσα στη νήσο Μονολιά και τη Στρογγυλή υπάρχουν τα υπόλοιπα 4 νησάκια που προαναφέρθηκαν. Αυτά τα νησάκια είναι ιδιαίτερα μικρά σε μέγεθος, περιβάλλονται από ηφαιστειακή πέτρα και σχηματίζουν παραλίες μόνο κάτω από την παρουσία του φαινομένου της παλίρροιας. Ωστόσο, ένα εξ αυτών και πιο συγκεκριμένα αυτό το οποίο βρίσκεται ακριβώς απέναντι από το νότιο τμήμα της Μονολιάς (παλιός οικισμός), εμφανίζει παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτά της Μονολιάς. Ειδικότερα, το νησάκι που αποκαλείται από πολλούς «Μικρό Λιχαδονήσι» διαθέτει μία οργανωμένη παραλία (νέα παραλία) με τερκουάζ, ρηγά και κρυστάλλινα νερά, η οποία περιβάλλεται από χρυσή άμμο

---

¹¹ <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%B9%CF%87%CE%AC%CE%B4%CE%B5%CF%82>

¹² <https://buk.gr/el/poli-perioxi/monolia-nisida>

¹³ <https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT2011050/>

¹⁴ <https://lichadonisia.com/story>

με ηφαιστειακά πετρώματα και έναν φυσικό όρμο που χρησιμεύει για λιμάνι, όπως και η νήσος Μονολιά.

Τα κατάφυτα αυτά νησιά, τα οποία είναι γεμάτα αγριελιές, θάμνους και φρύγανα έχουν έκταση 48,5 (ha), συνολική περίμετρο 6,8 (km), πολύ μικρό υψόμετρο και περιβάλλονται από ηφαιστειακή πέτρα.¹⁵

1.2.3 Δημογραφικά στοιχεία

Στο παρελθόν ένα εκ των 7 νήσων και πιο συγκεκριμένα το νότιο τμήμα της Μονολιάς, κατοικούνταν από άτομα που ασχολούνταν κυρίως με την κτηνοτροφία, την αλιεία και τη γεωργία. Ένδειξη της διαμονής αυτής αποτελεί ο οικισμός που συναντάται σε αυτό το σημείο. Σήμερα στην Μονολιά δεν υπάρχουν πλέον κάτοικοι. Σύμφωνα με προφορικές πηγές¹⁶, οι τελευταίοι κάτοικοι μετοίκησαν στο χωριό του Αγίου Γεωργίου, λόγω των δυσμενών συνθηκών που υπήρχαν στο νησί όπως η έλλειψη ηλεκτρικού ρεύματος, ύδρευσης και η μη δυνατότητας μετάβασης σε σχολείο.

Ιδιαίτερα σημαντικές πληροφορίες για τα δημογραφικά στοιχεία της περιοχής παρουσιάζει ο Πίνακας 1, στον οποίο καταγράφονται τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για την απογραφή του πληθυσμού την περίοδο 1961-2011. Όπως φαίνεται στον πίνακα, το μεγαλύτερο νησί του συμπλέγματος, δηλαδή η νήσος Μονολιά, το 1961 διέθετε 20 κατοίκους, γεγονός που αποδεικνύει μια παρελθοντική κατοικισιμότητα, η οποία πιστοποιείται και από τα εγκαταλελειμμένα σπίτια που εντοπίζονται στη νησίδα. Το πλήθος των ατόμων μειώνεται αισθητά το 1971, καθώς οι κάτοικοι ανέρχονται μόλις στα 2 άτομα. Οι δυσμενείς συνθήκες που παρατηρούνται στο νησί είναι ίσως λόγοι αυτής της εξέλιξης. Η ζωή των εναπομεινάντων κατοίκων φαίνεται να γίνεται πιο δύσκολη τα επόμενα χρόνια γεγονός που ενισχύεται με την οριστική εγκατάλειψη του μέρους από αυτούς το 1981.

Πέρα από τη νήσο Μονολιά, ο πίνακας μας δίνει στοιχεία για τον πληθυσμό του δεύτερου μεγαλύτερου νησιού του συμπλέγματος, τη Στρογγυλή, με την απογραφή του

---

¹⁵ Φιλότης – Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση (<https://filotis.itia.ntua.gr/>)

¹⁶ Προσωπικές καταγραφές μαρτυριών από περιωίκους

1961 να καταγράφει 5 κατοίκους, οι οποίοι δεν καταγράφονται το 1971, επανήλθαν το 1981 (5 άτομα) και αποχώρησαν οριστικά από το νησί, καθώς το διάστημα 1991-2011 δεν καταγράφεται πληθυσμός. Ο συγκεκριμένος αριθμός πιθανόν ήταν φαροφύλακες, οι οποίοι διέμεναν στο νησί για λόγους εργασίας και εγκατέλειψαν το νησί την περίοδο όπου το επάγγελμα του φαροφύλακα άρχισε να χάνεται στον χρόνο και η λειτουργία των φάρων ήταν αυτοματοποιημένη. Σήμερα, τα δύο αυτά νησιά δεν κατοικούνται, παρόλα αυτά μεταβαίνει κόσμος σε αυτά για τουριστικούς κυρίως λόγους.

Τοπική Κοινότητα	Πληθυσμός					
	1961	1971	1981	1991	2001	2011
Μονολιά, η (νησίς)	20	2	-	-	-	-
Στρογγυλή, η (νησίς)	5	-	5	-	-	-

Πίνακας 1: Πληθυσμός στο σύμπλεγμα των νήσων, 1961-2011

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφές πληθυσμού 1961-2011

1.2.4 Αρχιτεκτονική της περιοχής

Η κατασκευή του μικρού οικισμού που τοποθετείται στο νότιο τμήμα του νησιού της Μονολιάς, φαίνεται να έγινε κατά τα πρότυπα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής χωριού. Τα σπίτια ήταν χτισμένα με πέτρα και έφεραν όλα ανεξαιρέτως κεραμοσκεπή, η οποία χρησίμευε σύμφωνα με προφορικές πηγές στην ύδρευση (συλλογή βροχόνερων από τις σκεπές). Ακόμη, κάποια ήταν μονώροφα και άλλα διώροφα. Τα περισσότερα από τα σπιτάκια αυτά έχουν υποστεί μεγάλη φθορά.

Στον οικισμό του νησιού υπάρχει κι ένα εκκλησάκι που είναι κτισμένο κατά το πρότυπο των σπιτιών. Το εκκλησάκι φέρει το όνομα Άγιος Γεώργιος¹⁷, είναι πετρόχτιστο, μονώροφο και κύριο του χαρακτηριστικό είναι τα μπλε του παράθυρα και η μπλε του πόρτα. Η αρχιτεκτονική του μπορεί να γίνει διακριτή στο σύνολο της, καθώς είναι καλοδιατηρημένο και δεν έχει υποστεί φθορά.

¹⁷<https://fonografos.net/v1/%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CE%AC-%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%BA%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%84%CE%BF%CF%85/>

1.3 Χαρακτηριστικά γνωρίσματα του προορισμού

1.3.1 Χλωρίδα και Πανίδα

Ο τόπος θεωρείται μέρος με μία δίολου ευκαταφρόνητη οικολογική και κοινωνικοοικονομική / πολιτιστική αξία. Η οικολογική αξία έγκειται στη σημαντική παρουσία πτηνών και θηλαστικών (φώκια μονάχους – μονάχους) και η κοινωνικοοικονομική / πολιτιστική στην παρατήρηση πανίδας και στο φυσιολατρικό ενδιαφέρον του μέρους.¹⁸

Το σύμπλεγμα των νήσων είναι κυρίως ένας φρυγανότοπος¹⁷ με χαμηλή βλάστηση, με ως επι το πλείστον θάμνους με φύλλα μικροσκοπικά και αγκαθώδη. Τα φυτά αυτά, αναπτύσσονται κυρίως σε χώρες της μεσογείου και είναι δημοφιλή για τις αρωματικές και θεραπευτικές του ιδιότητες. Ακόμη, χαρακτηρίζονται για την υψηλή τους αντοχή σε μεγάλες θερμοκρασίες, σε ξερά και άγονα εδάφη και φυτρώνουν σε ασβεστολιθικές περιοχές¹⁹, πράγμα το οποίο δικαιολογεί απόλυτα την ύπαρξη τους στο μέρος, αφού τα Λιχαδονήσια είναι ένα μέρος που διαθέτει στον ύψιστο βαθμό όλα τα παραπάνω. Πέρα όμως από το μεγάλο πλήθος φρυγάνων, το μέρος διαθέτει κι ένα αξιοσημείωτο αριθμό καρποφόρων δένδρων (ελαιόδεντρων), κυρίως στο βόρειο τμήμα της νήσου Μονολιάς, το οποίο μαζί με τα πουρνάρια που υπάρχουν δημιουργούν έναν τόπο πυκνής βλάστησης. Η παρουσία των ελιών και του τεράστιου αριθμού φρυγάνων συνθέτουν ένα παρθένο φυσικό τοπίο που σε συνδυασμό με τα κρυστάλλινα νερά της περιοχής και την περίεργη γεωμορφολογία δίνουν μία ιδιαιτερότητα στις νήσους.

Στο μέρος φιλοξενείται ένας σημαντικός και σπάνιος αριθμός πανίδας. Πλέοντας διακριτικά προς τα Λιχαδονήσια, στο σημείο κυρίως που υπάρχει το νανάγιο (δυτικό μέρος νησιού), εμφανίζονται 5 - 15 φώκιες της οικογένειας *Monachus monachus*, οι οποίες γίνονται αντιληπτές κατά την μετάβαση στο νησί με караβάκι. Οι φώκιες αυτές έχουν

---

¹⁸ Φιλότης – Βάση Δεδομένων για την Ελληνική Φύση (<https://filotis.itia.ntua.gr/biotopes/c/AT2011050/>)

¹⁹ <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwizhoHF6rHrAhVxSxUIHXkRBmQOFjAAegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fen.wikipedia.org%2Fwiki%2F%25CE%25A6%25CF%2581%25CF%258D%25CE%25B3%25CE%25B1%25CE%25BD%25CE%25B1&usg=AOvVaw0CNi-KHA9B8Hjz5lnLBBlr>

επιλέξει τα τελευταία χρόνια το μέρος για τη λήψη τροφής. Η μειωμένη στάθμη της θάλασσας, η καθαρότητα του νερού, η γαλήνη η οποία υπάρχει στο μέρος και οι βραχώδεις δυσπρόσιτες ακτές, ίσως είναι κάποιοι σημαντικοί λόγοι επιλογής. Ο βυθός της θάλασσας φιλοξενεί εκτός από τις φώκιες και οικογένειες δελφινιών και πολυάριθμα είδη ψαριών όπως σαργούς, κέφαλους, μπαρμπούνια, μυτάκια, μανάλια, λαβράκια, μουρμούρες, τσιπούρες, μπάφες, γοφάρια και μικρόψαρα.²⁰ Τέλος, το μέρος διαθέτει πολλά είδη πτηνών τα οποία συναντά κανείς από την πρώτη στιγμή που προσεγγίζει το μέρος. Στις βραχονησίδες που βρίσκονται γύρω από τα νησάκια υπάρχει μια ισχυρή παρουσία γλάρων που είτε πετάνε γύρω από αυτές είτε κάθονται σε αυτές σχηματίζοντας ένα σύνολο που ξεχωρίζει από μακριά και προκαλεί θαυμασμό.

1.3.2 Παλίρροια του πορθμού του Ευρίπου

Σύμφωνα με επιστημονικές εκτιμήσεις, το παλιρροϊκό κύμα του Αιγαίου πελάγους που προσεγγίζει την Εύβοια προς την ανατολική της πλευρά, χωρίζεται σε δύο μέρη. Το ένα μεταβαίνει στον Νότιο Ευβοϊκό κόλπο, ενώ το δεύτερο στον Βόρειο Ευβοϊκό. Το νότιο παλιρροϊκό κύμα προσεγγίζει τον διάυλο του Ευρίπου νωρίτερα από το βόρειο (1 ώρα περίπου), λόγω της πιο σύντομης διαδρομής που χρειάζεται να ακολουθήσει. Συνεπώς, το μεγαλύτερο μέρος των υδάτινων όγκων που προέρχονται από τον νότο προσεγγίζουν το σημείο νωρίτερα, κάτι το οποίο έχει ως απόρροια την άνοδο της στάθμης των υδάτων από 30-40 εκατοστά, δημιουργώντας ρεύμα από το νότιο σημείο προς το βόρειο. Ύστερα από 6 ώρες παρατηρείται αντιστροφή του φαινομένου αυτού, διότι εισέρχεται στο διάυλο ο υδάτινος όγκος που εισήχθε στο Βόρειο Ευβοϊκό, ανεβάζοντας τη στάθμη της βόρειας πλευράς του στενού, κάτι που οδηγεί με τη σειρά του στην αντιστροφή του ρεύματος.²¹

---

²⁰ <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiyo-K467HrAhXnORUIHcuMCMAQFjAKegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.spearfishingforum.gr%2Fviewtopic.php%3F%3D12838&usq=AOvVaw2d6dMIJ1grXA0gSwLJSLoh>

²¹ <https://antonios-antoniou.gr/evripos>

Εικόνα 4: Παλιρροϊκό φαινόμενο του πορθμού του Ευρίπου

Πηγή: www.evia-guide.gr

Η παλίρροια του πορθμού του Ευρίπου επηρεάζει αισθητά τα Λιχαδονήσια και τους προσδίδει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Μερικά από τα αποτελέσματα του φαινομένου, τα οποία αποτέλεσαν κυρίως προϊόν παρατήρησης κατά τις επισκέψεις στον προορισμό είναι:

- Η μείωση και η αύξηση της στάθμης των νερών ανάλογα με την ισχύ του φαινομένου.
- Η δημιουργία παραλιών στα μικρά νησάκια που δεν σχηματίζουν παραλίες.
- Η επέκταση των παραλιών που ήδη είναι σχηματισμένες στο νησί νέας παραλίας – “Μικρό Λιχαδονήσι”.
- Τα ισχυρά θαλάσσια ρεύματα, τα οποία έχουν την μεγαλύτερη ισχύ στην οργανωμένη παραλία της νήσου Μονολιάς.
- Η απαγόρευση της κολύμβησης από το σημείο που ανευρίσκεται η Ελληνική σημαία και πιο βαθιά (παλιά παραλία – οργανωμένη παραλία Μονολιάς).

- Κίνδυνος κατά τη διάρκεια της μετάβασης με ιδιωτικό ή ναυλωμένο πλοιάριο.
- Απομάκρυνση θαλάσσιων ρυπών - καθαρότητα νερών.
- Επηρεασμός της συγκέντρωσης ψαριών.

Εικόνα 5: Λήψεις από το Παλιρροϊκό φαινόμενο στο νησί της νέας παραλίας (Αύγουστος 2017)

1.3.3 Χαρακτηρισμός περιοχής ως Natura 2000

Οι Λιχάδες νήσοι, ή αλλιώς Λιχαδονήσια, όπως και η γύρω θαλάσσια περιοχή, στις 15 Δεκεμβρίου του 2017 εντάχθηκαν στο Ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000²², καθώς στο συγκεκριμένο σημείο εντοπίζονται 10-15 άτομα φωκιών για τροφοληψία. Ακόμη, τα νησιά αποτελούν τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά δίνουν στον προορισμό έναν ειδικό χαρακτήρα.

Τι είναι το δίκτυο Natura 2000

Το συγκεκριμένο δίκτυο συστάθηκε με την οδηγία για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (Οδηγία 92/43/ΕΟΚ - άρθρο 3)²³. Αποτελεί ένα κοινό δίκτυο για όλη την Ευρωπαϊκή επικράτεια, αποτελούμενο από προστατευόμενες περιοχές και έχει ως στόχο την προστασία της κληρονομιάς φυσικών περιοχών. Επιδιώκει, δηλαδή να επιτευχθεί η επιβίωση των ειδών και οικοτόπων των Ευρωπαϊκών χωρών.

Το δίκτυο δεν αποτελεί ένα σύστημα που απαιτεί την παύση όλων των δραστηριοτήτων του ανθρώπου, αλλά αντιθέτα καθορίζει παραμέτρους, βάσει των οποίων θα προκύπτουν ανθρώπινες δραστηριότητες που θα συμβάλλουν τόσο στην οικονομική άνοδο των περιοχών που είναι ενταγμένες στο δίκτυο όσο και στη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας. Το δίκτυο επιθυμεί τα άτομα που εντάσσονται σε περιοχές Natura να ασκούν την εργασία τους με γνώμονα την προστασία αυτής και όχι εις βάρος της.

Γενεσιουργός αιτία της δημιουργίας του εν λόγω δικτύου αποτελεί η ανησυχία των Ευρωπαίων πολιτών για τα σπάνια απειλούμενα είδη που πλήττονται, καθώς και για τη φύση που συνεχώς υποβαθμίζεται. Το δίκτυο δίνει την δυνατότητα στα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να συνεργάζονται ομαλά έχοντας ως στόχο την διασφάλιση αυτών, αλλά και να δημιουργούν ένα καταφύγιο για πολυάριθμα ζώα και φυτά²⁴.

---

²²ΦΕΚ 4432/15.12.2017

²³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&qid=1538843780989&from=EL>

²⁴ https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiFkeHd7HrAhUoSxUIHRAgDMgQFjAAegQIAXAB&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fenvironment%2Fnature%2Finfo%2Fpubs%2Fdocs%2Fenvironment_nature_for_you%2Fel.pdf&usq=AOvVaw2w0ox7u4yaOCfLLnWU_oTe

Στη σημερινή εποχή, αποτελείται από περίπου 27.000 τόπους²⁵ σε χερσαίο και σε υδάτινο έδαφος. Η Ελλάδα διαθέτει 419 περιοχές όπου το 27,2% καλύπτει την χερσαία έκταση της και το 6.1% την υδάτινη έκταση της. Τοποθετείται στη 10^η θέση βάσει της έκτασης της σε Natura περιοχές ανάμεσα σε 27 χώρες της Ευρώπης.²⁶

Συστατικά του δικτύου Natura 2000

Η οδηγία 92/43/ΕΟΚ και η οδηγία 79/409/ΕΟΚ²⁷ αποτελούν τα κύρια συστατικά των περιοχών του δικτύου. Επιπλέον, ο νόμος 3937/11 ²⁸ καθορίζει το ισχύον πλαίσιο για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες σχετικές διατάξεις.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα σημαντικότερα σημεία των οδηγιών αυτών όσο αναφορά στην προστασία των εν λόγω περιοχών.

Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) (Special Protection Areas – SPA) – Οδηγία 79/409/ΕΟΚ

Η οδηγία αυτή δημιουργήθηκε τον Απρίλιο του 1979 και σχετίζεται με την πλήρη προστασία άγριων πτηνών του Ευρωπαϊκού χώρου που απαριθμούνται σε 500 είδη. Πιο συγκεκριμένα, η απώλεια μεγάλων τμημάτων της κατοικίας των πτηνών, καθώς και η υποβάθμιση τους, αποτελούσαν τις σημαντικότερες απειλές για τη διατήρηση αυτών, κάτι το οποίο οδήγησε με την σειρά του στη δημιουργία ζωνών ειδικής προστασίας (ΖΕΠ). Οι ζώνες αυτές εντάχθηκαν το 1994 στο δίκτυο, όπως αυτό συστάθηκε στην οδηγία 92/43/ΕΟΚ που αφορά τους οικοτόπους και εμπεριέχουν εδάφη που θεωρούνται κατάλληλα για τη φιλοξενία των απειλούμενων ειδών.

---

²⁵ http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_en.htm

²⁶ <http://www.vpeka.gr/el-%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%B7-%CE%A6%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%82/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%94%CE%AF%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%BF-NATURA-2000>,

²⁶ http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natura2000_el.html

²⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal->

²⁸ ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011

Οι απαιτήσεις προστασίας για τις ΖΕΠ αναφέρονται στην παράγραφο 4 του άρθρου 4 και ορίζουν ότι τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης παίρνουν εκείνα τα μέτρα που είναι ικανά να προστατεύσουν τους οικοτόπους και τα άγρια πτηνά των ενταγμένων περιοχών, προκειμένου να αποφευχθεί αφενός η ρύπανση και η υποβάθμιση των πρώτων και αφετέρου οι διαταράξεις των δευτέρων.²⁹

Τόποι Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ) (Sites of Community Importance – SCI) – Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Η υποβάθμιση πολυάριθμων οικοσυστημάτων σε συνδυασμό με τον κίνδυνο εξαφάνισης ενός μεγάλου πλήθους ειδών που φιλοξενούνται στην Ευρώπη έχει σαν απόρροια την έκδοση της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που αφορά τη προστασία των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας. Η Οδηγία, σύμφωνα με το άρθρο 2 αυτής, στοχεύει στη διαφύλαξη της ποικιλομορφίας, αποβλέποντας στην προστασία των φυτών και των ζώων της περιοχής. Το είδος της πανίδας και της χλωρίδας και η κατηγορία των οικοτόπων παρουσιάζονται στα Παραρτήματα I, II, IV και V της αντίστοιχης οδηγίας.

Οι χώρες της Ευρώπης, στηριζόμενες στο άρθρο 17 που παρουσιάζεται σε αυτήν, έχουν την υποχρέωση ανά 6 χρόνια να συντάσσουν εθνικές εκθέσεις που αφορούν τον έλεγχο της εφαρμογής της Οδηγίας. Η σύνταξη των εκθέσεων αυτών γίνεται βάσει του υποδείγματος της έκθεσης, αφού σε προηγούμενο στάδιο εγκριθεί από την επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ενσωμάτωση της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο πραγματοποιήθηκε μέσω της ΚΥΑ 33318/3028/1998 και τροποποιήθηκε μέσω της ΚΥΑ 14849/853/Ε103.³⁰

Οι Ζώνες Ειδικής Προστασίας, αφού χαρακτηρισθούν από τα κράτη μέλη, εντάσσονται στο δίκτυο και η διαχείρισή τους γίνεται βάσει των διατάξεων του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/42/ΕΟΚ, καθώς και των διατάξεων του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, ενώ η ένταξη των ΤΚΣ γίνεται ύστερα από επιστημονική αξιολόγηση και

---

²⁹<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=6157BD59C1825447DEAE6D72AE176785?text=&docid=62979&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=63765>

³⁰ΦΕΚ Β' 645 11.4.2008.

διαπραγμάτευση ανάμεσα στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι ΤΚΣ υπόκεινται στις διατάξεις του άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ³¹.

Το άρθρο 6 της οδηγίας για τα ενδιαιτήματα 92/43/ΕΟΚ, περιλαμβάνει μέτρα για τη διαχείριση των περιοχών Natura 2000. Υπό το πρίσμα αυτό, το συγκεκριμένο άρθρο λογίζεται ως το σημαντικότερο άρθρο των 24 άρθρων που περιλαμβάνονται στην οδηγία. Μέσω αυτού ορίζεται το πλαίσιο διατήρησης και προστασίας περιοχών και περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις για προληπτικές παρεμβάσεις και διαδικασίες. Αφορά τις ΖΕΠ που εμπίπτουν στην οδηγία 79/409/ΕΟΚ, καθώς και τους τόπους της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Το άρθρο αυτό είναι βαρύνουσας σημασίας για την υλοποίηση της αειφόρου ανάπτυξης. Αποτελείται από 4 παραγράφους:

Η πρώτη παράγραφος αναφέρει ότι τα μέλη των Ευρωπαϊκών χωρών ορίζουν τα απαιτούμενα μέτρα διαφύλαξης που δυνητικά αφορούν κατάλληλα σχέδια δράσης.

Η δεύτερη παράγραφος αναφέρει ότι οι χώρες που ανήκουν στην Ευρώπη προβαίνουν στην θέσπιση μέτρων, προκειμένου να προστατεύονται οι οικοτόποι από υποβάθμιση και να αναποφεύγεται μία ενδεχόμενη ενόχληση προς τα είδη, η οποία θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποτελέσματα που θα είναι αντίθετα με τις αρχές της οδηγίας.

Η τρίτη παράγραφος αναφέρει σχετικά με το σχέδιο ή έργο της περιοχής ότι κάθε σχέδιο που είναι βαρύνουσας σημασίας για τη διατήρηση και πορεία του τόπου, αξιολογείται ως προς τα αποτελέσματα του προς τον τόπο, αφού ληφθούν υπόψη οι στόχοι διαφύλαξης του. Σε επόμενο στάδιο οι αρμόδιες αρχές αποφασίζουν για ένα οικείο σχέδιο, αφού πιστοποιήσουν ότι αυτό δεν επρόκειτο να θίξει την ακεραιότητα της περιοχής.

Τέλος, η τέταρτη παράγραφος επισημαίνει πως στην περίπτωση που ένα σχέδιο αξιολογηθεί αρνητικά από τους ειδικούς, ελλείψη εναλλακτικών είναι απαραίτητο να υλοποιηθεί, εφόσον το επιτάσσει το δημόσιο συμφέρον μέσω της χρήσης αντισταθμιστικών μέτρων, προκειμένου να διασφαλιστεί η προστασία των περιοχών Natura. Σε περίπτωση που ο σχετιζόμενος τόπος αποτελεί τόπο όπου συμπεριλαμβάνεται τύπος φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας είτε ένα είδος προτεραιότητας, τότε τα

---

³¹ Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Natura 2000 (<http://ypeka.gr/Default.aspx?tabid=432>)

επιχειρήματα που είναι αποδεκτά είναι αυτά που σχετίζονται με την υγεία των ατόμων, με τη δημόσια ασφάλεια και με τα θετικά αποτελέσματα για το περιβάλλον.³²

Διατήρηση βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις – ν. 3937/11³³

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 9 του ν. 3937/11, το οποίο αφορά τις ρυθμίσεις για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 και με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 υφίστανται οι παρακάτω περιορισμοί. Πιο συγκεκριμένα, δεν επιτρέπεται:

α) Η εγκαθίδρυση επικίνδυνων βιομηχανικών μονάδων που επιβαρύνουν το οικοσύστημα (βάσει της Οδηγίας 96/82/EK (L 10)).

β) Η εγκαθίδρυση βιομηχανικών μονάδων, όπως αυτές ορίζονται στην ΚΥΑ των Υπουργείων Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων 13727/724/2003 (ΦΕΚ 1087 Β').

γ) Η αλιεία σε περιοχές κοραλλιογενών ενδιαιτημάτων καθώς και ασβεστοφυκικών βυθών, με χρήση στατικών δικτύων, δίχτυών τράτας, πεζοτρατών και δραγών.

δ) Η εγκαθίδρυση ιχθυοκαλλιεργειών σε περιοχές λιβαδιών ποσειδωνίας.

ε) Η τοποθέτηση διαφημιστικών πινακίδων, που δεν αφορούν την προώθηση της περιοχής και των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα σε αυτή.

Νομικοί μηχανισμοί για τη φώκια μονάχους – μονάχους πλην του εθνικού δικτύου Natura 2000

Η μεσογειακή φώκια βάσει της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, αποτελεί ένα είδος προτεραιότητας, αλλά και ένα κινδυνεύον θηλαστικό από την Παγκόσμια Ένωση για τη Διατήρηση (IUCN) και παρατίθεται στο Παράρτημα I της Σύμβασης για το Διεθνές Εμπόριο Απειλούμενων Ειδών (CITES). Ακόμη, άλλοι νομικοί μηχανισμοί που αναγνωρίζουν και επιχειρούν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα της εξαφάνισης της μεσογειακής φώκιας είναι η Σύμβαση της Βόννης, η οποία αφορά τη διατήρηση αποδημητικών ειδών άγριων ζώων, η Σύμβαση

---

³²<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=8336BD53AED3B9C1EC56DAB612A319E0?text=&docid=44704&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1176333>

³³ ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011

της Βέρνης³⁴ που αποβλέπει στη διατήρηση της ευρωπαϊκής άγριας πανίδας και των φυσικών οικοτόπων και η σύμβαση για τη βιολογική ποικιλομορφία και την οδηγία για τους οικοτόπους της ΕΕ³⁵.

Το εθνικό δίκτυο Natura 2000, αποβλέπει κι αυτό με τη σειρά του στη διατήρηση και προστασία των περιοχών όπως και οι διεθνείς συμβάσεις που αναφέρθηκαν εμφανίζοντας κάποιες ομοιότητες με αυτές, ωστόσο δημιουργεί ένα πιο συγκεκριμένο πλαίσιο για τη διατήρησή τους.

Πως επιλέγονται οι τόποι Natura 2000

Οι τόποι που εντάσσονται στο δίκτυο Natura 2000, επιλέγονται βάσει του εάν αυτοί διαθέτουν τις πιο πολύτιμες περιοχές για τους τύπους οικοτόπων, καθώς και τα είδη σημασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο δυνάμει των οδηγιών που αφορούν το φυσικό περιβάλλον.

Σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ, η επιλογή αρχικά γίνεται βάσει επιστημονικών κριτηρίων που παρατίθενται στο Παράρτημα ΙΙΙ αυτής και βασίζεται σε συγκεκριμένα στάδια αξιολόγησης, προκειμένου να πιστοποιηθεί ότι οι τόποι που έχουν επιλεγεί είναι δυνατό να παρέχουν επαρκή κάλυψη τόσο για κάθε τύπο οικοτόπου όσο και για κάθε είδος σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Τα στάδια αυτά αρχικά έχουν εθνικό χαρακτήρα, ενώ στην πορεία ευρωπαϊκό και βιογεωγραφικό και συνοψίζονται στα ακόλουθα³⁶:

- Στάδιο 1: Σε αυτό το στάδιο κάθε μέλος με γνώμονα κριτήρια οικολογικού περιεχομένου, προβαίνει σε χαρακτηρισμό των τόπων που κατά το ίδιο αποτελούν βαρύνουσας σημασίας για τη διατήρηση ειδών και ενδιαιτημάτων που απεικονίζονται στους καταλόγους της οδηγίας για τα οικολογικά ενδιαιτήματα.
- Στάδιο 2: Τα μέλη αφού συντάξουν τους εθνικούς καταλόγους που αφορούν τις περιοχές Natura, τους αποστέλλουν στην αρμόδια επιτροπή. Σε επόμενο στάδιο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξετάζει τις πληροφορίες που εμπεριέχονται στους καταλόγους

---

³⁴ Κύρωση Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (ν. 1335/1983 – ΦΕΚ 32/Α/14.03.1983 <http://www.ypeka.gr/LinkClick.aspx?fileticket=mCTetbKhTUc%3d&tabid=559>)

³⁵ Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλομορφία (Απόφαση 93/626/ΕΟΚ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex:31993D0626>)

³⁶ http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/europe_nature_for_you/el.pdf

και επιλέγει τους τόπους που κατά την ίδια λογίζονται τόποι με ιδιαίτερη κοινοτική σημασία. Στο έργο αυτό λαμβάνουν μέρος εκτός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ανεξάρτητοι επιστήμονες και ΜΚΟ. Σε περίπτωση που ο κατάλογος κριθεί μη επαρκής, τα κράτη μέλη προτείνουν περισσότερους τόπους, προκειμένου να γίνει η συμπλήρωση του δικτύου.

- Στάδιο 3: Σε αυτό το στάδιο που αποτελεί και το τελευταίο της διαδικασίας, τα κράτη μέλη προστατεύουν τις περιοχές που είναι ενταγμένες στο δίκτυο και λαμβάνουν μέτρα για τη διασφάλιση και αποκατάσταση της καλής τους κατάστασης.

Τουρισμός και οικολογικό δίκτυο Natura 2000

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους πιο αναπτυσσόμενους οικονομικούς τομείς στον Ευρωπαϊκό χώρο. Οι περιοχές που ανήκουν στο δίκτυο Natura παρά τις πολυάριθμες απαγορεύσεις που τις διέπουν με στόχο την προστασία και την διατήρηση της φύσης μπορούν να προσελκύσουν ένα σημαντικό αριθμό τουριστών, καθώς το τελευταίο χρονικό διάστημα παρατηρείται μία τάση για εξειδικευμένες μορφές τουρισμού.

Οι περιοχές που εντάσσονται στο δίκτυο Natura ενδείκνυνται για τους λάτρεις της φύσης, για τα άτομα που επιθυμούν στιγμές χαλάρωσης και ηρεμίας μακριά από το νέφος και τη βαβούρα του αστικού περιβάλλοντος, καθώς και για τους υποστηρικτές του κάτι ξεχωριστού και διαφορετικού. Κάποιες από τις δραστηριότητες που προσφέρουν είναι μεταξύ άλλων το κολύμπι, η πεζοπορία στη φύση, η παρατήρηση της άγριας πανίδας, το καγιάκ, το ψάρεμα, η ποδηλασία κ.ά.

Η θέαση της σπάνιας φυσικής πολιτιστικής κληρονομιάς της Ευρώπης και η άμεση επαφή με αυτή προσελκύει τους ταξιδιώτες και αποτελεί την κινητήριο δύναμη για την επιλογή ενός προορισμού που ανήκει στο δίκτυο Natura. Ακόμη, τα σπάνια είδη που ανευρίσκονται σε αυτές της περιοχές και η αίσθηση της πραγματοποίησης εκδρομής σε έναν τόπο που είναι μοναδικός και έχει αναγνωρισθεί ως τόπος Natura έλκει σαν μαγνήτης τους εν δυνάμει τουρίστες και τους δημιουργεί την ανάγκη να επισκεφτούν τα μέρη αυτά.

Ο τομέας του τουρισμού μπορεί να λάβει χώρα εντός των περιοχών που ανήκουν στο δίκτυο Natura, εφόσον οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο πλαίσιο αυτού είναι

φιλικές προς τη φύση και δεν θέτουν σε κίνδυνο τις ανάγκες διατήρησής της. Πιο συγκεκριμένα, οι τουριστικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται εντός των ορίων Natura θα πρέπει να συμμορφώνονται στις διατάξεις των οδηγιών για τους οικοτόπους και τα πτηνά. Βασική προϋπόθεση για να επιτευχθεί αυτό είναι τόσο η καλή οργάνωση όσο και η σωστή χρήση των πόρων προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δραστηριότητες αυτές δεν θα έχουν κάποια αρνητική επίδραση στους οικοτόπους και στα είδη.

Παράδειγμα σωστής χρήσης και οργάνωσης αποτελεί το κυνήγι. Η οδηγία για τα πτηνά και τους οικοτόπους στα πλαίσια της αειφόρου χρήσης νομιμοποιεί το κυνήγι εντός των περιοχών του δικτύου. Εντούτοις, ορίζουν ένα πλαίσιο ελέγχου των δραστηριοτήτων προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι θα υπάρξει μία ισορροπία ανάμεσα στη δραστηριότητα του κυνηγιού και στον πληθυσμό των θηραμάτων. Προκειμένου να γίνει αντιληπτή η οδηγία των πτηνών σε περίπτωση όπου αυτή σχετίζεται με τη δραστηριότητα του κυνηγιού εκδόθηκε ένας ερμηνευτικός οδηγός. Ο οδηγός αυτός, ο οποίος οφείλει την ύπαρξη του στη συνεργασία ομάδων προστασίας της φύσης και κυνηγητικών ομάδων είχε ως βάση του επιστημονικές αρχές και δεδομένα. Η εξέταση του χρονικού προσδιορισμού του ψυχαγωγικού κυνηγιού και οι περιορισμοί για ευελίξια στη ρύθμιση κυνηγητικών περιόδων είναι ένα από τους κύριους ρόλους αυτού του οδηγού.³⁷

Επιτυχία του δικτύου Natura

Μια περιοχή που εντάσσεται στο δίκτυο Natura 2000, επιβάλλεται να παρακολουθείται σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους, προκειμένου να αξιολογηθεί η κατάσταση των ειδών και των ενδιαιτημάτων της. Πιο συγκεκριμένα, τα μέλη του δικτύου ανά 6 έτη, καταθέτουν έκθεση στην αρμόδια επιτροπή, σχετικά με τα μέτρα που έχουν πάρει για την προστασία των ειδών και των ενδιαιτημάτων της περιοχής που έχει ενταχθεί στο δίκτυο, αλλά και για τον τρόπο που αυτά ανταποκρίνονται. Με τις εκθέσεις αυτές μπορεί να καθοριστεί η επιτυχία του δικτύου και να εντοπιστούν οι περιοχές που χρήζουν περισσότερες προσπάθειες για τη διατήρηση της φύσης.

---

³⁷ <https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/conservation/el.pdf>

Ο κάθε άνθρωπος σαν μονάδα μπορεί να προβεί σε μία σειρά ενεργειών, προκειμένου να ενισχύσει τις περιοχές Natura 2000. Μερικές από αυτές τις ενέργειες είναι:

- Πραγματοποίηση επίσκεψης σε μία περιοχή Natura 2000. Οι τόποι αυτοί είναι ιδανικοί για βόλτες, διοργανώσεις και δραστηριότητες οικογενειακού χαρακτήρα.
- Εθελοντική βοήθεια σε περιοχή Natura 2000. Συχνά οι φύλακες αναζητούν εθελοντές, προκειμένου να τους ενισχύσουν στο έργο τους που αφορά τη διαχείριση των περιοχών.
- Αγορά τοπικών προϊόντων για την ενίσχυση τόσο του τόπου που είναι ενταγμένοι στο δίκτυο, όσο και των γύρω περιοχών αυτής.
- Συμμετοχή σε διοργανώσεις με θέμα «πράσινη μέρα». Οι διοργανώσεις αυτές λαμβάνουν χώρα συνήθως σε καλοκαιρινές περιόδους, επιχορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στοχεύουν στην ενημέρωση των ατόμων για τους τόπους Natura 2000.³⁸

Επικαιροποίηση του εθνικού καταλόγου του δικτύου Natura

Η επικαιροποίηση του καταλόγου του δικτύου Natura 2000 στη χώρα μας, έγινε κάτω από την αιγίδα του προγράμματος «Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην Ελλάδα» με τη συγχρηματοδότηση του ΕΣΠΑ 2007-2013 και εφαρμόστηκε ένα χρόνο αργότερα από το τμήμα Βιοποικιλότητας και Προστατευόμενων περιοχών του ΥΠΕΝ.³⁹

Η επικαιροποίηση του καταλόγου και η ένταξη των καινούριων περιοχών θεσμοθετήθηκε με την Κοινή Υπουργική Απόφαση Αρ. 50743⁴⁰- «Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000».

Τον Νοέμβριο του 2015 η περιοχή που ορίζεται από τις νησίδες Λιχάδες, καθώς και η γύρω θαλάσσια περιοχή, προτάθηκε να αναγνωριστεί ως περιοχή Natura 2000 λόγω της ύπαρξης σημαντικού πληθυσμού μεσογειακής φώκιας στην περιοχή. Ειδικότερα, ο

---

³⁸ https://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/europe_nature_for_you/el.pdf

³⁹ http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natura2000_el.html

⁴⁰ ΦΕΚ Β' 4432/2017

θαλάσσιος χώρος των νήσων Λιχάδων και της ευρύτερης περιοχής αποτελεί σχεδόν καθημερινή επιλογή 5-15 φωκών για τη λήψη τροφής. Το γεγονός αυτό είναι αξιοσημείωτο, καθώς η περιοχή αυτή καθίσταται η μοναδική στη Μεσόγειο όπου συγκεντρώνεται τόσο μεγάλος αριθμός φωκών για τροφοληψία.

Κατόπιν αυτής της εισηγήσεως οι νησίδες Λιχάδες και η γύρω θαλάσσια περιοχή αναγνωρίστηκαν ως Natura 2000 στις 15 Δεκεμβρίου του 2017, με προτεινόμενο νέο κωδικό «GR2420013» και ονομασία «ΝΗΣΙΔΕΣ ΛΙΧΑΔΕΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ».⁴¹

1.3.4 Αναγνώριση αρχαιολογικών χώρων στην περιοχή

Τα Λιχαδονήσια εμφανίζουν σημαντικό αρχαιολογικό ενδιαφέρον, καθώς στην περιοχή έχουν βρεθεί ποικίλα αρχαιολογικά ευρήματα. Σύμφωνα με το ΦΕΚ⁴², αποτελούν κυρηγμένο αρχαιολογικό χώρο, καθώς έχουν εντοπιστεί αρχαιότητες τόσο στο χερσαίο, όσο και στο θαλάσσιο μέρος τους. Στο ΦΕΚ απεικονίζονται τα γεωγραφικά πεδία στα οποία ανευρίσκονται οι αρχαιότητες της περιοχής.

1.3.5 Θρησκευτικότητα μέρους

Το εξωτικό σύμπλεγμα των Λιχάδων έχει ένα έντονο πνευματικό και θρησκευτικό χαρακτήρα, ο οποίος είναι άγνωστος κατά τον μεγαλύτερο αριθμό τουριστών που επισκέπτονται ή επρόκειτο να επισκεφτούν το μέρος.

Το 1054, την περίοδο όπου έλαβε χώρα το σχίσμα των δύο εκκλησιών, σύμφωνα με γραπτές μαρτυρίες έζησε στη Νήσο Στρογγυλή με ασκητικό τρόπο ένας Άγιος μοναχός με καταγωγή από τον Μυστρά, ονόματι Όσιος Γρηγόριος Μυστριώτης. Ο μοναχός αυτός ύστερα από πολλές περιπλανήσεις επέλεξε αυτό το έρημο και απρόσιτο μέρος ως τόπο μόνιμης κατοικίας, διότι αυτός ήταν ο πιο ιδανικός από ότι οι μέχρι τότε τόποι που είχε επισκεφτεί (Βηθλεέμ, Άγιοι Τόποι, Νίκαια, Μικρά Ασία κ.ά.) για να ζήσει με ασκητικό τρόπο. Η παρουσία του Αγίου έγινε γρήγορα γνωστή και οδήγησε στην μετατροπή του μέρους σε δημοφιλή προορισμό που συνέρρεαν πιστοί, ιερείς, αρχιερείς και μονάζοντες

---

⁴¹ ΦΕΚ 4432/15.12.2017

⁴² ΦΕΚ553/27.05.1996

επιθυμώντας να λάβουν τη βοήθεια, όπως φαίνεται και στα ακόλουθα χαρακτηριστικά αποσπάσματα⁴³:

Άπολυτίκιον

Ἦχος α΄. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Λακεδαιμόνος γόνον τοῦ Μυστρᾶ τὸ ἐκβλάστημα, νήσου Στρογγυλῆς τῆς ἀοίκου, πολιστὴν γενναιότατον, Ὡρεῶν Εὐβοίας φωτιστὴν, καὶ πλείστων μοναχῶν τὸν ποδηγόν, τὸν Ὅσιον Γρηγόριον εὐσεβῶς, τιμῆσωμεν κραυγάζοντες· δόξα τῷ δεδοκί σοι ἰσχύν, δόξα τῷ σὲ θαυμαστώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ πᾶσιν ἰάματα.

Κοντάκιον

Ἦχος δ.

Ἐπεφάνης σήμερον. Χαλινώσας Ὅσιε, τῆς σῆς σαρκὸς τὰς ὀρέξεις, ὡς ἀστὴρ ἐξέλαμψας, ἐν ἀοικίτῳ Στρογγυλῆ, καταλαμπρύνας τὰ τάγματα, τῶν μοναζόντων, Γρηγόριε πάντιμε. (κατάφθανε πλήθος πιστῶν)

Ο σπουδαίος αυτός Άγιος, ο οποίος μεταξύ των άλλων αποτέλεσε ιδρυτή του Μετοχίου της Νήσου Στρογγυλής και της Μονῆς της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος των Καμένων Βούρλων, ἔζησε στο μέρος μέχρι τα βαθιά γεράματά του και ετάφη στον ναό της νήσου. Αναφέρεται ότι μετά τον θάνατό του τα λείψανά του ανάβλυζαν μύρο και γέμιζαν με ευωδία τον χώρο όπου παρευρίσκονταν.

Οι αρχαιολόγοι, Κουνούκλας Πέτρος και Γιαλούρη Άννα, κατόρθωσαν με ζήλο και επιμονή με τη σκαπάνη τους να βρουν τα οστά του Αγίου, αφού πρώτα είχαν φέρει στην επιφάνεια τις βάσεις του ναού της Παναγίας και μέσα σε αυτόν τον τάφο του. Τα οστά του Αγίου μεταφέρθηκαν στη Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος των Καμένων Βούρλων και ο σταυρός πάνω στον οποίο αναγραφόταν το όνομα του, στην αρχαιολογική υπηρεσία. Ωστόσο, τα κελιά και τα προκτίσματα βρίσκονται ακόμη στο μέρος πιστοποιώντας την παρουσία ενός καθαγιασμένου από τον Θεό ατόμου. Η μνήμη του Αγίου τιμάται την Κυριακή των Αγίων Πάντων.⁴⁴

---

⁴³ Πηγή αποσπασμάτων: www.saint.gr

⁴⁴ <https://fonografos.net/v1/%CE%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9->

1.4 Τουριστική Προσφορά

1.4.1 Παραλίες

Τοπίο βγαλμένο από χέρι διάσημου ζωγράφου θα μπορούσε να χαρακτηριστεί το μέρος χάρη στην εναλλαγή του μπλε χρώματος των νερών, του μαύρου χρώματος της ηφαιστειακής πέτρας και του χρυσού της άμμου, συνδυασμός που σκιαγραφεί τις παραλίες της συστάδας.

Α. Νήσος Μονολιά

Το μεγαλύτερο νησί του συμπλέγματος (Μονολιά), στο ανατολικό του μέρους του, διαθέτει μία οργανωμένη παραλία, η οποία είναι η δημοφιλέστερη του συμπλέγματος και η μόνη επίσημα αναγνωρισμένη.⁴⁵

Η παραλία αυτή διαθέτει ρηχά, γαλαζοπράσινα καθαρά νερά και αποτελείται από ψιλή άμμο, ένα μεγάλο σύνολο μαύρων ηφαιστειακών πετρών και τριμμένα από τον ήλιο και τη θάλασσα κοχύλια, συνθέτοντας ένα μοναδικό σκηνικό που μαγεύει τους επισκέπτες και τους δημιουργεί την επιθυμία αφενός να παρευρεθούν στην αμμουδιά και αφετέρου να βουτήξουν στα νερά της.

Εικόνα 6: Οργανωμένη παραλία νήσου Μονολιάς (παλιά παραλία)

Πηγή: www.lifo.gr

---

⁴⁵ ΦΕΚ 284/05.04.1988

Το νότιο τμήμα της νησίδας, όπου παρευρίσκεται ο οικισμός με το εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, αποτελεί ιδανική επιλογή για τους λάτρεις των θαλασσών με μεγάλο βάθος. Το μέρος διαθέτει καταπράσινα βαθιά νερά και αποτελείται από μικρές ηφαιστειακές πετρούλες στην αρχή του και μεγαλύτερες προς την ένωση του με τη θάλασσα. Σε κάποια τμήματα υπάρχουν κομμάτια άμμου, που διευκολύνουν σημαντικά την πρόσβαση στα καταπράσινα νερά. Η ιδιαίτερα κοντινή της απόσταση (κανάλι) από το νησί που φιλοξενεί τη νέα οργανωμένη παραλία, οδηγεί τους λουόμενους της και κυρίως αυτούς της νεαρότερης ηλικίας να επιδίδονται σε θεαματικές βουτιές και να κολυμπούν προς το άλλο νησί. Η πρόσβαση μπορεί να γίνει είτε μέσω ενός μονοπατιού από την οργανωμένη παραλία του νησιού είτε μέσω ιδιωτικού και ναυλωμένου σκάφους είτε με κολύμπι από το νησί που βρίσκεται ακριβώς απέναντι του.

Εικόνα 7: Παραλία παλιού οικισμού (Νότιο τμήμα Μονολιάς)

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Το υπόλοιπο μέρος του νησιού είναι στο σύνολο του ανώμαλο, γεμάτο ηφαιστειακά πετρώματα και δεν έχει αξιοποιηθεί όπως το ανατολικό και νότιο μέρος της νήσου. Το γεγονός αυτό αποκλείει στους επισκέπτες που παρευρίσκονται στο μέρος, ύστερα από μετάβαση με πλοιάριο, να κολυπήσουν σε αυτά τα σημεία και να έρθουν σε επαφή με άλλα μέρη. Ωστόσο, οι κάτοχοι ιδιωτικών ή ναυλωμένων σκαφών έχουν την ευκαιρία να προσεγγίσουν απροσπέλαστα σημεία θαλασσών.

B. Νησί Νέας Παραλίας – Μικρό Λιχαδονήσι

Το νησί αυτό, του οποίου η πρόσβαση μέσω πλοιαρίων επιτυγχάνεται τα τελευταία χρόνια, διαθέτει μία πληθώρα παραλιών που τόσο η αμμώδης έκτασή τους, όσο και το βάθος των νερών τους εξαρτώνται από το φαινόμενο της παλίρροιας.

Λίγο μετά τον όρμο του νησιού που βρίσκεται στην πλευρά του καναλιού και οδεύοντας προς το βάθος του νησιού μέσω ενός αμμώδους μονοπατιού, ο επισκέπτης συναντά πολυάριθμες γαλαζοπράσινες μικρές παραλίες, μερικών των οποίων η εμφάνιση και το βάθος εξαρτάται από την ένταση της παλίρροιας. Οι περισσότερες από αυτές διαθέτουν ιδιαίτερα ρηχά γαλάζιου χρώματος, νερά και περιβάλλονται από φρύγανα και ηφαιστειακές πετρούλες. Η σύσταση αυτών των παραλιών από αυτά τα στοιχεία τις κάνει να μην επιλέγονται και να περνούν απαρατήρητες από το σύνολο των επισκεπτών.

Εικόνα 8: Αμμώδης παραλία με διακριτική παρουσία ηφαιστειακών πετρών και φρυγάνων.

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Εικόνα 9: Αμμώδεις παραλίες από μακριά.

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Ένα άλλο είδος παραλίας που μπορεί κάποιος να συναντήσει στο συγκεκριμένο σημείο είναι παραλία με ισχυρή παρουσία φυκιών και πετρών στο εσωτερικό της. Η παραλία αυτή δεν επιλέγεται σχεδόν από κανένα επισκέπτη, καθώς δεν είναι ελκυστική.

Εικόνα 10: Παραλία με φύκια και πετρούλες στο εσωτερικό και εξωτερικό της.

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Μετά από περίπου τρία λεπτά διαδρομής εμφανίζεται η οργανωμένη παραλία του νησιού, η οποία είναι γνωστή και με το όνομα νέα παραλία. Αυτή όπως και η οργανωμένη παραλία της Μονολιάς, διαθέτει γαλάζιου χρώματος, ρηγά νερά και αποτελείται από χρυσή άμμο σε συνδυασμό με ηφαιστειακές πέτρες. Ωστόσο, η παραλία αυτή είναι μικρότερη σε έκταση από την παραλία της Μονολιάς και ελάχιστα πιο ρηχή, δύο στοιχεία που την διαφοροποιούν σε κάποιο βαθμό.

Εικόνα 11: Οργανωμένη παραλία – «Νέα παραλία» (από μακριά).

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Εικόνα 12: Άλλη όψη οργανωμένης παραλίας («Νέα παραλία»).

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Στο πίσω μέρος της οργανωμένης παραλίας μέσω ενός μονοπατιού μπορεί κάποιος να οδηγηθεί σε μία παραλία περίπου ίσης έκτασης με τη νέα παραλία η οποία είναι αμμώδης αλλά όχι και τόσο κατάλληλη για κολύμπι, καθώς διαθέτει πολλά ηφαιστειακά πετρώματα τόσο στην αμμουδιά της όσο και στο βυθό της. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα ρηχά που διαθέτει οδηγεί στη μη επιλογή της.

Εικόνα 13: Παραλία που βρίσκεται πίσω από την «Νέα παραλία».

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Το σημείο το οποίο αποτελεί μονοπάτι και οδηγεί στην πίσω παραλία επιλέγεται για κολύμπι από κάποιους, οι οποίοι θέλουν να απομονωθούν και να ατενίσουν τα υπόλοιπα νησάκια. Το μέρος διαθέτει πολύ ρηγά γαλαζοπράσινα νερά, τα οποία διαπερνούν από την περιοχή αυτή που αποτελεί κανάλι και συνδέει το νησί αυτό με τα μικρότερα νησάκια.

Εικόνα 14: Παραλία δίπλα στο μονοπάτι προς την πίσω παραλία.

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Γ. Υπόλοιπα Νησάκια

Τα υπόλοιπα νησάκια, περισσότερα από τα οποία μπορούν να προσεγγιστούν από το Μικρό Λιχασονήσι μέσω της κολύμβησης ή του περπατήματος στο νερό (ανάλογα με το μέγεθος της παλίρροιας), δεν σχηματίζουν παραλίες και αποτελούνται από μεγάλα ηφαιστειακά πετρώματα, ιδιαίτερα πυκνή κυρίως θαμνώδη βλάστηση και κλαριά, τα οποία παρακωλύουν την περιήγηση σε αυτά και μπορούν να γίνουν αιτία τραυματισμών σε περίπτωση που κάποιος δεν προσέξει τη διέλευση του σε αυτά.

Εικόνα 15: Μικρά νησάκια

Πηγή: Προσωπική λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017

Εντούτοις, η παρουσία του φαινομένου της παλίρροιας οδηγεί στο σχηματισμό αμμωδών παραλιών, ανάμεσα στα νησάκια που βρίσκονται τόσο κοντά το ένα με το άλλο. Οι παραλίες αυτές επιλέγονται κυρίως από ζευγάρια που αναζητούν στιγμές απομόνωσης.

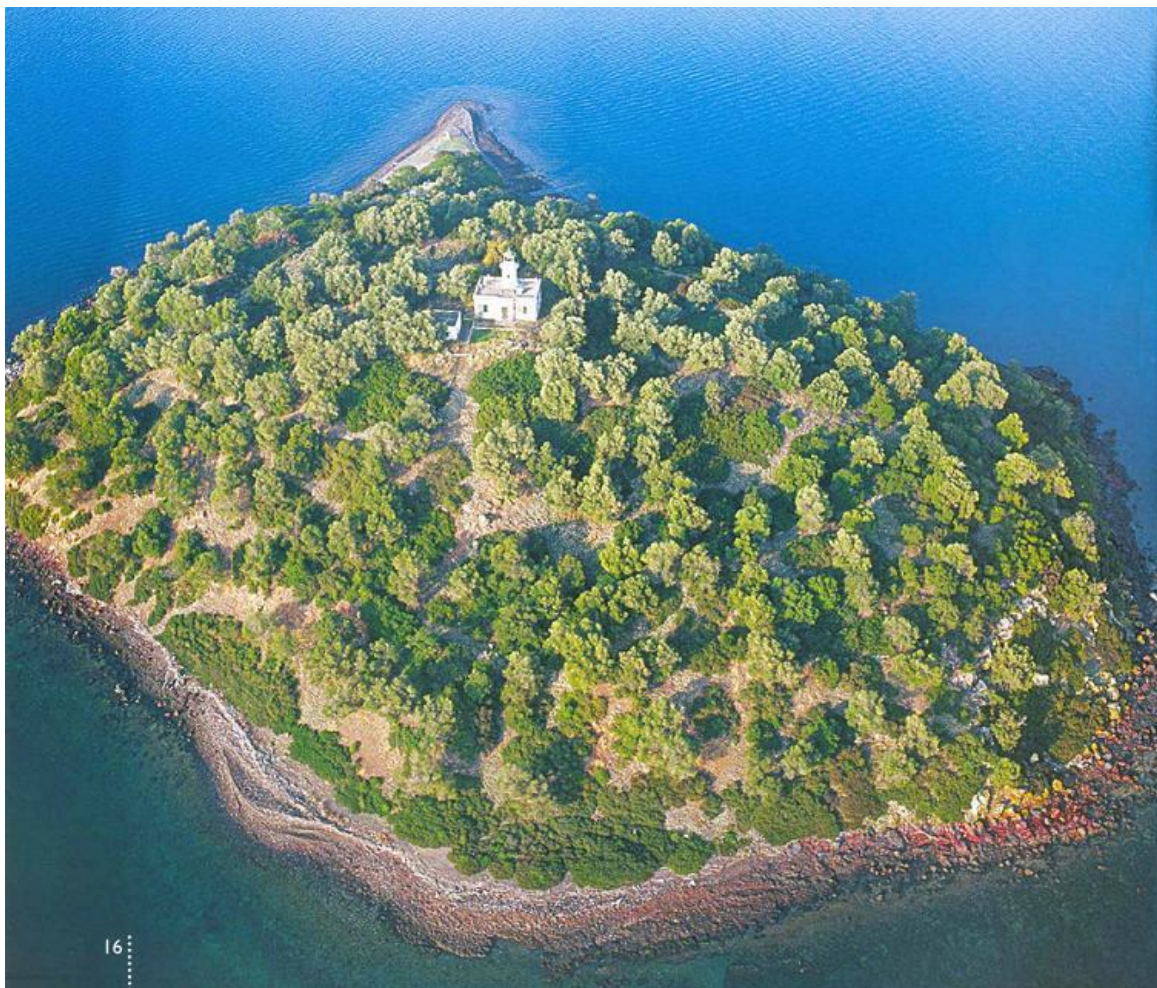

Εικόνα 16: Παραλία που έχει σχηματιστεί λόγω του φαινομένου της παλίρροιας ανάμεσα από τα νησάκια.

Πηγή: www.koutipandoras.gr

Δ. Νήσος Στρογγυλή

Εν αντιθέσει με τα άλλα νησιά του συμπλέγματος, στη νήσο Στρογγυλή δεν υπάρχουν ακρογιάλια και κόλποι παρά μόνο ένας μικρός όρμος, ο οποίος βρίσκεται στη βορειοδυτικό μέρος του νησιού και μπορεί να χρησιμεύσει ως λιμάνι.

Εικόνα 17: Νήσος Στρογγυλή

Πηγή: www.faroi.com

1.4.2 Αξιοθέατα

Οι Λιχάδες είναι μία συστάδα νήσων με πλήθος ενδιαφερόντων αξιοθέατων τόσο εντός της θαλάσσιας περιοχής τους, όσο και εντός της χερσαίας έκτασής τους. Το γεγονός αυτό, προσδίδει στο μέρος μία αισθητική και ιστορική αξία και καθιστά επιτακτική την ανάγκη επίσκεψης τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού προς τη συστάδα.

Ναυάγιο

Το Ναυάγιο είναι ένα από τα πιο φημισμένα αξιοθέατα του συμπλέγματος. Βρίσκεται στον αμμώδη βυθό του δυτικού μέρους της νήσου Μονολιά και συνδέει την ύπαρξη του με ένα βομβαρδισμό, ο οποίος σημειώθηκε στις 8 Οκτωβρίου του 1944. Την περίοδο εκείνη μία συμμαχική αεροπορική επιδρομή βομβάρδισε το πλοίο και κατέρριψε δύο αεροσκάφη. Κατά τη διάρκεια αυτού του βομβαρδισμού τρία άτομα έχασαν τη ζωή τους, δύο τραυματίστηκαν σοβαρά και οκτώ αγνοούνταν. Η κατάσταση σχετικά με τις απώλειες του βομβαρδισμού, αναφέρεται στο παρακάτω παράρτημα γερμανικού ημερολογίου.

- 1266 -

Tag Uhrzeit	Ort Wetter	Vorkommnisse
8.10.44.		Tiefangriffe auf E-Ziele Raum Florina. 1 Lok, 16 Waggon verbrannt.
0655		b) Angriffe: 1. 7 Ju 87 Bombenabwürfe auf Eisenbahnanlagen Skolpje, 23 Ju 87 auf marschierende Kolonnen Spruica-Gebiet, 10 Ju 87 auf Elektrizitätswerke Südost-Serbien. Durch Meeresflak 4 Abschüsse. Flugzeuge führten bulgarisches Hoheitsabzeichen.
0910/1305		2. 4 Luftangriffe auf Geleit "GA 02" und Gen. "Meise" im Duböa-Kanal. "Gen. Meise" gesunken. 3 Tote, 2 Schwerverwundete, 8 Mann vermisst. 2 Flugzeuge abgeschossen.
1550		3. Mehrere Tiefflieger Angriff auf Siebelführungsgruppe auf Marsch Porto-Kuplo-Saloniki südlich Kalikratia. 2 Führer vernichtet.

Εικόνα 18: Ημερολόγιο πολέμου του γερμανικού Ναυαρχείου Αιγαίου

Πηγή: <http://greeceww.blogspot.com/2014/07/blog-post.html>

Το πλοίο, το οποίο φέρει το όνομα General Meise, έχει μήκος 25 μέτρα, είναι κατασκευασμένο από τσιμέντο και βρίσκεται σε βάθος 12 μέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας. Το όνομα του, καθώς και το υλικό κατασκευής του φανερώουν ότι επρόκειτο για Γερμανικό τσιμεντόπλοιο του Β΄ παγκοσμίου πολέμου το οποίο χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά εφοδίων στις γύρω περιοχές.⁴⁶

⁴⁶ <http://greeceww.blogspot.com/2014/07/blog-post.html>

Κατά τη διάρκεια της ξενάγησης με ένα πλοiάριο που πραγματοποιεί δρομολόγιο προς τη συστάδα, εξιστορήθηκε από τον χειριστή ενός πλοiού που πραγματοποιεί δρομολόγιο μία άγνωστη ιστορία για την αιτία του ναυαγίου, η οποία κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του χειριστή⁴⁷, το πλοiό ονομάζεται Αμβρακία και αποτελούσε γερμανικό πλοiό που διέθετε εφόδια και εξοπλισμό. Τον Νοέμβριο του 1943 τοποθετήθηκε ένας δυναμίτης σε κάποια καίρια σημεία του πλοiού από κάποιους νεαρούς που κατέφθασαν από το απέναντι χωριουδάκι με μία βαρκούλα με κουπιά. Η τοποθέτηση του δυναμίτη είχε σαν απόρροια τη βύθιση του πλοiού, η οποία παρέσυρε 4 Γερμανούς σε υγρό τάφο και οδήγησε στην εκτέλεση 20 πατριωτών ως αντίποινα από τις Ράχες, Στυλίδα και Αχλάδι. Ένας εκ των νεαρών που συμμετείχε σε αυτή την εκστρατεία ήταν ο Καπετάν Σωτήρης Μπεγνής από τη Σαλαμίνα.

Η οπτική επαφή με το πλοiό γίνεται εφικτή μέσω της ξενάγησης που πραγματοποιούν τα караβάκια, αλλά και μέσω της κατάδυσης που διοργανώνουν ειδικά καταδυτικά κέντρα της ευρύτερης περιοχής. Ο επισκέπτης που έρχεται σε επαφή με το General Meise μέσω του караβιού, δεν μπορεί να διακρίνει τόσο καλά το εσωτερικό και εξωτερικό του μέρος και το μόνο που του μαρτυρά την παρουσία του πλοiού είναι ο γκρι χρωματισμός του. Από την άλλη, ο καταδύτης έχει την ευκαιρία να έχει μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα για το πλοiό και να απολαύσει πολύχρωμες εντυπωσιακές εικόνες που αποτελούν προϊόν ύπαρξης θαλάσσιας βιοποικιλότητας. Θαλάσσιοι οργανισμοί όπως γυμνοβράγχια (*flabellina*), καλύπτουν τα πλαϊνά του πλοiού ενώ το κατάστρωμα είναι καλυμμένο κατά το μεγαλύτερο του μέρος με σπόγγους (*Aplysina aerophoba*).⁴⁸ Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο δύτης μέχρι πρότινος μπορούσε να έρθει σε επαφή με ένα μεγαλεπήβολο δίχτυ 200 κιλών που κάλυπτε όλη την επιφάνεια του πλοiού. Το δίχτυ αυτό ανασύρθηκε στις 8 Ιουλίου 2017 από την καταδυτική πρωτοβουλία της Medasset σε συνεργασία με το Ghostfishing, την AquaTecDiverTrainig και το καταδυτικό κέντρο VDiveClub, προκειμένου να ανακυκλωθεί και να προφυλαχθεί το θαλάσσιο οικοσύστημα που απειλείτο από αυτό.⁴⁹

---

⁴⁷ Προσωπική μαρτυρία χειριστή κατά την ξενάγηση στο σύμπλεγμα

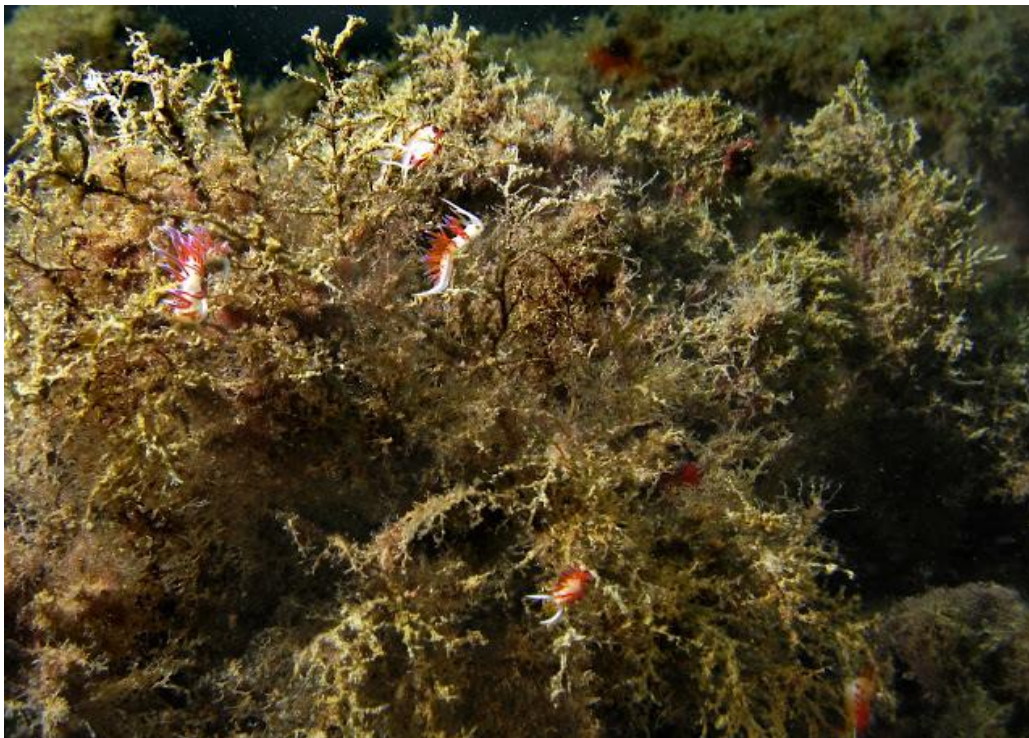
⁴⁸ <https://kostasladas.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>

⁴⁹ <https://www.medasset.org/katadysi-sta-lichadonisia/>

Εικόνα 19: Γυμνοβράγχια στην περιοχή του Ναυαγίου

Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/ptisi-pano-apo-ta-tropika-nisia-tis-elladas-me-ta-galazoprasina-nera-pou-dimiourgithikan-apo-ifestiaki-drastiriotita-vouties-ston-kontino-paradiso-parea-me-tis-fokies-pou-drapetefsan-apo-to-thal/>

Εικόνα 20: Γυμνοβράγχια στην περιοχή του Ναυαγίου

Πηγή: mwlosnews.blogspot.com - Κώστας Λαδάς

Εικόνα 21: Σπόγγοι στην περιοχή του Ναυαγίου

Πηγή: mwlosnews.blogspot.com - Κώστας Λαδάς

Παλιός Οικισμός και Εκκλησιάκι Αγίου Γεωργίου

Στο νότιο τμήμα της Μονολιάς διασώζονται κτίσματα από τον οικισμό του νησιού, δίνοντας μία γραφικότητα στο μέρος. Τα σπιτάκια που τοποθετούνται σε αυτή την πλευρά του νησιού είναι χτισμένα με πέτρα και κατοικούνταν σύμφωνα με προφορικές πηγές⁵⁰ στο παρελθόν από 4 οικογένειες που αποτελούνταν συνολικά από περίπου 20 άτομα. Οι οικογένειες αυτές ασχολούνταν με τον πρωτογενή τομέα και πιο συγκεκριμένα με την αλιεία, τη γεωργία και την κτηνοτροφία και μετέφεραν νερό στα σπίτια τους είτε με κουπιά είτε με συλλογή βροχόνερων από τις σκεπές (υδρορροές). Τα σπιτάκια, περισσότερα από τα οποία έχουν υποστεί ανεπανόρθωτη φθορά, είναι εγκαταλελειμμένα, καθώς όπως έχει ήδη προαναφερθεί οι κάτοικοι που διέμεναν σε αυτά μετοίκησαν σε

---

⁵⁰ Προσωπικές καταγραφές μαρτυριών από περιώικους

άλλες περιοχές, λόγω έλλειψης ηλεκτρικού ρεύματος, ύδρευσης και σχολικών εγκαταστάσεων.

Κάτω από ένα μεγάλο πεύκο βρίσκεται ένα εκκλησάκι το οποίο είναι χτισμένο προς τιμή του Αγίου Γεωργίου. Το κτίσμα που αποτελεί εκκλησάκι του οικισμού είναι ευδιάκριτο από κοντά χάρη στα χαρακτηριστικά του μπλε παράθυρα και εκτελείται σε αυτό λειτουργία κάθε 25 Ιουλίου, ημέρα της Αγίας Άννης.⁵¹ Το εκκλησάκι είναι ανοιχτό στην τέλεση γάμων και βαφτίσεων και έχει αρχίσει να επιλέγεται τα τελευταία χρόνια λόγω της εξωτικότητας και ιδιαιτερότητας του μέρους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ένα ζευγάρι που παντρεύτηκε φορώντας μόνο το μαγιό του τον μήνα Αύγουστο⁵².

Ο επισκέπτης μπορεί να προσεγγίσει τα θεμέλια του οικισμού και το εκκλησάκι που βρίσκεται σε αυτό με караβάκι, αλλά και μέσω ενός μονοπατιού το οποίο ξεκινά από το ανατολικό τμήμα της νήσου Μονολιάς και είναι οριοθετημένο με ασβεστωμένες πετρούλες.

---

⁵¹ <https://mapio.net/pic/p-12076937>

⁵² allaboutevia.blogspot.com/2012/08/blog-post_8846.html

Εικόνα 22: Παλιός Οικισμός

Πηγή: <http://www.studios-adonis.gr/inner.php/protaseis-gia-mpanio.html?print=1>

Ηφαιστειακά πετρώματα

Περιμετρικά των νησιών υπάρχουν ηφαιστειακά πετρώματα, πιστοποιώντας ότι το μέρος είναι αποτέλεσμα ισχυρών γεωλογικών διεργασιών. Τα ηφαιστειακά αυτά πετρώματα χαρακτηρίζονται ως «*πυριγενή πετρώματα και αποτελούν προϊόν στερεοποίησης μάγματος, ενός δηλαδή φυσικού τήγματος το οποίο βρίσκεται στα έγκατα της γης και μετατρέπεται σε λάβα εφόσον φτάσει στην επιφάνεια της γης*»⁵³.

Οι επισκέπτες του μέρους μπορούν να αντικρίσουν τα πετρώματα σε όλο το σύμπλεγμα των νησιών. Ωστόσο, ο μεγαλύτερος όγκος βρίσκεται στην παραλία της Μονολιάς.

---

⁵³ Πασσά, Ι. Δ.: Ηφαιστειακά πετρώματα, Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν Ηλίου (Τόμος 9, σ. 402), Αθήνα, Έκδοση της Εγκυκλοπαιδικής Επιθεωρήσεως Ήλιος (1948).

Εικόνα 23: Ηφαιστειακά πετρώματα

Πηγή: <http://www.paodip.gr/?p=558>

Σύμπλεγμα των νήσων

Το ακανόνιστο και ιδιαίτερο σύμπλεγμα των νήσων, το οποίο αποτελεί προϊόν ενός καταστροφικού σεισμού και έντονων γεωλογικών δραστηριοτήτων, είναι το σήμα κατατεθέν του μέρους. Ιδιαίτερη ομορφιά διαθέτουν τα μικροσκοπικά νησάκια που βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής από το νησί της νέας παραλίας και είναι προσβάσιμα τόσο με το κολύμπι όσο και με το περπάτημα (παλίρροια), δίνοντας τη δυνατότητα εξερεύνησης.

Εικόνα 24: Ακανόνιστο σχήμα νήσων

Πηγή: <https://www.diaforetiko.gr/i-bachames-tis-ella-das-apo-psila-exotikes-paralies-fokies-ke-navagia-se-a-postasi-anapnois-apo-tin-athina/lixadonisia/>

Τείχος της Νήσου Στρογγυλής

Ένα περιμετρικό τείχος 1,5 μέτρου ύψους μαζί με άλλα προκτίσματα και μικρά τείχη παρευρίσκεται στο νοτιότερο νησί της συστάδας (Στρογγυλή), κάνοντας το μέρος ιδανικό για τους λάτρεις των μνημείων. Στην αρχαιότητα, η Στρογγυλή ήταν οχυρωμένη με τοίχος περιμετρικά, καθώς αποτελούσε ένα ιδιαίτερο στρατηγικό μέρος βρισκόμενο πάνω στη συμβολή του διαύλου των Ωρεών με αυτόν της Κνημίδας . Η οχύρωση, η οποία λάμβανε χώρα στο βορειοανατολικό μέρος του νησιού και εμπλουτίζονταν από έναν πύργο σε τετραγωνικό σχήμα, είχε ως άμεσο στόχο την προφύλαξη του νησιού από εξωτερικές απειλές, καθώς αποτελούσε ένα ιδιαίτερα ελκυστικό μέρος, αν σκεφτεί κανείς

ότι ήλεγχε την πορεία των πλοιαρίων από τον Βόρειο Ευβοϊκό κόλπο προς το Αιγαίο και τον Παγασητικό.⁵⁴

Φάρος της Νήσου Στρογγυλής

Στην κορυφή του νησιού, τοποθετείται ένας επιβλητικός φάρος, ο οποίος είναι κατασκευασμένος από πέτρα. Το 1870, μία Γαλλική εταιρεία που ειδικεύεται στην κατασκευή φάρων, ανέλαβε την κατασκευή του φάρου που φέρει 9 μέτρα ύψος πύργου και 41 μέτρα ύψους εστιακού.⁵⁵ Ο φάρος εκπέμπει δύο λάμπες κάθε δέκα δευτερόλεπτα, είτε σε κόκκινο είτε σε λευκό χρώμα, με την κατεύθυνση να καθορίζει το χρώμα.⁵⁶ Τη λειτουργία του από τη χρονιά της ανέγερσης του έως και λίγα χρόνια πριν είχαν αναλάβει φαροφύλακες και επιστάτες, οι οποίοι διέμεναν στο νησί. Ωστόσο, σήμερα δεν υπάρχει κανένας φαροφύλακας και η λειτουργία του είναι άμεσα εξαρτώμενη από την τεχνολογία, καθώς είναι αυτόματος και λειτουργεί με ηλιακή ενέργεια.

---

⁵⁴ <https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/>

⁵⁵ http://www.faroi.com/gr/strogili_gr.htm

⁵⁶ <http://7gym-laris.lar.sch.gr/perivalon/FAROI/petrinoi%20evias%20sporadon.htm>

Εικόνα 25: Φάρος Στρογγυλής

Πηγή: http://www.faroi.com/gr/strogili_gr.htm

Εκκλησίες

Στο βόρειο σημείο του ερειπωμένου ναού της Μεγαλόχαρης έχει κατασκευαστεί εκκλησάκι προς τιμή του Αγίου Νικολάου από τον φαροεπιστάτη Κυριάκο Μήγκλη. Η αφιέρωση του ναού σε αυτό τον Άγιο συνδέθηκε με την εύρεση στα χαλάσματα του ναού της Παναγίας δύο εικόνων, αυτές του Αγίου Νικολάου και της Αγίας Μαύρας. Το εκκλησάκι ανεγέρθηκε το 1936, σύμφωνα με μαρμάρινη πλάκα εντοιχισμένη πάνω από την είσοδό του. Η συντήρηση του ήταν έργο της οικογένειας του Δημητρίου Μήγκλη. Σήμερα το έργο αυτό έχουν αναλάβει ψαράδες.⁵⁷

---

⁵⁷ <https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/>

Στη βορειοανατολική ακτή και κοντά στον ναό του Αγίου Νικολάου, βρίσκεται ο ναός του Οσίου Γρηγορίου που φέρεται να ήταν μονή. Τα κελιά, η είσοδος και ο τάφος εντός του ναού αποτελούν στοιχεία της παρουσίας αυτής της ύπαρξης. Περιμετρικά του ναού υπάρχουν στοιχεία του ερειπωμένου ναού όπως θραύσματα, ογκόλιθοι και πωρόλιθοι, γεγονός που μαρτυρά ότι το μέρος χρήζει ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.⁵⁸

Αρχαία κατάλοιπα

Στη νήσο Στρογγυλή εντοπίζονται λείψανα αρχαίου πολιτισμού που εξηγούν για ακόμη μία φορά τον λόγο χαρακτηρισμού του συνόλου των νήσων ως κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο. Στον βυθό της θάλασσας του συγκεκριμένου νησιού μπορεί να συναντήσει κανείς απομεινάρια ρωμαϊκού υδραγωγείου⁵⁹, κάτι που μας πιστοποιεί ότι τα νησιά κατοικούνταν και στην αρχαία εποχή. Το ρωμαϊκό αυτό υδραγωγείο είναι αντιληπτό μόνο με τη χρήση καταδυτικού εξοπλισμού. Επιπρόσθετα, στη χερσαία έκταση εντοπίζονται απομεινάρια κτιρίων του 6^{ου} και 7^{ου} αιώνα, τα οποία σύμφωνα με προφορικές μαρτυρίες αποτελούσαν ορατούς μονόλιθους ραβδωτούς κίονες.⁶⁰ Στην περίπτωση που αυτές ισχύουν είναι πιθανό τα κατάλοιπα αυτών των αρχαίων χτισμάτων να βρίσκονται ανάμεσα στο σύνολο των φυτών του τόπου ή να έχουν καλυφθεί σταδιακά από κάποιο εδαφικό στρώμα.

1.4.3 Πρόσβαση στον προορισμό

Τα Λιχαδονήσια βρίσκονται μεταξύ του Μαλιακού και του Βόρειου Ευβοϊκού Κόλπου και είναι εύκολα προσβάσιμα είτε με σκάφη δημόσιας χρήσης (καραβάκια ιδιωτών που πραγματοποιούν οργανωμένα δρομολόγια) είτε με σκάφη ιδιωτικής χρήσης (καραβάκια που ανήκουν σε ιδιώτες και χρησιμοποιούνται για προσωπική χρήση) είτε με ναυλωμένα σκάφη μέσω λιμανιών που ανήκουν στον νομό Φθιώτιδας και Ευβοίας.

---

⁵⁸ <http://www.kammenavourla.gr/lixa.html>

⁵⁹ <https://lichadonisia.com/monuments/>

⁶⁰ <https://fonografos.net/v1/%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%BB%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%AD%CF%82-%CE%B1%CF%80%CF%8C%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82-%CE%B1%CE%B3-%CE%B3%CE%B5%CF%8E%CF%81/>

Πρόσβαση μέσω του νομού Φθιώτιδας

(Α) Μέσω πλοιαρίων που πραγματοποιούν δρομολόγια

Στον νομό Φθιώτιδας υπάρχουν δύο κυρίως λιμάνια που πραγματοποιούν καθημερινά δρομολόγια προς τη συστάδα των νησιών. Το πιο δημοφιλές λιμάνι για την πρόσβαση στα νησιά είναι το λιμάνι των Καμένων Βούρλων, το οποίο ανήκει στον δήμο Μώλου - Αγίου Κωνσταντίνου. Το λιμάνι αυτό βρίσκεται στη Δυτική Φθιώτιδα και πραγματοποιεί καθημερινά δρομολόγια προς τα νησάκια μέσω μικρών πλοιαρίων, τα οποία φέρουν τα ονόματα Lichadonisia I και II, Golden Age και Poseidon Daily Cruises.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει αναλυτικές πληροφορίες για τα πλοίαρια που εκτελούν δρομολόγια από το λιμάνι των Καμένων Βούρλων προς τα Λιχαδονήσια.

Όνομασία πλοίου	Δρομολόγια	Κόστος	Σημείο προσέγγισης	Πρόσθετες πληροφορίες
Lichadonisia I και II	Από Καμένα Βούρλα: 12:00	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενήλικες: 12 ευρώ/άτομο μετ'επιστροφής ▪ Ανήλικες: 6 ευρώ/άτομο μετ'επιστροφής 	Νήσος Μονολιά (Παλιά παραλία)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Λεπτομερής ξενάγηση ▪ Δυνατότητα δωρεάν μετακίνησης με το караβάκι τα “είδα όλα” από την παλιά Παραλία προς τον Κάβο. ▪ Προτεραιότητα στις ξαπλώστρες της καντίνας ,εφόσον υπάρχει κοσμοσυρροή
	Από Λιχαδονήσια: 16:00, 17:00, 18:00	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παιδιά κάτω των 10 ετών: δωρεάν. <p><i>Στην τιμή συμπεριλαμβάνονται ξαπλώστρες και ομπρέλες</i></p>		
Golden Age	Από Καμένα Βούρλα: 11:00, 11:30, 12:30	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενήλικες: 12 ευρώ/άτομο μετ'επιστροφής ▪ Φοιτητές: 10 ευρώ/άτομο μετ'επιστροφής 	Μικρό Λιχαδονήσι (Νέα Παραλία)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Νησιώτικη μουσική κατά τη διάρκεια της ξενάγησης ▪ Καλό κλίμα ▪ Δυνατότητα οργάνωσης ειδικών εκδρομών και βραδινής κρουαζιέρας
	Από Λιχαδονήσια: 17:00, 17:30, 18:00	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παιδιά: 6 ευρώ/άτομο μετ'επιστοφής <p><i>Στην τιμή συμπεριλαμβάνονται</i></p>		

Όνομασία πλοίου	Δρομολόγια	Κόστος	Σημείο προσέγγισης	Πρόσθετες πληροφορίες
		ζαπλώστρες και ομπρέλες		
Poseidon Daily Cruises	<p>Από Καμένα Βούρλα: 9:00 και κάθε ώρα</p> <p>Από Λιχαδονήσια: 16:00, 17:00, 18:00 (κατόπιν συνεννοήσεως)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ενήλικες: 20 ευρώ/άτομο μετ'επιστροφής. ▪ Παιδιά έως 10 χρόνων: δωρεάν ▪ ΑΜΕΑ, groups, μαθητές: ειδικές τιμές <p>Στην τιμή συμπεριλαμβάνονται ποτά και αναψυκτικά</p>	Μικρό Λιχαδονήσι (Νέα παραλία), Νήσος Μονολιά (Παλιά παραλία), Κάβος	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Γρήγορη διαδρομή ▪ Λίγα άτομα ▪ Δυνατότητα ενοικίασης σκαφών ▪ Παραλαβή τουριστών από τέσσερα σημεία: Μώλος, Mitsis Hotel, Sissy Hotel, Ασπρονέρι ▪ Ξενάγηση σε τρεις (3) γλώσσες (Ελληνικά, Αγγλικά, Γερμανικά)

Πίνακας 2: Πληροφορίες για την πρόσβαση από το λιμάνι των Καμένων Βούρλων.

Πηγή: Τουριστικά φυλλάδια, www.lichadonisia.com, www.lamiakos-typos.gr, www.lichadonisia.net

Στο άλλο άκρο του νομού και πιο συγκεκριμένα στην Ανατολική Φθιώτιδα και στο λιμάνι των Ραχών τα τελευταία δύο χρόνια άρχισαν να πραγματοποιούνται δρομολόγια προς τα γνωστά αυτά νησάκια από τις εταιρείες καραβιών με την επωνυμία «Νασόπουλος Κώστας» και «Raches Yachting». Η νέα αυτή τουριστική επιχειρηματικότητα διευκόλυνε σημαντικά την πρόσβαση στα νησιά από αυτήν την πλευρά, η οποία μέχρι πρότινος ήταν δύσκολη και γίνονταν με ιδιωτικά σκάφη.

Όνομασία πλοίου	Δρομολόγια	Κόστος	Σημείο προσέγγισης	Πρόσθετες πληροφορίες
Νασόπουλος Κώστας	<p>Από Ράχες: Δευτέρα έως Παρασκευή 10:00, 11:00 Σάββατο και Κυριακή 10:00, 11:00, 12:00</p> <p>Από Λιχαδονήσια: Δευτέρα έως Παρασκευή 17:00, 18:00 Σάββατο και Κυριακή 17:00, 18:00, 19:00</p>	<ul style="list-style-type: none"> 25€/άτομο 	Λιχαδονήσια και Κάβος	<ul style="list-style-type: none"> Δυνατότητα ναύλωσης με κυβερνήτη χωρητικότητας 10-12 ατόμων, για μία ή περισσότερες μέρες
Raches Yachting	Κατόπιν συνεννοήσεως	Τιμή ενοικίασης σκάφους 260 ευρώ για 9 άτομα	Λιχαδονήσια και Κάβος	<ul style="list-style-type: none"> Μουσική - βουτιές από το σκάφος Φρέσκα φρούτα – snacks και αναψυκτικά

Πίνακας 3: Πληροφορίες για την πρόσβαση από το λιμάνι των Ραχών.

Πηγή: www.lamiareport.gr, www.rachesyachting.gr/

(B) Μέσω ιδιωτικών ή ναυλωμένων σκαφών

Η μετάβαση στο μέρος είναι εφικτή και μέσω άλλων περιοχών που δεν διαθέτουν οργανωμένο τρόπο μετάβασης στα νησιά (μαζική μετάβαση με σκάφη). Ειδικότερα, μπορεί κάποιος εφόσον διαθέτει δικό του θαλάσσιο μέσο να μεταβεί στο σύμπλεγμα των νήσων από περιοχές που βρίσκονται σε κοντινή απόσταση με τα Λιχαδονήσια. Κάποιες από αυτές από την πλευρά των Καμένων Βούρλων είναι το Νέο Θρόνιο, ο Άγιος Σεραφείμ, η Σκάρφεια και ο Μώλος και από την πλευρά των Ραχών η **Πηγή:** Προσωπική

λήψη κατά τη διάρκεια επίσκεψης στις νήσους – Αύγουστος 2017 Γλύφα, η Στυλίδα, το Αχλάδι, η Κουβέλα, το Δρέπανο, ο Καραβόμυλος, η Φτιλιά κ.ά.

(Γ) Προσέγγιση των λιμανιών μέσω ξηράς

Βασική προϋπόθεση για την μετάβαση στη συστάδα μέσω των πλοιαρίων αποτελεί η προσέγγιση των λιμανιών που πραγματοποιούν δρομολόγια μέσω μεταφορικών μέσων ξηράς. Η προσέγγιση τους μπορεί να γίνει είτε με αυτοκίνητο, είτε μέσω λεωφορείων - ΚΤΕΛ.

Ο Πίνακας 4 παραθέτει τη χιλιομετρική απόσταση σημαντικών πόλεων από τις κωμοπόλεις, των Καμένων Βούρλων και των Ραχών.

Κωμόπολη	Πόλεις	Απόσταση (σε χλμ.)
Καμένα Βούρλα	Αθήνα	175,63
	Χαλκίδα	127,42
	Θήβα	93,80
	Λιβαδειά	92,68
	Αμφισσα	83,59
	Λαμία	39,18
	Πάτρα	194,27
Ράχες	Θεσσαλονίκη	261,84
	Τρίκαλα	151,32
	Λάρισα	114,39
	Βόλος	79,62
	Λαμία	35,66
	Ιωάννινα	372,00

Πίνακας 4: Πληροφορίες για τις χιλιομετρικές αποστάσεις σημαντικών πόλεων.

Πηγή: www.apostaseis.gr

Τα Καμένα Βούρλα διαθέτουν ένα πλήρως ανακαινισμένο ΚΤΕΛ το οποίο εκτελεί δρομολόγια προς τη Λαμία και την Αθήνα καθημερινά. Οι πληροφορίες σχετικά με τα δρομολόγια και τις ώρες παρατίθενται παρακάτω:

Δρομολόγια	Ώρες αναχώρησης	Κόστος	Πρόσθετες πληροφορίες
Λαμία – Καμένα Βούρλα	05:00, 06:00, 08:00, 11:00, 13:00, 16:00, 17:30, 19:00, 21:00	Απλό: 4.20€ Φοιτητικό: 3.15€ (με έκπτωση 25%)	
Καμένα Βούρλα – Λαμία	6:30, 7:30, 8:30, 10:00, 11:15, 12:00, 14:30, 16:30, 17:15 (μόνο Σάββατο), 18:30, 19:30 (μόνο Παρασκευή και Κυριακή) 20:30, 22:00	2.10€ (με έκπτωση 50%) Μετ'επιστροφής: δεν διατίθεται	
Καμένα Βούρλα – Αθήνα (μέσω δρομολογίου Λαμία – Αθήνα)	05:30 (Δευτέρα έως Παρασκευή), 6:30, 8:30, 10:30 (μόνο Κυριακή) 11:30, 13:00 (Σαββατοκύριακο), 13:45 (Δευτέρα έως Παρασκευή), 16:30, 19:30, 21:45	Απλό: 18,10€ Μετ'επιστροφής: 30.00€ Φοιτητικό: 13.60€ (με έκπτωση 25%)	<ul style="list-style-type: none"> Τα δρομολόγια εξπρές δεν κάνουν στάση στο ΚΤΕΛ Καμένων Βούρλων, αλλά μεταβαίνουν απευθείας στο τερματικό σημείο, δηλαδή στη Λαμία. Για αυτό τον λόγο θα πρέπει να αποφεύγονται.
Αθήνα – Καμένα Βούρλα (μέσω δρομολογίου Αθήνα - Λαμία)	06:30 (εκτός Κυριακής), 08:00, 10:00, 11:30 (Σάββατο και Κυριακή), 12:30, 14:30, 15:15 (Σάββατο), 16:15 (καθημερινά εκτός Σαββάτου), 17:30, 18:30, 20:00, 22:00	9.05€ (με έκπτωση 50%)	

Πίνακας 5: Πληροφορίες για μετάβαση στα Καμένα Βούρλα με ΚΤΕΛ

Πηγή: www.ktelfthiotidos.gr

Οι Ράχες, παρά το γεγονός ότι διαθέτουν δικό τους ΚΤΕΛ πραγματοποιούν δρομολόγια μόνο από και προς τη Λαμία και τα διερχόμενα χωριουδάκια αυτών. Για την προσέγγιση του μέρους από άλλα σημεία εκτός του νομού Φθιώτιδας (ΚΤΕΛ Λαμίας) απαιτείται η μετάβαση σε ειδικό κόμβο όπου περνά διερχόμενο λεωφορείο.

Δρομολόγια	Ώρες αναχώρησης	Κόστος	Πρόσθετες πληροφορίες
Λαμία – Ράχες	5:45, 9:00, 11:00, 12:00, 14:30, 17:20		
Ράχες – Λαμία	6:40 (κάθε Σάββατο – Κυριακή), 9:45 (καθημερινά εκτός Κυριακής), 12:40, 14:45, 16:25, 18:40, 21:30	Απλό: 3,50 € Φοιτητικό: 2,62 €	

Πίνακας 6: Πληροφορίες για μετάβαση στις Ράχες με ΚΤΕΛ

Πηγή: www.ktelfthiotidos.gr

Πρόσβαση μέσω του νομού Ευβοίας

(Α) Μέσω πλοιαρίων που πραγματοποιούν δρομολόγια

Στον νομό Ευβοίας, η πρόσβαση στα Λιγαδονήσια γίνεται είτε από το λιμάνι του Κάβου είτε από το λιμάνι του Αγίου Γεωργίου.

Το λιμάνι του Κάβου βρίσκεται μία ανάσα από την παραλία της Μονολιάς ή διαφορετικά από την παλιά παραλία, απέχοντας λιγότερο από πέντε λεπτά. Η κοντινή του απόσταση το κάνει ιδιαίτερα δημοφιλές και πρώτο λιμάνι επιλογής από τον μεγαλύτερο αριθμό τουριστών της περιοχής. Η πρόσβαση στην παλιά παραλία επιτυγχάνεται μέσω των δρομολογίων που πραγματοποιούν τα караβάκια “τα είδα όλα” και τα “είδα όλα 2”. Το εισιτήριο αντιστοιχεί σε 6 ευρώ για τους ενήλικες και είναι δωρεάν για τα παιδιά κάτω των 10 χρονών.

Δρομολόγια πραγματοποιούνται και από το λιμάνι του Αγίου Γεωργίου που βρίσκεται λίγα χιλιόμετρα πριν τον Κάβο. Οι πληροφορίες σχετικά με τα δρομολόγια και το κόστος, μπορούν να εξαχθούν, εφόσον ο ενδιαφερόμενος καλέσει έναν αριθμό που αναγράφεται πάνω στην πινακίδα που βρίσκεται στο σημείο αναχώρησης. Δυστυχώς, οι πληροφορίες αυτές δεν εμπεριέχονται στο διαδίκτυο και αυτό σε συνδυασμό με τη μη επίσκεψη στο χωριό του Αγίου Γεωργίου, οδήγησε στην αδυναμία περαιτέρω πληροφόρησης.

(B) Προσέγγιση των λιμανιών μέσω ξηράς

Όποιος ενδιαφέρεται να μεταβεί στα Λιχαδονήσια μέσω της Βόρειας Εύβοιας από τη Χαλκίδα πρέπει να ακολουθήσει την ακόλουθη διαδρομή με κατεύθυνση προς Αιδηψό.

Η πρόσβαση στο λιμάνι του Αγίου Γεωργίου ή/και του Κάβου γίνεται οδικώς μέσω της Αιδηψού. Πιο συγκεκριμένα, μετά τα Λουτρά της Αιδηψού, πρέπει να ακολουθηθεί ο παραλιακός δρόμος προς της περιοχή Γιαλτρά Λιχάδα και σε 2χλμ. γίνεται η μετάβαση στην παραλία του Αγίου Νικολάου. Ακολουθώντας τον παραλιακό δρόμο σε 7,3 χλμ. γίνεται προσιτή η παραλία της Ροδοδάφνης και στο σημείο αυτό μετά από 5 χλμ. τα Γιάλτρα και ύστερα από 3 χλμ. από το σημείο των Γιάλτρων, τα Λουτρά Γιάλτρων. Από το σημείο αυτό μεσολαμβάν περίπου 10χλμ. για τον Άγιο Γεώργιο και 15χλμ. για τον Κάβο.

Συνολικά, η διάρκεια του ταξιδιού από τη Χαλκίδα μέχρι τον Άγιο Γεώργιο ανέρχεται σε 2 ώρες και 42 λεπτά (134,89χλμ.), ενώ μέχρι τον Κάβο σε 2 ώρες και 49 λεπτά (139,30χλμ.). Παρακάτω παρατίθεται ο αναλυτικός πίνακας με την απόσταση του χωριού του Αγίου Γεωργίου και του Κάβου από κάποια βασικά μέρη της ευρύτερης περιοχής και από την πρώτητυσα του νομού.

Σημείο εκκίνησης	Απόσταση (σε χλμ.) για Άγιο Γεώργιο Λιχάδος	Απόσταση (σε χλμ.) για Κάβο Λιχάδος
Λουτρά Αιδηψού	28,01	32,03
Αγιοκάμπος	33,64	37,67
Ιστιαία	50,88	54,90
Πευκί	53,75	57,77
Λίμνη	58,91	62,93
Αγία Άννα (μέσω Λουτρών Αιδηψού)	75,40	79,43
Χαλκίδα (μέσω Λουτρών Αιδηψού)	135,21	139,24

Πίνακας 7: Χιλιομετρικές αποστάσεις από διάφορα σημεία εκκίνησης του νομού Ευβοίας.

Πηγή: www.apostasi.gr

Η διαδρομή προς τη Βόρεια Εύβοια και τα λιμάνια που οδηγούν στις Λιχάδες είναι ιδιαίτερα γραφική. Ωστόσο, δημιουργεί συχνά τη δυσφορία των αυτοκινητιστών και χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα δύσκολη διαδρομή, αφενός λόγω της έλλειψης υποδομών και αφετέρου λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους.

Για τη μετάβαση προς τα παραπάνω λιμάνια με τη χρήση συγκοινωνίας δεν υπάρχει απευθείας μετάβαση και απαιτείται η ανταπόκριση από ενδιάμεσο σταθμό. Στον ακόλουθο πίνακα παρατίθενται οι σχετικές πληροφορίες.

Δρομολόγια	Ωρες αναχώρησης	Κόστος	Πρόσθετες πληροφορίες
Αθήνα – Λουτρά Αιδηψού	8:45, 12:45, 14:45, 16:45 (μόνο Παρασκευή)	-	Από τα Λουτρά Αιδηψού και μόνο προς Άγιο Γεώργιο αναχωρεί λεωφορείο, τους χειμερινούς μήνες καθημερινά στις 14:10 και τους καλοκαιρινούς στις 13:30
Λουτρά Αιδηψού – Αθήνα	7:30, 13:30, 17:30		
Χαλκίδα – Λουτρά Αιδηψού (μέσω Προκόπι – Αγία Άννα – Πενκί – Ιστιαία)	14:30	13.10€	
Λουτρά Αιδηψού – Χαλκίδα (μέσω Λίμνης)	16:00 (κάθε Κυριακή)		

Πίνακας 8: Πληροφορίες για μετάβαση στα Λουτρά Αιδηψού με ΚΤΕΛ.

Πηγή: Τηλεφωνική ενημέρωση από ΚΤΕΛ Ευβοίας

1.4.4 Τουριστικά πακέτα

Τα Λιχαδονήσια αποτελούν έναν προορισμό, τον οποίο τα τελευταία χρόνια εντάσσουν τα τουριστικά πρακτορεία στα προγράμματα εκδρομών που οργανώνουν. Τα τουριστικά πακέτα που περιλαμβάνουν τα Λιχαδονήσια συνήθως αφορούν μονοήμερες εκδρομές, αλλά μπορεί να αφορούν και ολιγοήμερες εκδρομές που συνδυάζουν επίσκεψη στις νήσους σε συνδυασμό με αναψυχή σε γειτονικούς τουριστικούς προορισμούς.

Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει πληροφορίες για τα διάφορα πρακτορεία που παρέχουν τουριστικά πακέτα για τα Λιχαδονήσια.

Πρακτορείο	Τουριστικό πακέτο	Κόστος	Πληροφορίες
Another Tour	Μονοήμερη	Ενήλικες, παιδιά άνω των 11 ετών: 24,90 € Παιδιά, από 3 έως 11 ετών: 13,90 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν και το κόστος της κρουαζιέρας.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρέχεται Σάββατο – Κυριακή ▪ Αναχώρηση από Ομόνοια και Σύνταγμα στις 08:00 ▪ Επιστροφή στις 16:00 ▪ Εκδρομή στα Καμένα Βούρλα ή στα Λιχαδονήσια (με επιπλέον χρέωση για τα νησιά) ▪ Πληροφορίες: www.regroup.gr
My Road Trip	Μονοήμερη	Κανονικό: 29€ Άνεργοι / φοιτητές: 26 € Παιδιά, έως 10 ετών: 20 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν, το κόστος εισιτηρίου για τα νησάκια καθώς και το κόστος της συνοδού</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρέχεται τα Σάββατα (μήνα Απρίλιο) ▪ Αναχώρηση από Ομόνοια ▪ Εκδρομή στα Καμένα Βούρλα και τα Λιχαδονήσια (με ελεύθερο χρόνο για φαγητό στα Καμένα Βούρλα) ▪ Πληροφορίες: www.myroatrip.gr
Zappas Travel	Μονοήμερη	Κανονικό: 25€ Παιδιά, έως 5 ετών: δωρεάν Παιδιά, από 6 έως 10 ετών: 15 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν, το κόστος εισιτηρίου για τα νησάκια καθώς και το κόστος της συνοδού</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρέχεται τις Κυριακές ▪ Αναχώρηση από Ομόνοια στις 08:00 ▪ Εκδρομή στα Καμένα Βούρλα και τα Λιχαδονήσια (με ελεύθερο χρόνο για γλυκά στα Καμένα Βούρλα) ▪ Πληροφορίες: www.zappastravel.gr
Sergiani Travel	Μονοήμερη	12 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν καθώς και το κόστος της συνοδού, όχι όμως το κόστος εισιτηρίου για τα νησάκια</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση από Σύνταγμα στις 07:30 και από Ανθούπολη (μετρό) στις 8:00 ▪ Πληροφορίες: www.sergianitra vel.gr

Πρακτορείο	Τουριστικό πακέτο	Κόστος	Πληροφορίες
Oimos Travel	Μονοήμερη	25 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν, το κόστος εισιτηρίου για την κρουαζιέρα καθώς και το κόστος της συνοδού</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρέχεται κάθε Κυριακή, από Ιούλιο έως και Σεπτέμβριο ▪ Αναχώρηση από Ομόνοια, νωρίς το πρωί ▪ Πληροφορίες: www.oimotravel.gr
Trogadas Travel	Μονοήμερη	<i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν, το κόστος εισιτηρίου για την κρουαζιέρα, γέμα και κρασί</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση για το λιμάνι Αγίου Γεωργίου από Πευκί, Ιστιαία, Ωρεοί, Νέο Πύργο, Λουτρά Αιδηψού ▪ Πληροφορίες: www.trogadas-travel.gr
Μέμνων Travel	Μονοήμερη	Για 35 άτομα: 33 € Για 40 άτομα: 29 € Για 45 άτομα: 26 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν, το κόστος εισιτηρίου για τα νησιά και πληροφοριακό υλικό</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση από Σύνταγμα ▪ Παρέχονται ειδικές τιμές για μέλη ▪ Πληροφορίες: www.memnontravel.com
Timothy's Family	Μονοήμερη	30 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πολυτελές κλιματιζόμενο πούλμαν, το κόστος κρουαζιέρας στα νησιά και τον Άγιο Γεώργιο με ναυλωμένο ιδιωτικό σκάφος, το κόστος συνοδού, τα διόδια και ΦΠΑ.</i>	<p>Πληροφορίες: www.timothysfamily.com</p>
Holiday Emotions	Μονοήμερη	Από Λίμνη, Ροβιές και Ήλια : 30 € Από Αιδηψό: 25 € Παιδιά, 6 έως 12 ετών: 13,5 € Φοιτητές: 25 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση από Λίμνη (9:00) ▪ Ενδιάμεσες ολιγόλεπτες στάσεις στα χωριά Ροβιές (9:10), Ήλια (9:20) και Αιδηψός (9:30) ▪ Πληροφορίες:

Πρακτορείο	Τουριστικό πακέτο	Κόστος	Πληροφορίες
		μετακίνησης με πούλμαν, το κόστος εισιτηρίου για τα νησάκια καθώς και μενού των 12 ευρώ/ άτομο, με επιλογή από προκαθορισμένα πιάτα	www.holidayemotion.com
Outdoorway	Διήμερο Sea Kayak με Wild Camping σε απομονωμένη παραλία, BBQ στο ύπαιθρο, επίσκεψη στα Λιχαδονήσια, Snorkeling σε Ναυάγιο, υποβρύχιο ψάρεμα	70-85 € Κόστος για BBQ: 10 € Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος ενοικίασης όλου του απαραίτητου τεχνικού εξοπλισμού (kayak, κουπά, σωσίβια, στεγανά δοχεία), το κόστος μεταφοράς αυτού όπως και του κατασκηνωτικού εξοπλισμού, το κόστος συνοδείας στο Sea Kayak και στο Snorkelling από συνοδούς υπαίθριων δραστηριοτήτων, ομαδικός εξοπλισμός ασφάλειας/διάσωσης, συμμετοχή στο πρόγραμμα Loyalty της Outdoorway, ατομική ασφαλιστική κάλυψη έναντι προσωπικού ατυχήματος, οργάνωση Car-pooling, ποιοτικές φωτογραφίες και άμεση διανομή	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Παρέχεται Σαββατοκύριακα ▪ Αναχώρηση από Αθήνα στις 09:00 ▪ Παροχή εκπτώσεων για αγορά νέου εξοπλισμού από το Outdoorway για κάλυψη αναγκών σας για την εξόρμηση ▪ Πληροφορίες: www.outdoorway.gr
Bellmond Travel	Διήμερη εκδρομή στα Λιχαδονήσια – Καμένα Βούρλα – Ιαματικά Λουτρά – Ι.Μ. Μεταμορφώσεως – Καρυά	Δίκλινο δωμάτιο: 81 € Μονόκλινο δωμάτιο: 92 € Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν, το κόστος διαμονής σε 3* ξενοδοχείο με ημιδιατροφή, τα εισιτήρια πλοιαρίου με περιήγηση, επίσκεψη στα ιαματικά λουτρά, το κόστος συνοδού και ασφάλειας αστικής ευθύνης	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση από Ανάβυσσο, Σαρωνίδα, Λαγονήσι ▪ Πληροφορίες: www.bellmondtravel.com

Πρακτορείο	Τουριστικό πακέτο	Κόστος	Πληροφορίες
Anothertour	Διήμερη οδική εκδρομή στα Λιχαδονήσια και στην Αιδηψό	42 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης & περιηγήσεων με πολυτελές λεωφορείο, το κόστος μίας διανυκτέρευσης στο ξενοδοχείο Studios Asteria (δίκλινο δωμάτιο με πρωινό)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση από Σύνταγμα ▪ Πληροφορίες: www.anothertour.gr
Imagination Travel	Τριήμερη οδική εκδρομή σε Λιχαδονήσια / Καρπενήσι	Μονόκλινο: 235 € Δίκλινο: 222 € Τρίτο άτομο: 198 € Παιδιά: από 158 έως 165 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης, το κόστος διαμονής στο ξενοδοχείο Asklipios Resort & Spa 4*, ημιδιατροφή, εκδρομή στα Λιχαδονήσια και το Καρπενήσι, το κόστος συνοδού και ασφάλειας αστικής ευθύνης</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση από Αθήνα ▪ 1^η ημέρα: Αθήνα - Καμμένα Βούρλα - Λιχαδονήσια - Πλατύστομο ▪ 2^η ημέρα: Καρπενήσι - Μονή Προυσού - Μεγάλο χωριό - Καρπενήσι ▪ 3^η ημέρα: Μονή Αγάθωνος - Καμένα Βούρλα – Αθήνα ▪ Πληροφορίες: www.imaginationtravel.gr
Fair World travel	Μονοήμερη	28 € <i>Στην τιμή περιλαμβάνεται το κόστος μετακίνησης με πούλμαν και το κόστος εισιτηρίου για το караβάκι</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Αναχώρηση από Αθήνα ▪ Πληροφορίες: www.fairword.gr

Πίνακας 9: Πληροφορίες για εκδρομές πρακτορείων στα Λιχαδονήσια.

1.4.5 Δραστηριότητες

Η έλλειψη ενημέρωσης, τόσο από την πλευρά των πρακτορειών όσο και από την πλευρά των ίδιων των ατόμων που ταξιδεύουν στα νησιά, οδηγεί στην λανθασμένη εντύπωση ότι το μέρος δίνει δυνατότητα για περιορισμένες δραστηριότητες μέσα στις οποίες κυρίως συμπεριλαμβάνεται το κολύμπι και η ηλιοθεραπεία. Το γεγονός αυτό δημιουργεί συχνά πλήξη στους επισκέπτοντες και την αίσθηση ότι είναι αποκλεισμένοι σε μία παραλία γεμάτη κόσμο. Ωστόσο, υπάρχουν πολυάριθμες δραστηριότητες που θα μπορούσε να

κάνει κάποιος στο συγκεκριμένο σύμπλεγμα, οι οποίες παρουσιάζονται συγκεντρωτικά στις επόμενες παραγράφους.

Κατάδυση

Ο επισκέπτης των νήσων μπορεί να πραγματοποιήσει καταδύσεις είτε μεμονωμένα εφόσον διαθέτει δικό του εξοπλισμό είτε με το να απευθυνθεί στα οργανωμένα καταδυτικά κέντρα που βρίσκονται στην ευρύτερη περιοχή των νησιών.

Το πιο δημοφιλές μέρος για την πραγματοποίηση καταδύσεων είναι το Ναυάγιο των Λιχάδων. Το ναυάγιο αυτό βρίσκεται στο δυτικό μέρος της νήσου Μονολιά και το βάθος της κατάδυσης είναι στα 12 μέτρα, σε ένα πλοίο από τσιμέντο του Β΄ παγκοσμίου πολέμου. Στο σημείο αυτό είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν μαθήματα δυσκολίας open water, δηλαδή μαθήματα που οδηγούν στην απόκτηση του πρώτου πτυχίου.

Το Άσπρο της Στρογγυλής που βρίσκεται μόλις 2,5 ναυτικά μίλια από το χωριουδάκι του Αγίου Γεωργίου είναι ένα άλλο σημείο που μπορεί να προσφερθεί για κατάδυση. Στο σημείο αυτό βρίσκεται ένας μεσοπέλαγος πάγκος που διαθέτει κεφάλι 6 μέτρων. Το κεφάλι αυτό έχει μεγάλους ογκόλιθους που δημιουργούν τρύπες μέσα στις οποίες φιλοξενείται ένα διόλου ευκαταφρόνητο πλήθος ψαριών. Το βάθος της κατάδυσης στο συγκεκριμένο σημείο είναι στα 22 μέτρα και μπορεί να οδηγήσει στην απόκτηση πρώτου πτυχίου.

Καταδύσεις μπορούν να γίνουν ακόμη στη Σκάλα, σε ένα σημείο που βρίσκεται σε απόσταση 4 ναυτικών μιλίων από το χωριό του Αγίου Γεωργίου, σε 8 μέτρα βάθος. Η κατάδυση απευθύνεται σε δύτες Advanced, αλλά και σε δύτες Drift Drive όταν τα θαλάσσια ρεύματα είναι έντονα.⁶¹

---

⁶¹<https://www.villastogreece.com/el/34-greek/%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/74-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B4%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82>

Sea Kayak

Τα τελευταία χρόνια κάποια τουριστικά πρακτορεία, όπως το «Outdoorway», διοργανώνουν στο σύμπλεγμα των Λιχάδων εκδρομές, οι οποίες εντάσσουν στο πρόγραμμά τους το kayak θαλάσσης, πράγμα που μας αποδεικνύει ότι το συγκεκριμένο σπορ/δραστηριότητα μπορεί να υποστηριχθεί από την περιοχή. Το Kayak θαλάσσης⁶² «προσφέρει την δυνατότητα προσέγγισης απροσπέλαστων σημείων σπάνιας ομορφιάς με χρήση κουπιών». Συνεπώς, τα Λιχαδονήσια λόγω της ιδιαιτερότητάς τους είναι ιδανικός προορισμός για αυτήν τη δραστηριότητα.

Snorkeling

Το snorkeling είναι μία δραστηριότητα, η οποία γίνεται οργανωμένα μέσω των καταδυτικών κέντρων της περιοχής. Στη δραστηριότητα αυτή ο συμμετέχων «φοράει μάσκα, αναπνευστήρα, πέδιλα, καθώς και στολή αν κρίνεται σκόπιμο και το επιθυμεί και κολυμπά πάνω από την επιφάνεια της θαλάσσης».⁶³ Η ανάπτυξη αυτής της δραστηριότητας συνδέεται, όπως και η κατάδυση, τόσο στην ύπαρξη σημαντικής θαλάσσιας βιοποικιλότητας όσο και στα μνημεία που υπάρχουν στον βυθό της θάλασσας του μέρους (ναυάγιο, λείψανα ρωμαϊκού υδραγωγείου κ.ά.).

Περπάτημα – Εξερεύνηση

Τα Λιχαδονήσια είναι ένα σύμπλεγμα νησιών με πολλά αξιοθέατα και μέρη προς εξερεύνηση. Στη χερσαία έκταση, το μέσο για να τα ανακαλύψει κάποιος είναι τα γραφικά μονοπατάκια. Μέσω αυτών μπορεί να προσεγγιστεί ο παλιός οικισμός και το εκκλησάκι του, απομονωμένα μέρη που βρίσκονται μακριά από τις συνωστισμένες παραλίες, να παρατηρηθούν μαγευτικά στοιχεία της φύσης, όπως τα φρύγανα και τα

---

⁶² https://en.wikipedia.org/wiki/Sea_kayak

⁶³ https://en.wikipedia.org/wiki/Snorkelinghttps://www.google.com.tw/search?ei=4KEcXegorIivBNiHsNAG&q=snorkeling+%CF%84%CE%B9+%CE%B5%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%B9&oq=snorkeling+%CF%84%CE%B9+%CE%B5%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%B9&gs_l=psy-ab.3..0.134853.140735..141034...2.0..0.458.4033.0j19j1j1j1.....0....1..gws-wiz.....0..0i71j0i131j0i22i30.zJTO7iG-BoEhttps://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:6ozAXURngzUJ:https://en.wikipedia.org/wiki/Snorkeling+&cd=6&hl=el&ct=clnk&gl=grhttps://www.google.com.tw/search?q=related:https://en.wikipedia.org/wiki/Snorkeling+snorkeling+%CF%84%CE%B9+%CE%B5%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%B9&tbo=1&sa=X&ved=2ahUKEwiOl66Y4rjAhUHcZoKHUNcBXMQHZAFeqQIAhAF&cshid=1562157678396410

ελαιόδενδρα, και να γίνουν αντιληπτά τα αποτελέσματα των ηφαιστειακών διεργασιών όπως τα μαύρα ηφαιστειακά πετρώματα και τα διασκορπισμένα μικρά νησάκια.

Ψάρεμα

Όπως όλα τα νησιά, έτσι και τα Λιχαδονήσια είναι ένα μέρος, στο οποίο μπορεί κάποιος να ψαρέψει. Τα νησιά επιτρέπουν το ψάρεμα σε συγκεκριμένες περιοχές, καθώς κάποιες από αυτές είναι απαγορευμένες. Ειδικότερα, στην περιοχή της νέας παραλίας (Μικρό Λιχαδονήσι), όπου βρίσκονται τα μικρά διασκορπισμένα νησάκια, είναι σύνηθες το ψάρεμα με καλάμι. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που κανείς κατά την έλευσή του στο νησί θα συναντήσει μικρά караβάκια ανάμεσα στα μικρά νησάκια, μέσα στα οποία οι ενδιαφερόμενοι ψαρεύουν με καλάμι. Επιπρόσθετα, το υποβρύχιο ψάρεμα είναι ιδανικό από το μεγαλύτερο μέρος των ψαράδων και των ντόπιων λόγω της φύσης του νησιού. Ακόμη, στα ανοιχτά της Στρογγυλής προτιμούν πολλοί ψαράδες να ψαρεύουν. Τέλος, το ψάρεμα κατά μήκος της ακτής με καρτέρια στα ρηχά είναι ένα είδος ψαρέματος που επιλέγουν πολλοί.

Τα νησιά επιτρέπουν το ψάρεμα σε συγκεκριμένες περιοχές, καθώς κάποιες από αυτές είναι απαγορευμένες ή μη ιδανικές λόγω φυσικών φαινομένων που υπάρχουν στο νησί. Πιο συγκεκριμένα, στην νήσο Μονολιά και ειδικότερα στην πλευρά που βρίσκεται η παλιά παραλία, έναντι του Κάβου, υπάρχουν ισχυρά θαλάσσια ρεύματα παρόμοια με αυτά της Χαλκίδας, στο σημείο που τελειώνουν τα βράχια, τα οποία δεν επιτρέπουν την αλιευτική δραστηριότητα. Ακόμη, στην περιοχή συχνά παρατηρείται το φαινόμενο της παλίρροιας, φαινόμενο όπου τα νερά κάθε 6 ώρες κατεβαίνουν και ανεβαίνουν. Η παρουσία των φεγγαριών διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την ένταση αυτών των φαινομένων.

1.4.6 Υπηρεσίες

Τα Λιχαδονήσια δεν διαθέτουν ως μέρος πολλές τουριστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό κλάδο.

Καταλύματα

Τα νησάκια δε διαθέτουν καταλύματα. Ωστόσο, τόσο από την πλευρά της Βόρειας Ευβοίας (Άγιος Γεώργιος - Κάβος) όσο και από την πλευρά του νομού Φθιώτιδας (Καμένα Βούρλα - Ράχες), υπάρχουν πολυάριθμα είδη καταλυμάτων που μπορούν να προσφέρουν άνετη και ευχάριστη διαμονή στους τουρίστες.

Εγκαταστάσεις Σίτισης

Το σύμπλεγμα των νήσων διαθέτει δύο οργανωμένα beach bar. Στη νήσο Μονολιά, στην οργανωμένη παραλία του νησιού, συναντάται το πρώτο beach bar, το οποίο ονομάζεται «Lichadonisia» και λειτουργεί εδώ και πολλά χρόνια. Προσφέρει καφέ, νερό, μπίρες, ούζα και αναψυκτικά και διαθέτει ψησταριά που σερβίρει σουβλάκι και καλαμάρι. Επίσης, το μενού περιλαμβάνει σαγανάκι, χταπόδι και σαρδέλες.

Τα τελευταία χρόνια έχει αξιοποιηθεί ένα ακόμη νησάκι (“μικρό Λιχαδονήσι”), το οποίο βρίσκεται στην απέναντι πλευρά του νότιου τμήματος της Μονολιάς. Το νησάκι αυτό διαθέτει beach bar που προσφέρει καφέ, αναψυκτικά, σουβλάκια και ψαρικά. Στις δύο παραλίες διατίθενται ξαπλώστρες μέσω των καταστημάτων εστίασης.

Άλλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τουριστικό χώρο

Η συστάδα των νησιών αυτών αποτελεί μία περιοχή κατάλληλη για καταδύσεις, λόγω των αξιοθαύμαστων μνημείων που υπάρχουν στον βυθό της και του κατάλληλου βάθους των νερών. Η παραπάνω διαπίστωση πιστοποιείται από την ύπαρξη καταδυτικών κέντρων στην ευρύτερη περιοχή των νησιών που διαθέτουν όλες τις σχετικές υπηρεσίες και ανέσεις, του καταδυτικού κέντρου «Lihadonisia Diving Center» στην περιοχή του Αγίου Γεωργίου, αλλά και του καταδυτικού κέντρου των Καμένων Βούρλων «D-Dive Club».

Lihadonisia Diving Center

Το καταδυτικό κέντρο «Λιχαδονήσια» δραστηριοποιείται στην ευρύτερη περιοχή της Λιχάδος και βρίσκεται στο βορειότερο μέρος του Νομού Ευβοίας, στην κοινότητα Αγίου Γεωργίου - Λιχάδος. Το κέντρο παρέχει σκάφος, ενοικίαση εξοπλισμού, πλήρωση φιαλών και προγράμματα PADI για τους μη μνημένους. Οι καταδύσεις λαμβάνουν χώρα

στο ναυάγιο των Λιχαδονησιών, στο Άσπρο της Στρογγυλής, στη Σκάλα, στη Βίνα, στη Βίγλα αλλά και σε ακτίνα 30 ναυτικών μιλίων από τη βάση της. Ακόμη, τα μαθήματα τα οποία αναλαμβάνει είναι τύπου Discovery, Open Water, Advanced, Rescue Diving, Emergency First Response και Dive Master δίνοντας τη δυνατότητα στον ενδιαφερόμενο να έχει πολλαπλές επιλογές. Τέλος, το κέντρο δραστηριοποιείται εκτός των άλλων και στην επαγγελματική κατάδυση προσφέροντας υπηρεσίες ανέλκυσης, επιθεώρησης, καθαρισμού, φωτογράφισης και βιντεοσκόπησης.⁶⁴

D-Dive Club

Στην απέναντι ακριβώς πλευρά των Λιχάδων νήσων και πιο συγκεκριμένα στην κωμόπολη των Καμένων Βούρλων έχει δημιουργηθεί ένα καταδυτικό κέντρο που πραγματοποιεί καταδύσεις στο κατάφυτο αυτό σύμπλεγμα. Οι υπηρεσίες που προσφέρονται από το συγκεκριμένο καταδυτικό κέντρο είναι πολυάριθμες, μερικές από τις οποίες είναι οι καταδυτικές εκδρομές, η συνοδεία αυτοδυτών, το snorkeling, η συνοδεία AMEA, εξοπλισμός service και VIP υπηρεσίες. Η ένταξή του στο SSI (Scuba School International), καθιστά το κέντρο ικανό στην πραγματοποίηση εκπαιδεύσεων όλων των βαθμίδων με προγράμματα για scuba ranger, try dive, open water diver, advance adventure, dive guide, dive control specialist, ocean reef κ.ά. Οι τιμές των υπηρεσιών κυμαίνονται από 25 έως 550 ευρώ ανάλογα με την υπηρεσία που έχει επιλεγεί.⁶⁵

1.4.7 Βοηθητικές Υπηρεσίες

Το μέρος δεν διαθέτει υπηρεσίες που μπορούν να κάνουν χρήση οι πελάτες όπως τράπεζες, ταχυδρομείο, τηλεπικοινωνίες κ.α. Ωστόσο, η γύρω περιοχή διαθέτει ένα διόλου ευκαταφρόνητο αριθμό και ειδικά η κωμόπολη των Καμένων Βούρλων.

---

⁶⁴ <https://diveadvisor.com/lihadonisia-diving-center#info>

⁶⁵ <https://www.vdiveclub.com>

1.4.8 Αφίξεις επιβατών στα Λιχαδονήσια

Τα Λιχαδονήσια είναι μία συστάδα μικρών νησίδων που προσεγγίζονται με τη χρήση μικρών πλοιαρίων δημόσιας χρήσης που ανήκουν σε ιδιώτες και πραγματοποιούν οργανωμένα δρομολόγια, μέσω ιδιωτικών σκαφών που ανήκουν σε ιδιώτες, οι οποίοι πραγματοποιούν μόνοι τους τη μετάβαση τους στο νησί, και μέσω ναυλωμένων σκαφών. Το γεγονός αυτό οδηγεί στην αδυναμία εύρεσης αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων που να μας δίνουν τον ακριβή αριθμό των ατόμων που επισκεφτήκαν τον προορισμό.

Κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας έγιναν προσπάθειες, προκειμένου να συλλεχθούν στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό αφίξεων τόσο από την Εθνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), όσο κι από αρχεία του δήμου, δίχως αποτέλεσμα. Για τον λόγο αυτό, έγιναν απόπειρες να προσεγγιστούν οι χειριστές των πλοίων που πραγματοποιούν εξορμήσεις στις νησίδες, προκειμένου να υπάρξει κατά εκτίμηση τουλάχιστον, ο αριθμός των ατόμων που επισκέπτονται τις νήσους.

Σύμφωνα με τους χειριστές των πλοίων τα δρομολόγια προς τις νησίδες πραγματοποιούνται από τον μήνα Μάιο έως τα τέλη του Σεπτεμβρίου, με τον μέγιστο αριθμό αφίξεων να σημειώνεται από 25 Ιουλίου έως και τα τέλη Αυγούστου. Στον παρακάτω πίνακα αντικατοπτρίζεται ο αριθμός των αφίξεων για το σύνολο της τουριστικής περιόδου.

Μήνας προσέλευσης	Αριθμός αφίξεων ανά ημέρα (σε άτομα)
Μάιος	200
Ιούνιος	250-350
Ιούλιος (έως 24/07)	350-400
Ιούλιος (από 25/07)	1000
Αύγουστος	1100
Σεπτέμβριος	300

Πίνακας 10: Πληροφορίες για τον αριθμό αφίξεων στα Λιχαδονήσια ανά ημέρα την περίοδο Μαΐου – Σεπτεμβρίου.

Πηγή: Προφορικές μαρτυρίες χειριστών πλοίων

1.5 Προβολή των Λιχαδονησίων ως τουριστικό προϊόν

1.5.1 Διαδίκτυο και τουριστικό προϊόν

Τα τελευταία χρόνια η χρήση του διαδικτύου είναι αυξημένη, κάτι το οποίο με τη σειρά του έχει επηρεάσει αισθητά την προώθηση του τουριστικού προϊόντος.

Σύμφωνα με την έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ «Έρευνα για τη χρήση πληροφόρησης και επικοινωνίας»⁶⁶ που διέξήχθει το 2018 σε 5.205 ιδιωτικά ελληνικά νοικοκυριά, στα οποία το ένα μέλος ήταν τουλάχιστον ηλικίας 16-74 χρόνων, σχεδόν 8 στα 10 άτομα έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από την οικεία τους με ποσοστό 76,5%. Η συσκευή η οποία χρησιμοποιείται, σύμφωνα με την έρευνα, περισσότερο το Α' τρίμηνο του 2018 ως μέσο πρόσβασης στο διαδίκτυο είναι το smart phone - «έξυπνο» κινητό τηλέφωνο. Κλείνοντας, η έρευνα καταγράφει ότι από τα άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο εκτός της κατοικίας και του χώρου εργασίας τους, το 72,2% χρησιμοποίησε κινητή συσκευή ή smartphone, το 16,5% φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή, το 17,2% tablet και το 0,9% άλλη συσκευή, όπως για παράδειγμα media player, φορητή κονσόλα παιχνιδιών, ηλεκτρονικό αναγνώστη, smart ρολόι.

Από την παραπάνω έρευνα διαθέτουμε αξιοσημείωτες πληροφορίες για τις διαδικτυάκες πλατφόρμες που χρησιμοποιούνται για την εξασφάλιση καταλύματος και υπηρεσιών μεταφοράς. Πιο συγκεκριμένα, σχεδόν 1 στους 10, με ποσοστό 9,6%, κατά τη χρονική περίοδο 2017 – Μάρτιο 2018, έκανε χρήση ιστοσελίδων ή εφαρμογών για να κλείσει κατάλυμα από ιδιώτη για προσωπική χρήση και 1 στους 24 (4,2%) διευθέτησε τη μετακίνηση του από άλλον ιδιώτη για προσωπική του χρήση. Συγκριτικά με το έτος 2017, παρατηρείται μία αύξηση του 88,2% στην χρήση ιστοσελίδων για την εξασφάλιση καταλύματος και αύξηση 133,3% στην χρήση ιστοσελίδων για διευθέτηση μετακίνησης από άλλον ιδιώτη. Τα ποσοστά αυτά μας δείχνουν ότι υπάρχει μία τρομακτική αύξηση στη χρήση του διαδικτύου για την εξασφάλιση καταλύματος και υπηρεσιών μεταφοράς από ιδιώτες, κάτι το οποίο δείχνει ότι τα επόμενα χρόνια όλο και περισσότεροι τουρίστες θα κάνουν χρήση αυτού.

---

⁶⁶ <http://www.statistics.gr/documents/20181/d9b4517a-bbad-4c62-a4d9-f8d84a30a9e7>

1.5.2 Διαδίκτυο και Λιχαδονήσια

Τα Λιχαδονήσια αποτελούν έναν προορισμό που βασίζει την τουριστική άνοδο του κυρίως στο διαδίκτυο. Μέσω αυτού μπορεί σήμερα κάποιος να λάβει τις απαραίτητες πληροφορίες για το μέρος που ήταν μέχρι πρότινος άγνωστο για μεγάλη μερίδα ατόμων. Οι πληροφορίες που εμπεριέχονται στο διαδίκτυο είναι ζωτικής σημασίας και το βασικό εργαλείο για την εκπόνηση της εργασίας, καθώς ελάχιστα εγχειρίδια κάνουν αναφορά στο μέρος. Συνεπώς, χωρίς το διαδίκτυο και την επίσκεψη μας στις νήσους (προσωπική εμπειρία), δεν θα ήταν δυνατή η συγγραφή της διπλωματικής διατριβής. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε που η παρουσίαση του προορισμού στηρίζεται σε πηγές του διαδικτύου.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες από το διαδίκτυο σχετικά με την ιστορία του προορισμού, τα αξιοθέατά του και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτόν. Ακόμη, μέσω αυτού μπορούν να λάβουν γνώση για τα καταλύματα διαμονής και για χώρους εστίασης της ευρύτερης περιοχής του συμπλέγματος.

Στο διαδίκτυο υπάρχουν επίσημες ιστοσελίδες για το μέρος, ιστοσελίδες που κάνουν λόγο για τα νησάκια, καθώς και ιστοσελίδες τουριστικών γραφείων, οι οποίες ενημερώνουν για το μέρος προτείνοντας οργανωμένα πακέτα διακοπών σε αυτά. Τέλος, τα νησάκια διαθέτουν λογαριασμό στα social media και πιο συγκεκριμένα στο facebook και στο instagram.

Ενημερωτικές ιστοσελίδες

Η ιστοσελίδα, η οποία είναι αφιερωμένη αποκλειστικά στο μέρος και αποτελεί βασική πηγή άντλησης πληροφοριών είναι η www.Lichadonisia.com. Σε αυτήν ο επισκέπτης μπορεί να ενημερωθεί για το τι αξίζει να δει στο μέρος, για τη διαμονή του στην ευρύτερη περιοχή, καθώς και για τον τρόπο μετάβασης του σ' ένα από τα νησάκια του συμπλέγματος (νήσο Μονολιά). Η σελίδα αυτή εμπεριέχει άγνωστες πληροφορίες για το μέρος και πληροφορίες που αποτελούν προϊόν προσωπικής εμπειρίας, καθώς ο διαχειριστής της σελίδας προέρχεται από μία εκ των οικογενειών που κατοικούσαν στον παλιό οικισμό της νήσου Μονολιάς. Από την έρευνα που έγινε στο διαδίκτυο διαπιστώθηκε ότι η σελίδα αυτή αποτελεί βασική πηγή πληροφόρησης των υπολοίπων διαδικτυακών μέσων που κάνουν αναφορές, ρεπορτάζ και αφιερώματα για τα Λιχαδονήσια.

Πέρα από την παραπάνω ιστοσελίδα, εντοπίζεται και μία άλλη που κάνει αποκλειστική αναφορά στο μέρος, η www.lichadonisia.net. Η ιστοσελίδα αυτή δίνει πληροφορίες για το μέρος όπως και η προηγούμενη, ενημερώνοντας επιπλέον για άλλα μέρη πέρα από την παλιά παραλία, όπως για παράδειγμα για το Μικρό Λιχάδονησι.

Ακόμη, πολυάριθμες ενημερωτικές ιστοσελίδες και newportal, αντλώντας στοιχεία κυρίως από την ιστοσελίδα www.Lichadonisia.com, αλλά και πραγματοποιώντας δημοσιογραφικό ρεπορτάζ μέσω επίσκεψης στο σύμπλεγμα φιλοξενούν άρθρα που αφορούν κυρίως τη νήσο Μονολιά και τη Μεγάλη Στρογγυλή. Μερικές από αυτές είναι οι εξής: www.lifo.gr, www.cnn.gr, www.iefimerida.gr, www.kathimerini.gr, www.lamiareport.gr.

Όπως και όλοι οι προορισμοί, έτσι και τα Λιχάδονησια έχουν παρουσία στα social media. Η παρουσία αυτή τα τελευταία χρόνια είναι απαραίτητη για την προβολή κάθε τουριστικού προορισμού. Το μέρος διαθέτει στο facebook μία σελίδα ονόματι Λιχάδονησια- Lichadonisia⁶⁷. Η σελίδα αυτή διαθέτει 7.147 μέλη, από τα οποία αυτά που έχουν επιλέξει να κάνουν αξιολόγηση του λογαριασμού έχουν δώσει τη βαθμολογία 4,6 στα 5. Ακόμη, 2 άτομα προτείνουν την τοποθεσία.

Όσον αφορά την παρουσία του στο instagram το μέρος διαθέτει έναν λογαριασμό που φέρει το όνομα [lichadonisia_official](https://www.instagram.com/lichadonisia_official)⁶⁸ με 983 ακόλουθους και 64 posts. Η δυναμική του λογαριασμού δεν είναι τόσο ισχυρή. Πάραυτα, τα 3.948 posts που συναντώνται με #lichadonisia ή #monolia, υποδηλώνουν μία σημαντική δυναμική.

On-line ελληνικοί τουριστικοί οδηγοί

Πολυάριθμοι on-line τουριστικοί οδηγοί κάνουν αναφορά στο μέρος, παρουσιάζοντας σημαντικές πληροφορίες τόσο για τα νησάκια που έχουν αναπτυχθεί το τελευταίο χρονικό διάστημα όσο και για τη γύρω περιοχή.

Οι *On-line* αυτοί οδηγοί παρουσιάζουν μονοήμερες εκδρομές, αλλά και πακέτα διακοπών στα οποία τα Λιχάδονησια αποτελούν στάση και σημαντικό σημείο επίσκεψης.

---

⁶⁷ <https://www.facebook.com/lichadonisia>

⁶⁸ https://www.instagram.com/lichadonisia_official_page/?hl=en

Πληροφορίες για αυτούς τους τουριστικούς οδηγούς έχουν αναφερθεί στην παράγραφο 1.4.4.

1.5.3 Αρνητική επιρροή του διαδικτύου για το μέρος

Εικόνες φαντασμαγορικές που μαγεύουν τον χρήστη προβάλλονται στο διαδίκτυο και φέρνουν σε επαφή το μέρος με τον εν δυνάμει επισκέπτη, δημιουργώντας του την ανάγκη να οργανώσει άμεσα τη μετάβαση του στα νησιά.

Η πιο δημοφιλής εικόνα προβολής του μέρους στο διαδίκτυο είναι η εικόνα της παλιάς παραλίας. Η προβολή αυτή στα περισσότερα διαδικτυακά μέσα έχει οδηγήσει στη σύνδεση του μέρους με αυτήν την τοποθεσία που ανευρίσκεται η παλιά οργανωμένη παραλία. Αυτή η σύνδεση ενισχύεται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι προβάλλονται ελάχιστες φωτογραφίες του άλλου νησιού που φιλοξενεί τη νέα παραλία. Ακόμη, κατά πολλούς η εικόνα της παλιάς παραλίας είναι αρκετά ωραιοποιημένη και δεν ανταποκρίνεται στην πραγματική εικόνα.

Τα δύο αυτά στοιχεία έχουν οδηγήσει σε μία σωρεία αρνητικών στοιχείων για το μέρος. Η εικόνα της παλιάς παραλίας δημιουργεί την εντύπωση στους εν δυνάμει επισκέπτες ότι μόνο αυτό είναι τα Λιχαδονήσια κι έτσι όταν επισκέπτονται την άλλη παραλία του μέρους βρίσκονται σε σύγχυση και αντικρίζουν κάτι διαφορετικό από αυτό που περίμεναν. Μέσα σε όλα αυτά η φωτογραφία της παλιάς παραλίας δημιουργεί υψηλές προσδοκίες στους επισκέπτες και απογοήτευση κατά την άφιξή τους στο μέρος.

Εικόνα 26: Δημοφιλής εικόνα παλιάς παραλίας

Πηγή: Η φωτογραφία εμπεριέχεται στις περισσότερες ιστοσελίδες που κάνουν αναφορά στο μέρος.

Ακόμη, πολυάριθμες ιστοσελίδες παραθέτουν άρθρα με τίτλους που υπόσχονται πολλά για το μέρος, όπως «Οι Σεϋχέλλες της Ελλάδας» και «οι Μπαχάμες της Ελλάδας,» συνδέοντας το μέρος με εξωτικά μέρη που βρίσκονται εκτός του Ελληνικού χώρου, δημιουργώντας μία προσδοκία ιδιαίτερα υψηλή.

Συμπερασματικά, το διαδίκτυο μέσω της πληροφόρησης, προβολής εικόνων και λέξεων με θετικό περιεχόμενο, έχει συμβάλει στην ανάδειξη του προορισμού και στη θεαματική άνοδο των ατόμων που επισκέπτονται το μέρος.

Εντούτοις, ο τρόπος που προβάλλεται το σύμπλεγμα και η εκτεταμένη διαφήμιση σε αυτό έχει δημιουργήσει ένα διόλου ευκαταφρόνητο αριθμό αρνητικών κριτικών που γίνονται εμφανή τόσο μέσω των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου που ακολουθεί

όσο και από τη χαμηλή βαθμολογία στο tripadvisor (3,5)⁶⁹. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω:

- Συχνή δυσαρέσκεια λόγω των υψηλών προσδοκιών που έχουν επιφέρει οι βαρύγδουποι χαρακτηρισμοί «Σεϋχέλλες» και «Μπαχάμες της Ελλάδας».
- Ελλιπής ενημέρωση για το σύμπλεγμα, καθώς γίνεται λόγος κυρίως στη νήσο Μονολιά και στη Μεγάλη Στρογγυλή, χωρίς να γίνεται σπουδαία αναφορά στα υπόλοιπα νησάκια και στο νησί που φιλοξενεί τη νέα παραλία.
- Η χαρακτηριστική εικόνα της παλιάς παραλίας κατακλύζει το διαδίκτυο και δημιουργεί την εντύπωση ότι τα Λιχαδονήσια διαθέτουν μόνο αυτήν την παραλία και ότι αυτά αντιπροσωπεύονται μόνο από αυτήν. Έτσι, όταν κάποιος μεταβαίνει στο νησί που φιλοξενεί τη νέα παραλία νιώθει εξαπατημένος, αφού πιστεύει ότι θα κολυμπήσει στην παλιά παραλία και συναντά κάτι διαφορετικό από αυτό που έβλεπε στην εικόνα.
- Αύξηση των τουριστών (ιδιαίτερα τον μήνα Αύγουστο) σε τέτοιο βαθμό που να μην μπορούν αυτοί να υποστηριχθούν από τις παραλίες του συμπλέγματος – δυσφορία και εκνευρισμός.

1.5.4 Ανάλυση PEST

Προκειμένου να γίνει η ανάλυση του τουριστικού αυτού προϊόντος χρειάζεται να διερευνηθεί το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον του μέρους. Η ανάλυση PEST που παρατίθεται παρακάτω διερευνά το εξωτερικό περιβάλλον, ενώ η SWOT που ακολουθεί μελετά το εσωτερικό περιβάλλον.

Η ανάλυση Pest, η οποία εμπεριέχει το πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό περιβάλλον χρησιμοποιείται για την ανάλυση του μακροπεριβάλλοντος.

Πολιτικό Περιβάλλον

Το πολιτικό περιβάλλον στη χώρα μας κινείται σε ρυθμούς βελτίωσης συγκριτικά με τα δυσμενή χρόνια της κρίσης. Αυτό το πιστοποιεί η έξοδος της χώρας από τα μνημόνια που

---

⁶⁹https://www.tripadvisor.com.gr/Attraction_Review-g8410187-d8406761-Reviews-Lichadonisia-Kavos_Euboea_Region_Central_Greece.html

συντελέστηκε τον Αύγουστο του 2018, με την ανακοίνωση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) ότι η Ελλάδα ολοκλήρωσε επιτυχώς το τρίτο πρόγραμμα προσαρμογής⁷⁰.

Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τις πολιτικές εξελίξεις που σημειώθηκαν την Άνοιξη και το Καλοκαίρι του 2019 δημιούργησαν ένα θετικό πολιτικό περιβάλλον, καθώς από τις εθνικές εκλογές προέκυψε σταθερή και αυτοδύναμη κυβέρνηση με αποτέλεσμα να εκλείπουν τα σενάρια που να προκαλούν αβεβαιότητα και ανησυχία στις αγορές, τους επενδυτές και τους θεσμούς.

Μάλιστα, η νέα κυβέρνηση με τις πρώτες δηλώσεις του νέου πρωθυπουργού και των κορυφαίων στελεχών της δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη, στις φοροελαφρύνσεις και στο ξεμπλοκάρισμα των επενδύσεων, δημιουργώντας θετική ψυχολογία και υψηλές προσδοκίες⁷¹.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στο υπουργείο ανάπτυξης όπου εκεί έθεσαν ως έναν από τους πρώτους στόχους να προχωρήσει η πολυπόθητη επένδυση - ορόσημο στο Ελληνικό κάτι που θα αλλάξει όχι μόνο την Αττική, αλλά ολόκληρη την Ελλάδα και θα δώσει μεγάλη ώθηση στον τουρισμό μας⁷².

Παρόλα αυτά ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που αποτελεί τροχοπέδη στις επενδύσεις είναι η γραφειοκρατία που συνεχίζει να ταλαιπωρεί τους πολίτες και να προκαλεί πονοκέφαλο σε όποιον θέλει να κάνει κάποια επένδυση στη χώρα. Η γραφειοκρατία στις μέρες μας συνεχίζει να αποτελεί μάλιστα και να εμποδίζει τις τουριστικές επενδύσεις. Προκειμένου να εκδοθεί μία άδεια, θα πρέπει ο ενδιαφερόμενος να δαπανήσει πολυάριθμες ώρες και να τρέξει από υπηρεσία σε υπηρεσία, πράγμα που αφενός κουράζει τον εν δυνάμει επιχειρηματία και αφετέρου καθυστερεί την άμεση δημιουργία επιχειρήσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να δώσουν μία ανάσα στην οικονομία της χώρας και να δημιουργήσουν πολυάριθμες θέσεις εργασίας. Ο βαθμός της γραφειοκρατίας είναι μάλιστα τόσο μεγάλος που κάποιες φορές απωθεί τις τουριστικές επενδύσεις.

---

⁷⁰<https://www.news.gr/oikonomia/article/1315971/i-ellada-oloklirose-me-epitichia-to-trito-programma-prosarmogis.html>

⁷¹ <https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/5133786/kvriakos-mitsotakis-oi-12-proteraiotites-tis-neas-kvvernisisis>

⁷²<https://www.protothema.gr/economy/article/907436/georgiadis-gia-elliniko-apofasismeni-i-kuvemisi-na-prohorisei-to-ergo/>

Στοιχείο αβεβαιότητας θα μπορούσε επίσης να προκαλέσει η πιθανότητα θερμού επεισοδίου με την Τουρκία κάτι που θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στον τουρισμό μας. Το τελευταίο διάστημα οι σχέσεις με τη γειτονική χώρα δεν είναι οι καλύτερες δυνατές λόγω και των αντεγκλήσεων που υπάρχουν με την Κυπριακή ΑΟΖ. Μάλιστα δεν είναι τυχαίο ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση συζητά σοβαρά το ενδεχόμενο να ληφθούν μέτρα εναντίον της Τουρκίας⁷³.

Τέλος, η εξομάλυνση του πολιτικού κλίματος της Τουρκίας και πιθανές εξελίξεις σε γειτονικές χώρες της ευρύτερης περιοχής μπορούν να οδηγήσουν σε διεκδίκηση μεγαλύτερου μεριδίου τουρισμού από αυτές και να μειώσουν την τουριστική ζήτηση στον Ελληνικό χώρο.

Οικονομικό Περιβάλλον

Το οικονομικό περιβάλλον στη χώρα μας βρίσκεται σε ένα σχετικά καλό σημείο, καθώς είναι η πρώτη φορά μέσα στα χρόνια της κρίσης που η Ελληνική οικονομία αρχίζει σιγά σιγά να ανακάμπτει. Παρατηρείται άνοδος του ΑΕΠ για 9^ο διαδοχικό τρίμηνο και οι εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος και του ΔΝΤ είναι για οικονομική ανάπτυξη που το τρέχον έτος θα ξεπεράσει το 1,9% και μπορεί να φτάσει έως και 2,3%⁷⁴.

Ιδιαίτερη αισιοδοξία για τις οικονομικές εξελίξεις προκαλεί και το μεγάλο ενδιαφέρον των επενδυτών στις διεθνείς αγορές για τα ελληνικά ομόλογα με την απόδοση του 10ετούς ομολόγου να πέφτει σε επίπεδα ρεκόρ κάτω και από το 2%, δείγμα της εμπιστοσύνης που δείχνουν οι αγορές στις προοπτικές της χώρας για οικονομική ανάκαμψη, ιδιαίτερα μετά το αποτέλεσμα των τελευταίων εθνικών εκλογών από όπου προέκυψε ισχυρή κυβέρνηση⁷⁵. Το γεγονός αυτό δημιουργεί ένα περιβάλλον αισιοδοξίας που αφενός ευνοεί τις επενδύσεις τόσο από μεγάλες επιχειρήσεις όσο και από μικροεπαγγελματίες στον τουρισμό και αφετέρου αναμένεται να δημιουργήσει θετικό κλίμα στους καταναλωτές (αύξηση εκδρομών, αύξηση καταναλωτικής δαπάνης κ.λπ.)

---

⁷³<https://www.naftemporiki.gr/story/1496669/ee-etoimi-gia-metra-kata-tis-tourkias-eksaitias-ton-geotriseon-sta-anoixta-tis-kuprou>

⁷⁴ https://www.ethnos.gr/oikonomia/43049_elstat-sto-13-i-ayxisi-tov-aep-sto-trimino

⁷⁵<https://www.kathimerini.gr/1035409/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/xwris-freno-to-rali-twn-ellhnikwn-omologwn>

Στο όλο κλίμα συμβάλει θετικά η μείωση εδώ και λίγο καιρό του ΦΠΑ στην εστίαση που από το 24% πήγε στο 13% για τα περισσότερα είδη, ενώ με το νέο φορολογικό νομοσχέδιο η μείωση θα αφορά όλη την εστίαση εκτός από τα αλκοολούχα ποτά⁷⁶.

Επίσης οι προγραμματικές δηλώσεις της νέας κυβέρνησης για νέες φοροελαφρύνσεις από τον Σεπτέμβριο θα βοηθήσουν πολύ, αν υλοποιηθούν, στην ύπαρξη καλύτερης ψυχολογίας στην αγορά, στην ενίσχυση των επενδύσεων αλλά και στην αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος των καταναλωτών για αγορές.

Η άνοδος των επενδύσεων είναι σημείο κλειδί ώστε να μειωθεί και η ανεργία που λόγω της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης εξακολουθεί να είναι σε υψηλά επίπεδα της τάξεως του 17,6% σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία για τον μήνα Απρίλιο του 2019⁷⁷. Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας αποτελούν τροχοπέδη για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος εκ μέρους των Ελλήνων. Επιπλέον, η έλλειψη απασχόλησης, σε συνδυασμό με τους χαμηλούς πόρους του ελληνικού πληθυσμού, κάνουν την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού εκτός του τόπου διαμονής του να αποτελεί όνειρο για μεγάλη μερίδα του πληθυσμού, αφού πρώτο μέλημα του αποτελεί η ικανοποίηση των βιοτικών του αναγκών.

Κοινωνικό περιβάλλον

Τα τελευταία χρόνια καταγράφονται συχνά στον ελληνικό χώρο κοινωνικές αναταραχές, οι οποίες αποτελούν απόρροια της οικονομικής δυσπραγίας, του προσφυγικού, καθώς και της παρουσίας ακραίων στοιχείων.

Οι απεργίες στα μέσα μαζικής μεταφοράς είναι συχνό φαινόμενο στις μέρες μας και δημιουργούν δυσκολία στην μετάβαση από τον έναν προορισμό στον άλλο. Αυτό με τη σειρά του αποτελεί εμπόδιο για την ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος, αφού η μη δυνατότητα χρήσης των μέσων μαζικής μεταφοράς καταστέλλει την μεταφορά ενός ατόμου από τον τόπο όπου διαμένει στον τόπο του ενδιαφέροντος του ή από ένα τουριστικό μέρος σε ένα άλλο.

---

⁷⁶ https://www.ethnos.gr/politiki/52536_katatethike-forologiko-nomoshedio-sti-boyli

⁷⁷ <https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/5222373/sto-17-6-i-anergia-stin-ellada-ton-aprilio-toy-2019>

Ακόμη, τα επεισόδια και οι αναταραχές στο κέντρο της Αθήνας από ακραία στοιχεία και οι συνέπειες που προκαλούν αυτές, σε συνδυασμό με την παρουσία πολυαρίθμων μεταναστών και άστεγων, οι οποίοι επαιτούν σε κεντρικά σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος, δημιουργούν μία αρνητική εντύπωση στους ενδιαφερόμενους τουρίστες και τους κάνουν να σκέφτονται ενδελεχώς την επίσκεψη τους στην Ελλάδα.

Από την άλλη μεριά, η φτωχοποίηση της Ελλάδας και η ταύτισή της με έναν οικονομικό προορισμό από μεγάλο μέρος ξένων τουριστών, λόγω της σύνδεσης της οικονομικής λιτότητας με την πτώση των τιμών, έχει βοηθήσει και μπορεί να βοηθήσει ακόμη περισσότερο τον τουρισμό στη χώρα μας.

Τεχνολογικό περιβάλλον

Η επανάσταση που συντελείται το τελευταίο χρονικό διάστημα στον τεχνολογικό τομέα έχει επηρεάσει πολυάριθμους τομείς και ειδικότερα τον τομέα του τουριστικού προϊόντος.

Πιο συγκεκριμένα, τα τελευταία χρόνια το *digital marketing* έχει καθιερωθεί ως ένας νέος τρόπος προώθησης του τουριστικού προϊόντος. Μέσω αυτού ένας τουριστικός προορισμός ή μία τουριστική επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να διαφημιστεί χωρίς μεγάλο κόστος, αφού αυτό είναι περισσότερο αποδοτικό από τις συμβατικές μεθόδους διαφήμισης, προσελκύοντας πελάτες που ήδη ενδιαφέρονται για τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του τουριστικού τομέα.

Ακόμη, η άνοδος της χρήσης του διαδικτύου και των *social media* βοηθά αισθητά στην περεταίρω ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος. Οι χρήστες που έχουν επισκεφτεί ένα μέρος, το οποίο τους έχει δημιουργήσει θετική/αρνητική εντύπωση, συχνά μοιράζονται τις εντυπώσεις τους αυτές τσατάρώντας, κοινοποιούν πληροφορίες για το μέρος ή ανεβάζουν φωτογραφίες που έχουν τραβήξει στους προσωπικούς τους λογαριασμούς. Αυτό έχει σαν απόρροια ο εν δυνάμει τουρίστας να έρχεται σε έμμεση επαφή με το μέρος, να λαμβάνει μία άποψη για αυτό χωρίς να έχει πραγματοποιήσει επίσκεψη και να του δημιουργείται ίσως η επιθυμία να το επισκεφτεί στο μέλλον. Ωστόσο, αυτή η τεχνολογική εξέλιξη μπορεί να λειτουργήσει κι αρνητικά για το τουριστικό προϊόν, εφόσον αυτό δεν έχει ανταποκριθεί στις προσδοκίες του επισκέπτη.

Τέλος, ο τομέας του τουρισμού επανδρώνεται τα τελευταία χρόνια από σημαντικά και εξελιγμένα ξενοδοχειακά προγράμματα, όπως *pms, channel manager* κ.ά., γεγονός που κάνει καλύτερη την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών και πιο συγκεκριμένα των ξενοδοχειακών μονάδων, συμβάλλοντας στην δημιουργία ενός πιο γνωστικού και ικανού ανθρωπίνου δυναμικού.

1.5.5 Ανάλυση SWOT

Αντικείμενο μελέτης της SWOT analysis είναι οι δυνάμεις και οι αδυναμίες μίας επιχείρησης, ενός οργανισμού ή μίας περιοχής, καθώς και οι ευκαιρίες και οι απειλές που υπάρχουν. Ακολουθεί η ανάλυση των τεσσάρων αυτών παραμέτρων με αναφορά στα Λιχαδονήσια.

Δυνάμεις

- Καθαρότητα των νερών της θάλασσας
- Μοναδικό σχήμα του συμπλέγματος
- Το είδος της μεσογειακής φώκιας που συναντάται στον θαλάσσιο χώρο των νήσων
- Παρθένο φυσικό περιβάλλον
- Ηφαιστειακά πετρώματα
- Μοναδικός θολωτός κρατήρας στη Μεσόγειο (νήσος Στρογγυλή)
- Μεγάλος αριθμός αξιοθέατων
- Θρησκευτικό ενδιαφέρον (μονή Οσίου Γρηγορίου, ναός αγίου Νικολάου, εκκλησιάκι Αγίου Γεωργίου)
- Καταλληλότητα του χώρου για θαλάσσια σπορ και πραγματοποίηση αυτών από δύο καταδυτικά κέντρα της περιοχής
- Γεωγραφική θέση που διευκολύνει την πρόσβαση από δύο νομούς και από πολλά σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος
- Εύκολη πρόσβαση από συγκεκριμένα σημεία (π.χ. Καμένα Βούρλα)
- Ένταξη στο δίκτυο Natura 2000
- Αξιοσημείωτη προβολή στο διαδίκτυο

Αδυναμίες

- Ρηγά νερά θάλασσας
- Μικρές σε έκταση παραλίες
- Ισχυρά θαλάσσια ρεύματα που εμποδίζουν το κολύμπι σε κάποια σημεία
- Περιορισμένος αριθμός χώρων εστίασης
- Έλλειψη χώρων διαμονής
- Έλλειψη τουριστικής υποδομής
- Πολυκοσμία στους μήνες αιχμής (π.χ. Αύγουστος)
- Μικρής εκτάσεως μέρος
- Παραμέληση του χώρου (εντοπισμός απορριμμάτων στον χώρο των μικρών νησιών)
- Εμφάνιση σαλουφών τον μήνα Αύγουστο στο βάθος των ακτών
- Δυσκολία πρόσβασης από τον νομό Ευβοίας, λόγω κακού οδικού δικτύου
- Περιορισμοί δραστηριοτήτων λόγω της ένταξης στο δίκτυο Natura 2000

Ευκαιρίες

- Αξιοποίηση της ένταξης στο δίκτυο Natura 2000 (δυνατότητα διαφήμισης, δημιουργίας θέσεων εργασίας, χρηματοδότησης κ.ά.)
- Τάση για εναλλακτικούς ειδικούς τουριστικούς προορισμούς
- Δυνατότητα ανάπτυξης νέων μορφών τουρισμού
- Έναρξη δρομολογίων με καραβάκι προς το σύμπλεγμα και από άλλες περιοχές που γειτνιάζουν (π.χ. Ράχες)
- Περαιτέρω τουριστική άνοδος στην Ελλάδα
- Προβλεπόμενη αύξηση του Α.Ε.Π. της χώρας, σύμφωνα με εκτιμήσεις Δ.Ν.Τ, Ελληνικής κυβέρνησης, θεσμών
- Ολοκλήρωση υποδομών οδικού δικτύου Δυτικής Θεσσαλίας (αυτοκινητόδρομος E.95)
- Ανακοίνωση από Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για έργα βελτίωσης οδικού δικτύου από Χαλκίδα προς Βόρεια Εύβοια

Απειλές

- Κίνδυνος υπερανάπτυξης
- Πιθανή στρέβλωση της εικόνας από το διαδίκτυο
- Κίνδυνος μόλυνσης από λύματα εργοστασίων που ανευρίσκονται κοντά σε συνδυασμό με τη γεωγραφική τοποθεσία του μέρους (κλειστός κόλπος)
- Πιθανή ανάπτυξη γειτονικών τουριστικών προορισμών
- Τυχόν θερμό επεισόδιο με τη γειτονική χώρα Τουρκία που μπορεί να πλήξει τον τουρισμό

1.6 Παρουσίαση ευρύτερης περιοχής

1.6.1 Νομός Ευβοίας

Ο νομός Ευβοίας ανήκει στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας και έχει συνολική έκταση 4.164 τ.χλμ, αποτελώντας τον έβδομο σε έκταση νομό της χώρας⁷⁸. Πρωτεύουσα του νομού είναι η Χαλκίδα, η οποία σύμφωνα με την απογραφή του 2011 έχει μόνιμο πληθυσμό 59.125 κατοίκους έναντι του συνολικού πληθυσμού του νομού που απαριθμείται σε 210.815 κατοίκους⁷⁹. Η Εύβοια είναι το δεύτερο μεγαλύτερο σε έκταση νησί του Ελληνικού χώρου, διαθέτοντας μήκος 180 χλμ. και πλάτος από 8 έως 50 χλμ.⁸⁰.

Ο νομός διαθέτει απaráμιλλη ομορφιά. Οι πολυάριθμες κρυστάλλινες παραλίες, τα εντυπωσιακά βουνά, οι ιαματικές πηγές και τα μαγευτικά ποτάμια και φαράγγια, αφενός δίνουν την δυνατότητα για πραγματοποίηση πολυάριθμων δραστηριοτήτων όπως η ορειβασία, η πεζοπορία, τα θαλάσσια σπορ, η λουτροθεραπεία και αφετέρου έχουν καταστήσει τον νόμο, νομό με σπουδαία τουριστική κίνηση.

Πέρα όμως από τα παραπάνω, η Εύβοια διαθέτει γραφικά χωριά και κωμοπόλεις με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα. Δείγματα ορεινής παραδοσιακής

---

⁷⁸ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%95%CF%85%CE%B2%CE%BF%CE%AF%CE%B1%CF%82

⁷⁹ <http://www.statistics.gr/2011-census-pop-hous>

αρχιτεκτονικής, ηπειρωτικού τύπου και τυπικής νεοκλασικής μορφής εντοπίζονται στα κτίρια και στα σπίτια αυτών⁸¹. Ακόμη, τα κατάλοιπα παλαιότερων περιόδων, όπως είναι οι ιστορικές πόλεις, τα μουσεία, οι πύργοι και τα κάστρα της βυζαντινής περιόδου σε συνδυασμό με τα πολυάριθμα μνημεία, δίνουν μία ιστορικότητα στο μέρος. Τέλος, ο μεγάλος αριθμός μονών που συναντώνται στο νησί αποτελούν σημείο έλξης για τους θρησκευόμενους και δίνουν έναν ιερό χαρακτήρα σε αυτό.

1.6.2 Δήμος Ιστιαίας - Αιδηψού

Ο δήμος στον οποίο ανήκουν τα Λιχαδονήσια, τοποθετείται στο βόρειο τμήμα του Νομού Ευβοίας και δημιουργήθηκε με το Ν. 3852/2010⁸², ο οποίος ήταν η αιτία συνένωσης των δήμων Ιστιαίας, Αιδηψού, Αρτεμισίου, Ωραιών και της κοινότητας Λιχάδας. Η έκταση του δήμου είναι 499,3 τ.χλμ.⁸³ και ο πληθυσμός του βάσει της απογραφής του 2011 ανέρχεται στους 21.083 κατοίκους.⁸⁴

Η Ιστιαία τοποθετείται στο βόρειο σημείο του νομού και είναι μία περιοχή κυρίως με πεδινά εδάφη. Οι πανέμορφες κρυστάλλινες παραλίες της και η πυκνή της βλάστηση, είναι δύο στοιχεία που την διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες περιοχές του δήμου. Το δάσος που συναντάται στο όρος Τολέθριο είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα της πλούσιας βλάστησης χάρη στις οξιές και καστανιές που φιλοξενεί.

Η δημοφιλής περιοχή της Αιδηψού τοποθετείται στο βορειοδυτικό σημείο του νομού Ευβοίας. Η περιοχή αυτή, όπως κι αυτή της Ιστιαίας, είναι κατά το μεγαλύτερο μέρος της πεδινή. Το μέρος διαθέτει ξεχωριστά μονοπάτια και πλήθος μαγνητικών παραλιών, κάτι το οποίο οδηγεί στην προτίμηση του από αρκετούς τουρίστες. Ακόμη, οι ιαματικές πηγές είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς στην περιοχή και επιλέγονται από αρκετό αριθμό ατόμων που έχουν ανάγκη για λουτροθεραπεία

Όσον αφορά το Αρτεμίσιο, αυτό είναι ιδιαίτερα δημοφιλές από τους αρχαίους χρόνους και εντοπίζεται στα βορειοανατολική περιοχή του δήμου. Η ναυμαχία που

---

⁸¹ Γ. Σαραηγιάννης: www.kimis-aliveriou.gr/δρασεις-δήμων/περιβάλλον/αρχιτεκτονική

⁸² ΦΕΚ Α' 87/7.6.2010

⁸³ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%99%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%AF%CE%B1%CF%82_-_CE%91%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%88%CE%BF%CF%8D

⁸⁴ ⁸⁴ <http://www.statistics.gr/2011-census-pop-hous>

διαδραματίστηκε το 480 π.Χ.⁸⁵ καθώς και το ιερό της Προσηώας Αρτέμιδας, αποτελούν δύο στοιχεία που δίνουν στο μέρος αυτό ιστορικό χαρακτήρα. Το μέρος όπως και οι προηγούμενες δύο περιοχές είναι πεδινό και εμφανίζει μία δίολου ευκαταφρόνητη τουριστική κίνηση στην περιοχή ονόματι Πευκί.

Κλείνοντας, στη βορειοδυτική πλευρά του νομού βρίσκεται η περιοχή των Ωρέων. Η περιοχή αυτή χαρακτηρίζεται από πεδινά και ημιπεδινά εδάφη και εμφανίζει μία σημαντική τουριστική άνοδο χάρη στις πανέμορφες παραλίες της, αλλά και στα σπουδαία μνημεία της όπως το Κάστρο των Ωρέων, ο Ταύρος των Ωρέων και ο αρχαιολογικός χώρος της Νησιώτισσας.

1.6.3 Κοινότητα Λιχάδας

Η κοινότητα Λιχάδας αποτελεί την τελευταία περιοχή του δήμου Ιστιαίας - Αιδηψού και τοποθετείται στην μύτη της Βόρειας πλευράς της Εύβοιας. Αποτελείται από τη Λίχα, τον Άγιο Γεώργιο, τη Βασιλίνα, το Γερολίμανο, τον Κάβο, τον Κοκκινιά, ενώ στον θαλάσσιο της χώρο βρίσκεται ένα σύμπλεγμα ακατοίκητων νήσων και βραχονησίδων.⁸⁶

Τα εδάφη της κοινότητας χαρακτηρίζονται ως ημιορεινά με ιδιαίτερα πυκνή βλάστηση και ισχυρή παρουσία πευκόδενδρων. Ωστόσο, διαθέτει και πεδινά εδάφη, τα οποία φιλοξενούν πλήθος ελαιόδεντρων.

Το μέρος μπορεί να γίνει πόλος έλξης σημαντικού ρεύματος τουριστών. Οι κρυστάλλινες και εντυπωσιακές παραλίες σε συνδυασμό με τα πλούσια μνημεία που εντοπίζονται στον χώρο είναι δύο σημαντικοί λόγοι αυτής της διαπίστωσης.

Στην κοινότητα Λιχάδας ανήκουν οι νησίδες που αποτελούν το ερευνητικό αντικείμενο αυτής της εργασίας. Για αυτόν τον λόγο, στην προσπάθεια γνωριμίας του μέρους, θα γίνει εκτενή αναφορά σε αυτήν την κοινότητα ξεχωριστά λόγω της σημασίας της για την κατανόηση του μέρους που μελετάται είτε σε θεωρητικό επίπεδο είτε μέσω πινάκων. Οι υπόλοιπες περιοχές θα αντιμετωπιστούν κυρίως μαζί με την κοινότητα

---

⁸⁵ <https://eoschalkidas.gr/2011/12/artemisio1/>

⁸⁶ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1_%CE%9B%CE%B9%CF%87%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

Λιχάδας ως δήμος Ιστιαίας – Αιδηψού και όχι τόσο ως μονάδες, καθώς ζητούμενο είναι η επαφή με το μέρος που αποτελεί αντικείμενο της έρευνας.

Στρέμματα – Έκταση

Ο Πίνακας 11 παρουσιάζει τις εκτάσεις σε στρέμματα των πέντε περιοχών που απαρτίζουν τον δήμο Ιστιαίας-Αιδηψού. Η μεγαλύτερη περιοχή του δήμου, ο οποίος έχει συνολική έκταση 417.548 στρέμματα, είναι η Ιστιαία με 181.299 στρέμματα. Αμέσως επόμενη σε έκταση περιοχή είναι η Αιδηψός με 115.461 στρέμματα. Ο δήμος Ωρεών απέχει κατά πολλά στρέμματα από τον δήμο της Αιδηψού διαθέτοντας 49.913 στρέμματα, καταλαμβάνοντας την τρίτη θέση. Τέλος, η κοινότητα Λιχάδας, στην οποία ανήκει η περιοχή που αποτελεί αντικείμενο της έρευνας μας, διαθέτει εκτάσεις 39.891 στρεμμάτων, αφήνοντας στην τελευταία θέση την περιοχή του Αρτεμισίου (30.984).

Δήμος Ιστιαίας-Αιδηψού	Στρέμματα – Έκταση
Δημοτική Ενότητα Λιχάδας	39.891
Δημοτική Ενότητα Ιστιαίας	181.299
Δημοτική Ενότητα Αιδηψού	115.461
Δημοτική Ενότητα Ωρεών	49.913
Δημοτική Ενότητα Αρτεμισίου	30.984
Σύνολο Χώρας	417.548

Πίνακας 11: Στρέμματα Δήμου Ιστιαίας – Αιδηψού.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφή πληθυσμού 2001

Πληθυσμός

Ο Πίνακας 12 αποτυπώνει τον πληθυσμό του δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού, των περιοχών που τον απαρτίζουν, καθώς και του Νομού Ευβοίας κατά τη χρονική περίοδο 1961-2011. Πιο συγκεκριμένα, πληροφορεί ότι ο πληθυσμός του δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού διαθέτει στο σύνολο 21.083 κατοίκους, έχοντας υποστεί ανά τα χρόνια μειώσεις πληθυσμού, με μοναδική χρονιά ανόδου πληθυσμού το 1991. Ακόμη, δίνει λεπτομέρειες σχετικά με τη πληθυσμιακή κατανομή των 5 δημοτικών ενοτήτων που τον απαρτίζουν. Η πολυπληθέστερη περιοχή του δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού από το 1961 έως και την πιο πρόσφατη απογραφή του 2011 είναι η Ιστιαία με πληθυσμό 7.091 κατοίκους, ο οποίος κατά τη διάρκεια των χρόνων υπέστη μείωση. Αμέσως επόμενη περιοχή σε πληθυσμιακή

κατανομή είναι η τουριστική περιοχή της Αιδηψού με 6.141 κατοίκους, περιοχή που έχει κι αυτή χάσει σημαντικό αριθμό μόνιμου πληθυσμού κατά το πέρασ των χρόνων, σημειώνοντας ωστόσο μία άνοδο το έτος 2001. Όσον αφορά τον αριθμό των κατοίκων της δημοτικής ενότητας Αρτεμισίου, αυτός στον πίνακα παρουσιάζει είτε ανοδική είτε πτωτική τάση, με τον πιο πρόσφατο αριθμό να αγγίζει τα 3.712 άτομα. Ακόμη, η δημοτική ενότητα Ωρεών διαθέτει 3.017 κατοίκους, σημειώνοντας ανά τα χρόνια μόνο μία άνοδο το έτος 1991. Τέλος, η δημοτική ενότητα που ανήκουν οι νησίδες της έρευνας διαθέτει τον πιο μικρό αριθμό κατοίκων συγκριτικά με τις άλλες τέσσερις περιοχές, εμφανίζοντας μία άνοδο στον πληθυσμό της από το 1961 έως και το 1991 και μία πτώση από το 2001 έως και το 2011, απαριθμώντας τελικά 1.122 κατοίκους.

Ο πίνακας καταγράφει και τον πληθυσμό ολόκληρου του νομού Ευβοίας. Ο πληθυσμός από την απογραφή του 1961 έως και την πιο πρόσφατη απογραφή είχε διακυμάνσεις, καθώς παρουσίαζε είτε αυξητική τάση (1981 – 2001) είτε πτωτική (1971, 2011). Κατά την τελευταία απογραφή άγγιξε τους 210.815 κατοίκους.

Τοπική Κοινότητα	Πληθυσμός					
	1961	1971	1981	1991	2001	2011
Τ.Κ. Λιχάδας	919	938	1.016	1.153	1.140	1.122
Δημοτική Ενότητα Λιχάδας	919	938	1.016	1.153	1.140	1.122
Δημοτική Ενότητα Ιστιαίας	9.753	8.872	8.109	7.716	7.353	7.091
Δημοτική Ενότητα Αιδηψού	6.214	6.236	6.129	6.123	6.670	6.141
Δημοτική Ενότητα Αρτεμισίου	4.468	4.062	4.307	4.432	4.167	3.712
Δημοτική Ενότητα Ωρεών	3.851	3.283	3.369	3.703	3.392	3.017
Δήμος Ιστιαίας-Αιδηψού	25.205	23.391	22.930	23.127	22.722	21.083
Νομός Ευβοίας	166.097	165.369	188.410	208.408	215.136	210.815
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	527.946	505.480	537.984	582.280	605.329	547.390
Σύνολο Χώρας	8.388.553	8.768.641	9.740.417	10.259.900	10.964.020	10.816.286

Πίνακας 12: Πληθυσμός Δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού και ευρύτερης περιοχής Λιχάδων.

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Απογραφές πληθυσμού 1961-2011

Μορφωτικό Επίπεδο

Το επίπεδο εκπαίδευσης της δημοτικής ενότητας Λιχάδας, όπως και της ευρύτερης περιοχής, κατά την απογραφή του 2001, παρουσιάζεται στον Πίνακα 13. Απόφοιτοι στοιχειώδους εκπαίδευσης είναι οι κάτοικοι της δημοτικής ενότητας Λιχάδας κατά το μεγαλύτερο τους μέρος (537 άτομα). Αμέσως επόμενη κατηγορία αποτελούν οι απόφοιτοι μέσης (Β-βαθμίδας) εκπαίδευσης (263 άτομα). Ακόμη, οι αναλφάβητοι απαριθμούν 119 κατοίκους, αφήνοντας στην τελευταία θέση τους απόφοιτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (29 άτομα).

Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται και οι υπόλοιπες περιοχές που απαρτίζουν τον δήμο Ιστιαίας-Αιδηψού, καθώς και ολόκληρος ο δήμος. Ο νομός Ευβοίας συμφωνεί ως προς την ιεραρχία των μορφωτικών επιπέδων των τριών βαθμίδων, με τους αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να υπερτερούν των αναλφάβητων. Αυτό υποδεικνύει ότι οι κάτοικοι της Λιχάδας και γενικότερα του δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού δεν διαθέτουν ένα ιδιαίτερα υψηλό μορφωτικό επίπεδο συγκριτικά με τον υπόλοιπο νομό.

Όνομα Περιφέρειας, Νομού, Δημοτικής Ενότητας & Τοπικής Κοινότητας	2001 Μόνιμος Πληθυσμός				
	Γ-βάθμια Εκπαίδευση	Β-βάθμια Εκπαίδευση	Α-βάθμια Εκπαίδευση	Αναλφάβητοι	Άτομα ηλικίας άνω των 10 ετών
Τ.Κ. Λιχάδας	29	263	537	119	948
Δημοτική Ενότητα Λιχάδας	29	263	537	119	948
Δήμος Ιστιαίας-Αιδηψού	1,261	5,881	11,311	1,530	19,983
Νομός Ευβοίας	16,028	68,524	87,522	9,733	181,807
Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	42,250	184,230	237,203	29,413	493,096
Σύνολο Χώρας	1,264,236	3,858,908	4,001,724	371,452	9,496,320

Πίνακας 13: Επίπεδο εκπαίδευσης Δ.Ε. Λιχάδας και ευρύτερης περιοχής, 2001.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφή πληθυσμού 2001

Υποδομές εκπαίδευσης και μαθητικός πληθυσμός

Οι υποδομές εκπαίδευσης της δημοτικής ενότητας Λιχάδας και ο αριθμός των μαθητών που τις απαρτίζουν κατά τη χρονική περίοδο 2012-2013, καταγράφονται στον Πίνακα 14. Ειδικότερα, η δημοτική ενότητα διαθέτει μόνο 2 κτίρια εκπαίδευσης, ένα νηπιαγωγείο με 16 μαθητές, καθώς και ένα δημοτικό σχολείο στο οποίο φοιτούν 45 παιδιά. Δεδομένης της έλλειψης μονάδων για τις υπόλοιπες βαθμίδες προκύπτει το συμπέρασμα πως η δημοτική ενότητα δεν διαθέτει επαρκείς εκπαιδευτικές υποδομές και οι μαθητές εξαναγκάζονται να συνεχίζουν τη μάθησή τους σε άλλες γειτονικές περιοχές. Σύμφωνα με τη μελέτη ΣΧΟΟΑΠ, οι μαθητές που φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ανέρχονται σε 50 άτομα και μεταβαίνουν σε μονάδες της Αιδηψού.

Βαθμίδα εκπαίδευσης	Αριθμός μονάδων	Αριθμός μαθητών
Νηπιαγωγείο	1	16
Δημοτικό	1	45
Γυμνάσιο		
ΤΕΕ		
Λύκειο		
Σύνολο	2	61

Πίνακας 14: Εκπαιδευτική υποδομή και μαθητικός πληθυσμός Δ.Ε. Λιχάδας

Πηγή: Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Εύβοιας.

Οικονομία

Ο πρωτογενής τομέας, ο οποίος στηρίζεται στο παραδοσιακό πρότυπο μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, καθώς και στον συνδυασμό αγροτικών δραστηριοτήτων με δραστηριότητες που δεν σχετίζονται με αυτόν τον τομέα, όπως ο τουρισμός, είναι ο κύριος τομέας απασχόλησης των κατοίκων της Λιχάδας (μελέτη ΣΧΟΟΑΠ της Δ.Ε. Λιχάδας). Το συγκεκριμένο διαφαίνεται μέσα και από τον Πίνακα 15, ο οποίος αποτυπώνει την απασχόληση των ατόμων ανά τομέα και δημοτική ενότητα κατά το 2001, ενημερώνοντας μας ότι στην Λιχάδα η απασχόληση στον πρωτογενή τομέα αντιστοιχεί στο 50,73% του πληθυσμού της ενότητας. Τη δεύτερη θέση καταλαμβάνει, ο τριτογενής τομέας με ένα σημαντικό ποσοστό (38,11%). Σε αυτόν τον τομέα σημαντική είναι η παρουσία του τουρισμού. Τέλος, ο δευτερογενής τομέας φαίνεται να μην έχει τόσο ισχυρή παρουσία στην περιοχή (10,44%). Το τελευταίο οδηγεί στο συμπέρασμα

πως στην περιοχή δεν υπάρχει μεγάλη δυνατότητα ενασχόλησης με επαγγέλματα που σχετίζονται με τη βιομηχανία και με τις εξορυκτικές δραστηριότητες.

Η σειρά αυτή απασχόλησης είναι ανάλογη και για την δημοτική ενότητα Ωρεών, με τον πρωτογενή τομέα να καταλαμβάνει την πρώτη θέση (42,88%), τον τριτογενή τη δεύτερη θέση (36,39%) και τον δευτερογενή την τελευταία (17,35%). Όσον αφορά τις υπόλοιπες περιοχές του δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού, αυτές εμφανίζουν κάποια διαφοροποίηση ως προς την απασχόληση των κατοίκων τους. Πιο συγκεκριμένα, η απασχόληση των υπόλοιπων περιοχών συμφωνεί με αυτήν ολόκληρου του δήμου. Ειδικότερα, πρώτος τομέας απασχόλησης είναι ο τριτογενής (45,73% Ιστιαίας, 56,83% Αιδηψού, 38,82% Αρτεμισίου), αφήνοντας πίσω τον πρωτογενή που αποτελούσε την κύρια ενασχόληση των απογραφέντων της κοινότητας της Λιχάδας και Ωρεών (33,67%, 21,74%, 32,16%) και τελευταίο τον δευτερογενή τομέα (16,84%, 19,80%, 22,45%) σε συμφωνία και με την ενότητα Λιχάδας.

Στον νομό Ευβοίας υπάρχει μία διαφορετική κατάταξη. Η συντριπτική πλειοψηφία των κατοίκων δραστηριοποιείται σε επαγγέλματα που συνδέονται με τον τριτογενή τομέα καθώς σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το 48,95% δήλωσε ότι ασχολείται με το εμπόριο και τις υπηρεσίες. Επιπλέον, με τα επαγγέλματα που αφορούν τη βιομηχανία και τη βιοτεχνία φαίνεται να ασχολείται μία σημαντική μερίδα των κατοίκων του νομού, με το 29,27% να δηλώνει ότι ασκεί επάγγελμα του δευτερογενούς τομέα. Τέλος, ο πρωτογενής τομέας εμφανίζει ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά (16,16%), γεγονός που υπογραμμίζει την ανάδειξη του πρωτογενή τομέα τόσο στον δήμο όσο και στην ενότητα της Λιχάδας που εμπερικλείει τα Λιχαδονήσια.

Όνομα Νομού, Δημοτικής Ενότητας & Τοπικής Κοινότητας	Οικονομικώς Ενεργοί										
	Σύνολο	Απασχολούμενοι								Αγνώστου κλάδου δραστηριότητας	
		Σύνολο	Πρωτογενής Τομέας		Δευτερογενής Τομέας		Τριτογενής Τομέας				
			άτομα	%	Άτομα	%	άτομα	%	Άτομα	%	
ΔΕ Λιχάδας	440	412	209	50,73	43	10,44	157	38,11	3	0,73	
ΔΕ Ιστιαίας	2.751	2.447	824	33,67	412	16,84	1119	45,73	92	3,76	
ΔΕ Αιδηψού	2.418	2.217	482	21,74	439	19,80	1260	56,83	36	1,62	
ΔΕ Αρτεμισίου	1.231	1.020	328	32,16	229	22,45	396	38,82	67	6,57	
ΔΕ Ωρεών	1.300	1.124	482	42,88	195	17,35	409	36,39	38	3,38	
Δήμος Ιστιαίας-Αιδηψού	8.140	7.220	2.325	32,20	1.318	18,25	3.341	46,27	236	3,27	
Νομός Ευβοίας	80.055	70.752	11.437	16,16	20.707	29,27	34.632	48,95	3.976	5,62	

Πίνακας 15: Απασχόληση ανά Τομέα και Δημοτική Ενότητα του δήμου Ιστιαίας-Αιδηψού, 2001.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφή πληθυσμού 2001

Βάσει των παραπάνω στοιχείων συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι περισσότεροι κάτοικοι της Λιχάδας ασχολούνται με δραστηριότητες που σχετίζονται με την απόσπαση πρώτων υλών κατευθείαν από τη φύση, μία σημαντική μερίδα με το εμπόριο, τις υπηρεσίες, τον τουρισμό και ένα όχι και τόσο σημαντικό μέρος με τον δευτερογενή τομέα, ο οποίος σχετίζεται με την ενασχόληση με τη βιοτεχνία και τη βιομηχανία.

Η κατανομή των οικονομικά ενεργών ατόμων στους επιμέρους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας παρουσιάζεται στους επόμενους πίνακες. Με γνώμονα αυτούς είναι δυνατό να κατανοηθεί σε βάθος η απασχόληση των κατοίκων. Στη δημοτική ενότητα Λιχάδας, το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικώς ενεργού πληθυσμού της ασχολείται με τη γεωργία, την κτηνοτροφία, τη θήρα και τη δασοκομία σε ποσοστό

31,81%. Επιπρόσθετα, ένα σημαντικό ποσοστό ασχολείται με τα ξενοδοχεία – εστιατόρια (18,99%), γεγονός που αποδεικνύει ότι το μέρος στηρίζεται αρκετά στον τουριστικό τομέα και έχει κάτι να επιδείξει σε αυτόν τον κλάδο. Ακολουθούν με λίγες μονάδες διαφορά η αλιεία, η οποία καταλαμβάνει το 16,25%, του πληθυσμού και αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό ποσοστό αν συγκριθεί με τα ποσοστά του δήμου της περιοχής και του νομού, οι κατασκευές με ποσοστό 9,38% και το εμπόριο και οι επισκευές που αγγίζουν το 6,18%. Τα υπόλοιπα επαγγέλματα του πίνακα έχουν ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά όπως τα επαγγέλματα εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής μέριμνας κ.ά. και κάποια δεν έχουν καμία εμφάνιση, όπως τα ορυχεία, λατομεία, η παροχή ρεύματος και οι εταιρικοί οργανισμοί και όργανα.

Όνομα Νομού, Δημοτικής Ενότητας & Τοπικής Κοινότητας	Σύνολο	Ομάδα κλάδων οικονομικής δραστηριότητας					
		Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία	Αλιεία	Ορυχεία, λατομεία	Μεταποιητικές βιομηχανίες	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού	Κατασκευές
ΔΕ Λιχάδας	437	31,81	16,25	0	1,37	0	9,38
ΔΕ Ισπαιάς	2.654	29,50	2,68	0,15	5,69	0,75	10,44
ΔΕ Αιδηψού	2.379	14,00	6,47	0,04	5,42	0,29	13,11
ΔΕ Αρτεμισίου	1.130	25,66	4,69	0,53	8,23	0	10,80
ΔΕ Ωρεών	1.255	36,89	2,79	0,08	7,41	0,48	10,04
Δήμος Ισπαιάς-Αιδηψού	7.855	25,56	4,89	0,15	6,01	0,42	11,18
Νομός Ευβοίας	75.661	13,75	2,03	0,74	17,01	1,27	9,93

Πίνακας 16: Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (α' μέρος), 2001.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφή πληθυσμού 2001

Όνομα Νομού, Δημοτικής Ενότητας & Τοπικής Κοινότητας	Σύνολο	Ομάδα κλάδων οικονομικής δραστηριότητας				
		Εμπόριο, επισκευές	Ξενοδοχεία, Εστιατόρια	Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες	Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις, επ/κές δραστηριότητες
ΔΕ Λιχάδας	437	6,18	18,99	3,89	0,46	1,37
ΔΕ Ιστιαίας	2.654	15,52	4,75	3,81	1,66	3,58
ΔΕ Αιδηψού	2.379	14,46	14,54	5,84	0,97	2,82
ΔΕ Αρτεμισίου	1.130	10,80	6,02	7,17	0,27	1,86
ΔΕ Ωρεών	1.255	11,08	7,41	3,90	0,64	2,71
Δήμος Ιστιαίας- Αιδηψού	7.855	13,29	9,12	4,93	1,02	2,84
Νομός Ευβοίας	75.661	14,15	5,41	5,94	1,36	4,25

Πίνακας 17: Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (β' μέρος), 2001.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφή πληθυσμού 2001

Όνομα Νομού, Δημοτικής Ενότητας & Τοπικής Κοινότητας	Σύνολο	Ομάδα κλάδων οικονομικής δραστηριότητας						
		Δημόσια διοίκηση, άμυνα, κοινωνική ασφάλιση	Εκπαί δευση	Υγεία, κοινωνι κή μέριμνα	Άλλες επιχ/κές δραστηρι ότητες	Ιδιωτικά νοικοκυριά με προσωπικό	Εταιροδικοί οργανισμοί και όργανα	Νέοι
ΔΕ Λιχάδας	437	1,37	2,52	0,46	1,6	0,23	0	4,12
ΔΕ Ιστιαίας	2.654	5,12	4,79	2,79	1,88	0,83	0	6,07
ΔΕ Αιδηψού	2.379	5,80	4,58	1,6	4,29	0,67	0	5,09
ΔΕ Αρτεμισίου	1.130	5,13	4,96	1,06	2,04	0,35	0	10,44
ΔΕ Ωρεών	1.255	3,51	3,27	1,04	2,31	0,32	0	6,14
Δήμος Ιστιαίας- Αιδηψού	7.855	4,86	4,38	1,77	2,69	0,60	0	6,30
Νομός Ευβοίας	75.661	6,05	5,20	2,66	2,57	0,78	0	6,90

Πίνακας 18: Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας (γ' μέρος), 2001.

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφή πληθυσμού 2001

Τα επαγγέλματα που σχετίζονται με τον πρωτογενή τομέα φαίνεται να υπερτερούν σε αριθμό και στο δήμο Ιστιαίας – Αιδηψού. Ειδικότερα η πλειοψηφία των κατοίκων του δήμου ασχολείται με τη γεωργία, τη θήρα, την κτηνοτροφία και τη δασοκομία με ποσοστό 25,56%. Δεύτερη θέση στον δήμο καταλαμβάνουν τα επαγγέλματα που συνδέονται με το εμπόριο, επισκευές (13,29%) και τρίτη θέση τα επαγγέλματα κατασκευών (11,18%). Η εργασία που σχετίζεται με ξενοδοχεία και εστιατόρια καταλαμβάνει το 9,12%, ποσοστό χαμηλότερο από αυτό που καταγράφηκε στη δημοτική ενότητα Λιχάδας, όπου τα ξενοδοχειακά επαγγέλματα καταλάμβαναν τη δεύτερη θέση με ποσοστό 18,99%. Τα υπόλοιπα επαγγέλματα τα οποία διέθεταν χαμηλά ποσοστά στη δημοτική ενότητα Λιχάδας, παρουσιάζουν και εδώ χαμηλά ποσοστά όπως και αυτά που δεν εμφάνιζαν καμία δραστηριότητα στη δημοτική ενότητα δεν υφίστανται ούτε στον δήμο, π.χ. εταιρόδικοι οργανισμοί και όργανα ή κάποια εμφανίζονται σε ιδιαίτερα μικρά ποσοστά, όπως για παράδειγμα τα ορυχεία, λατομεία (0,15%) και η παροχή ηλεκτρικού ρεύματος (0,42%). Ωστόσο, η αλιεία η οποία εμφάνιζε ένα υψηλό ποσοστό για τη Λιχάδα (16,25%) στον δήμο Ιστιαίας-Αιδηψού καταγράφει μόλις 4,89% της συνολικής απασχόλησης.

Οι κάτοικοι του νομού Ευβοίας ως επί το πλείστον απασχολούνται σε μεταποιητικές βιομηχανίες με ποσοστό 17,01%. Ακόμη το εμπόριο και οι επισκευές είναι επαγγέλματα των Ευβοιωτών με ποσοστό 14,15% και η γεωργία, η κτηνοτροφία, η θήρα και η δασοκομία με ποσοστό 13,75%. Τα επαγγέλματα που σχετίζονται με τα ξενοδοχεία και εστιατόρια καταλαμβάνουν ένα ποσοστό της τάξης του 5,41%, δείχνοντας ότι στο σύνολο η Εύβοια δεν στηρίζεται στον τουρισμό σε τόσο μεγάλο βαθμό εν αντιθέσει με τη δημοτική ενότητα της Λιχάδας και με τον δήμο Ιστιαίας-Αιδηψού, Σημαντικό ποσοστό καταλαμβάνουν και τα επαγγέλματα κατασκευών με ποσοστό 9,93%. Τα υπόλοιπα επαγγέλματα του πίνακα καταλαμβάνουν ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά.

Επιχειρήσεις κατά είδος δραστηριότητας

Στον Πίνακα 19 παρουσιάζεται ο αριθμός των επιχειρήσεων κατά είδος δραστηριότητας στη δημοτική ενότητα Λιχάδας. Αυτή η δημοτική ενότητα διαθέτει έναν περιορισμένο αριθμό επιχειρήσεων (9) οι οποίες δραστηριοποιούνται σε 5 διαφορετικά είδη τα οποία σχετίζονται κυρίως με τον πρωτογενή τομέα. Τα ξυλουργεία είναι οι επιχειρήσεις οι

οποίες υπερτερούν σε αριθμό (4), με αμέσως επόμενη κατηγορία τα ελαιοτριβεία τα οποία είναι 2 στο σύνολο. Τέλος, η περιοχή διαθέτει ένα παγοποιείο, μία επιχείρηση που δραστηριοποιείται στο πετρέλαιο και ένα εργαστήριο ζαχαροπλαστικής.

Ενότητα	Ελαιοτριβείο	Ξυλουργείο	Πετρέλαιο	Παγοποιείο	Ζαχαροπλαστικής Εργαστήριο	Σύνολο ανά Τ.Κ.	%
Τ.Κ. Λιχάδας	2	4	1	1	1	9	100%
Δημοτική Ενότητα Λιχάδας	2	4	1	1	1	9	100%
%	22	44	11	11	11	100	100

Πίνακας 19: Επιχειρήσεις κατά είδος δραστηριότητας ανά Τ.Κ.

Πηγή: Διεύθυνση Ανάπτυξης Περιφερειακής Ενότητας Εύβοιας

Τουριστική υποδομή ανά είδος καταλύματος

Ο τουρισμός από το 2000 και μετά έχει μία δυναμική παρουσία στην περιοχή, αποτελώντας τον δεύτερο τομέα απασχόλησης των κατοίκων της περιοχής. Η τουριστική αυτή κίνηση οδήγησε στην οικονομική ενίσχυση της δημοτικής ενότητας και στην δημιουργία πολυάριθμων θέσεων εργασίας, καθιστώντας τον τριτογενή τομέα δεύτερο τομέα απασχόλησης (38,11%). Η υποδομή του τουρισμού βασίζεται κυρίως σε οικογενειακού χαρακτήρα επιχειρήσεις καθώς στο μέρος εντοπίζονται τουριστικά καταλύματα, καταστήματα εστίασης και αναψυχής στα οποία δραστηριοποιούνται οικογένειες.

Η περιοχή όπως καταγράφεται και στον Πίνακα 20 διαθέτει στο σύνολο 3 ξενοδοχειακές μονάδες. Το πρώτο και μεγαλύτερο ξενοδοχείο (Club Mediterane), διαθέτει 858 κλίνες, απασχολώντας 300 άτομα σε εποχική βάση. Τα 200 εξ αυτών είναι μόνιμοι κάτοικοι της κοινότητας, ενώ τα υπόλοιπα μεταβαίνουν για εργασία από άλλες περιοχές. Ακόμη σε αυτό εργάζονται σε ετήσια βάση 10 άτομα σε θέσεις φύλαξης και συντήρησης. Τα άλλα δύο ξενοδοχειακά καταλύματα έχουν οικογενειακό χαρακτήρα, απασχολώντας 3-4 άτομα και διαθέτουν ένα μικρό αριθμό κλινών, με τον «Αλέξανδρο» να διαθέτει 54 κλίνες και το «Κήναιο» 50 κλίνες.

Κατηγορίες Καταλυμάτων	Ξενοδοχείο κλασικού Τύπου		Ξενοδοχείο Τύπου Επιπλωμένων Διαμερισμάτων		Camping		Σύνολο Καταλυμάτων
	Μονάδες	Κλίνες	Μονάδες	Κλίνες	Μονάδες	Θέσεις ατόμων	Κλίνες-άτομα
Τ.Κ. Λιχάδας	3	962	0	0	0	0	962
5 Αστέρια							0
4 Αστέρια	1	858					858
3 Αστέρια							0
2 Αστέρια	1	54					54
1 Αστέρι	1	50					50

Πίνακας 20: Τουριστική Υποδομή ανά είδος καταλύματος Δ.Ε. Λιχάδας

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δυναμικότητα καταλυμάτων 2011

Πέρα από τα ξενοδοχειακά καταλύματα, στην περιοχή εντοπίζονται 37 επιχειρήσεις ενοικιαζόμενων δωματίων. Οι επιχειρήσεις αυτές έχουν συνολική δυναμικότητα 1.500 κλίνες, με 150 άτομα να εργάζονται σε αυτές, δηλαδή περίπου 4 άτομα στην κάθε μία. Ακόμη, 40 άτυπα καταλύματα φαίνεται να δραστηριοποιούνται στην περιοχή, διαθέτοντας 500-600 κλίνες. Τέλος, η περιοχή διαθέτει ένα καταδυτικό κέντρο που απασχολεί περίπου 3 άτομα.

Ο τουρισμός της δημοτικής ενότητας Λιχάδας είναι εποχικός, όπως συμβαίνει σχεδόν και σε ολόκληρη την Ελλάδα. Έτσι, ο μεγαλύτερος αριθμός των υποδομών φιλοξενίας λειτουργεί 2-3 μήνες, με περίοδο αιχμής τα μέσα Ιουλίου έως και τα τέλη Αυγούστου. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί το ξενοδοχείο Club Mediterane, το οποίο λειτουργεί 6 μήνες τον χρόνο (Απρίλιο- Οκτώβριο). Κατά τη χρονική περίοδο 2002-2008 όλα τα τουριστικά καταλύματα λειτουργούσαν για 6 μήνες λόγω της συρροής τουριστών Ουγγρικής και Ρουμανικής καταγωγής από τουριστικά πρακτορεία. Η τουριστική αυτή κίνηση τα επόμενα χρόνια σταμάτησε λόγω της αδυναμίας παροχής καλής ποιότητας στις υπηρεσίες.

Η περιοχή ακολουθεί μία τουριστική πορεία, η οποία απέχει κατά πολύ από τα πρότυπα του μαζικού τουρισμού. Οι ανεπαρκείς υποδομές και η ισχυρή παρουσία του

αγροτικού τομέα στη δημοτική ενότητα είναι δύο παράγοντες που παρακαλύουν την ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού. Εντούτοις, το γεγονός αυτό έχει θετικά αποτελέσματα για την περιοχή, καθώς αυτή δεν μπορεί να υποστηρίξει μία τέτοια μορφή τουρισμού και η ανάπτυξη της θα λειτουργούσε αρνητικά για το μέρος. Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού θα ήταν ταιριαστές για την ανάπτυξη της περιοχής, εφόσον αυτές βέβαια βασίζονταν στην ήπια ανάπτυξη και επιδέχονταν παρεμβάσεις.

Κεφάλαιο 2: Θεωρητική προσέγγιση

2.1 Εφαρμογή Μάρκετινγκ στον τουρισμό

Το τουριστικό μάρκετινγκ

Η έννοια του Μάρκετινγκ αποτελεί μία πρόσφατη έννοια, την οποία προσπάθησαν πολλοί κατά την πορεία των χρόνων να ερμηνεύσουν. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία πολυάριθμων ορισμών, που παρατέθηκαν από σημαντικά άτομα του χώρου και οργανισμούς.

Ένας από τους επικρατέστερους καλεί το μάρκετινγκ ως τη «διαδικασία του σχεδιασμού και της υλοποίησης, της σύλληψης, της τιμολόγησης, της προώθησης και της διανομής ιδεών, αγαθών και υπηρεσιών με σκοπό την πρόκληση συναλλαγών, οι οποίες ικανοποιούν τους αντικειμενικούς στόχους των ατόμων και των οργανισμών»⁸⁷.

Στον τουριστικό τομέα η έννοια του μάρκετινγκ εμφανίστηκε στον Ευρωπαϊκό χώρο τη δεκαετία του 50, σε μία περίοδο όπου ο τουρισμός γνώριζε μεγάλη άνθηση και οι άνθρωποι έκαναν εκτεταμένες προσπάθειες για την ανάδειξη του και για την εμπορευματοποίηση του (Βαρβαρέσος, 1992)⁸⁸.

Το τουριστικό μάρκετινγκ δύναται να προβλέψει ποια τουριστικά προϊόντα είναι ικανά να δημιουργήσουν οφέλη στην επιχείρηση μέσω ερευνητικής διαδικασίας. Ακόμη, αποσκοπεί να φέρει σε μία ισορροπία τους στόχους των ατόμων που δραστηριοποιούνται επαγγελματικά στην τουριστική περιοχή με τις ανάγκες των επισκεπτών της.⁸⁹ Τέλος, αυτό, λόγω του είδους των υπηρεσιών του, εμφανίζει κάποιες διαφορές με το μάρκετινγκ, σε σημείο που οι βασικές αρχές του δευτέρου να είναι απαραίτητο να προσαρμοστούν, προκειμένου να είναι σε θέση να διασφαλίσουν επιτυχία.

---

⁸⁷ Philip Kotler «Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ: Ανάλυση, Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Έλεγχος», (σελ. 50), Εκδόσεις Interbooks, 7 έκδοση (1991)

⁸⁸ Στέλιος Βαρβαρέσος – «Τουρισμός: έννοιες, μεγέθη, δομές – Η ελληνική πραγματικότητα», εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα (2000)

⁸⁹ A.V. Seaton and M. M. Bennett – «The Marketing of Tourism Products: Concepts, Issues and Cases» (σελ. 6-7), International Thomson Publishing Company, London (1999)

Σύμφωνα με τον Middleton, το τουριστικό μάρκετινγκ βασίζεται σε 5 απόψεις⁹⁰ της ζήτησης και της προσφοράς των τουριστικών προϊόντων. Βάσει αυτών των απόψεων προβαίνει στις ακόλουθες διατυπώσεις:

1. Ο σχεδιασμός, η παραγωγή και η προώθηση των τουριστικών προϊόντων, αποτελούν βασικές διαδικασίες, προκειμένου αυτά τα ικανοποιήσουν τις ανάγκες των καταναλωτών με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο.
2. Οι υπηρεσίες του τουρισμού είναι φθαρτές και αδιαχώριστες, κάτι που απαιτεί ένα συγκεκριμένο μείγμα μάρκετινγκ.
3. Ο τρόπος που θα διαμορφωθεί και η επιλογή του τουριστικού προϊόντος επηρεάζεται από το είδος της ζήτησης, καθώς και από τη φύση λειτουργίας της τουριστικής βιομηχανίας.

2.1.1 Έρευνα μάρκετινγκ και η σπουδαιότητά της για έναν τουριστικό προορισμό

Η έρευνα του μάρκετινγκ είναι μία έννοια, η οποία βασιζόμενη στα αποτελέσματα της έρευνα αγοράς⁹¹, προσπαθεί να παρέχει την κατάλληλη πληροφόρηση σε μία επιχείρηση ή οργανισμό, προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπιστούν ζητήματα μάρκετινγκ.⁹²

Η έρευνα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για ανάπτυξη ενός τουριστικού προορισμού. Ένας τουριστικός προορισμός μέσω της έρευνας μάρκετινγκ μπορεί να είναι σε θέση να γνωρίζει τις επιθυμίες των τουριστών και να τους ικανοποιεί με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο. Επιπλέον, η έρευνα σε περίπτωση που παρατηρείται μείωση στις αφίξεις του προορισμού είναι σε θέση να εκτιμήσει αν η πτώση αυτή σχετίζεται με μία οικονομική δυσπραγία που επηρεάζει όλα τα ομοειδή προϊόντα ή αν αποτελεί απόρροια μίας μεταβολής στην αγοραστική και καταναλωτική συμπεριφορά των πελατών της.⁹³

Προκειμένου η έρευνα μάρκετινγκ να χαρακτηριστεί από επιτυχία επιβάλλεται να γίνουν επισκέψεις στον προορισμό τόσο κατά τη διάρκεια της, όσο και μετά την πρώτη

---

⁹⁰ Ηγουμενάκης, Νίκος – «Τουριστικό Μάρκετινγκ» (σελ. 94), εκδόσεις Interbooks (1999)

⁹¹ Ευαγγέλου Σ. Χρήστου - «Έρευνα Τουριστικής Αγοράς» (σελ.33-34), εκδόσεις Interbooks (1999)

⁹² Scott M.Smith, Gerald S. Albaum - «Fundamentals of marketing research» (σελ. 4-5), Sage Publications (2005)

⁹³ Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, «Τουριστικό Μάρκετινγκ» (σελ. 148-149), Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα (1996)

επίσκεψη σε αυτόν για να διακριθώ. Οι επισκέψεις αυτές θα δώσουν τη δυνατότητα να διακρίνει ο ερευνητής τις αδυναμίες και να συγκεντρώσει τις διορθωτικές ενέργειες του. Η συλλογή στοιχείων μπορεί να επιτευχθεί από τις αρχές των μεταφορών και αεροδρομίων, τα ξενοδοχεία, τα τοπικά συμβούλια, τα γραφεία της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας, τους ελέγχους στα σύνορα, τα τουριστικά γραφεία κ.α.

2.2 Η έννοια του τουριστικού προορισμού

2.2.1 Τουριστικός προορισμός

Ο Coltman (1989)⁹⁴ ορίζει τον τουριστικό προορισμό ως μία περιοχή, η οποία διαθέτει φυσικά και άλλου είδους χαρακτηριστικά καθώς και στοιχεία που δύνανται να προσελκύσουν τουρίστες. Η φύση των χαρακτηριστικών και των θελγέτρων του προορισμού προσδιορίζει το προφίλ των τουριστών που θα προβούν σε επίσκεψη. Τέλος, ο Buhalis (2000)⁹⁵, αναφέρει ότι ο τουριστικός προορισμός διαθέτει:

1. Τουριστικά θέλγητρα, δηλαδή στοιχεία που αποτελούν πόλο έλξης για τους τουρίστες, δημιουργώντας τουριστική ζήτηση.
2. Προσβασιμότητα, δηλαδή το μεταφορικό δίκτυο που απαρτίζεται από δρομολόγια, σταθμούς και οχήματα.
3. Υπηρεσίες όπως καταλύματα, εγκαταστάσεις σίτισης, καθώς και λοιπές εγκαταστάσεις του τουριστικού κλάδου
4. Διαθέσιμα Πακέτα που έχουν διοργανωθεί από μεσάζοντες
5. Δραστηριότητες που είναι διαθέσιμες στον τόπο επίσκεψης και θα πραγματοποιήσουν οι τουρίστες κατά τη διάρκεια της επίσκεψης τους.
6. Βοηθητικές Υπηρεσίες όπως τράπεζες, ταχυδρομεία, τηλεπικοινωνίες κ.α.

---

⁹⁴Coltman, M. – «Tourism Marketing» (σελ.4-5), Van Nostrand Reinhold, New York (1989)

⁹⁵Dimitrios Buhalis - «Marketing the Competitive Destination of the Future» (σελ. 98), Tourism Management, Vol. 21, Issue 1 (2000)

Παράγοντες που οδηγούν έναν τουρίστα να επισκεφτεί τουριστικούς προορισμούς

Σύμφωνα με τους Ηγουμενάκη, Κραβαρίτη, Λύτρα⁹⁶, οι παράγοντες που οδηγούν έναν τουρίστα να επισκεφτεί έναν τουριστικό προορισμό είναι πέντε:

Τα θέλγητρα του τουριστικού προορισμού

Τα στοιχεία που εντοπίζονται σε αυτόν και δύνανται να προκαλέσουν ενδιαφέρον σε έναν πιθανό τουρίστα, ασκώντας επιρροή στην αγοραστική τους συμπεριφορά και καθορίζοντας την επιλογή τους. Τα θέλγητρα μπορεί να είναι φυσικά, κατασκευασμένα, πολιτιστικά και κοινωνικά.

Οι υποδομές και οι υπηρεσίες ενός τουριστικού προορισμού

Οι εγκαταστάσεις που διαθέτει ο τουριστικός προορισμός και οι υπηρεσίες που προσφέρει είναι ιδιαίτερα σημαντικές, καθώς ο βαθμός της ύπαρξής τους επηρεάζει την προοπτική ανάπτυξης του προορισμού. Ο προορισμός για να έχει βλέψεις να αναπτυχθεί θα πρέπει να προσφέρει τις αναγκαίες ανέσεις που επιθυμεί ο τουρίστας. Οι ανέσεις αυτές είναι ενδεικτικά τα καταλύματα, τα εστιατόρια, τα μεταφορικά μέσα, οι δυνατότητες για ψώνια κ.λπ.

Η Ευκολία προσέγγισης ενός τουριστικού προορισμού

Το καλό οδικό δίκτυο και η συχνότητα των μεταφορικών μέσων είναι δύο παράγοντες που επηρεάζουν την επιλογή του και μπορούν να επιφέρουν μαζική τουριστική κίνηση.

Η νοερή εικόνα του τουριστικού προορισμού

Η νοερή εικόνα ενός τουριστικού προορισμού, δηλαδή με άλλα λόγια η εικόνα που έχει ως βάση της την φαντασία εμφανίζει ιδιαίτερη δυναμική. Αυτή έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει κίνητρο για επίσκεψη και να οδηγήσει σε τουριστική επιλογή. Οι νοερές εικόνες με τις προσδοκίες είναι συνδεδεμένες στο μυαλό του πελάτη. Ακόμη, αυτές σχετίζονται με γεγονότα ιστορικά κάτι το οποίο παρακινεί το μάρκετινγκ να ενισχύσει

---

⁹⁶ Νίκος Γ. Ηγουμενάκης, Κώστας Ν. Κ. Κραβαρίτης, Περικλής Ν. Λύτρας – «Εισαγωγή στον Τουρισμό» (σελ146-152), εκδόσεις Interbooks (1998)

αυτές, να τις αλλάξει ή να τις δημιουργήσει προκειμένου να ασκήσει επιρροή στις προσδοκίες των πιθανών πελατών- τουριστών.

Κόστος

Το κόστος, δηλαδή το ποσό που καλείται να πληρώσει ο πιθανός τουρίστας για την μετάβαση, στέγαση και σίτιση διαδραματίζει σημαντικό ρόλο για την επιλογή του. Οι λογικές τιμές των τουριστικών πακέτων ή υπηρεσιών μπορούν να δημιουργήσουν κίνητρο στους πιθανούς τουρίστες για να διαδραματίσουν ταξίδι σε αυτόν.

2.2.2 Η έννοια της εικόνας ενός τουριστικού προορισμού

Σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, η εικόνα του τουριστικού προορισμού, *δηλαδή «τα πιστεύω και οι ιδέες των τουριστών για τον προορισμό που επισκέπτονται ή επρόκειτο να επισκεφτούν μελλοντικά?»*⁹⁷ είναι κάθε άλλο παρά απαραίτητο να είναι προσεγμένη, καθώς στηριζόμενη σε αυτή ο τουρίστας λαμβάνει την τουριστική του απόφαση. Η εικόνα είναι καλό να προωθεί κάτι το ξεχωριστό και να ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Σύμφωνα με τον Gartner (2001)⁹⁸, τα στοιχεία της εικόνας ενός τουριστικού προορισμού είναι:

- Γνωστικό στοιχείο της εικόνας: αυτό το στοιχείο σχετίζεται με τη στάση των ατόμων προς το τουριστικό προϊόν που προσφέρεται σε έναν τουριστικό προορισμό. Το στοιχείο αυτό έχει σαν απόρροια την δημιουργία μιας εμπειριστατωμένης εικόνας για τα χαρακτηριστικά του και οδηγεί στην αποδοχή του ή στη μη αποδοχή του.
- Συναισθηματικό στοιχείο της εικόνας: σχετίζεται με τα κίνητρα των ατόμων, δηλαδή με αυτά που προσδιορίζουν τι επιθυμούν να αποκομίσουν οι τουρίστες ύστερα από την επίσκεψή τους. Τα κίνητρα αυτά ασκούν επιρροή στην αξιολόγηση του προορισμού και δύνανται να οδηγήσουν στη λήψη μιας μελλοντικής ταξιδιωτικής απόφασης.

---

⁹⁷ Δημήτρης Γ. Λαγός – «Θεωρητικές προσεγγίσεις στον τουρισμό» (σελ. 250-251), εκδόσεις Κριτική, 1^η έκδοση (2016)

⁹⁸Gartner, W. and J. D. Hunt - «An Analysis of State Image Change over a Twelve-Year Period (1971-1983)» (σελ. 252-253), Journal of Travel Research, Vol.13(3) (1987)

- Παρορμητικό στοιχείο της εικόνας: αποτελεί ένα στοιχείο δράσης και σχετίζεται με την τουριστική συμπεριφορά. Η λήψη απόφασης για το εφόσον το άτομο θα πραγματοποιήσει ή όχι το τουριστικό ταξίδι είναι προϊόν αξιολόγησης του προορισμού και των εξωτερικών και εσωτερικών ερεθισμάτων.

2.3 Ειδικοί τουριστικοί προορισμοί

2.3.1 Η έννοια του τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων

Ο τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων τα τελευταία χρόνια έχει αρχίσει να αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς. Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού επιλέγεται, προκειμένου να ικανοποιηθεί η συμμετοχή σε μία συγκεκριμένη δραστηριότητα και η πραγμάτωση κάποιου ειδικού ενδιαφέροντος.⁹⁹ Ως ειδικό ενδιαφέρον μπορεί να οριστεί μία δραστηριότητα όπως για παράδειγμα σπορ, πολιτισμός, γευσιγνωσία, αλλά και μία επίσκεψη σε ένα μέρος που ενδείκνυται να οδηγήσει στην πραγμάτωση ενός ειδικού ενδιαφέροντος όπως για παράδειγμα επίσκεψη στην έρημο ή σε ένα τροπικό δάσος. Κλείνοντας, αυτό δύναται να σχετίζεται με ανθρώπους που μοιράζονται όμοια χαρακτηριστικά όπως για παράδειγμα ηλικιωμένοι, γυναίκες κ.α.¹⁰⁰

2.3.2 Ειδικές μορφές τουρισμού vs εναλλακτικές μορφές τουρισμού

Είναι σύνηθες οι έννοιες του εναλλακτικού τουρισμού και του τουρισμού ειδικών ενδιαφερόντων να θεωρούνται έννοιες ταυτόσημες. Κατά τον Trauer (2006), ένας από τους κύριους λόγους αυτής της πεποιθήσης είναι η προσφορά εξειδικευμένων προϊόντων από την τουριστική βιομηχανία πριν γίνει η μελέτη των ειδικών μορφών τουρισμού από τους πανεπιστημιακούς ερευνητές. Ένας ακόμη λόγος του χαρακτηρισμού των δύο αυτών μορφών ως συνώνυμες έννοιες είναι αφενός, η εντύπωση ότι αποτελούν μορφές αντίθετες προς τον μαζικό τουρισμό και αφετέρου, η ονομασία που τους δόθηκε «νέες μορφές τουρισμού», μορφές οι οποίες στοχεύουν στον νέο τουρίστα και εκφράζουν μεταξύ των άλλων αξίες όπως, η προσωπική και κοινωνική πρόοδος, η σημαντικότητα

---

⁹⁹ Jafari, J. – «Encyclopaedia of Tourism», London: Routledge (2000)

¹⁰⁰ Trauer B. – «Conceptualizing special interest tourism – frameworks for analysis» (σελ. 183-200), Tourism Management, 27 (2006)

της πραγματοποίησης δραστηριοτήτων στο φυσικό περιβάλλον και οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί (WTO, όπως αναφέρεται στον Trauer).

Βάσει των παραπάνω, συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι ειδικές μορφές τουρισμού και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού παρά το γεγονός ότι δηλώνονται με το ίδιο ακρωνύμιο, E.E.M.T. και αποκαλούνται ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού, εμφανίζουν κάποιες διαφοροποιήσεις. Πιο συγκεκριμένα, ο τουρίστας ειδικών ενδιαφερόντων είναι ο τουρίστας, ο οποίος επισκέπτεται έναν προορισμό προκειμένου να ικανοποιήσει ένα ειδικό του ενδιαφέρον, ενώ εναλλακτικός τουρίστας καλείται το άτομο που επιθυμεί να κάνει ένα ταξίδι ιδιαίτερο, ασυνήθιστο, μη συμβατικό, ακόμη κι αν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του προβεί σε δραστηριότητες, οι οποίες δεν συνάδουν με τον κύριο λόγο του ταξιδιού του. Επιπλέον, ο εναλλακτικός τουρισμός αποτελεί μια στρατηγική ανάπτυξης, η οποία διαθέτει συγκεκριμένους στόχους και αρχές και όχι τόσο μία μορφή τουρισμού ή ένα προϊόν, όπως ο τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων.

Λόγοι ανάπτυξης των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Σύμφωνα με τον Λαγό (2005), οι λόγοι ανάπτυξης των ειδικών και εναλλακτικών μορφών τουρισμού είναι οι ακόλουθοι:¹⁰¹:

- Αμφισβήτηση του μεταπολεμικού προτύπου της τουριστικής ανάπτυξης: Η τουριστική άνθηση που βασίζονταν στον μαζικό τουρισμό και έλαβε χώρα το 19690, άρχισε να δέχεται σφοδρές κριτικές, λόγω των βλαβερών συνεπειών της στο φυσικό περιβάλλον. Αυτό οδήγησε στην εμφάνιση των συγκεκριμένων μορφών τουρισμού.
- Μεταβολή των κινήτρων για ταξίδι των σύγχρονων τουριστών: Στο παρελθόν κίνητρα για την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού ήταν η ψυχαγωγία, η χαλάρωση και η περιήγηση. Από τη μέση της δεκαετίας του '70 το κίνητρο των πιθανών τουριστών μετατοπίστηκε στην ικανοποίηση πολυάριθμων δραστηριοτήτων και στην πραγματοποίηση πολλών ταξιδιών στην ίδια χρονική περίοδο. Η ανάγκη για ένα ταξίδι το οποίο θα έχει μία κοινωνική, περιβαλλοντική, πολιτισμική και

---

¹⁰¹Κων/νος Δ. Αναστασόπουλος, Δέσποινα Β. Σδράλη – «Εναλλακτικός και Ήπιος Τουρισμός Ηπαιθρου, Θεωρητική Προσέγγιση και Εφαρμογές», εκδόσεις Ελληνοεκδοτική, Αθήνα (2016)

εκπαιδευτική πτυχή υπήρχε έντονα αυτή τη δεκαετία και είχε σαν απόρροια την ανάπτυξη αυτών των μορφών τουρισμού.

- Άνοδος της μέσης κατά κεφαλήν τουριστικής δαπάνης και αύξηση των ημερών παραμονής στον προορισμό Το 1980 και οι τουρίστες που προέρχονταν κυρίως από αναπτυγμένες χώρες άρχισαν να δαπανούν όλο και περισσότερα χρήματα κατά τη διάρκεια των διακοπών τους, λόγω της βελτίωσης του ποιοτικού τους επιπέδου, γεγονός που οδήγησε στην ανάπτυξη του εναλλακτικού και ειδικού τουρισμού. Επιπλέον, η οικονομική ευμάρεια σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τεχνολογίας αύξησε αισθητά τις μέρες που επρόκειτο να διαθέσει ο τουρίστας για τις διακοπές του, δημιουργώντας κίνητρα για την ανάπτυξη των συγκεκριμένων μορφών τουρισμών.
- Ενασχόληση με το περιβάλλον και ο υγιεινός τρόπος ζωής: Η είσοδος νέων τουριστικών περιοχών που διαθέτουν πλούσια βλάστηση και πολιτιστικό περιβάλλον στην τουριστική αγορά έχει δημιουργήσει έντονο ανταγωνισμό με τις προυπάρχουσες τουριστικές περιοχές (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001). Ακόμη, η ανάγκη για καλυτέρευση της ποιότητας της ζωής του ατόμου και αναβάθμιση του περιβάλλοντος όπου ζει έχει επεκταθεί και στον τόπο όπου πραγματοποιείται το ταξίδι του (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001, Sundseth, 2002). Τέλος, οι θέσεις του οικολογικού κινήματος έχουν συμβάλει στην άνοδο αυτού του είδους τουρισμού (Αποστολόπουλος κ.ά. 2000).

Εξελιξείς στην τεχνολογία και στον τρόπο κράτησης καταλυμάτων: Οι τουρίστες της σύγχρονης εποχής αναζητούν να διαμείνουν σε καταλύματα που παρέχουν υψηλές υπηρεσίες και βέλτιστη ποιότητα. Ακόμη, επιθυμούν να διαμείνουν σε μονάδες που απαρτίζονται από μικρό αριθμό κλινών, τοπικού χαρακτήρα, οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ντόπιου πληθυσμού και της γύρω περιοχής.

Ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού στην Ελλάδα¹⁰²

Στην χώρα μας, τα τελευταία είκοσι χρόνια οι άμεσα εμπλεκόμενοι με την τουριστική βιομηχανία επικεντρώνουν την προσοχή τους στην ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, γύρω από τις ειδικές και εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Το έντονο αυτό ενδιαφέρον οφείλεται σε μία σειρά από εξελίξεις που διαδραματίζονται στο ελληνικό τουριστικό προϊόν, αλλά και στην αναγκαιότητα να ξεπεραστούν κάποιες στερεότυπες απόψεις για αυτό.

Το ελληνικό τουριστικό προϊόν έχει ωριμάσει και έχει αρχίζει δειλά δειλά, με γνώμονα τον κύκλο ζωής του τουριστικού προϊόντος, να περνάει στη φάση της ωρίμανσης και παρακμής, κάτι το οποίο κάνει επιτακτική την ανάγκη ανόδου άλλων μορφών τουρισμού. Ακόμη, το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει ποικίλα χρηματοδοτικά προγράμματα που έχουν ως βάση τους εναλλακτικά και ειδικά ταξίδια, ενισχύει την ανάγκη ανάπτυξης αυτών των μορφών. Τέλος, η ανάγκη να ξεπεραστεί το ηλιοκεντρικό αναπτυξιακό μοντέλο (θάλασσα, ήλιος, αρχαιότητες), με το οποίο η Ελλάδα πορεύεται τα τελευταία χρόνια και στηρίζει την τουριστική της ανάπτυξη, επιβάλλει τη δημιουργία κάτι διαφορετικού και αναγκάζει τους αρμοδίους του τουρισμού να εκφράσουν ενδιαφέρον για εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού.

---

¹⁰²Μάριος Σωτηριάδης, Φάρσαρη Ιωάννα «Εναλλακτικές και Ειδικές μορφές τουρισμού, Σχεδιασμός, Management και Marketing» (σελ.23-24), επιμέλεια Μάριος Σωτηριάδης, Ιωάννα Φαρσάρη, εκδόσεις Interbooks (2009)

Κεφάλαιο 3: Παρουσίαση της έρευνας

3.1 Μεθοδολογία της έρευνας

Ο βαθμός επιτυχίας μιας επιστημονικής έρευνας συνδέεται με την ερευνητική μέθοδο που θα επιλεγεί κατά την εκπόνηση της επιστημονικής έρευνας. Η εφαρμογή της μεθόδου βασίζεται στον τρόπο που το άτομο που εμπλέκεται σε αυτή τη συλλαμβάνει. Το γεγονός αυτό καθιστά επιτακτική ανάγκη τον ορισμό αυτής της έννοιας προκειμένου να αποσαφηνιστεί το περιεχόμενο της.

Προσεγγίζοντας τον όρο αυτό θα λέγαμε ότι είναι «μία μελέτη του ερευνητή η οποία εμπεριέχει μέσα παραμέτρους που σχετίζονται με μεθοδολογικές προσεγγίσεις, μεθόδους, τεχνικές, μέσα, υλικά και διαδικασίες που επιλέγονται από τον ίδιο τον ερευνητή κατά τη διάρκεια της έρευνας του»¹⁰³. Ένας άλλος παλιότερος αλλά εξίσου ενδιαφέρον ορισμός, ορίζει τη μεθοδολογία της έρευνας ως «μία διαδικασία, ένα σχέδιο δράσης ή έναν σχεδιασμό που προκύπτει ύστερα από επιλογή και χρήση συγκεκριμένων μεθόδων και την εφαρμογή ενός δομημένου εργαλείου για τη σύνδεση της επιλογής και της χρήσης με τα επιθυμητά αποτελέσματα»¹⁰⁴.

Η ερευνητική μέθοδος είναι αποτέλεσμα ενός προβληματισμού και επιδιώκει να δώσει απάντηση σε ένα ερώτημα ερευνητικής φύσεως. Ο ερευνητής είναι το πρόσωπο που επιλέγει να υιοθετήσει μία μέθοδο υπό το πρίσμα του προβληματισμού που έχει θέσει σε συσχέτισμό με το θέμα που έχει επιλέξει. Αποτελεί βασικό εργαλείο προκειμένου να γίνει και είναι οδηγός για τον τρόπο σχεδιασμού και εκπόνησης της έρευνας. Σύμφωνα με τον Case & Light, δεν υπάρχει μία σωστή μεθοδολογία η οποία πρέπει να υιοθετηθεί από τον ερευνητή, καθώς το κριτήριο επιλογής μίας μεθόδου εξαρτάται από το είδος των ερωτημάτων που ο ερευνητής έχει θέσει. Αυτό σηματοδοτεί

---

¹⁰³ Δημητρόπουλος, Ε., «Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας: προς ένα συστηματικό δυναμικό μοντέλο» (σελ. 27), Έλλην 3 έκδοση, Αθήνα (2004)

¹⁰⁴ Crotty, Michael, «The foundations of social research : meaning and perspective in the research process » (σελ. 3), London Sage, first published 1998

ότι υπάρχουν μεθοδολογίες οι οποίες είναι περισσότερο ταιριαστές για συγκεκριμένο είδους ερωτημάτων ¹⁰⁵(Case & Light, 2011).

Στις ακόλουθες ενότητες παρουσιάζονται όλα τα βήματα της ερευνητικής διαδικασίας:

3.3.1 Σκοπός της έρευνας – κύρια ερευνητικά ερωτήματα

Η συγκεκριμένη εργασία αποτελεί έρευνα η οποία έχει ως στόχο να αξιολογήσει αν τα Λιχαδονήσια συνιστούν έναν τόπο ειδικού τουριστικού προορισμού, δίνοντας μία ολοκληρωμένη εικόνα για τον προορισμό αυτόν που εμφανίζει μία ιδιαίτερη δυναμική τα τελευταία χρόνια. Προκειμένου να διερευνηθεί το παραπάνω επιλέχθηκε η χρήση ερωτηματολογίου, του οποίου οι ενότητες εμπεριέχουν ερωτήσεις που αφορούν την καταγραφή:

- Προηγούμενης επίσκεψης.
- Διάρκεια παραμονής στην ευρύτερη περιοχή προκειμένου να διερευνηθεί το είδος της εκδρομής.
- Φορών φετινής επίσκεψης ώστε να διαπιστωθεί αν το μέρος εμφανίζει δυναμικότητα μέσω επαναλαμβανόμενων επισκέψεων.
- Είδους του θαλάσσιου μεταφορικού μέσου και του λιμανιού εκκίνησης προς τις Λιχάδες νήσους για να γίνει γνωστό ποιο λιμάνι πληρεί τις περισσότερες προδιαγραφές για επίσκεψη.
- Είδους καταλύματος σε συνδυασμό με τον τόπο που βρίσκεται αυτό, προκειμένου να διασαφηνιστεί ποιο είναι το μέρος που επιλέγει ο ερωτώμενος πριν από τη μετάβασή του στο νησί.
- Τόπου μόνιμης κατοικίας ώστε να διερευνηθεί ο τόπος προέλευσης των ερωτώμενων.
- Βαθμού των δραστηριοτήτων που επρόκειτο να κάνει ο τουρίστας στο νησί καθώς και του βαθμού ικανοποίησής του από επιμέρους στοιχεία που σχετίζονται με τον προορισμό.

---

¹⁰⁵ Case, J.M., & Light, G. (2011). Emerging research methodologies in engineering education research. Journal of Engineering Education first published 2 January 2013..86-210 page

- Μέσων επιρροής για την επίσκεψη του μέρους και βαθμού επιρροής επιμέρους διαδικτυακών μέσων ώστε να διερευνηθεί το μέσο που διαδραματίζει ρόλο για την επιλογή του προορισμού.
- Ανταπόκρισης του προορισμού στην αρχική προσδοκία των επισκεπτών.
- Θετικών και αρνητικών ανταποκρίσεων του μέρους προκειμένου να γίνει σαφές το στοιχείο που κέντρισε την προσοχή των ερωτώμενων καθώς και αυτό που τους δυσαρέστησε.

3.1.2 Ερευνητική προσέγγιση

Μία έρευνα ανάλογα με τον τρόπο που εκπονήθηκε μπορεί να χαρακτηριστεί ως ποσοτική και ποιοτική.

Ποσοτική έρευνα ορίζεται «η συστηματική εμπειρική διερεύνηση των παρατηρούμενων φαινομένων μέσω στατιστικών, μαθηματικών ή υπολογιστικών τεχνικών, η οποία έχει ως στόχο την ανάπτυξη καθώς και τη χρήση μαθηματικών μοντέλων, θεωριών και υποθέσεων που σχετίζονται με το φαινόμενο». Εξέχουσα σημασία σε αυτή έχει η διαδικασία μέτρησης καθώς συνδέει την εμπειρική παρατήρηση και τη μαθηματική έκφραση των σχέσεων»¹⁰⁶.

Από την άλλη η ποιοτική έρευνα αποτελεί «μία μέθοδο διερεύνησης η οποία δεν εστιάζει τόσο στο ποσοτικό προορισμό της συλλογής και ανάλυσης δεδομένων αλλά στα λόγια. Δίνει έμφαση στην επαγωγική προσέγγιση μέσω της δημιουργίας θεωρίας και αποποιείται τους κανόνες και τις εφαρμογές του θετικισμού επισημαίνοντας παράλληλα το πώς τα άτομα ερμηνεύουν τον κοινωνικό κόσμο»¹⁰⁷.

---

¹⁰⁶ Given, Lisa M., «The Sage encyclopedia of qualitative research methods», Los Angeles, Calif.. - Sage Publications (2008)

¹⁰⁷ Δρ. Μ. Χαλκιάς, Δρ. Ειρήνη Σαμαντά, «Εισαγωγή στη Μεθοδολογία Έρευνας Εκπόνησης Επιστημονικών Εργασιών», Σύγχρονη Εκδοτική (2016)

Ανάμεσα στα δύο ερευνητικά είδη παρατηρούνται πολυάριθμες διαφορές οι οποίες παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ
Υποκειμενική: βαρύτητα στις ατομικές ερμηνείες των γεγονότων	Αντικειμενική: ακριβής μέτρηση και ανάλυση των εννοιών
Διατύπωση της επιστημονικής υπόθεσης καθώς η έρευνα εξελίσσεται	Διατύπωση της επιστημονικής υπόθεσης στο πρώτο στάδιο της έρευνας
Προσέγγιση: επαγωγική, μέσω της δημιουργίας θεωρίας	Προσέγγιση: μέσω του ελέγχου της θεωρίας
Ευελιξία στο στάδιο του σχεδιασμού (ανακάλυψη του απροσδόκητου)	Τάση για πρόβλεψη προβλημάτων πριν εμφανιστούν κατά τη διάρκεια της έρευνας
Μικρό πλήθος ερωτώμενων	Μεγάλο πλήθος ερωτώμενων
Παράθεση μη αριθμητικών στοιχείων (κειμένων, ηχογραφήσεων, συμβόλων, εικόνων κ.λπ.)	Αριθμητικά δεδομένα
Ανάλυση και συλλογή δεδομένων παράλληλα	Ανάλυση των δεδομένων μετά από τη συλλογή τους
Στόχος η λεπτομερής περιγραφή και κατανόηση του ζητήματος, η διερεύνηση και αποκάλυψη βαθύτερων συχνά πολύπλοκων θεμάτων	Στόχος η πρόβλεψη, η μέτρηση, η συχνότητα εμφάνισης
Εμπλοκή του ερευνητή στο υπό μελέτη αντικείμενο	Αποστασιοποίηση του ερευνητή από το αντικείμενο έρευνας
Συλλογή των δεδομένων: (συμμετοχική) παρατήρηση, συνέντευξη (σε βάθος)	Συλλογή των δεδομένων: ερωτηματολόγια, βιβλιογραφικές επισκοπήσεις, εργαλεία συγκέντρωσης αριθμητικών δεδομένων

Πίνακας 21: Χαρακτηριστικά Ποιοτικής & Ποσοτικής Έρευνας.

Πηγή: <https://cears.edu.gr/>

Η έρευνα που εκπονήθηκε χρησιμοποίησε δομημένο πρωτόκολλο και πιο συγκεκριμένα ερωτηματολόγιο για να λάβει το δείγμα που είναι απαραίτητο για τη διερεύνηση και τη διεξαγωγή συμπερασμάτων. Ακόμη, η επιλογή του δείγματος έγινε με τυχαίο τρόπο, επιλέγοντας αντιπροσωπευτικό αριθμό ερωτώμενων από όλες τις

κατηγορίες του πληθυσμού (όπως, φύλο, ηλικία, παραλία κ.ά.). Τέλος, τα φαινόμενα εξετάζονται λεπτομερώς με στατιστικές μεθόδους και αριθμητικά δεδομένα. Συνεπώς, ο τρόπος συλλογής πληροφοριών που χρησιμοποιήθηκε εντάσσεται στην ποσοτική έρευνα, αφού πληρεί όλες τις προδιαγραφές για την ένταξή της σε αυτή.

Οι λόγοι για τους οποίους επιλέχθηκε η ποσοτική έρευνα έναντι της ποιοτικής έρευνας είναι πολυάριθμοι. Πιο συγκεκριμένα, η ποσοτική έρευνα κρίθηκε κατάλληλη για την εκπόνηση της επιστημονικής έρευνας καθώς αυτή επιλέγεται σε περιπτώσεις όπου οι μεταβλητές είναι ελάχιστες και ορισμένες και είναι δυνατό να υποστούν έλεγχο από το άτομο που εμπλέκεται στην ερευνητική διαδικασία. Ακόμη η ανάγκη για αντικειμενικά, ακριβή και αξιόπιστα αποτελέσματα σε συνδυασμό με την απροθυμία για προσωπική επιρροή σε αυτά, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο για τη χρήση αυτής της ερευνητικής στρατηγικής καθώς κύρια επιθυμία ήταν τα ευρήματα να μπορούν να γενικευτούν και να συγκριθούν.

3.1.3 Σχεδιασμός της έρευνας

Ο τρόπος σχεδιασμού μίας ερευνητικής διαδικασίας ποικίλει και μπορεί να είναι είτε περιγραφικός, είτε πειραματικός είτε διερευνητικός ανάλογα με τον σκοπό που έχει η ερευνητική διαδικασία.

Στη συγκεκριμένη έρευνα ο σχεδιασμός διαδραματίστηκε προτού γίνει η έναρξη της έρευνας με πλήρη οργάνωση και με ένα δομημένο τρόπο. Ακόμη έχει υιοθετηθεί η μέθοδος συλλογής που χρησιμοποιεί η περιγραφική έρευνα, όπως η χρήση του ερωτηματολογίου. Ο τρόπος αυτός επιλέχθηκε προκειμένου να γίνει ο προσδιορισμός μίας κατάστασης και να αξιολογηθούν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του μέρους προκειμένου να διερευνηθεί αν τα Λιχαδονήσια μπορούν να αποτελέσουν ένα μέρος για ειδικό τουρισμό και να δοθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για αυτά. Τέλος, το αντικείμενο της έρευνας είναι η μελέτη μίας ποσοτικής σχέσης μεταξύ μεταβλητών, οι οποίες δύναται να περιγράψουν το μέρος και να αναδείξουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

3.1.4 Δειγματολογικό πλαίσιο

Η συλλογή του δείγματος διαδραματίστηκε σε 4 χρονικές περιόδους και πιο συγκεκριμένα στις 20/08/2017, 23/08/2017, 24/08/2017 και στις 25/08/2017. Από την πρώτη χρονική περίοδο που έγινε η λήψη μεσολάβησαν δύο μέρες έως ότου πραγματοποιηθεί η δεύτερη λόγω των βροχοπτώσεων που παρατηρήθηκαν στην περιοχή στις 21 και 22 του μηνός και δυσχέραναν τη διαδικασία συλλογής υλικού. Ακόμη, οι χρονικές περιόδους ήταν τέσσερις καθώς η περιοχή απαιτούσε τη λήψη δείγματος από δύο περιοχές και κρίθηκε αναγκαίο αυτό το χρονικό διάστημα για να επιτευχθεί η συλλογή και να εξασφαλιστεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα.

Το δείγμα συλλέχθηκε κυρίως από τις δύο οργανωμένες παραλίες του νησιού καθώς σε αυτές παρευρισκόταν ο μεγαλύτερος αριθμός υποκείμενων για την αναζήτηση πληροφοριών. Ειδικότερα στις 23 και 24 Αυγούστου, το ερωτηματολόγιο παραδόθηκε στους λουόμενους της παλιάς παραλίας του νησιού που φέρει το όνομα Μονολιά και τις υπόλοιπες μέρες (20-25/08/2017) στη νέα παραλία, που βρίσκεται απέναντι από το νότιο μέρος της νήσου Μονολιάς και έχει αξιοποιηθεί τα τελευταία χρόνια.

Ο αριθμός του δείγματος της έρευνας ορίστηκε σε 100 άτομα λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι σε μία έρευνα που γίνεται ο υπολογισμός του δείκτη συνάφειας, οι 100 ερωτώμενοι είναι μία καλή αφετηρία. Τα 100 άτομα αποτέλεσαν πληθυσμό της παλιάς παραλίας, της νέας παραλίας και της νέας και της παλιάς παραλίας (ψαράδες). Ο πληθυσμός του δείγματος επιλέχθηκε με απλή τυχαία δειγματοληψία και όλα τα μέλη του πληθυσμού που παρευρίσκονταν στην περιοχή είχαν τις ίδιες πιθανότητες να επιλεγούν κι αυτό συνέβη προκειμένου να αυξηθεί η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος σε σχέση με τον πληθυσμό – στόχο.

Παρότι η συμμετοχή στην έρευνα ήταν εθελοντική, η ανταπόκριση των ερωτώμενων ήταν ιδιαίτερα θετική, πέρα από το αναμενόμενο, καθώς υπήρξαν άτομα τα οποία συμπλήρωσαν με μεγάλη προθυμία το ερωτηματολόγιο εξασφαλίζοντας υψηλή απόκριση στην έρευνα. Η χαλαρότητα που έδινε η παραλία, ο ήλιος και το μέρος σε συνδυασμό με τις πολυάριθμες ώρες που έπρεπε να παραμείνουν οι επισκέπτες μέχρι να περάσει το караβάκι τους να τους παραλάβει, ήταν κάτι που διευκόλυνε αισθητά τη συμμετοχή.

3.1.5 Εργαλείο της έρευνας – Συλλογή δεδομένων

Εργαλείο της έρευνας ορίζεται το μέσο που χρησιμοποιείται για τη συλλογή δεδομένων που επρόκειτο να αξιοποιηθεί και να αποτελέσει τη βάση για την εξαγωγή συμπερασμάτων, ερμηνείας, εξήγησης και πρόβλεψης (Cohen & Manion, 1997)¹⁰⁸. Σε μία έρευνα ποσοτική είναι σύνηθες να γίνεται χρήση εργαλείων τα οποία είναι κατασκευασμένα κατά αυστηρό τρόπο προκειμένου να είναι σε θέση να ερμηνεύσουν με αξιοπιστία ένα θέμα προς διερεύνηση. Το πιο γνωστό εργαλείο αυτής της μεθόδου είναι το ερωτηματολόγιο, το οποίο μπορεί να συμπληρωθεί με έναν από τους εξής τρόπους: (α) προσωπική συνέντευξη, (β) τηλεφωνική συνέντευξη, (γ) συμπλήρωση μέσω διαδικτύου (με την παρουσία ή όχι ερευνητή), (δ) συμπλήρωση εξ αποστάσεως με ταχυδρομική αποστολή του εντύπου.

Στη συγκεκριμένη έρευνα για την αξιολόγηση των νήσων ως τόπο ειδικού τουριστικού προορισμού, επιλέχθηκε ως εργαλείο για τη συλλογή πληροφοριών ένα δομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελείται από 4 μέρη και 20 ερωτήσεις. Αυτή η μέθοδος συλλογής δείγματος επιλέχθηκε λόγω της ευκολίας χρήσης και δημιουργίας του, της δυνατότητας συμμετοχής πολυάριθμων ατόμων σε αυτό, της ανάγκης για αξιοπιστία καθώς και του μικρού κόστους που απαιτεί για την κατασκευή του.

Το πρώτο μέρος του ερευνητικού εργαλείου εμπεριέχει 8 ερωτήσεις οι οποίες σχετίζονται με την επίσκεψη στον προορισμό, το μέσο μεταφοράς και τον τόπο διαμονής. Οι 4 από αυτές είναι ερωτήσεις ανοιχτές δίνοντας στον ερωτώμενο να ξεδιπλώσει ελεύθερα τη σκέψη του, η 1 κλειστού τύπου διχοτομική όπου ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει μεταξύ δύο απαντήσεων και οι υπόλοιπες 3 κλίμακας απλής επιλογής.

Το δεύτερο μέρος αποτελείται από 2 ερωτήσεις κλίμακας συχνότητας, οι οποίες αφορούν τις δραστηριότητες που επρόκειτο να κάνουν στο νησί οι συμμετέχοντες και τον βαθμό ικανοποίησής τους από επιμέρους στοιχεία του μέρους. Η μία ερώτηση της ενότητας εμπεριέχει 7 μεταβλητές από τις οποίες η 1 είναι εν δυνάμει ανοιχτή ερώτηση καθώς ο συμμετέχοντας μπορεί να καταγράψει και μία επιπλέον δραστηριότητα που δεν

---

¹⁰⁸ Cohen, L., Manion, L. (1980) «Research Methods in Education.», London: Croom Helm Ltd. (Μεταφρασμένο στην ελληνική γλώσσα με τον τίτλο: Cohen, L., Manion, L. (1997). «Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας». Μητσοπούλου, Χ. Φίλοπούλου, Μ. (μτφ.), εκδ. Έκφραση, Αθήνα

υπάρχει και στη συνέχεια να την αξιολογήσει και η 2 περιέχει 10 μεταβλητές βάσει των οποίων καταγράφεται ο βαθμός ικανοποίησης των ερωτώμενων.

Το τρίτο μέρος περιλαμβάνει 5 ερωτήσεις σχετικές με την επιρροή διαφόρων μέσων, τη συνολική ανταπόκριση και τις εντυπώσεις των ερωτώμενων. Σε αυτές τις ερωτήσεις υπάρχουν ανοιχτές ερωτήσεις (2), ερωτήσεις απλής επιλογής (1), πολλαπλής επιλογής (1) και κλίμακας Likert (1), κλίμακα η οποία περιλαμβάνει στην προκειμένη περίπτωση 7 μεταβλητές.

Τέλος το τελευταίο μέρος του ερωτηματολογίου εμπεριέχει 5 ερωτήσεις σχετικές με δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων. Η μία εξ αυτών είναι κλειστού τύπου και οι υπόλοιπες απλής επιλογής.

Το ερωτηματολόγιο που δόθηκε κατά κύριο λόγο ήταν αυτόσυμπληρώμενο καθώς διανεμήθηκε στους επισκέπτες που βρίσκονταν στις παραλίες του νησιού και συμπληρώθηκε από εκείνους. Ωστόσο, σε κάποιες περιπτώσεις όπου τα άτομα ήταν μεγάλης ηλικίας ή δεν επιθυμούσαν να το συμπληρώσουν, διεξάχθηκε προσωπική συνέντευξη (*face to face interview*), δηλαδή τίθενταν τα ερωτήματα στον ερωτώμενο και ύστερα συμπληρώνονταν από τον ίδιο τον ερευνητή. Η έρευνα συνεπώς που διεξήχθη ήταν πρωτογενής καθώς τα στοιχεία τα οποία συγκεντρώθηκαν πάρθηκαν απευθείας από τους ερωτώμενους μέσω της χρήσης ερωτηματολογίου.

3.1.6 Σχεδιασμός ερωτηματολογίου

Ο σχεδιασμός ενός ερωτηματολογίου είναι η κρίσιμότερη διαδικασία κατά τη διάρκεια της ερευνητικής μεθόδου καθώς αυτό αποτελεί το εργαλείο για τη συλλογή πληροφοριών μέσω του οποίου διερευνάται το ζητούμενο της έρευνας. Η σχεδίαση του έγινε βάσει της βιβλιογραφίας, δευτερογενούς ελέγχου, προσωπικής εμπειρίας και παρατήρησης του μέρους (επίσκεψη) και τελειοποιήθηκε από τον επιβλέποντα καθηγητή, ο οποίος προέβη στις απαραίτητες διορθώσεις.

Δομή

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας αποτελείται από τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος του υπάρχει ένα εισαγωγικό κείμενο το οποίο ενημερώνει τον συμμετέχοντα για το αντικείμενο καθώς και για τον σκοπό της έρευνας. Το εισαγωγικό κείμενο τοποθετήθηκε στην αρχή του ερωτηματολογίου προκειμένου ο ερωτώμενος να λάβει ενημέρωση για το τι θα επακολουθήσει. Στο δεύτερο μέρος, το οποίο αποτελείται από τρεις ενότητες, εμπεριέχονται ερωτήσεις οι οποίες σχετίζονται με τον προορισμό και καλείται ο ερωτώμενος να εκθέσει την άποψη του για αυτό. Αυτό το μέρος αποτελεί το κύριο μέρος του ερωτηματολογίου και διαθέτει τις περισσότερες ερωτήσεις από τα υπόλοιπα μέρη. Τέλος το τρίτο μέρος του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει τα δημογραφικά στοιχεία του συμμετέχοντα. Οι ερωτήσεις αυτές τοποθετήθηκαν στο τελευταίο μέρος και όχι στο πρώτο μέρος προκειμένου να προταχθούν τα προηγούμενα μέρη που είναι πιο σημαντικά για τη διεξαγωγή της έρευνας, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο ερωτώμενος στις πρώτες ερωτήσεις δεν έχει υποστεί κόπωση και έχει μεγαλύτερο χρόνο να διαθέσει.

Ερωτήσεις ερωτηματολογίου

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου έχουν περιεχόμενο σχετικό με τον προορισμό που μελετάται και δεν αναφέρονται σε αντικείμενα που δεν αφορούν το μέρος. Στη δημιουργία σχετικών απαντήσεων, βοήθησε η μακρόχρονη γνώση του προορισμού που αποτελεί προϊόν πολλαπλών επισκέψεων λόγω κατοχής εξοχικής κατοικίας στην ευρύτερη περιοχή (Καμένα Βούρλα) καθώς και οι πληροφορίες που εμπεριέχονται στο διαδίκτυο, στοιχεία που έδωσαν τη δυνατότητα για περαιτέρω γνώση της περιοχής και για πληροφόρηση για ζητήματα που ήταν άγνωστα μέχρι στιγμής.

Γλώσσα

Τα ερωτήματα που απαρτίζουν το ερωτηματολόγιο είναι με τέτοιο τρόπο διατυπωμένα έτσι ώστε να είναι δυνατή η αντικειμενική συλλογή στοιχείων που είναι απαραίτητα για την έρευνα. Πιο συγκεκριμένα, η γλώσσα που χρησιμοποιείται είναι απλή, κατανοητή, χωρίς ιδιοματισμούς και αρχαιοπρεπείς λέξεις ή εκφράσεις προκειμένου να είναι σε θέση να απαντήσουν όλοι οι ερωτώμενοι του δείγματος ανεξαρτήτως μόρφωσης και κοινωνικής τάξης.

3.1.7 Ηθικές προεκτάσεις

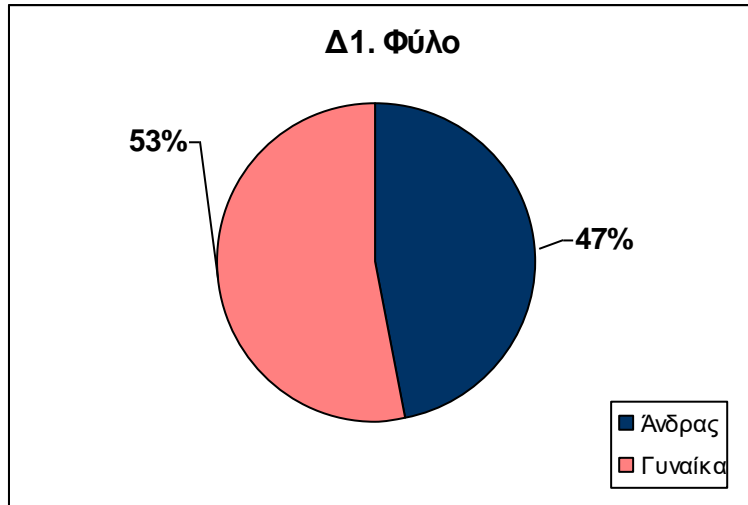
Στο πλαίσιο της έρευνας έγινε προσπάθεια προκειμένου να μην καταπατηθούν δεοντολογικά και ηθικά θέματα, τα οποία είναι δυνατό να προκύψουν σε μία έρευνα η οποία γίνεται με εργαλείο ένα δομημένο πρωτόκολλο. Για να επιτευχθεί ο σεβασμός όλων των ηθικών προεκτάσεων έγινε προφορική ενημέρωση στους συμμετέχοντες όσον αφορά το θέμα του ερευνητικού ζητήματος, το πανεπιστήμιο που εκπροσωπούμε και τους λόγους που είναι απαραίτητη η συμμετοχή τους σε αυτή. Τα στοιχεία αυτά εμπεριέχονται και στο εισαγωγικό κείμενο του ερωτηματολογίου. Ακόμη το περιεχόμενο των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου ήταν τέτοιο ώστε να μην φέρει σε δύσκολη θέση τους ερωτώμενους και να παραβιάσει τα προσωπικά τους δεδομένα. Τέλος, δεν ασκήθηκε πίεση σε κανένα άτομο το οποίο δεν ήθελε να συμπληρώσει το ερωτηματολόγιο για να συμπεριληφθεί στην έρευνα που εκπονήθηκε.

3.1.8 Περιορισμοί της έρευνας

Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας παρουσιάστηκαν αρκετοί περιορισμοί. Ένας σημαντικός περιορισμός που υπήρξε ήταν ο χρόνος. Το ερωτηματολόγιο της έρευνας έπρεπε να μοιραστεί σε μία ορισμένη χρονική περίοδο και πιο συγκεκριμένα τον Αύγουστο μήνα αφενός λόγω του γεγονότος ότι αυτό ολοκληρώθηκε τις τελευταίες μέρες του Ιουλίου και αφετέρου επειδή αυτός ο μήνας αποτελεί περίοδο αιχμής. Το οικονομικό κόστος αποτέλεσε τρωτό σημείο στην ερευνητική διαδικασία καθώς χρειάστηκε να ταξιδέψουμε με όλα τα караβάκια τα οποία πραγματοποιούν δρομολόγια προς το σύμπλεγμα των νήσων προκειμένου να έρθουμε σε επαφή με τους παρευρισκόμενους των δύο παραλιών (παλιά – νέα). Μη αναμενόμενο εμπόδιο δεδομένου της εποχής που έλαβε χώρα η έρευνα αποτέλεσε η απρόσμενη αλλαγή των καιρικών συνθηκών και η παρουσία ισχυρών βροχοπτώσεων κατά το χρονικό διάστημα 21-22 Αυγούστου, πράγμα που μας εμπόδισε να έχουμε μία συνέπεια ως προς τις μέρες που διεξάγουμε την έρευνα.

3.1.9 Ανάλυση δείγματος έρευνας

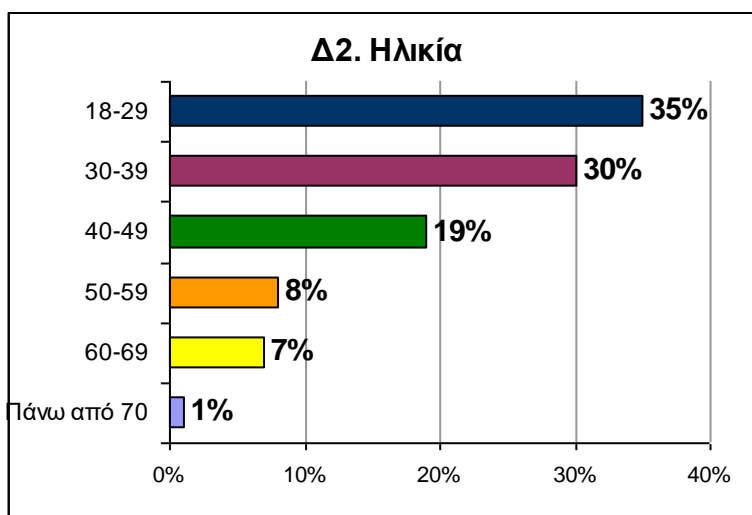
Στην εικόνα 27 παρουσιάζεται η κατανομή του πληθυσμού της έρευνας ανά φύλο. Παρατηρείται ότι το φύλο που κυριαρχεί είναι το γυναικείο με ποσοστό 53% σε σχέση με το ανδρικό φύλο που καταλαμβάνει το 47%.

Εικόνα 27. Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο (%)

Η ηλικία του πληθυσμού της έρευνας αποτυπώνεται στην εικόνα 28. Η κατηγορία που εμφανίζει το μεγαλύτερο ποσοστό είναι αυτή των 18-29 ετών με 35% και έπεται η κατηγορία των 30-39 ετών με ποσοστό 30%. Από αυτό διαπιστώνεται ότι υπάρχει μεγαλύτερη προτίμηση του προορισμού από άτομα νεαρής ηλικίας.

Οι υπόλοιπες κατηγορίες παρουσιάζουν χαμηλότερα ποσοστά, γεγονός που έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι η ευρύτερη περιοχή (Καμένα Βούρλα, Αιδηψός) είναι στις πρώτες επιλογές των ώριμων ατόμων.

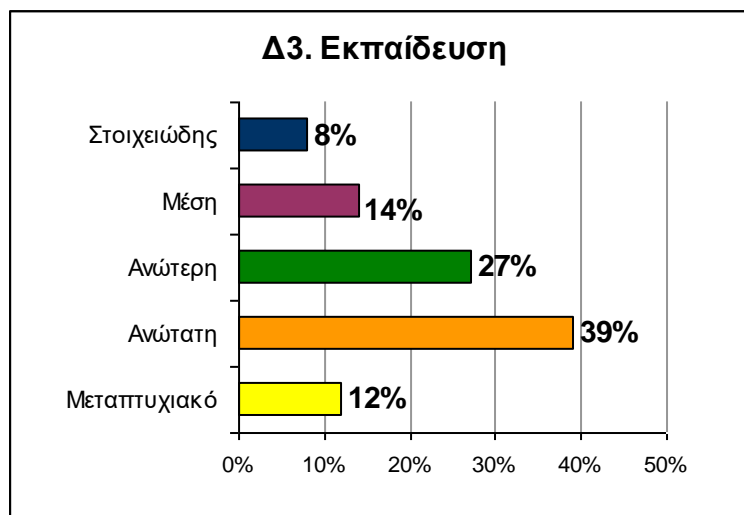
Εικόνα 28. Κατανομή πληθυσμού ανά ηλικία (%)

Η αποτύπωση του φύλου σε συνδυασμό με την ηλικία παρουσιάζεται στον Πίνακα 22, όπου δεν εμφανίζονται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κατηγοριών.

Δ2. Ηλικία	Δ1. Φύλο		Σύνολο
	Άνδρας	Γυναίκα	
18-29	12	23	35
30-39	16	14	30
40-49	10	9	19
50-59	3	5	8
60-69	5	2	7
Πάνω από 70	1		1
Σύνολο	47	53	100

Πίνακας 22: Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο και ανά ηλικία

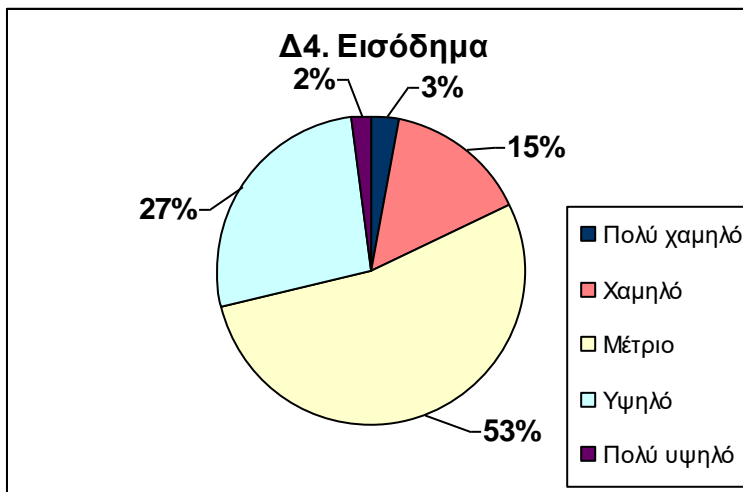
Οι δύο κατηγορίες που υπερτερούν ως προς το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού της έρευνας είναι αυτές της ανώτερης και ανώτατης εκπαίδευσης, με ποσοστό 27% και 39% αντιστοίχως, όπως φαίνεται στην εικόνα 29.

Εικόνα 29. Κατανομή πληθυσμού ανά επίπεδο εκπαίδευσης (%)

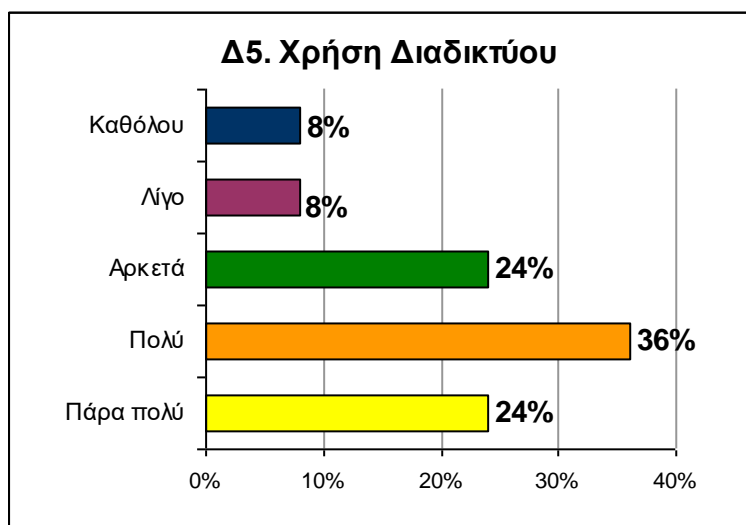
Η εικόνα 30 παρουσιάζει τον πληθυσμό της έρευνας με βάση το επίπεδο εισοδήματός του. Πρώτη εμφανίζεται η κατηγορία του μετρίου εισοδήματος με ποσοστό

53%. Σημαντικό ποσοστό καταγράφεται και για την κατηγορία του υψηλού εισοδήματος της τάξης του 27%. Το 15% που καταγράφεται στην κατηγορία του χαμηλού εισοδήματος είναι εξίσου ευδιάκριτο στο διάγραμμα.

Εικόνα 30. Κατανομή πληθυσμού ανά επίπεδο εισοδήματος (%)

Ως προς τη χρήση διαδικτύου, όπως αυτή παρουσιάζεται στην εικόνα 31, οι κατηγορίες με τα υψηλότερα ποσοστά είναι αυτές μεταξύ των επιπέδων «Αρκετά» έως «Πάρα πολύ», οι οποίες συγκεντρώνουν ποσοστό μεγαλύτερο από 80%. Αυτό είναι απόλυτα φυσιολογικό αν σκεφτεί κανείς πως τα Λιχαδονήσια προβάλλονται ιδιαίτερα μέσω του διαδικτύου.

Εικόνα 31. Κατανομή πληθυσμού ανά βαθμό χρήσης διαδικτύου (%)

3.2 Αποτελέσματα έρευνας

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη στα Λιχαδονήσια. Τα αποτελέσματα αυτά προέκυψαν από την επεξεργασία και ανάλυση των πρωτογενών δεδομένων που συλλέχθηκαν από τους ερωτώμενους μέσω του ερωτηματολογίου της έρευνας. Η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων έγινε με χρήση του Microsoft Office Excel. Πριν την καταχώριση των δεδομένων έγινε κωδικοποίηση όλων των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και βάσει αυτής καταχωρήθηκαν τα δεδομένα στο αρχείο Excel. Παράλληλα με την καταχώριση έγιναν οι απαραίτητοι έλεγχοι πληρότητας και ορθότητας συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων ώστε να εξασφαλιστεί η ορθή καταγραφή και μετέπειτα επεξεργασία των στοιχείων.

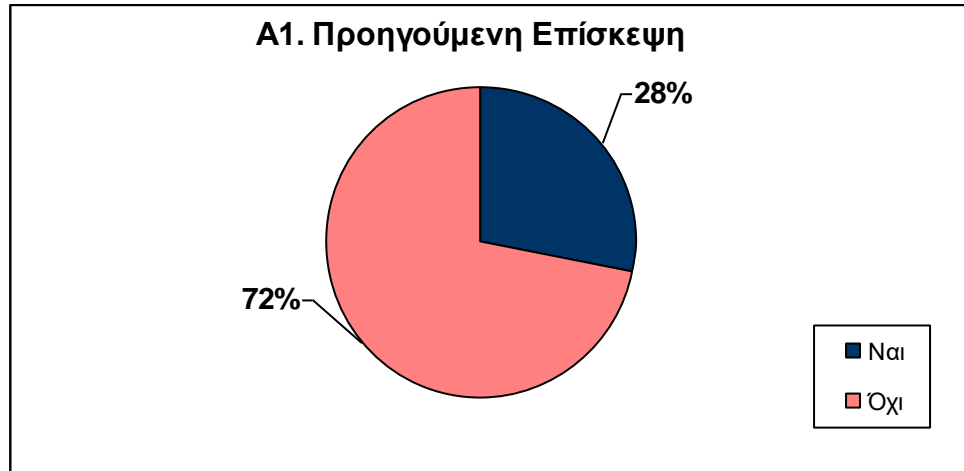
Ιδιαίτερη επεξεργασία απαιτήθηκε για τις ανοιχτές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, όπως ο τόπος διαμονής / προέλευσης, οι θετικές και αρνητικές εντυπώσεις από το μέρος. Στις περιπτώσεις αυτές έγινε διεξοδική επεξεργασία και ομαδοποίηση των απαντήσεων των ερωτώμενων με σκοπό την κατανομή των απαντήσεων σε διακριτές ομάδες / κατηγορίες. Η ομαδοποίηση αυτή κρίθηκε απαραίτητη για τη βελτιστοποίηση της παρουσίασης των αποτελεσμάτων και την εξαγωγή συμπερασμάτων για το σύνολο του δείγματος με αναφορά στις συγκεκριμένες ερωτήσεις.

Η περαιτέρω επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων της έρευνας καθώς και η απεικόνιση των αποτελεσμάτων μέσω πινάκων / διαγραμμάτων έγινε με χρήση κατάλληλων συγκεντρωτικών πινάκων (pivot tables) και τους απαραίτητους υπολογισμούς των κατανομών και ποσοστών στο σύνολο του δείγματος.

3.2.1 Στοιχεία σχετικά με τον προορισμό

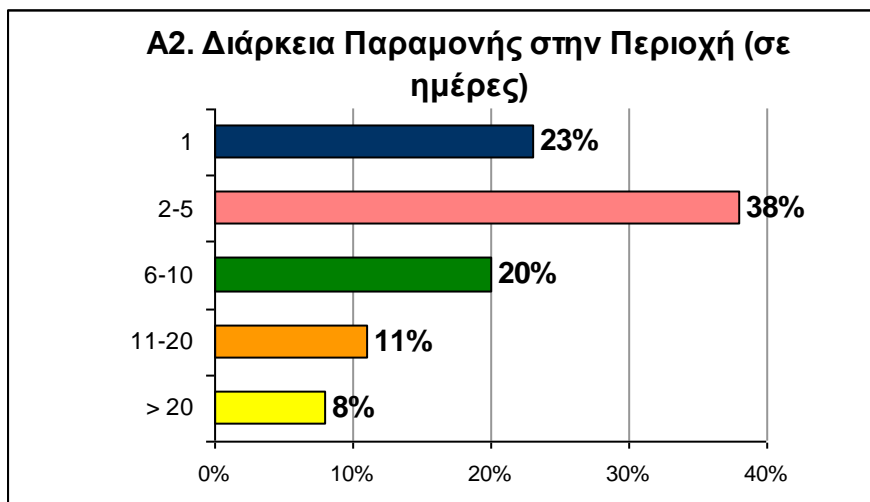
Η πλειοψηφία του πληθυσμού (72%) επισκέφτηκε για πρώτη φορά τα Λιχαδονήσια όπως φαίνεται στην εικόνα 32 παρακάτω. Το γεγονός αυτό έρχεται σε συμφωνία με το ότι τα συγκεκριμένα νησιά αποτελούν έναν προορισμό που επιλέγεται σε μεγάλη συχνότητα τα τελευταία χρόνια.

Εικόνα 32. Κατανομή πληθυσμού ανά προηγούμενη επίσκεψη (%)

Η πρώτη κατηγορία που καταγράφεται στην εικόνα 33 αποτυπώνει ότι σε ποσοστό 38% η διάρκεια παραμονής στην περιοχή κυμαίνεται από 2 έως 5 ημέρες. Σημαντικό ωστόσο ποσοστό (23%) καταγράφει παραμονή για μόνο μία μέρα, κάτι που επιβεβαιώνει το γεγονός ότι τα Λιχαδονήσια αποτελούν έναν προορισμό για μονοήμερες εκδρομές.

Εικόνα 33. Κατανομή πληθυσμού ανά διάρκεια παραμονής στην περιοχή (%)

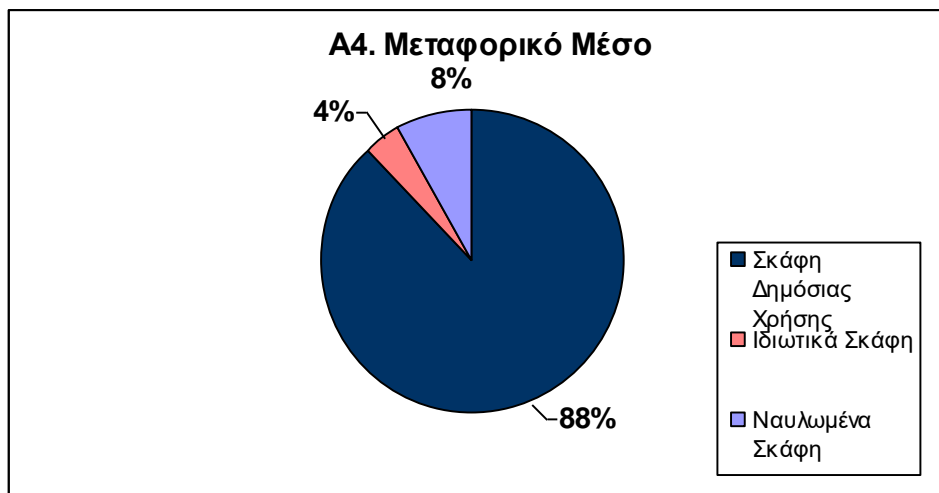
Ο πίνακας 23 αποτυπώνει τις φορές που έχουν οι ερωτώμενοι επισκεφτεί φέτος τις Λιχάδες σε ποσοστά. Το μεγαλύτερο ποσοστό των τουριστών (86%) έχει επιλέξει να επισκεφτεί τα νησιά μόνο για 1 φορά το φετινό έτος. Παρόλα ταύτα υπάρχει μία μικρή

μερίδα τουριστών, οι οποίοι έχουν επιχειρήσει να επισκεφτούν το νησί παραπάνω από μία φορές, πράγμα το οποίο μας υποδεικνύει ότι το μέρος διαθέτει κάτι το οποίο κεντρίζει την προσοχή μιας μερίδας ατόμων.

A3. Φορές Φετινής Επίσκεψης	Σύνολο	%
1	86	86.0%
2	4	4.0%
3	8	8.0%
4	1	1.0%
10	1	1.0%
Σύνολο	100	

Πίνακας 23: Φορές φετινής επίσκεψης (%)

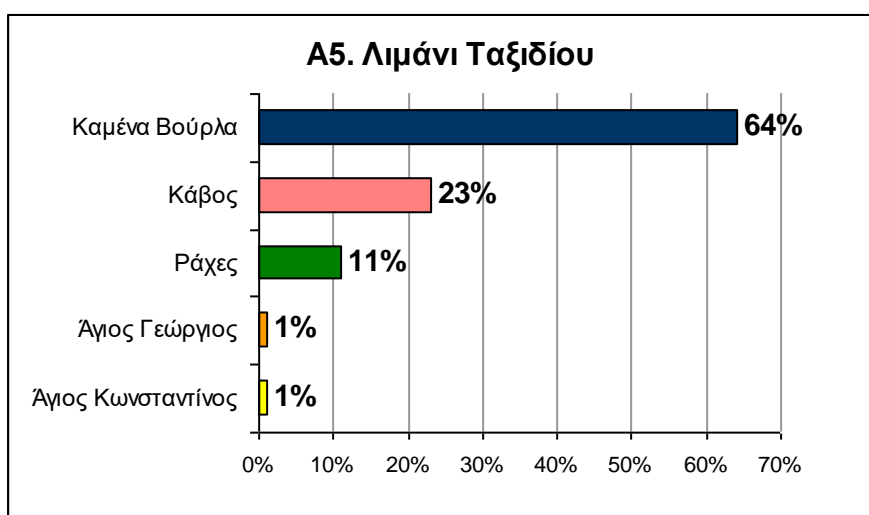
Το μέσο μεταφοράς το οποίο σύμφωνα με την εικόνα 34 επιλέγει το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών για την επίσκεψη του στα νησιά είναι τα σκάφη δημόσιας χρήσης (88%). Η επιλογή αυτή είναι αναμενόμενη, εάν λάβει κανείς υπόψη του την ύπαρξη πολυάριθμων σκαφών δημόσιας χρήσης τα οποία οργανώνουν την μετάβαση στα νησιά σε συνδυασμό με ξενάγηση σε προνομιακή τιμή. Το διάγραμμα επιβεβαιώνει επίσης τον περιορισμένο αριθμό εταιρειών που ενοικιάζουν σκάφη (8%) και τη μη κατοχή ιδιωτικών σκαφών από τους περισσότερους τουρίστες (4%).

Εικόνα 34. Κατανομή πληθυσμού με βάση την επιλογή μεταφορικού μέσου (%)

Το λιμάνι το οποίο επιλέγει ο ερωτώμενος κατά συντριπτική πλειοψηφία με βάση την εικόνα 35, είναι το λιμάνι των Καμένων Βούρλων (64%). Το γεγονός αυτό έρχεται σε συμφωνία με το ότι τα Καμένα Βούρλα είναι ο πιο δημοφιλής τουριστικός προορισμός στη λίστα, βρίσκεται κοντά στην Αθήνα και διαθέτει τις περισσότερες εταιρείες καραβιών που οργανώνουν μετάβαση στην περιοχή. Έπεται με σημαντικό ποσοστό, σε σχέση με τα υπόλοιπα λιμάνια, το Λιμάνι του Κάβου με ποσοστό 23%, κάτι το οποίο θα περιμέναμε δεδομένου του ότι εξυπηρετεί την Εύβοια και βρίσκεται ακριβώς απέναντι από την Μονολιά.

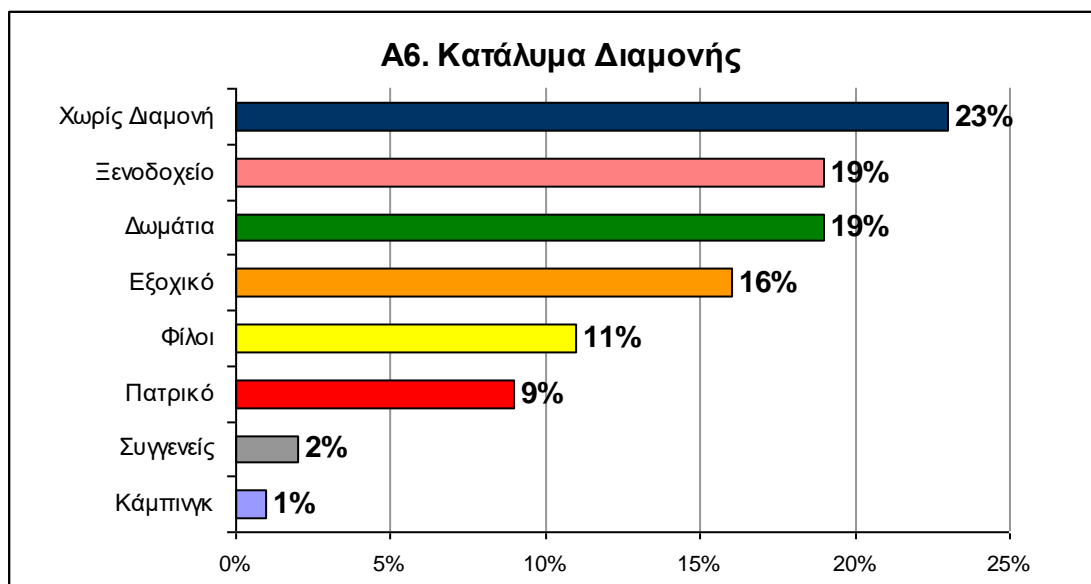
Το Λιμάνι των Ραχών σημειώνει ένα μικρό ποσοστό (11%), πιστοποιώντας ότι η περιοχή τα τελευταία έτη αποφάσισε να δραστηριοποιηθεί στις νήσους, κι ακόμη μικρότερο ποσοστό σημειώνουν τα λιμάνια του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Κωνσταντίνου, πράγμα το οποίο φανερώνει ότι οι δύο περιοχές αυτές δεν ενδείκνυνται προς το παρόν για μετάβαση στις Λιχάδες.

Εικόνα 35. Κατανομή πληθυσμού ανά λιμάνι ταξιδιού (%)

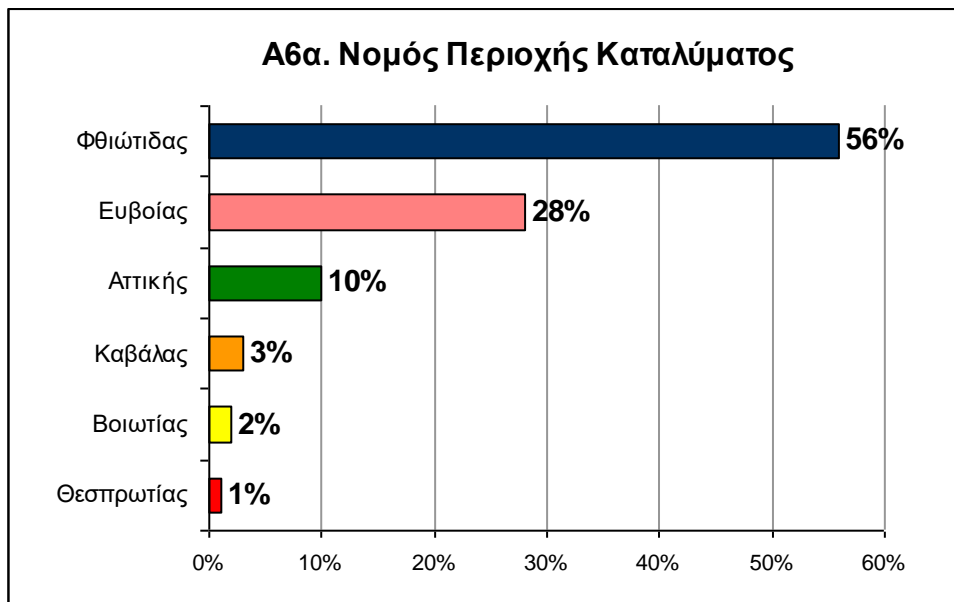
Στην εικόνα 36 δίνονται τα είδη των καταλυμάτων στα οποία διέμειναν οι επισκέπτες κατά την περίοδο του ταξιδιού στα Λιχαδονήσια. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων επέλεξε την επιλογή χωρίς διαμονή με ποσοστό 23%, γεγονός που βεβαιώνει αφενός ότι τα Λιχαδονήσια είναι ένας μονοήμερος τουριστικός προορισμός και αφετέρου ότι τα νησιά δεν δίνουν δυνατότητα διαμονής. Αμέσως επόμενες επιλογές με ποσοστό 19% είναι η διαμονή σε ξενοδοχείο και σε δωμάτια πράγμα το οποίο υποδεικνύει ότι ο

τουρίστας επιλέγει να παρατείνει τις διακοπές του στην ευρύτερη περιοχή. Εξίσου σημαντικό ποσοστό αποτελεί το ποσοστό του 16% των ατόμων που διέμειναν στο εξοχικό τους και το 9%, των ατόμων που διέμειναν στο πατρικό τους, καθώς μπορούμε να δούμε μέσω αυτών το ποσοστό των ντόπιων που επιλέγουν τον προορισμό. Ακόμη ένα ικανοποιητικό ποσοστό (11%) επιλέγει ως διαμονή κατάλυμα φίλων. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επιλογή κάμπινγκ εμφανίζει πολύ χαμηλά ποσοστά (1%) καθώς αυτό στην περιοχή των Λιχαδονησίων απαγορεύεται.

Εικόνα 36. Είδος Καταλύματος (%)

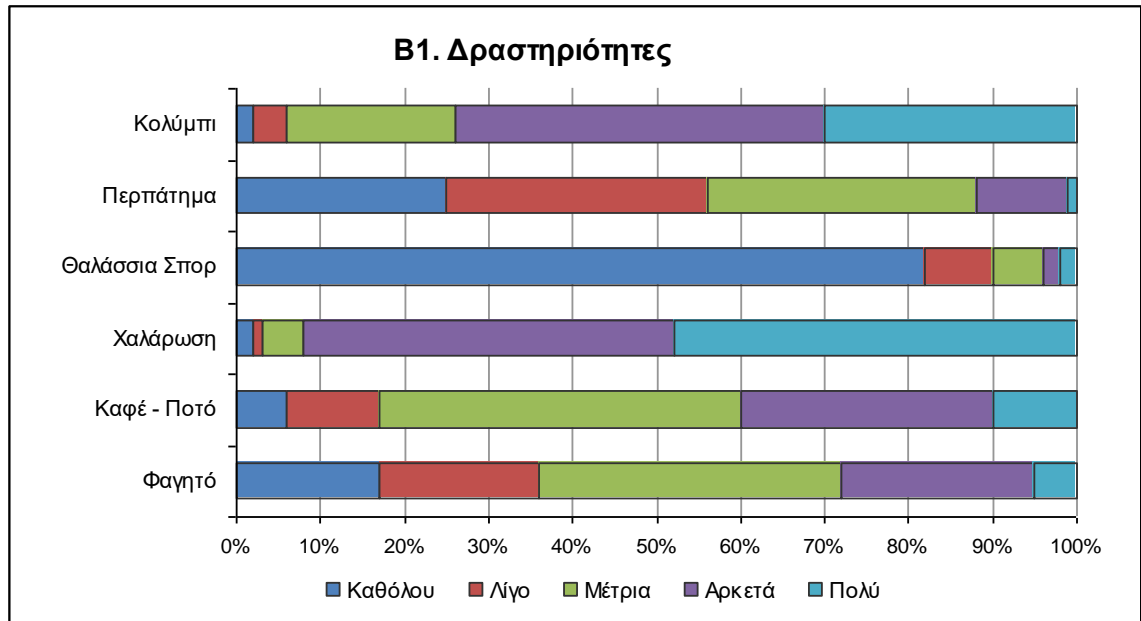
Ο μεγαλύτερος αριθμός των τουριστών σύμφωνα με την εικόνα 37 διαμένει σε καταλύματα τα οποία βρίσκονται στον Νομό Φθιώτιδας (56%), πιστοποιώντας μας ότι ο νομός αυτός πληρεί τις μεγαλύτερες προϋποθέσεις για διαμονή. Δεύτερος στη σειρά έρχεται ο νομός Ευβοίας με ποσοστό 28%, ποσοστό αναμενόμενο καθώς οι Λιχάδες ανήκουν στο Νομό Ευβοίας και τρίτος με ποσοστό 10% ο νομός Αττικής (λόγω και του συχνού φαινομένου της μονοήμερης μετάβασης στα νησιά). Οι υπόλοιπες κατηγορίες σημειώνουν ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά κάτι το οποίο είναι αναμενόμενο καθώς οι περιοχές αυτές βρίσκονται σε μακρινή απόσταση από τον προορισμό.

Εικόνα 37. Νομός περιοχής καταλύματος (%)

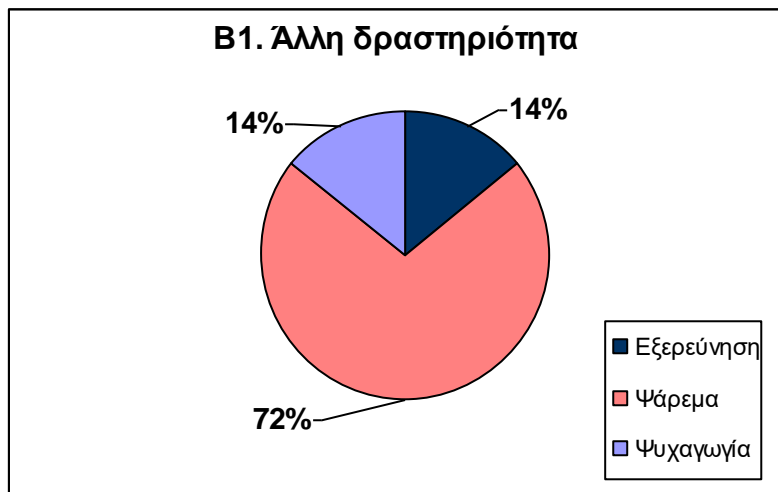
3.2.2 Στοιχεία δραστηριοτήτων και ικανοποίησης

Η εικόνα 38 απεικονίζει τον βαθμό που ο ερωτώμενος επρόκειτο να κάνει κάθε μία από τις αναγραφόμενες δραστηριότητες. Η χαλάρωση είναι πρώτη στη λίστα επιλογής εμφανίζοντας τα μεγαλύτερα ποσοστά στις υψηλές κλίμακες (αρκετά – πολύ) και τα μικρότερα ποσοστά στις χαμηλές (καθόλου – λίγο), βεβαιώνοντας ότι η χαλάρωση είναι ο πρώτος λόγος για την επιλογή του προορισμού. Το κολύμπι είναι ακόμη μια δραστηριότητα που παρουσιάζει υψηλά ποσοστά στις μεγάλες κλίμακες και μικρότερες στις χαμηλές καθώς ο προορισμός αποτελείται από συστάδες νησιών. Οι δραστηριότητες φαγητό και καφέ - ποτό έχουν μεγάλη εμφάνιση στην κλίμακα μέτρια αποδεικνύοντας ότι αφενός τα Λιχαδονήσια δεν διαθέτουν πολυάριθμα κέντρα εστίασης και αφετέρου ότι ο τουρίστας δεν επιθυμεί τη σίτιση στον συγκεκριμένο χώρο. Ακόμη, τα θαλάσσια σπορ εμφανίζουν ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά στην χαμηλότερη κλίμακα (καθόλου) γεγονός που δικαιολογείται αν λάβει υπόψη του κανείς την έλλειψη γνώσης και ενημέρωσης των τουριστών για αυτή τη δυνατότητα και το γεγονός ότι το δείγμα συλλέχθηκε από σημεία που δεν πραγματοποιούνται θαλάσσια σπορ. Τέλος, το περπάτημα κατέχει κατά κύριο λόγο χαμηλές και μέσες προτιμήσεις γεγονός που φανερώνει ότι οι τουρίστες δεν απομακρύνονται από το σημείο άφιξης (παραλία).

Εικόνα 38. Συχνότητα δραστηριοτήτων (%)

Η εικόνα 39 μας ονοματίζει την πρόσθετη δραστηριότητα που θα έκανε κάποιος αριθμός ερωτώμενων. Το ψάρεμα είναι η δραστηριότητα την οποία θα έκανε η συντριπτική πλειοψηφία (72%) εκτός από τις άλλες δραστηριότητες του ερωτηματολογίου, ενώ κάποιες άλλες είναι η εξερεύνηση και η ψυχαγωγία με ποσοστό 14%.

Εικόνα 39. Πρόσθετη δραστηριότητα (%)

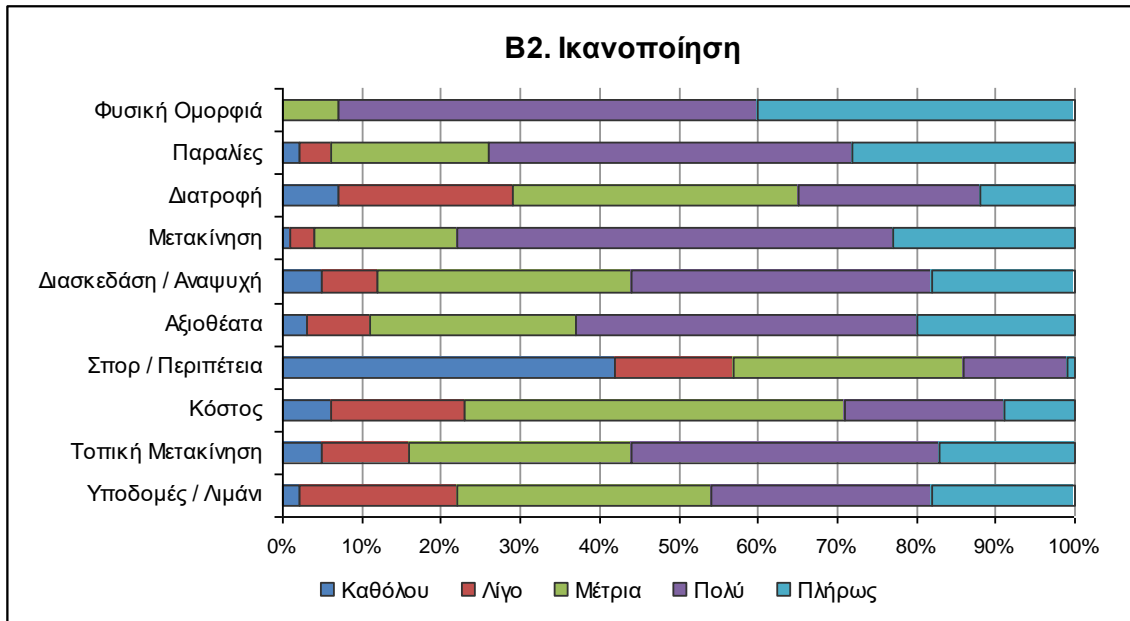
Στην εικόνα 40 παρουσιάζεται ο βαθμός ικανοποίησης των τουριστών. Μεγαλύτερη ικανοποίηση εμφανίζει η φυσική ομορφιά, με 40% να δηλώνουν πως έμειναν πλήρως ικανοποιημένοι από αυτήν και 53% πολύ ικανοποιημένοι. Υψηλά ποσοστά ικανοποίησης καταγράφουν και οι παραλίες των νησιών, με 28% να δηλώνουν πλήρως ικανοποιημένοι και 46% πολύ ικανοποιημένοι από αυτές.

Σημαντική παράμετρος ικανοποίησης είναι και η μετακίνηση, καθώς 55% των επισκεπτών δήλωσαν πολύ ικανοποιημένοι από αυτήν. Τα αξιοθέατα είναι εξίσου μία ικανοποιητική παράμετρος σε ποσοστό 43%.

Ως προς τις αρνητικές εντυπώσεις από τα νησιά, η κατηγορία των σπορ/περιπέτεια εμφανίζει την πιο αρνητική βαθμολόγηση, με ποσοστό 42% να δηλώνει καθόλου ικανοποιημένος από αυτά. Η έλλειψη γνώσης για τη δυνατότητα αυτής της δραστηριότητας (π.χ. καταδύσεις), η υλοποίησή της μακριά από τον χώρο των παραλιών καθώς και η έλλειψη διάθεσης και χρόνου για περιπέτεια αιτιολογούν σε έναν βαθμό τη χαμηλή ικανοποίηση.

Η διατροφή εμφανίζει επίσης χαμηλά ποσοστά ικανοποίησης, με 22% να δηλώνουν λίγο ικανοποιημένοι και ακόμα 7% καθόλου ικανοποιημένοι από αυτήν, γεγονός που αντικατοπτρίζει αφενός τις περιορισμένες δυνατότητες εστίασης στα Λιχαδονήσια και αφετέρου την προτίμηση εστίασης στην ευρύτερη περιοχή (έπειτα από την επίσκεψη στα νησιά), η οποία παρέχει και πολλές επιλογές.

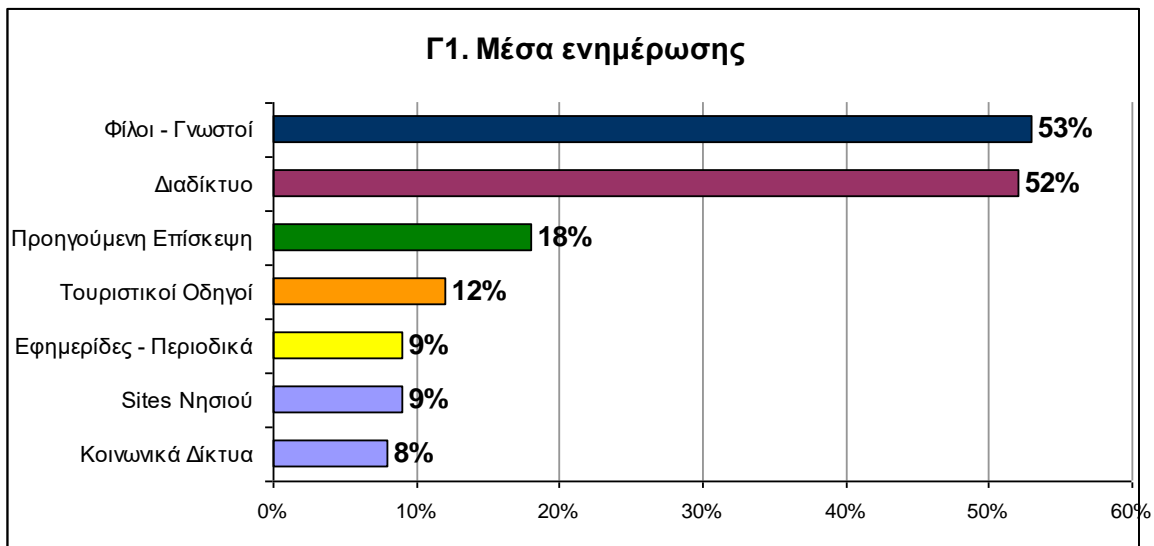
Οι υποδομές/λιμάνια και το κόστος παρουσιάζουν επίσης αρνητική ικανοποίηση, με ποσοστό 17% και 20% αντιστοίχως να δηλώνουν λίγο ικανοποιημένοι από αυτά και ποσοστό 6% και 2% καθόλου ικανοποιημένοι. Η βαθμολόγηση αυτή πιθανόν να επηρεάζεται και από την ευρύτερη περιοχή και όχι τόσο από τα ίδια τα νησιά. Αξίζει να σημειωθεί ότι από το κόστος είναι κυρίως μέτρια ικανοποιημένοι επισκέπτες σε ποσοστό 48%.

Εικόνα 40. Βαθμός ικανοποίησης από επιμέρους στοιχεία του προορισμού (%)

3.2.3 Στοιχεία επιρροής και εντυπώσεων

Οι φίλοι/γνωστοί με ποσοστό 53% και το διαδίκτυο με μία μονάδα πιο χαμηλά (52%) είναι οι κύριοι παράγοντες που άσκησαν επιρροή για την επιλογή του προορισμού με βάση την εικόνα 41. Κρίνεται επίσης σημαντικό το ποσοστό της προηγούμενης επίσκεψης (18%) καθώς πιστοποιεί ότι ο προορισμός ήταν αρεστός εφόσον επιλέχθηκε.

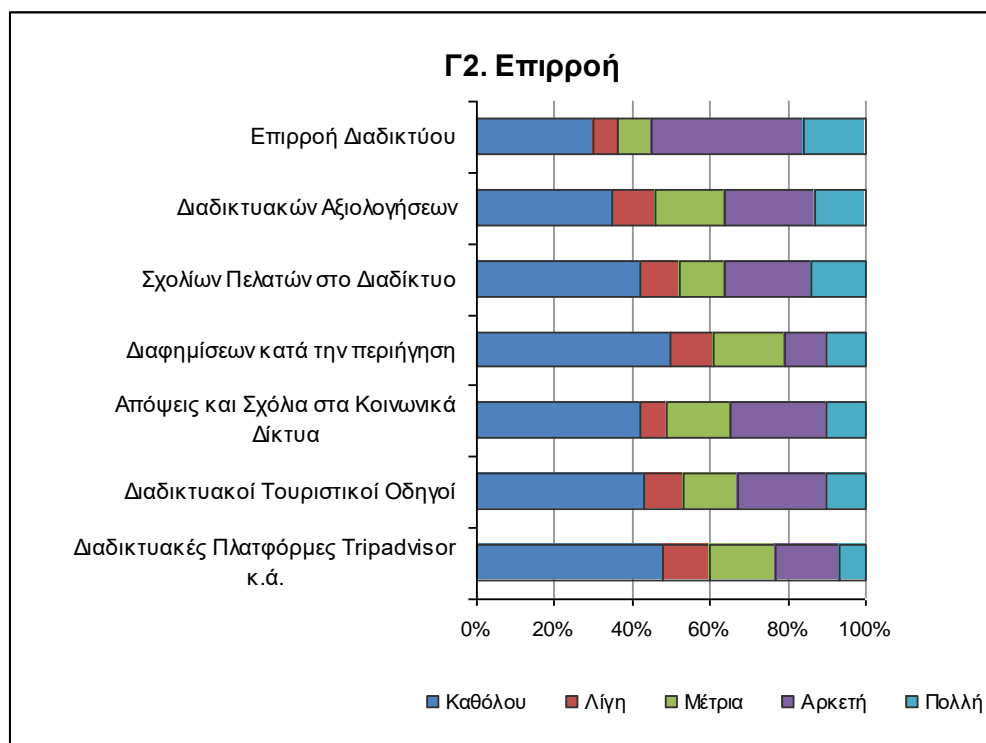
Εικόνα 41. Μέσα ενημέρωσης που επηρεάζουν την επιλογή του προορισμού (%)

Στην εικόνα 42 παρουσιάζεται ο βαθμός επιρροής των επισκεπτών από τα διάφορα διαδικτυακά μέσα. Σε γενικό επίπεδο, το 39% των επισκεπτών έχουν επηρεαστεί αρκετά από το διαδίκτυο και 16% αυτών δηλώνουν μεγάλη επιρροή. Ωστόσο υπάρχει κι ένα 30% που δηλώνει πως δεν επηρεάστηκε καθόλου από το διαδίκτυο.

Ως προς τα επιμέρους διαδικτυακά μέσα δεν παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις στο βαθμό επιρροής. Αρκετά ή πολύ επηρεασμένοι φαίνονται να είναι οι επισκέπτες από τις διαδικτυακές αξιολογήσεις και τα σχόλια των πελατών στο διαδίκτυο, σε ποσοστό 23% και 22% αντίστοιχα για το επίπεδο «Αρκετά» και 13% με 14% στο επίπεδο «Πολύ».

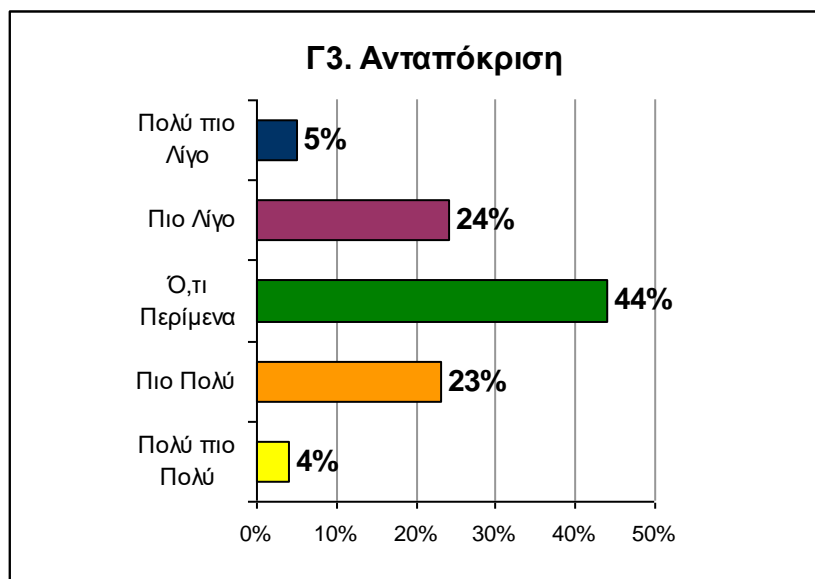
Οι διαφημίσεις κατά την περιήγηση, όπως και οι διαδικτυακές πλατφόρμες (π.χ. TripAdvisor) επηρεάζουν σε αισθητά χαμηλότερο ποσοστό τους επισκέπτες, με το 50% και το 48% αντιστοίχως να καταγράφουν μηδενική επιρροή.

Εικόνα 42. Βαθμός επιρροής από τα διάφορα διαδικτυακά μέσα (%)

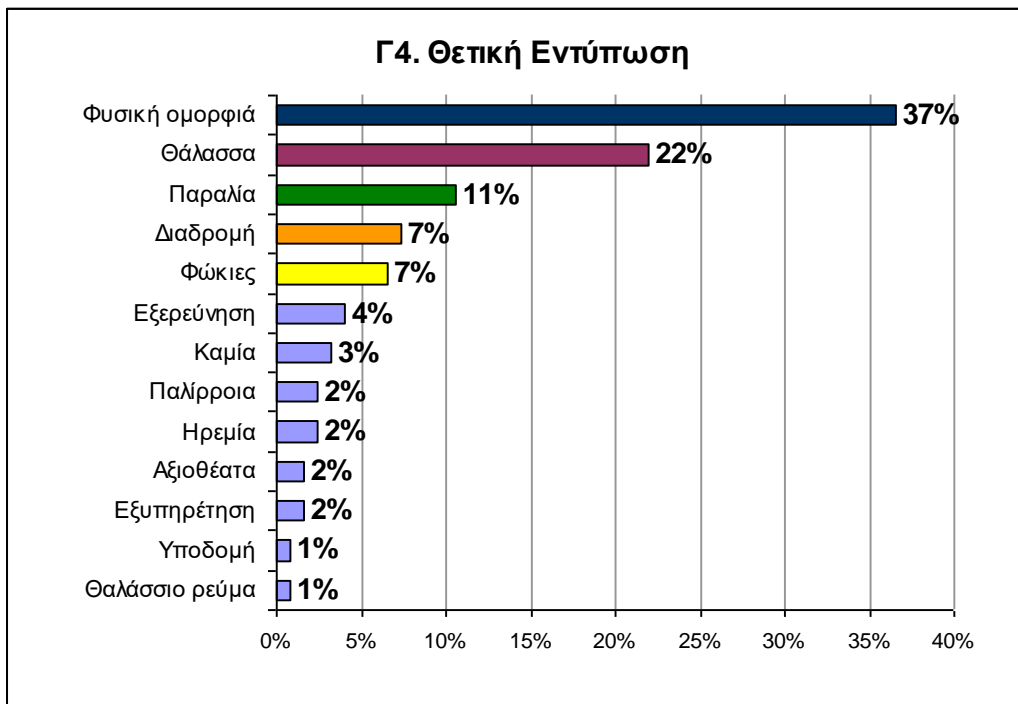
Η εικόνα 43 απαντά στο πόσο ο προορισμός ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες των επισκεπτών. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων με ποσοστό 44% δήλωσε ότι ο

προορισμός ήταν όπως τον περίμενε. Μέγιστης σημασίας αποτελεί το ποσοστό των 24% καθώς αποτυπώνει τη δυσαρέσκεια των ατόμων και το ποσοστό των 23% το οποίο αντιπροσωπεύει την ευχαρίστηση. Οι ακραίες τιμές της ανταπόκρισης καταγράφονται από ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά με 5% στο πολύ πιο λίγο και 4% στο πολύ πιο πολύ.

Εικόνα 43. Βαθμός ανταπόκρισης (%)

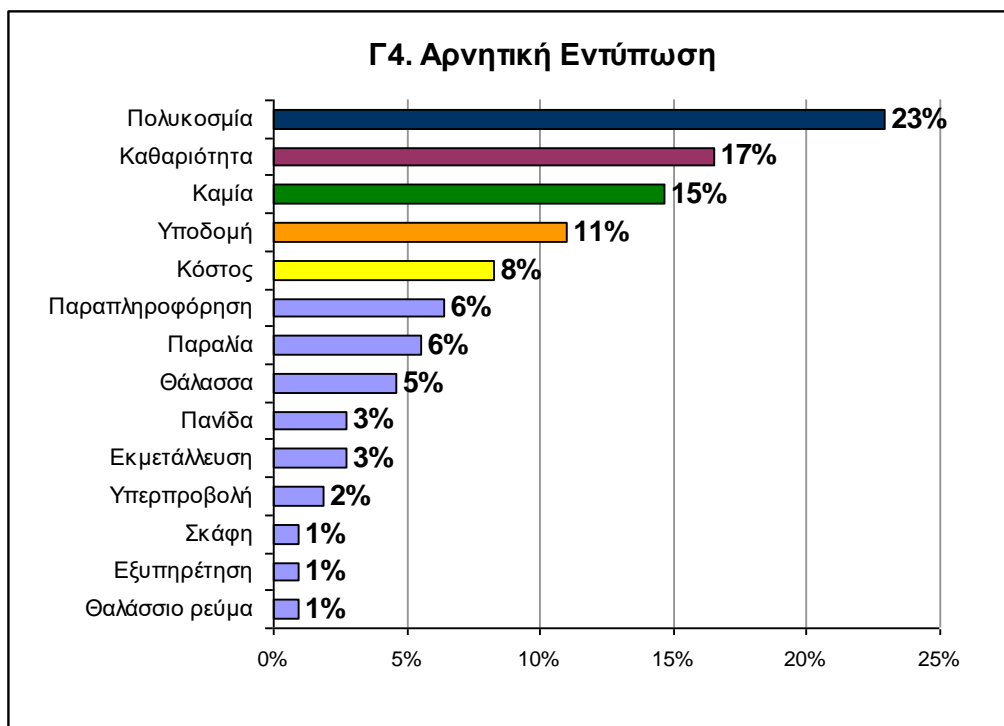
Η φυσική ομορφιά με ποσοστό 37% καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην εικόνα 44, η οποία δίνει τις θετικές εντυπώσεις των ατόμων, κάτι το οποίο έρχεται σε συμφωνία με το γεγονός ότι το νησί είναι Natura. Η Θάλασσα με ποσοστό 22% είναι δεύτερη στη λίστα, γεγονός που υποδεικνύει ότι η περιοχή διαθέτει όμορφη θάλασσα και η παραλία τρίτη με ποσοστό 11%. Η διαδρομή και οι φώκιες, δύο εντυπώσεις οι οποίες προκύπτουν από το ταξίδι με το καραβάκι, εμφανίζουν ίδιο ποσοστό (7%), υποδηλώνοντας μας ότι η μετάβαση είναι μια αξιοσημείωτη εμπειρία που ωστόσο δεν εμφανίζεται πρώτη στις εντυπώσεις των επισκεπτών. Αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό της εξερεύνησης το οποίο καταλαμβάνει ένα ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό (4%), γεγονός που έρχεται σε σύγκρουση με αυτά που έχει να επιδείξει το μέρος. Ωστόσο δικαιολογείται απόλυτα λόγω της έλλειψης γνώσης για τα μέρη που ενδείκνυνται για εξερεύνηση. Τέλος ένας μικρός αριθμός έδωσε ως θετικές εντυπώσεις την παλίσροια, την ηρεμία, τα αξιοθέατα, την εξυπηρέτηση, την υποδομή και το θαλάσσιο ρεύμα.

Εικόνα 44. Θετικές εντυπώσεις (%)

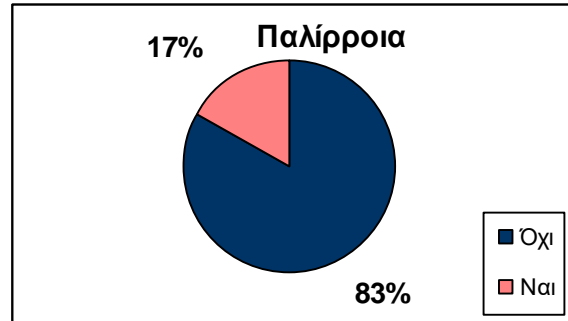
Η πολυκοσμία συγκεντρώνει ένα ιδιαίτερα μεγάλο ποσοστό (23%) στην εικόνα 45, η οποία αποτυπώνει τις αρνητικές εντυπώσεις των ατόμων. Το γεγονός αυτό απειλεί τη βασική επιδίωξη του επισκεπτόμενου για χαλάρωση (εικόνα 38) και δικαιολογείται απόλυτα καθώς η περιοχή διαθέτει μόνο δύο παραλίες περιορισμένης έκτασης, το δείγμα συλλέχθηκε περίοδο αιχμής (μήνας Αύγουστος) και τα Λιχαδονήσια αποτελούν έναν πρόσφατα δημοφιλή προορισμό. Η καθαριότητα φαίνεται να δυσαρεστεί ένα μεγάλο μέρος ατόμων (17%) που επισκέφτηκαν το νησί πράγμα που δεν θα περίμενε κανείς για ένα νησί που είναι ενταγμένο στο ευρωπαϊκό δίκτυο Natura και δίνει το συμπέρασμα ότι στην περιοχή υπάρχει ανάγκη για φροντίδα και προστασία. Ανάγκη για βελτίωση της υποδομής και μεγαλύτερη αξιοποίηση της συστάδας των νησιών φαίνεται να εκφράζεται από τον τουρίστα μέσω του ποσοστού 11% καθώς επίσης και ζήτηση για μείωση του κόστους του προορισμού (8%). Μεταφορά αναληθών και τροποποιημένων πληροφοριών για τον προορισμό δήλωσε μία σημαντική μερίδα ατόμων (6%). Αίτιο αυτής της δήλωσης, σύμφωνα με τα σχόλια των ερωτώμενων, αποτελεί κυρίως το διαδίκτυο καθώς σε αυτό χρησιμοποιούνται βαρύγδουπες εκφράσεις για το μέρος «Σεϋχέλλες της

Ελλάδας», «Επίγειος Παράδεισος» κ.ά. Σημαντικό ρόλο επίσης διαδραματίζει η παρουσία της εικόνας της παραλίας της Μονολιάς (παλιά παραλία) που χρησιμοποιείται κατά κόρον στο διαδίκτυο καθώς αυτή φαίνεται να αντιπροσωπεύει όλο το νησί, πράγμα το οποίο δεν θα έπρεπε να συμβαίνει καθώς ο τουρίστας που μεταβαίνει στην νέα παραλία συναντά κάτι διαφορετικό και νιώθει εξαπατημένος. Η παραλία και η θάλασσα με 5% φάνηκε να δυσαρέστησε τους τουρίστες σε χαμηλό ποσοστό. Πιθανές αιτίες για αυτήν την επισήμανση μπορεί να είναι η περιορισμένη έκταση των παραλιών αφενός και αφετέρου τα ρηχά νερά της θάλασσας. Οι υπόλοιπες κατηγορίες εμφανίζουν χαμηλά ποσοστά. Ωστόσο κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί το 3% των ατόμων που δήλωσαν εκμετάλλευση και το 2% που δήλωσαν υπερπροβολή καθώς κι εδώ κύριο αίτιο της αρνητικής απάντησης φαίνεται να αποτελεί το διαδίκτυο και η αύξηση του τουριστικού ρεύματος των τελευταίων χρόνων. Οι δύο αυτές εντυπώσεις θα μπορούσαν να συνδυαστούν με την αρνητική εντύπωση ως προς την παραπληροφόρηση. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως ένα σημαντικό ποσοστό (15%) δεν δήλωσε καμία αρνητική εντύπωση.

Εικόνα 45. Αρνητικές εντυπώσεις (%)

Η εικόνα 46 καταγράφει την ύπαρξη του φυσικού φαινομένου της παλίρροιας. Το φαινόμενο αυτό παρουσιάστηκε μόνο σε ποσοστό 17% κατά τη χρονική περίοδο της έρευνας.

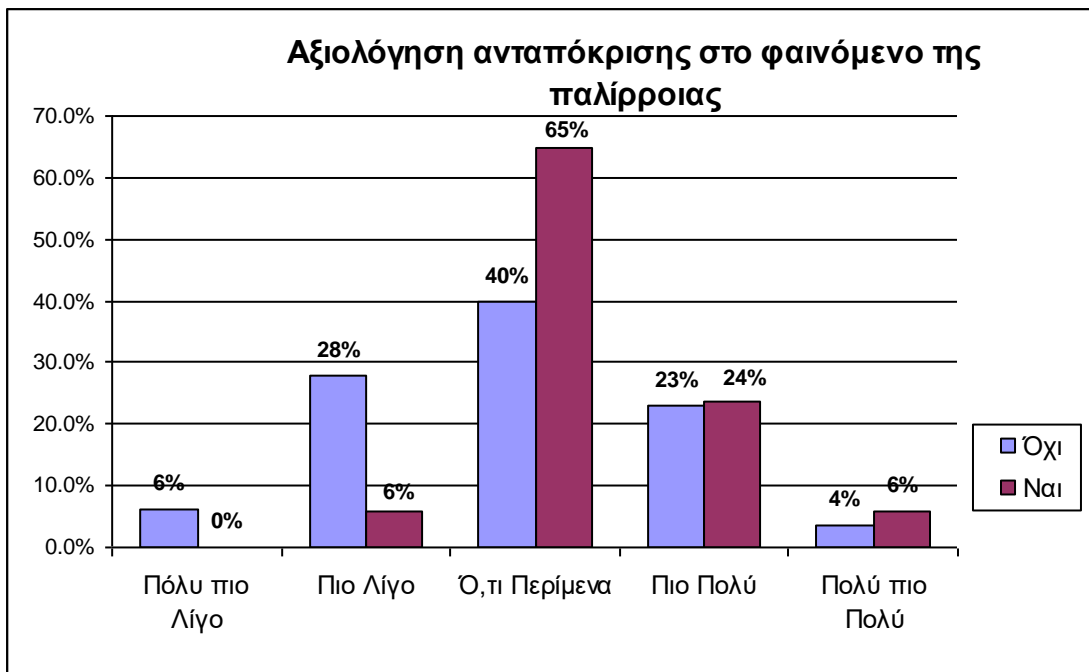

Εικόνα 46. Εμφάνιση παλίρροιας (%)

Η εικόνα 47 παρουσιάζει τον βαθμό της ανταπόκρισης των ερωτώμενων σε σχέση με την εμφάνιση του φαινομένου της παλίρροιας. Είναι εμφανές ότι τα επίπεδα ανταπόκρισης παρουσία της παλίρροιας είναι πιο θετικά σε σχέση με τα αντίστοιχα επίπεδα όταν δεν υπάρχει.

Συγκεκριμένα, το 65% αυτών που βρέθηκαν στο φαινόμενο της παλίρροιας δήλωσε πως το μέρος ήταν όπως το περίμενε, αισθητά μεγαλύτερο από το αντίστοιχο ποσοστό απουσία της παλίρροιας (40%). Επιπλέον, το 6% δηλώνει πως το μέρος ανταποκρίθηκε πολύ πιο πολύ, παρουσία της παλίρροιας, ενώ το αντίστοιχο χωρίς την παλίρροια είναι στο 4%.

Η παλίρροια φαίνεται περαιτέρω να μην επηρέασε αρνητικά τον βαθμό ανταπόκρισης από τα Λιχαδονήσια, δεδομένου ότι μόλις 6% δηλώνει το επίπεδο «Πιο λίγο» όταν υπάρχει η παλίρροια. Αντιθέτως, στην απουσία του φαινομένου, το επίπεδο «Πιο λίγο» καταγράφεται από το 28% των ερωτώμενων αυτών και επιπλέον, υπάρχει και ένα 6% αυτών που βαθμολογεί την ανταπόκρισή του ως «Πολύ πιο λίγο».

Εικόνα 47. Βαθμός ανταπόκρισης παρουσία του φαινομένου της παλίρροιας (%)

3.3 Συνδυαστική ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας

3.3.1 Αξιολόγηση ανταπόκρισης για διάφορες παραμέτρους της έρευνας

Ο πίνακας 24 παρουσιάζει τη σχέση ηλικίας και ανταπόκρισης από τα Λιχαδονήσια. Η ηλικιακή ομάδα των 18-29 που αντιπροσωπεύει το 35% του δείγματος βρήκε τον προορισμό όπως τον περίμενε, σε ποσοστό 51% (18 στους 35). Συνολικά 9 στους 35 αυτής της ηλικίας (ποσοστό 26%) αξιολόγησαν πως ο προορισμός ανταποκρίθηκε είτε πιο πολύ είτε ακόμα πολύ πιο πολύ στις προσδοκίες τους. Ισοδύναμο ωστόσο είναι το ποσοστό αυτών που αξιολόγησαν αρνητικά τα Λιχαδονήσια ως προς την ανταπόκρισή τους, καθώς 8 στους 35 χαρακτήρισαν την ανταπόκριση πιο λίγο ή ακόμα πολύ πιο λίγο από αυτό που περίμεναν.

Τα άτομα ηλικίας 29-39 που αγγίζουν το 30% του δείγματος εξέφρασαν μεγαλύτερη δυσαρέσκεια από τον προορισμό, καθώς 12 στους 30 (ποσοστό 40%)

αξιολόγησαν αρνητικά τα Λιχαδονήσια. Εντούτοις, η κατηγορία αυτή κατέχει το υψηλότερο ποσοστό έναντι των άλλων ηλικιακών ομάδων στην επιλογή πιο πολύ (30%).

Το μεγαλύτερο μέρος των επισκεπτών της ομάδας 40-49 (11 στους 19) βρήκε το μέρος όπως το περίμενε. Ο χαμηλός αριθμός επισκεπτών στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες δεν επιτρέπει την έκβαση ασφαλών συμπερασμάτων. Φαίνεται ωστόσο να επικρατεί μία ουδέτερη στάση απέναντι στην ανταπόκριση του προορισμού.

Γ3. Ανταπόκριση	Δ2. Ηλικία						Σύνολο
	18-29	29-39	40-49	50-59	60-69	Πάνω από 70	
Πολύ πιο Λίγο	1	1		2	1		5
Πιο Λίγο	7	11	5			1	24
Ό,τι Περίμενα	18	8	11	3	4		44
Πιο Πολύ	6	9	3	3	2		23
Πολύ πιο Πολύ	3	1					4
Σύνολο	35	30	19	8	7	1	100

Πίνακας 24: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει της ηλικιακής ομάδας (αριθμός ερωτώμενων)

Η ανταπόκριση των ερωτώμενων βάσει του εισοδηματικού κριτηρίου αποτυπώνεται στον πίνακα 25. Πιο συγκεκριμένα, από τα άτομα με ιδιαίτερα χαμηλό εισόδημα (μόλις 3% του δείγματος), οι 2 δήλωσαν ότι το μέρος ήταν καλύτερο από ό,τι το περίμεναν και ένας ότι τον ικανοποίησε λιγότερο. Η κατηγορία του χαμηλού εισοδήματος η οποία καταλαμβάνει το 15% του δείγματος, βρήκε κατά κύριο λόγο το μέρος όπως το περίμενε (8 στους 15), κάτι το οποίο φαίνεται να ασπάζεται και η μεσαία τάξη (27 στους 53), η οποία είναι και η επικρατέστερη στο δείγμα. Ανώτερο των προσδοκιών του φαίνεται να ήταν το μέρος για το ένα τρίτο της κατηγορίας του σχετικά υψηλού εισοδήματος. Άξια λόγου ωστόσο αποτελούν τα ποσοστά και των αρνητικών ανταποκρίσεων στην κατηγορία αυτή (στο σύνολο 10 στους 27). Κλείνοντας, το 2% που δήλωσε ότι έχει υψηλό εισόδημα θεώρησε πως το μέρος ήταν αντάξιο των προσδοκιών του.

Γ3. Ανταπόκριση	Δ4. Εισόδημα					Σύνολο
	Πολύ Χαμηλό	Χαμηλό	Μέτριο	Σχετικά υψηλό	Υψηλό	
Πολύ πιο Λίγο			1	4		5
Πιο Λίγο	1	3	14	6		24
Ό,τι Περίμενα		8	27	7	2	44
Πιο Πολύ	2	3	9	9		23
Πολύ πιο Πολύ		1	2	1		4
Σύνολο	3	15	53	27	2	100

Πίνακας 25: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει εισοδηματικού κριτηρίου (αριθμός ερωτώμενων)

Ο πίνακας 26 παρουσιάζει το πώς το κατάλυμα διαμονής που επέλεξαν οι ερωτώμενοι επηρέασε την ανταπόκρισή τους για τον προορισμό. Τα άτομα τα οποία διέμεναν σε ξενοδοχείο (19% του δείγματος) κατά το μεγαλύτερο τους μέρος κατέγραψαν θετική ανταπόκριση για τον προορισμό. Οι διαμένοντες σε φιλικά καταλύματα φαίνεται να έχουν υψηλότερες ανταποκρίσεις συγκριτικά με τους διαμένοντες άλλων καταλυμάτων καθώς 3 στους 11 δήλωσαν ότι το μέρος ανταποκρίθηκε πολύ πιο πολύ στις προσδοκίες του και 2 πιο πολύ. Άξιο λόγου είναι το 6% της κατηγορίας αυτής (περίπου το 50%), το οποίο δήλωσε ότι το μέρος ήταν όπως το περίμενε καθώς και το γεγονός ότι αυτή η κατηγορία έχει μηδαμινή εμφάνιση στις αρνητικές ανταποκρίσεις (πολύ πιο λίγο – πιο λίγο).

Τα άτομα που επέλεξαν να μείνουν στα εξοχικά τους πριν την μετάβαση στο νησί κατέγραψαν κατά κύριο λόγο ότι το μέρος ήταν όπως το περίμεναν. Οι διαμένοντες σε καταλύματα συγγενικών προσώπων καταλαμβάνουν ένα ιδιαίτερο μικρό ποσοστό (2%), όπου ένας έκρινε ότι το μέρος ήταν υποδεέστερο των προσδοκιών του (πιο λίγο) και ο άλλος όπως το περίμενε. Αρνητικές ανταποκρίσεις εμφανίζει η κατηγορία της διαμονής σε δωμάτια, όπου 7 στους 19 επέλεξαν την επιλογή πιο λίγο. Ωστόσο σχεδόν ισοδύναμο είναι το ποσοστό αυτών που είτε δήλωσε ότι το μέρος ήταν όπως το περίμενε, είτε ότι το μέρος ανταποκρίθηκε περισσότερο στις αρχικές του προσδοκίες (πιο πολύ). Τέλος, όσοι

επέλεξαν να επισκεφτούν αυθημερόν τα νησιά βρήκαν κατά πλειοψηφία το μέρος όπως το περίμεναν. Βρέθηκαν ωστόσο και 6 στους 23 χωρίς διαμονή, οι οποίοι έκριναν πως τα νησιά ανταποκρίθηκαν πιο λίγο στις προσδοκίες τους.

Γ3. Ανταπόκριση	Α6. Κατάλυμα Διαμονής							Σύνολο
	Ξενοδοχείο	Δωμάτια	Εξοχικό	Πατρικό	Συγγενείς	Φίλοι	Χωρίς διαμονή	
Πολύ πιο Λίγο	1	1	2				1	5
Πιο Λίγο	5	7	2	2	1		6	24
Ό,τι Περίμενα	4	6	8	5	1	6	14	44
Πιο Πολύ	9	5	3	2		2	2	23
Πολύ πιο Πολύ			1			3		4
Σύνολο	19	19	16	9	2	11	23	100

Πίνακας 26: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει του καταλύματος διαμονής (αριθμός ερωτώμενων)

Σημείωση: Η κατηγορία «Χωρίς διαμονή» περιλαμβάνει και έναν ερωτώμενο που χρησιμοποίησε σκινηή κάμπινγκ

Στον πίνακα 27 παρουσιάζεται ο βαθμός που οι δύο παραλίες ξεχωριστά ή μαζί ικανοποίησαν τον επισκέπτη. Το 50% των ερωτώμενων που παρευρίσκονταν στη νέα παραλία (36% του δείγματος) έκριναν ότι η παραλία ήταν αντάξια των αρχικών τους προσδοκιών. Ακόμη άξιο λόγου αποτελεί το γεγονός πως 10 στους 36 δήλωσαν ότι το μέρος ήταν καλύτερο από ό,τι περίμεναν. Λιγότεροι είναι αυτοί που επισκέφτηκαν την νέα παραλία και αξιολόγησαν το μέρος κατώτερο των προσδοκιών τους.

Αντάξια των προσδοκιών τους φαίνεται να ήταν και η παλιά παραλία (παραλία Μονολιάς) από τους επισκέπτες της καθώς το 40% αυτών που την επισκέφτηκαν (62 στο σύνολό τους) δήλωσε ότι η παραλία ήταν όπως την περίμενε. Ωστόσο, 17 στους 62 των ευρισκόμενων στην παλιά παραλία (δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό της κατηγορίας) γνωστοποίησε ότι η παραλία ήταν κατώτερη των προσδοκιών τους. Σε αυτό το γεγονός σημαντικό ρόλο φαίνεται να διαδραμάτισε η κοσμοσυρροή που παρατηρείται στο μέρος αυτό λόγω της φήμης της παλιάς παραλίας. Τέλος, στην έρευνα καταγράφηκε κι ένα μικρό ποσοστό 2 επισκεπτών (ψαράδων), που βρέθηκαν και στις δύο παραλίες, ένας εκ

των οποίων ανέφερε πως το μέρος ήταν όπως το περίμενε και ο άλλος πως ανταποκρίθηκε πιο λίγο σε αυτό που περίμενε.

Γ3. Ανταπόκριση	Παραλία			Σύνολο
	Νέα	Παλιά	Παλιά και Νέα	
Πολύ πιο Λίγο	1	4		5
Πιο Λίγο	6	17	1	24
Ό,τι Περίμενα	18	25	1	44
Πιο Πολύ	10	13		23
Πολύ πιο Πολύ	1	3		4
Σύνολο	36	62	2	100

Πίνακας 27: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει παραλίας (αριθμός ερωτώμενων)

Η ανταπόκριση ανάλογα με την ημερομηνία μετάβασης στο νησί παρουσιάζεται στον πίνακα 28. Ειδικότερα τα άτομα που επισκέφτηκαν τον προορισμό στις 20/08/2017 (ημέρα Κυριακή) φαίνονται να μην έδωσαν μία ξεκάθαρη απάντηση για το πώς ανταποκρίθηκε το μέρος για αυτούς καθώς 7 στους 20 δήλωσαν ότι το μέρος ήταν όπως το περίμεναν και 6 στους 20 πως το βρήκαν κατώτερο των προσδοκιών τους (πιο λίγο) και εξίσου ισοδύναμα όσοι το έκριναν ανώτερο των προσδοκιών τους (πιο πολύ). Σε αυτό το γεγονός καθοριστικό ρόλο φαίνεται να διαδραμάτισε η ημέρα επίσκεψης η οποία ήταν ημέρα αιχμής για τον προορισμό.

Στις 23/08/2017 (ημέρα Τετάρτη) οι παρευρισκόμενοι στα Λιχαδονήσια δήλωσαν κατά κύριο λόγο πως το μέρος ήταν αντάξιο των προσδοκιών τους (50% των επισκεπτών της ημέρας). Επίσης, άξιο λόγου αποτελεί το γεγονός ότι 9 στους 36 (25%) δήλωσαν ότι το μέρος ανταποκρίθηκε υπέρ του δέοντος (πιο πολύ) στις προσδοκίες του και 3 στους 36 το αξιολόγησαν πολύ πιο πολύ πέραν από τις προσδοκίες τους.

Το μέρος φαίνεται να δυσαρέστησε ένα μεγάλο αριθμό ατόμων στις 24/08/2017 (ημέρα Πέμπτη), καθώς 12 στους 27 (44%) των επισκεπτών εκείνης της ημέρας δήλωσαν ότι ήταν κατώτερο των προσδοκιών τους (πιο λίγο) και 3 πολύ κατώτερο των προσδοκιών τους (πολύ πιο λίγο). Η δυσαρέσκεια αυτή σύμφωνα με τους ερωτώμενους

οφείλονταν κυρίως στην κοσμοσυρροή που υπήρχε εκείνη την ημέρα. 8 στους 27 την ίδια μέρα έκριναν πως το μέρος ανταποκρίθηκε σε αυτό που περίμεναν.

Τέλος, στις 25/08/2017 (ημέρα Παρασκευή), ο μεγαλύτερος αριθμός ερωτώμενων έκρινε πως το μέρος ήταν όπως το περίμενε (11 στους 17 επισκέπτες). Ακόμη αξίζει να σημειωθεί ότι την ημέρα αυτή υπήρχαν άτομα που έδωσαν θετικές ανταποκρίσεις (4 πιο πολύ και 1 πολύ πιο πολύ) όταν μόλις 1 στους 17 εξέφρασε αρνητική ανταπόκριση. Η θετική στάση αυτή μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι η κοσμοσυρροή είχε μετριαστεί αισθητά εκείνη την ημέρα.

Γ3. Ανταπόκριση	Ημερομηνία				Σύνολο
	20/08/2017	23/08/2017	24/08/2017	25/08/2017	
Πολύ πιο Λίγο	1	1	3		5
Πιο Λίγο	6	5	12	1	24
Ό,τι Περίμενα	7	18	8	11	44
Πιο Πολύ	6	9	4	4	23
Πολύ πιο Πολύ		3		1	4
Σύνολο	20	36	27	17	100

Πίνακας 28: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει ημερομηνίας επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων)

Ο πίνακας 29 παρουσιάζει τον βαθμό που ανταποκρίθηκαν τα νησιά στους επισκέπτες ανάλογα με το εάν είχαν επισκεφτεί ξανά ή όχι τα Λιχαδονήσια. Πιο συγκεκριμένα, οι ερωτώμενοι που είχαν επαναλάβει την επίσκεψη στον προορισμό δήλωσαν κατά το μεγαλύτερο τους μέρος πως βρήκαν τον προορισμό όπως τον περίμεναν (19 στους 28). Ακόμη υπήρξαν αισθητά περισσότερες θετικές καταγραφές από τους υπολοίπους, καθώς 6 εξ αυτών επέλεξαν την απάντηση πιο πολύ και 1 την απάντηση πολύ πιο πολύ σε αντίθεση με μόλις 2 από τα άτομα τα οποία είχαν επισκεφτεί ξανά τον προορισμό που έδωσαν αρνητική ανταπόκριση (πιο λίγο).

Τα άτομα που επισκέφτηκαν για πρώτη φορά τον προορισμό έκριναν ότι το μέρος ήταν είτε όπως το περίμεναν (25 στους 72) είτε χαμηλότερο των προσδοκιών τους (22 στους 72). Υπήρξαν επιπλέον 5 άτομα που αξιολόγησαν το μέρος ως πολύ χαμηλότερο των προσδοκιών τους (πολύ πιο λίγο). Θετική ανταπόκριση καταγράφηκε από 17

ερωτώμενους (πιο πολύ των προσδοκιών) και από 3 που έμειναν ακόμα πιο ευχαριστημένοι (πολύ πιο πολύ των προσδοκιών τους).

Γ3. Ανταπόκριση	Α1. Προηγούμενη Επίσκεψη		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Πολύ πιο Λίγο		5	5
Πιο Λίγο	2	22	24
Ό,τι Περίμενα	19	25	44
Πιο Πολύ	6	17	23
Πολύ πιο Πολύ	1	3	4
Σύνολο	28	72	100

Πίνακας 29: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει προηγούμενης επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων)

Ο βαθμός ανταπόκρισης βάσει του νομού που ανήκε ο τόπος καταλύματος αποτυπώνεται στον πίνακα 30. Πιο συγκεκριμένα, τα άτομα που διέμεναν στον νομό Φθιώτιδας πριν ή μετά την επίσκεψη στον προορισμό, τα οποία υπερτερούν στη λίστα με ε ποσοστό 56% του δείγματος, δήλωσαν κατά συντριπτική πλειοψηφία ότι το μέρος ήταν όπως το περίμεναν (31 στους 56). Από την άλλη πλευρά, οι διαμένοντες στον νομό που ανήκουν τα Λιχαδονήσια (νομός Ευβοίας) εξέφρασαν μεγαλύτερη δυσαρέσκεια για το μέρος, Ακόμη επικρατούσα άποψη των ατόμων που δήλωσαν ότι διέμεναν στον νομό Αττικής (επίσκεψη αυθημερόν) είναι ότι το μέρος ήταν όπως το περίμεναν (6 στους 10).

Τέλος, αυθημερόν επίσκεψη στις Λιχάδες πραγματοποιήθηκε και από τους νομούς Βοιωτίας, Καβάλας και Θεσπρωτίας με τους πρώτους να δίνουν θετικές ανταποκρίσεις για το μέρος και τους υπολοίπους να εκφράζουν κατά το σύνολό τους δυσαρέσκεια από το μέρος (πιο λίγο των προσδοκιών τους).

Γ3. Ανταπόκριση	Α6α. Νομός περιοχής καταλύματος						Σύνολο
	Φθιώτιδας	Ευβοίας	Αττικής	Καβάλας	Βοιωτίας	Θεσπρωτίας	
Πολύ πιο Λίγο	1	3	1				5
Πιο Λίγο	8	11	1	3		1	24
Ό,τι Περίμενα	31	7	6				44
Πιο Πολύ	13	7	2		1		23
Πολύ πιο Πολύ	3				1		4
Σύνολο	56	28	10	3	2	1	100

Πίνακας 30: Βαθμός ανταπόκρισης βάσει νομού καταλύματος (αριθμός ερωτώμενων)

3.3.2 Αξιολόγηση θετικών και αρνητικών εντυπώσεων για διάφορες παραμέτρους της έρευνας

Στον πίνακα 31, ο οποίος αποτυπώνει τη σχέση ηλικίας και θετικών εντυπώσεων, διαπιστώνεται πως για όλες τις ηλικιακές ομάδες (πλην μίας) η φυσική ομορφιά βρίσκεται στην κορωνίδα των απαντήσεων αυτών, πράγμα το οποίο σηματοδοτεί ότι το σημαντικότερο πράγμα που μπορεί να επιδείξει η περιοχή είναι η φύση. Η θάλασσα και η παραλία είναι αμέσως οι επόμενες επιλογές των ηλικιακών ομάδων με σημαντικά ποσοστά. Τέλος, το ένα και μοναδικό άτομο που συμμετείχε στο ερωτηματολόγιο και ήταν άνω των 70 χρόνων δήλωσε ότι αυτό που το συγκίνησε ήταν η θάλασσα.

Γ4. Θετική Εντύπωση (όλες οι απαντήσεις)	Δ2. Ηλικία						Σύνολο
	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	πάνω από 70	
Φυσική ομορφιά	16	11	10	4	4		45
Θάλασσα	9	10	3	2	2	1	27
Παραλία	7	3	2	1			13
Διαδρομή	3	4	2				9
Φώκιες	2	3	2		1		8
Εξερεύνηση	1	2	2				5
Καμία	2	2					4
Ηρεμία	2		1				3
Παλίρροια		2			1		3
Αξιοθέατα		1	1				2
Εξυπηρέτηση				2			2
Υποδομή	1						1
Θαλάσσιο ρεύμα		1					1
Σύνολο	43	39	23	9	8	1	123

Πίνακας 31: Σύνολο θετικών εντυπώσεων βάσει της ηλικιακής ομάδας (αριθμός ερωτώμενων)

Η πολυκοσμία επικρατεί στις αρνητικές εντυπώσεις των επισκεπτών των ηλικιακών ομάδων από 18 έως και 49 ετών, με σημαντικότερο ποσοστό (25%) στα άτομα 18-29 ετών, όπως φαίνεται στον πίνακα 32. Ακολουθούν η καθαριότητα και το κόστος, με ποσοστό 17% σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα, τα οποία φανερώνουν αφενός ότι οι νέοι πιστεύουν πως το μέρος έχει ανάγκη από φροντίδα και αφετέρου ότι ο προορισμός δεν είναι αντίστοιχος της οικονομική τους κατάστασης. Η υποδομή, με ποσοστό κοντά στο 14%, σηματοδοτεί ότι οι νέοι πιστεύουν πως το μέρος έχει ανάγκη από περαιτέρω αξιοποίηση, αν ληφθεί υπόψιν μαζί και με το ποσοστό της πολυκοσμίας. Η καθαριότητα επισημαίνεται και στην επόμενη ηλικιακή ομάδα, ισοδύναμα με την πολυκοσμία (7 στους 35 επισκέπτες αυτής της ομάδας). Όσον αφορά τις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες, πέραν των 50 ετών, φαίνεται να επικρατεί η άποψη πως δεν υπάρχει

καμία αρνητική εντύπωση από το μέρος, χωρίς όμως η αξιολόγηση αυτή να συγκεντρώνει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά.

Γ4. Αρνητική Εντύπωση (όλες οι απαντήσεις)	Δ2. Ηλικία						Σύνολο
	18-29	30-39	40-49	50-59	60-69	πάνω από 70	
Πολυκοσμία	9	7	7	1	1		25
Καθαριότητα	6	7	2	1	2		18
Καμία	3	4	3	3	3		16
Υποδομή	5	1	2	1	1	1	11
Κόστος	6	3					9
Παραπληροφόρηση	3	2	1	1			7
Παραλία	1	4	1				6
Θάλασσα		3	2				5
Εκμετάλλευση		2	1	1			4
Πανίδα	1	1		1			3
Υπερπροβολή		1	1				2
Εξυπηρέτηση	1						1
Σκάφη	1						1
Θαλάσσιο ρεύμα					1		1
Σύνολο	36	35	20	9	8		108

Πίνακας 32: Σύνολο αρνητικών εντυπώσεων βάσει της ηλικιακής ομάδας (αριθμός ερωτώμενων)

Η παρουσία της θάλασσας και της παραλίας φαίνεται να είναι τα στοιχεία τα οποία ενθουσίασαν τα ιδιαίτερα χαμηλά κοινωνικά στρώματα, όπως φαίνεται στον πίνακα 33, ο οποίος παρουσιάζει τις θετικές ανταποκρίσεις βάσει εισοδήματος. Όσον αφορά τα άτομα με χαμηλό εισόδημα, για αυτά η φυσική ομορφιά φαίνεται να είναι κάτι ιδιαίτερο, όπως εκφράζεται από την πλειοψηφία αυτού του επιπέδου (10 στους 18). Η φυσική ομορφιά επικρατεί και στα άτομα μετρίου εισοδήματος με σημαντική διαφορά από τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά. Έπονται η θάλασσα (11 στους 64), η παραλία (8 στους 64), καθώς και η διαδρομή προς τα νησιά (7 στους 64). Τέλος, τα άτομα με σχετικά υψηλό εισόδημα κατά το μεγαλύτερο τους ποσοστό συμφώνησαν με τα δύο

προηγούμενα στρώματα για τη μοναδικότητα της φύσης, με τη θάλασσα και εδώ να ακολουθεί στις θετικές εντυπώσεις τους. Τέλος, σε ποσοστό 3% του δείγματος που δήλωσε πως διαθέτει υψηλό εισόδημα, η θάλασσα, η παραλία και οι φώκιες ήταν τα στοιχεία που συγκέντρωσαν εξίσου θετική εντύπωση.

Γ4. Θετική Εντύπωση (όλες οι απαντήσεις)	Δ4. Εισόδημα					Σύνολο
	Πολύ Χαμηλό	Χαμηλό	Μέτριο	Σχετικά Υψηλό	Υψηλό	
Φυσική ομορφιά		10	21	14		45
Θάλασσα	3	1	11	11	1	27
Παραλία	2	1	8	1	1	13
Διαδρομή			7	2		9
Φώκιες		2	3	2	1	8
Εξερεύνηση		1	2	2		5
Καμία			4			4
Ηρεμία		2	1			3
Παλίρροια		1	2			3
Αξιοθέατα			1	1		2
Εξυπηρέτηση			2			2
Υποδομή			1			1
Θαλάσσιο ρεύμα			1			1
Σύνολο	5	18	64	33	3	123

Πίνακας 33: Σύνολο θετικών εντυπώσεων βάσει εισοδήματος (αριθμός ερωτώμενων)

Το κόστος και η υποδομή φαίνεται να είναι τα δύο στοιχεία που έκαναν αρνητική εντύπωση στα άτομα πολύ χαμηλού εισοδήματος σύμφωνα με τον πίνακα 34. Στα άτομα χαμηλού εισοδήματος επικράτησε η καθαριότητα, όπως καταγράφηκε από 5 στους 16 αυτού του επιπέδου. Το πλεονάζον εισοδηματικό στρώμα (μέτριο), θεωρεί την πολυκοσμία αρνητικό στοιχείο του προορισμού με ποσοστό 27%. Έπεται η καθαριότητα, η υποδομή και το κόστος γεγονός που δείχνει ότι το μέρος έχει ανάγκη για περαιτέρω αξιοποίηση και φροντίδα και ότι το κόστος για τον προορισμό δεν είναι τόσο οικονομικό

καθώς ένα μέρος έχει δυσαρεστηθεί και το καταγράφει. Ακόμη αξίζει να σημειωθεί ότι 9 στους 59 (15%) του συγκεκριμένου στρώματος δεν κατέγραψε καμία αρνητική εντύπωση. Όσον αφορά τους επισκέπτες σχετικά υψηλού εισοδήματος σύμφωνα με την καταγραφή τους δυσαρεστήθηκαν κυρίως από την πολυκοσμία, την καθαριότητα και την υποδομή. Σημαντικό ωστόσο είναι το ποσοστό και σε αυτήν την περίπτωση που δεν κατέγραψε κάποια αρνητική εντύπωση. Ως προς το 2% του δείγματος που εκπροσωπεί το πολύ υψηλό εισόδημα, η καθαριότητα και η υποδομή είναι τα δύο στοιχεία που χρήζουν βελτίωσης.

Γ4. Αρνητική Εντύπωση (όλες οι απαντήσεις)	Δ4. Εισόδημα					Σύνολο
	Πολύ Χαμηλό	Χαμηλό	Μέτριο	Σχετικά Υψηλό	Υψηλό	
Πολυκοσμία		3	16	6		25
Καθαριότητα		5	7	4	1	17
Καμία		3	9	5		17
Υποδομή	1	1	5	4	1	12
Κόστος	2	2	5			9
Παραπληροφόρηση		1	4	2		7
Παραλία			4	2		6
Θάλασσα			2	3		5
Εκμετάλλευση			1	2		3
Πανίδα			3			3
Υπερπροβολή			1	1		2
Εξυπηρέτηση		1				1
Σκάφη			1			1
Θαλάσσιο ρεύμα			1			1
Σύνολο	3	16	59	29	2	109

Πίνακας 34: Σύνολο αρνητικών εντυπώσεων βάσει εισοδήματος (αριθμός ερωτώμενων)

Ο πίνακας 35 παρουσιάζει τα στοιχεία που έκαναν θετική εντύπωση σε κάποιον που είχε επαναλάβει το ταξίδι στα Λιχαδονήσια συγκριτικά με κάποιον που το

επισκέφτηκε για πρώτη φορά. Πιο συγκεκριμένα, ο πίνακας δείχνει ότι η φυσική ομορφιά ενθουσίασε τους επισκέπτες που είχαν μετέβη ξανά στον προορισμό κατά το μεγαλύτερο ποσοστό (34%), κάτι με το οποίο συμφωνούν και τα άτομα τα οποία επισκέφτηκαν τον προορισμό για πρώτη φορά (38%). Συνεπώς, η παρουσία της φύσης δίνει μία ιδιαίτερη δυναμική στο μέρος. Πέρα όμως από τη φυσική ομορφιά, το θαλάσσιο στοιχείο ήταν κάτι που κέντρισε την προσοχή μίας σημαντικής μερίδας ατόμων που είχαν επαναλάβει την επίσκεψη (24%), πράγμα που συμβαίνει και για όσους δήλωσαν πως δεν είχαν επισκεφτεί ξανά το μέρος (21%). Τέλος, ένα σημαντικό ποσοστό των ερωτώμενων που δεν είχαν ξαναπάει στα Λιχαδονήσια γνωστοποίησαν ότι η διαδρομή ήταν κάτι που τους κέντρισε την προσοχή, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει με τους επισκέπτες που δήλωσαν προηγούμενη επίσκεψη. Το γεγονός αυτό συμβαίνει γιατί ο επισκέπτης που επισκέπτεται ξανά τα Λιχαδονήσια έχει πραγματοποιήσει τη διαδρομή (ξενάγηση) προς τα Λιχαδονήσια και ότι αυτή συνεπάγεται και δεν του κάνει τόσο μεγάλη αίσθηση.

Γ4. Θετική Εντύπωση (όλες οι απαντήσεις)	Α1. Προηγούμενη Επίσκεψη		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Φυσική ομορφιά	13	32	45
Θάλασσα	9	18	27
Παραλία	5	8	13
Διαδρομή	1	8	9
Φώκιες	2	6	8
Εξερεύνηση	1	4	5
Καμία		4	4
Ηρεμία	3		3
Παλίρροια		3	3
Αξιοθέατα	2		2
Εξυπηρέτηση	2		2
Υποδομή		1	1
Θαλάσσιο ρεύμα		1	1
Σύνολο	38	85	123

Πίνακας 35: Σύνολο θετικών εντυπώσεων βάσει προηγούμενης επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων)

Η πολυκοσμία βάσει του πίνακα 36, ο οποίος αποτυπώνει τη συσχέτιση προηγούμενης επίσκεψης και αρνητικής εντύπωσης, φαίνεται να είναι μία από τις αρνητικότερες εντυπώσεις των ατόμων που έκαναν σαφές ότι είχαν επισκεφτεί ξανά τον προορισμό. Το χαρακτηριστικό αυτό είναι πρώτο και στη λίστα των ατόμων που επισκέφθηκαν για πρώτη φορά τον προορισμό, πράγμα που σημαίνει αφενός ότι η περιοχή τον μήνα που έγινε η λήψη είχε πολύ κόσμο ο οποίος δημιούργησε δυσφορία στους ερωτώμενους και αφετέρου ότι το μέρος δεν μπορεί να υποστηρίξει τόσο μεγάλο πλήθος ατόμων λόγω του ανεπαρκή χώρου. Σημειώνεται ότι αυτοί που δήλωσαν προηγούμενη επίσκεψη είχαν επιπλέον πρόβλημα με την υποδομή και την καθαριότητα.

Η καθαριότητα είναι ένα άλλο σημαντικό σημείο για βελτίωση καθώς είναι το δεύτερο σε αριθμό σημείο προς αντιμετώπιση και για τους ερωτώμενους που επισκέφθηκαν για πρώτη φορά το μέρος, γεγονός που σημαίνει ότι το μέρος χρήζει ανάγκη φροντίδας. Ακόμη, το κόστος είναι ένα άλλο κομμάτι το οποίο πρέπει να βελτιωθεί βάσει των ατόμων μη προηγούμενης μετάβασης, κάτι το οποίο δεν φαίνεται να ασπάζονται σε τέτοιο βαθμό όσοι είχαν επισκεφτεί ξανά το μέρος. Αξίζει εξίσου να σημειωθεί ότι η παραπληροφόρηση για τα άτομα που πήγαν πρώτη φορά ήταν μία σημαντική αρνητική εντύπωση, κάτι το οποίο δεν φαίνεται να ισχύει για όσους είχαν ξαναπάει. Τέλος, καμία αρνητική εντύπωση δεν καταγράφηκε από σημαντικό αριθμό ατόμων που δεν είχαν επισκεφτεί ξανά τα Λιχαδονήσια.

Γ4. Αρνητική Εντύπωση (όλες οι απαντήσεις)	Α1. Προηγούμενη Επίσκεψη		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Πολυκοσμία	10	15	25
Καθαριότητα	6	12	18
Καμία	2	13	15
Υποδομή	6	5	11
Κόστος	1	8	9
Παραπληροφόρηση		7	7
Παραλία		6	6
Θάλασσα		5	5
Εκμετάλλευση	2	1	3
Πανίδα		3	3
Υπερπροβολή	1	1	2
Εξυπηρέτηση	1		1
Σκάφη		1	1
Θαλάσσιο ρεύμα	1		1
Σύνολο	30	77	107

Πίνακας 36: Σύνολο αρνητικών εντυπώσεων βάσει προηγούμενης επίσκεψης (αριθμός ερωτώμενων)

3.3.3 Πρόσθετη διερεύνηση

Η αξιολόγηση του κόστους του προορισμού βάσει του σημείου εκκίνησης που παρουσιάζεται στον πίνακα 37 μας δείχνει ότι από το συνολικό ποσοστό των ατόμων που μετέβησαν στις Λιχάδες από το λιμάνι των Καμένων Βούρλων (64% του δείγματος), η πλειοψηφία έκρινε πως αυτό ήταν μέτριο με ποσοστό πέραν του 50%. Μετρίου κόστους, με ποσοστό κοντά στο 44%, αξιολόγησαν και οι ερωτώμενοι που επισκέφτηκαν τον προορισμό μέσω του Λιμανιού του Κάβου. Κλείνοντας το 1% που έχει επισκεφτεί το λιμάνι του Αγίου Κωνσταντίνου και το λιμάνι του Αγίου Γεωργίου κρίνει ότι το κόστος είναι ικανοποιητικό.

Α5. Λιμάνι Ταξιδιού	Β2. Κόστος					Σύνολο
	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πλήρως	
Καμένα Βούρλα	4	7	34	13	6	64
Κάβος		5	10	5	3	23
Ράχες	2	5	4			11
Άγιος Γεώργιος				1		1
Άγιος Κωνσταντίνος				1		1
Σύνολο	6	17	48	20	9	100

Πίνακας 37: Κόστος ταξιδιού βάσει λιμανιού εκκίνησης (αριθμός ερωτώμενων)

Τον βαθμό επιρροής του διαδικτύου για την επιλογή του προορισμού σε σχέση με την συχνότητα χρήσης του μέσου αυτού αποτυπώνει ο πίνακας 38. Ειδικότερα μέσω αυτού συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι δύο αυτές μεταβλητές σχετίζονται και συμβαδίζουν όσον αφορά τον προορισμό, καθώς τα άτομα τα οποία δεν χρησιμοποιούν καθόλου το διαδίκτυο δηλώνουν πως δεν επηρεάστηκαν καθόλου από αυτά. Ανάλογο φαινόμενο συμβαίνει και στις άλλες κλίμακες καθώς τα άτομα τα οποία χρησιμοποιούν ελάχιστα το διαδίκτυο εμφάνισαν υψηλά ποσοστά στην επιλογή «Καθόλου», τα άτομα που χρησιμοποιούν αρκετά το διαδίκτυο έδωσαν κατά πλειοψηφία θετική εντύπωση στην επιλογή «Αρκετή επιρροή» και οι ερωτώμενοι που δήλωσαν ότι κάνουν μεγάλη χρήση (πολύ) έδωσαν θετικές απαντήσεις στις επιλογές «Αρκετή» και «Πολλή».

Παρόλα ταύτα εάν και η αναμενόμενη απάντηση των ατόμων που δήλωσαν ότι κάνουν πολύ μεγάλη χρήση του διαδικτύου θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερη (επιλογές «Αρκετή» και «Πολλή»), το ποσοστό των ατόμων που δήλωσαν ότι επηρεάστηκαν αρκετά από το διαδίκτυο είναι μικρότερο από το ποσοστό που δήλωσε ότι εάν και κάνει αυξημένη χρήση του διαδικτύου δεν επηρεάστηκε καθόλου από αυτό για την επιλογή του προορισμού. Το γεγονός αυτό συμβαίνει διότι ένα μεγάλο μέρος επισκεπτών επηρεάστηκε από φίλους για την επιλογή του ή η επιλογή του επηρεάστηκε κυρίως από το γεγονός ότι το μέρος βρισκόταν στην ευρύτερη του περιοχή.

Γ2. Επιρροή Διαδικτύου	Δ5. Χρήση Διαδικτύου					Σύνολο
	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ	
Καθόλου	8	5	3	5	9	30
Λίγη		1	2	1	2	6
Μέτρια			6	3		9
Αρκετή		1	12	18	8	39
Πολλή		1	1	9	5	16
Σύνολο	8	8	24	36	24	100

Πίνακας 38: Επιρροή διαδικτύου βάσει γενικότερης χρήσης του διαδικτύου (αριθμός ερωτώμενων)

3.4 Σύνοψη στατιστικής ανάλυσης

Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα συμπεράσματα από την παραπάνω ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Τα άτομα που επισκέπτονται τα Λιχαδονήσια είναι στην πλειοψηφία τους νεαρής ηλικίας, με κυρίως υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και μέτριο εισόδημα. Η χρήση του διαδικτύου σε αυτά είναι ιδιαίτερα υψηλή γεγονός που οφείλεται σε κοινωνικούς κυρίως παράγοντες και παράλληλα δικαιολογείται με την μεγάλη προβολή των νησιών στο διαδίκτυο.

Ο προορισμός των Λιχάδων φαίνεται να εμφανίζει μία έντονη δυναμική το τελευταίο χρονικό διάστημα καθώς το μεγαλύτερο μέρος των συμμετεχόντων επισκέφτηκε τα νησιά για πρώτη φορά. Ακόμη, ένα σημαντικό ποσοστό επισκέφτηκε το μέρος μόνο για μία φορά τον χρόνο. Τα Λιχαδονήσια χαρακτηρίζονται ως ημερήσιος ή λίγων ημερών προορισμός, σε συνδυασμό και με την παραμονή των επισκεπτών στην ευρύτερη περιοχή. Από αυτούς, παραπάνω από το ένα τρίτο διαμένει σε μέρη που επιβάλλεται η δαπάνη χρημάτων (ξενοδοχεία, δωμάτια) και ισοδύναμο ποσοστό σε μέρη που δεν είναι αναγκαία η δαπάνη, όπως σε εξοχικό, πατρικό, σπίτι συγγενών/φίλων.

Το μέσο που επιλέγεται για την μετάβαση στο μέρος είναι τα σκάφη δημοσίας χρήσης δηλαδή τα σκάφη που πραγματοποιούν οργανωμένα δρομολόγια προς το μέρος. Το πιο δημοφιλές λιμάνι για την πραγματοποίηση αυτών των δρομολογίων είναι το λιμάνι των Καμένων Βούρλων, με σημαντική διαφορά από αυτό του Κάβου, τα λιμάνια του Αγίου Γεωργίου, των Ραχών και του Αγίου Κωνσταντίνου που έπονται. Το λιμάνι

αυτό επιλέγεται λόγω της κοντινής απόστασης από την Αθήνα, του δημοφιλή του χαρακτήρα καθώς και της πραγματοποίησης πολλών δρομολογίων. Οι ερωτώμενοι είναι ευχαριστημένοι από την τοπική μετακίνηση. Εντούτοις, η υποδομή του λιμανιού δεν είναι τόσο καλή για αυτούς. Το κόστος του προορισμού χαρακτηρίζεται ως μέτριο γεγονός που έρχεται σε συμφωνία με το οικονομικό προφίλ των τουριστών.

Η ανάγκη για χαλάρωση είναι αυτή που παρακινεί κατά κύριο λόγο τον επισκέπτη για να επιλέξει το μέρος. Το κολύμπι στις παραλίες του συμπλέγματος αποτελεί ένα από τα πρώτα πράγματα που επιδιώκει να κάνει ο επισκέπτης κατά την έλευση του στο μέρος. Οι παραλίες ικανοποιούν τον επισκέπτη κατά ένα αρκετά μεγάλο βαθμό, γεγονός που χρήζει το μέρος κατάλληλο για κολύμπι.

Τα θαλάσσια σπορ τα οποία πραγματοποιούνται σε μεγάλο βαθμό στο μέρος, λόγω του γεγονότος ότι το μέρος δύναται να υποστηρίξει πολυάριθμες τέτοιες δραστηριότητες, είναι άγνωστα στο μεγαλύτερο μέρος των ερωτώμενων κάτι το οποίο τα οδηγεί στη μη επιλογή τους ως δραστηριότητα και συνάμα στην ιδιαίτερα χαμηλή ικανοποίηση τους από αυτά καθώς σύμφωνα με αυτούς δε υπάρχουν. Η έλλειψη ενημέρωσης για αυτή τη δυνατότητα και το γεγονός ότι οι δραστηριότητες λαμβάνουν χώρα εντός θαλάσσης με ειδικό караβάκι των καταδυτικών κέντρων είναι κάποιοι από τους λόγους αυτού του αποτελέσματος.

Τα άτομα που επιλέγουν να πάνε στο μέρος φαίνεται να μην επιθυμούν τόσο να γευματίσουν ή να πιούν καφέ σε αυτό. Η πληθώρα κέντρων εστίασης στην ευρύτερη περιοχή σε αντίθεση με τον μικρό αριθμό αντίστοιχων κέντρων στο σύμπλεγμα (μόνο δύο κέντρα) οδηγεί στην επιλογή της ευρύτερης περιοχής που δίνει περισσότερες επιλογές. Αυτό σε συνδυασμό ίσως με την μέτρια ευχαρίστηση οδηγεί στη μέτρια ικανοποίηση των επισκεπτών από το φαγητό/ποτό. Όσον αφορά το περπάτημα, αν και θα περιμέναμε να εμφανίζει υψηλά ποσοστά, αφού ο προορισμός ενδείκνυται για εξερεύνηση και για περπάτημα χάρη στο μεγάλο αριθμό αξιοθέατων, εμφανίζει ιδιαίτερα χαμηλά ποσοστά. Το γεγονός ότι οι περισσότεροι από τους επισκέπτες έχουν άγνοια για τα πλούσια μνημεία της περιοχής και η ανάγκη για χαλάρωση συμβάλλουν σε αυτό.

Η φυσική ομορφιά γοήτευσε τους περισσότερους επισκέπτες, αποδεικνύοντας για ακόμη μια φορά τον παρθένο χαρακτήρα του μέρους και την πλούσια του βλάστηση. Στην αντίπερα όχθη παρουσιάζεται η μεγάλη συγκέντρωση κόσμου, η οποία αποτελεί

την πιο αρνητική εντύπωση των επισκεπτών. Το γεγονός αυτό μας υποδεικνύει ότι το μέρος δεν μπορεί να υποστηρίξει τόσο μεγάλο αριθμό επισκεπτών και την ανάγκη για αξιοποίηση κι άλλων σημείων του μέρους.

Ως προς την ενημέρωση των επισκεπτών για τον προορισμό, κύριες πηγές αποτέλεσαν οι απόψεις φίλων/γνωστών, όπως και το διαδίκτυο. Ιδιαίτερα, ως προς την επιρροή των επισκεπτών από το διαδίκτυο, η πλειοψηφία των επισκεπτών δήλωσε αρκετή ή μεγάλη επιρροή από αυτό, επικεντρώνοντας τα σχόλιά τους στην επιρροή τους από τις διαδικτυακές αξιολογήσεις και τα σχόλια άλλων επισκεπτών στο διαδίκτυο.

Ιδιαίτερη αναφορά στη μελέτη γίνεται στην ανταπόκριση του προορισμού στις προσδοκίες των επισκεπτών. Στο σύνολό τους, οι περισσότεροι δήλωσαν πως τα Λιχαδονήσια ήταν όπως τα περίμεναν. Ισοδύναμα ωστόσο ήταν τα ποσοστά αυτών που είτε έμειναν περισσότερο είτε λιγότερο ευχαριστημένοι από το μέρος. Η ανταπόκριση μελετήθηκε περαιτέρω για διάφορες κατηγορίες του πληθυσμού ώστε να διερευνηθούν τυχόν διαφορές στα επίπεδα ανταπόκρισής τους.

Στην εξέταση της ανταπόκρισης με βάση την ηλικιακή ομάδα των επισκεπτών δεν παρατηρήθηκαν ουσιαστικές διαφορές. Σχεδόν όλες οι ηλικιακές ομάδες έκριναν κατά κύριο λόγο τον προορισμό ως αντάξιο των προσδοκιών τους. Ελαφρώς αυξημένα ποσοστά ανθρώπων που βρήκαν τον προορισμό χαμηλότερο των προσδοκιών τους εμφανίζονται στις μεγαλύτερες ηλικίες. Καθώς όμως καταγράφηκαν πολύ λίγοι επισκέπτες μεγαλύτερης ηλικίας, το γεγονός αυτό πρέπει να αξιολογηθεί με προσοχή.

Παρόμοια εικόνα καταγράφεται και στην αξιολόγηση της ανταπόκρισης με βάση το εισόδημα, όπου η πλειοψηφία των επισκεπτών με χαμηλό και μέτριο εισόδημα υποστήριξαν πως το μέρος ήταν όπως το περίμεναν. Ελαφρώς διαφοροποιήθηκαν οι επισκέπτες με σχετικά υψηλό εισόδημα, οι οποίοι ήταν ισοδύναμα είτε λιγότερο είτε περισσότερο ικανοποιημένοι από αυτό που περίμεναν από το μέρος.

Το κατάλυμα διαμονής εμφανίστηκε να επηρεάζει σε μεγαλύτερο βαθμό την ανταπόκριση των επισκεπτών. Τα άτομα που επέλεξαν να μείνουν σε φιλικά καταλύματα είχαν εν γένει υψηλότερες ανταποκρίσεις συγκριτικά με τους υπόλοιπους και καμία αρνητική εντύπωση. Κυρίως ουδέτερη ήταν η ανταπόκριση των επισκεπτών που διέμειναν σε άλλα καταλύματα ή στο εξοχικό τους. Όσοι ωστόσο επισκέφτηκαν το μέρος

για ημερήσια εκδρομή δήλωσαν είτε πως το βρήκαν όπως το περίμεναν αλλά είτε κι ακόμα πως το μέρος ανταποκρίθηκε χαμηλότερα των προσδοκιών τους.

Σε σχέση με το εάν είχαν επισκεφτεί ξανά το μέρος, οι επισκέπτες που ήρθαν για δεύτερη φορά το βρήκαν αντάξιο των προσδοκιών τους ή/και ελαφρώς καλύτερο. Αντιθέτως, όσοι επισκέφτηκαν για πρώτη φορά τα Λιχαδονήσια το έκριναν είτε αντάξιο των προσδοκιών τους, είτε ακόμα και χαμηλότερο αυτών. Σημειώθηκαν ωστόσο θετικές ανταποκρίσεις και από τις δύο κατηγορίες επισκεπτών.

Τέλος, η μελέτη εξετάζει την καταγραφή των θετικών και αρνητικών εντυπώσεων από το μέρος, τόσο στο σύνολο του πληθυσμού όσο και σε διάφορες κατηγορίες ενδιαφέροντος. Συνολικά, τη μεγαλύτερη θετική εντύπωση στους επισκέπτες άφησαν η φυσική ομορφιά και η θάλασσα, ενώ αντιθέτως η πολυκοσμία, η έλλειψη καθαριότητας και υποδομής ήταν οι αρνητικές εντυπώσεις με τα μεγαλύτερα ποσοστά. Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί πως σημαντικός αριθμός επισκεπτών δεν κατέγραψε καμία αρνητική εντύπωση από το μέρος.

Οι εντυπώσεις αυτές διαπιστώνονται και στην ανάλυση του πληθυσμού σε διάφορες κατηγορίες. Τόσο με βάση την ηλικιακή ομάδα όσο και με βάση το εισόδημα, οι θετικές και αρνητικές εντυπώσεις που αποτυπώθηκαν είναι ίδιες με αυτές του συνόλου των επισκεπτών.

Κεφάλαιο 4:

Προτάσεις για την τουριστική ανάπτυξη των Λιχαδονησιών

Στο παρόν κεφάλαιο καταγράφονται οι προτάσεις για την τουριστική ανάπτυξη των Λιχαδονησιών σε διάφορους τομείς που μπορούν να αναδείξουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου τουριστικού προορισμού. Οι προτάσεις αυτές γίνονται στη βάση των πληροφοριών που αναλύθηκαν στα πρώτα κεφάλαια της εργασίας, όπως και στη βάση των αποτελεσμάτων και συμπερασμάτων της έρευνας.

- **Ενέργειες για αντιμετώπιση του συνωστισμού**

Τα Λιχαδονήσια όπως προαναφέραμε αποτελεί έναν προορισμό, ο οποίος δέχεται σωρεία αρνητικών σχολίων, λόγω του συνωστισμού που παρατηρείται στο σύμπλεγμα. Η διεύρυνση του ωραρίου που πραγματοποιούνται τα δρομολόγια προς τις Λιχάδες, θα μπορούσε να μετριάσει τον συνωστισμό ως ένα βαθμό. Επίσης, μία καλή λύση θα ήταν τα караβάκια να έχουν ένα ανώτατο όριο στον αριθμό των ατόμων που δέχονται. Τέλος, η προσέγγιση κι άλλων σημείων του συμπλέγματος πέρα από τις 2 παραλίες, θα ήταν ικανή να μειώσει την πολυκοσμία. Η μετάβαση στη νήσο Στρογγυλή, καθώς και η στάση των караβιών κατά μεσής του κόλπου για πραγματοποίηση βουτιών από αυτά είναι δύο λύσεις που θα μπορούσαν να βελτιώσουν την κατάσταση.

- **Βελτίωση της καθαριότητας**

Ο Δήμος Ισταίας- Αιδηψού θα μπορούσε να λάβει πρωτοβουλίες, προκειμένου να υπάρχει ένα πλαίσιο καθαρισμού του συμπλέγματος σε καθημερινό επίπεδο και να επιβάλλονται πρόστιμα στα άτομα που μολύνουν το μέρος με ρύπους. Αρωγός σε όλη αυτή την προσπάθεια θα μπορούσε να είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς το μέρος είναι ενταγμένο στο δίκτυο Natura.

- **Πραγματοποίηση δρομολογίων στη νήσο Στρογγυλή και προσέγγιση άλλων απροσπέλαστων σημείων της συστάδας που ο επισκέπτης αγνοεί**

Τα караβάκια που πραγματοποιούν δρομολόγια προς τα Λιχαδονήσια κάνουν στάση αρχικά στο δημοφιλέστερο σημείο της συστάδας, όπου βρίσκεται το ναυάγιο, και μετέπειτα είτε στην παλιά παραλία είτε στη νέα παραλία. Αυτό έχει ως απόρροια ο επισκέπτης να μην έχει μία ολοκληρωμένη εικόνα για το μέρος και να του δημιουργείται η εντύπωση ότι τα Λιχαδονήσια είναι οι δύο παραλίες. Η πραγματοποίηση δρομολογίων και σε άλλα μέρη θα δώσει τη δυνατότητα στους επισκέπτες να γνωρίσουν νέους τόπους και να βιώσουν μία μοναδική εμπειρία. Ακόμη, η μετάβαση σε απροσπέλαστα σημεία θα είναι ικανή να μειώσει αισθητά τον συνωστισμό που παρατηρείται στις βασικές παραλίες, καθώς και τις αρνητικές κριτικές που οφείλονται σε αυτόν.

- **Οργανωμένη ξενάγηση σε χώρους ιστορικού, πολιτιστικού και θρησκευτικού ενδιαφέροντος**

Η πληροφόρηση για το μέρος που παρέχεται σε όλα τα πλοιάρια μέσω των όποιων έγινε η προσέγγιση της συστάδας από την κωμόπολη των Καμένων Βούρλων είναι διόλου ευκαταφρόνητη. Προσωπικές βιωματικές ιστορίες, καθώς και ιστορικές και πολιτιστικές αφηγήσεις εξιστορήθηκαν με πολύ μεγάλη λεπτομέρεια από τους χειριστές των πλοίων κατά τη διάρκεια της διαδρομής προς τις νήσους. Ωστόσο, θα μπορούσε να υπάρξει παράλληλα μια οργανωμένη ξενάγηση στους χώρους που αφορούν οι εξιστορήσεις, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να συνδυάζει την αφήγηση με το μέρος και τις πληροφορίες που προσλαμβάνει, π.χ. να μην γίνεται μόνο αναφορά κατά τη διάρκεια της θαλάσσιας διαδρομής προς στη συστάδα στον Όσιο Γρηγόριο Μυστριώτη, αλλά να γίνεται και μετάβαση στη νήσο Στρογγυλή, στην οποία υπάρχουν απομεινάρια της ζωής του.

- **Πιο επαρκής ενημέρωση στο διαδίκτυο για το μέρος**

Στο διαδίκτυο, όπως έχει γίνει ήδη λόγος, υπάρχουν πληροφορίες κυρίως για το νησάκι της Μονολιάς και για τη νήσο Στρογγυλή. Η πληροφόρηση για το άλλο νησάκι που αποκαλείται «Μικρό Λιχαδονήσι», καθώς και για τα υπόλοιπα νησάκια του συμπλέγματος είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Μία πιο επαρκής ενημέρωση θα μπορούσε να οδηγήσει το μέρος στην ανάπτυξη, αφού οι ενδιαφερόμενοι θα ερχόντουσαν σε επαφή μέσω διαδικτύου με μέρη σπάνιας και εξωτικής ομορφιάς. Επιπλέον, η ενημέρωση και

για τα άλλα νησιά της συστάδας θα ήταν ικανή να μειώσει την αίσθηση εξαπάτησης και απογοήτευσης που νιώθουν οι επισκέπτες που επισκέπτονται τη νέα παραλία, που δεν προβάλλεται σχεδόν καθόλου στο διαδίκτυο. Κλείνοντας, η προβολή της νέας παραλίας και όχι μόνο της παλιάς, θα ήταν ικανή να μειώσει την κοσμοσυρροή που εντοπίζεται στην παλιά παραλία του συμπλέγματος.

▪ **Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού**

Στα Λιχαδονήσια έχουν αναπτυχθεί κάποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού, αλλά θα μπορούσαν να αναπτυχθούν οι ήδη υπάρχουσες περαιτέρω ή και να αξιοποιηθούν κι άλλες. Πιο συγκεκριμένα, αναφέρονται οι παρακάτω προτάσεις:

1. Θρησκευτικός τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός, δηλαδή το είδος του τουρισμού που περιλαμβάνει επισκέψεις ατόμων σε μέρη θρησκευτικού ενδιαφέροντος, όπως λόγου χάρη σε μνημεία, εκκλησίες και τάφους¹⁰⁹, αποτελεί ένα είδος τουρισμού, το οποίο δεν έχει αναπτυχθεί στο μέρος, παρόλο που είναι ταιριαστό και θα μπορούσε να επιφέρει ανάπτυξη στην περιοχή. Τα Λιχαδονήσια, όπως έχει προαναφερθεί, διαθέτουν στον παλιό οικισμό που συναντάται στη νήσο Μονολιά ένα εκκλησάκι. Ακόμη, η νήσος Στρογγυλή θα μπορούσε να συνδεθεί ως νησί με τη χριστιανική πίστη, καθώς στο εσωτερικό της συναντώνται ο τάφος του Οσίου Γρηγορίου Μυστριώτη, βάσεις ναού της Παναγίας, κελιά και προκτίσματα. Συνεπώς, η επίσκεψη σε αυτά τα δύο σημεία θα ήταν ικανή να προσελκύσει μεγάλο αριθμό ατόμων που επιθυμούν να εκπληρώσουν τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις και να βιώσουν μία θρησκευτική εμπειρία, αλλά και μιας ομάδας ατόμων που επιθυμούν να συνδυάσουν το ταξίδι τους τόσο με το θρησκευτικό στοιχείο όσο και με άλλες τουριστικές δραστηριότητες.

2. Θαλάσσιος τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός ή «η κάθε τουριστική δραστηριότητα που έχει ως κυρίαρχο κίνητρο τη θάλασσα και τις ακτές της – είτε ως πεδίο δραστηριοτήτων τουρισμού είτε ως

---

¹⁰⁹ <http://tourismobservatory.ba.aegean.gr/wp-content/uploads/2015/12/P4.5-Θρησκευτικόςτουρισμός-2.pdf>

ειδικό ενδιαφέρον, συχνά με αθλητική ή πολιτιστική διάσταση¹¹⁰», είναι ένα είδος τουρισμού, στο οποίο βασίζει την ανάπτυξη του το μέρος και έχει αξιοποιηθεί στο έπακρο από τους άμεσα εμπλεκόμενους.

Στα Λιχαδονήσια, όπως έχει προαναφερθεί, πραγματοποιούνται πολυάριθμα θαλάσσια σπορ από καταδυτικά κέντρα της περιοχής και οργανώνονται εκδρομές από εναλλακτικά τουριστικά γραφεία που περιλαμβάνουν στο πακέτο τους θαλάσσια σπορ, όπως snorkeling, καταδύσεις κ.ά. Επιπροσθέτως, γίνονται θαλάσσιες περιηγήσεις στα νησάκια από πλοία και παρατηρείται ένα μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων που συνδέεται με τη θάλασσα, όπως το ψάρεμα, το κολύμπι και η ηλιοθεραπεία. Τέλος, το μέρος βασίζει την ανάπτυξή του και προωθεί την παρατήρηση της θαλάσσιας πανίδας, όπως της φύκιας και των γλάρων.

Βάσει των παραπάνω, το μέρος έχει αναπτύξει αυτό το είδους τουρισμού. Ωστόσο, θα μπορούσε να προσθέσει κι άλλα στοιχεία που θα μπορούσαν να ενισχύσουν τον βαθμό της ανάπτυξης του μέρους. Πιο συγκεκριμένα, τα καταδυτικά κέντρα θα μπορούσαν να εντάξουν στο πρόγραμμά τους το θαλάσσιο σπορ ονόματι Kite, το οποίο είναι ιδιαίτερα δημοφιλές το τελευταίο χρονικό διάστημα και ένα σπορ ταιριαστό στο μέρος που έχει κηρυχθεί Natura 2000, αφού αποτελεί μία θαλάσσια δραστηριότητα με αιολική ενέργεια που χρησιμοποιεί έναν "αετό" και μία "σανίδα" για να ωθήσει τον χρήστη στο νερό.

Τελευταίο αλλά καθόλου ευκαταφρόνητη πρόταση, για την ανάπτυξη του μέρους στο πλαίσιο αυτής της μορφής μπορεί να είναι η δημιουργία ενός θαλάσσιου πάρκου λόγω της ύπαρξης φωκιών.

3. Πολιτιστικός τουρισμός

Ο πολιτιστικός τουρισμός, ορίζεται ως *«η περιήγηση που έχει ως κίνητρο την επίσκεψη πολιτιστικών μνημείων και πόρων πολιτιστικής κληρονομιάς όπως λόγου χάρη αρχαιολογικοί χώροι, ιστορικά μνημεία, θρησκευτικά μνημεία και δομημένα περιβάλλοντα (οικιστικά σύνολα αρχιτεκτονικής αξίας, παραδοσιακοί οικισμοί ιστορικοί φάροι κλπ)¹¹¹»*.

---

¹¹⁰ Διακομιχάλης Ν. Μιχαήλ, «Ο Θαλάσσιος Τουρισμός και οι Οικονομικές Επιδράσεις του» (σελ. 42), Εκδ. Σταμούλη, Αθήνα (2009)

¹¹¹ <http://altertourism.gr/morfes-tourismou/politistikos-tourismos>

Ακόμη, λογίζεται ως «η τουριστική δραστηριότητα που έχει ως κίνητρο την επίσκεψη σε πολιτιστικά αξιοθέατα με στόχο την ανακάλυψη και τη βίωση της πολιτιστικής κληρονομιάς του εκάστοτε προορισμού¹¹²». Οι ορισμοί αυτοί μας επιτρέπουν να κατανοήσουμε τον λόγο που το μέρος έχει επιλέξει αυτό το είδος τουρισμού ως μέσο ανάπτυξής του και μας δίνουν τη δυνατότητα να τον προτείνουμε ως μία άλλη μορφή εναλλακτικού τουρισμού για την ανάπτυξη του μέρους.

Κατά την διάρκεια του ταξιδιού προς τα νησιά και κατά την άφιξή του σε αυτά, ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να απολαύσει ένα σύμπλεγμα που αποτελεί δημιούργημα μίας έκρηξης που σημειώθηκε χιλιάδες χρόνια πριν και να έρθει σε επαφή με στοιχεία που πιστοποιούν αυτή την έκρηξη, όπως με ηφαιστειακές πέτρες. Ακόμη, μέσω της θαλάσσιας διαδρομής, το άτομο έρχεται σε επαφή αρχικά με ένα βυθισμένο πλοίο και στη συνέχεια προσεγγίζει σπίτια που διέμεναν οι κάτοικοι της περιοχής.

Βλέπουμε, δηλαδή ότι ο επισκέπτης κατά την μετάβαση του στον προορισμό περιηγείται σε μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε αυτή την περιήγηση σημαντικό ρόλο διαδραματίζει η διαδρομή μέσω θαλάσσης προς τις νήσους και οι εξιστορήσεις των χειριστών των πλοίων. Ωστόσο, η επαφή με τα πολιτιστικά μνημεία και με τους πόρους πολιτιστικής κληρονομιάς, θα μπορούσε να είναι μεγαλύτερη, εφόσον προσεγγίζονταν όλα τα μνημεία που αφορούν οι εξιστορήσεις αυτές, όπως λόγου χάρη ο φάρος, τα κελιά, ο τάφος του Οσίου Γρηγορίου του Μυστηριώτη, οι βάσεις ναού, το Ρωμαϊκό υδραγωγείο κ.ά..

Κάτι άλλο που θα μπορούσε να ενισχύσει αυτό το είδους τουρισμού είναι η ανάπλαση των εγκαταλελειμμένων σπιτιών του οικισμού και η τοποθέτηση εντός αυτών επίπλων, αντικειμένων και οικιακών σκευών των οικογενειών που διέμεναν στο νησί. Μέσω αυτής της ανάπλασης, ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να δει το εσωτερικό των σπιτιών και να πάρει μία ιδέα από τον τρόπο ζωής των ατόμων εκείνης της περιόδου. Αυτή η κίνηση θα ανέβαζε αρκετά την επισκεψιμότητα, θα έδινε έναν άλλο χαρακτήρα στο σύμπλεγμα και θα προσέθετε μία επιπλέον δραστηριότητα στους επισκέπτες, οι οποίοι μέχρι πρότινος είχαν ως δραστηριότητα το κολύμπι, το περπάτημα, την ηλιοθεραπεία και τα θαλάσσια σπορ.

---

¹¹² <http://www.opengov.gr/tourism/?p=1442>

4. Εκπαιδευτικός τουρισμός

Ο εκπαιδευτικός τουρισμός, μορφή εναλλακτικού τουρισμού που εντάσσεται στον πολιτιστικό τουρισμό και σχετίζεται με την επίσκεψη σε αρχαιολογικούς χώρους, πολιτιστικά μνημεία και οικοσυστήματα μέσω της οργάνωσης δικτύου περιπάτων, είναι ένα ακόμη είδος που μπορεί να υποστηριχτεί από το νησί. Τα νησάκια αυτά διαθέτουν στοιχεία που εναρμονίζονται με τον όρο, καθώς αποτελούν κηρυγμένο αρχαιολογικό χώρο, στη χερσαία και στη θαλάσσια έκταση τους σώζονται σπουδαία πολιτιστικά μνημεία και αποτελούν ένα σπουδαίο οικοσύστημα που περιλαμβάνει νησάκια, ηφαιστειακές πέτρες, φρύγανα και ελιές.

5. Οικοτουρισμός

Αυτή η μορφή τουρισμού λογίζεται σύμφωνα με τους Ceballos-Lascurain το 1987 ως «*η μετακίνηση σε σχετικά αδιατάρακτες ή αμόλυντες περιοχές με απώτερο σκοπό τη μελέτη, τον θαυμασμό και την απόλαυση του τοπίου και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, σε συνάρτηση με πολιτιστικές εκδηλώσεις του παρόντος και του παρελθόντος που λαμβάνουν χώρο σε αυτές τις περιοχές*¹¹³».

Το μέρος που εντάσσεται στο ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000, έχει ως βασικό κριτήριο επιλογής και στηρίζει την ύπαρξη του στο ταξίδι σε απροσπέλαστα παρθένα νησάκια σε συνδυασμό με το θαυμασμό του μαγευτικού φυσικού τοπίου και της άγριας πανίδας, όπως φώκιες και γλάρους και χλωρίδας, όπως φρύγανα. Τα στοιχεία αυτά εφόσον συνδυαστούν με πολιτιστικές εκδηλώσεις τις παλιάς και της νέας εποχής θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τον όρο του οικοτουρισμού.

▪ Προϋποθέσεις ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού

Το μέρος όπως παρουσιάστηκε εκτενώς δύναται να υποστηρίξει πολυάριθμες μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Εντούτοις, προκειμένου να υιοθετηθούν οι μορφές αυτές

---

¹¹³ Δρ. Κωνσταντίνος Ανδριώτης, Αειφορία και εναλλακτικός τουρισμός σελ.159, εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα 2018

υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις, οι οποίες θα παρουσιαστούν παρακάτω για το κάθε είδος τουρισμού.

1. Θρησκευτικός τουρισμός

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό το είδος τουρισμού κρίνεται σκόπιμο να γίνουν οι ακόλουθες ενέργειες:

- Πραγματοποίηση δρομολογίων στη Νήσο Στρογγυλή από τα ήδη υπάρχοντα καραβάκια που πραγματοποιούν δρομολόγια προς το μέρος.
- Διατήρηση και προστασία των ήδη υπαρχόντων θρησκευτικών μνημείων.
- Προβολή των μερών θρησκευτικού ενδιαφέροντος μέσω εκδηλώσεων, αλλά και μέσω του διαδικτύου.
- Προσδιορισμός των αναγκών και τμηματοποίηση της θρησκευτικής αγοράς.

Στην επίτευξη των παραπάνω θα ήταν ιδιαίτερα βοηθητική η συνεργασία των tour operators, των άμεσα εμπλεκόμενων με το μέρος, ιστορικών και εκπροσώπων θεολογικών σχολών.

2. Θαλάσσιος τουρισμός

Ο θαλάσσιος τουρισμός όπως είδαμε αποτελεί ένα είδος στο οποίο βασίζει το μέρος την ανάπτυξή του και προτάθηκαν επιπρόσθετες προτάσεις για την περαιτέρω ανάπτυξη του μέρους. Για την ενίσχυση των ήδη υπαρχουσών δραστηριοτήτων και για την πραγμάτωση των νέων που εισηγήθηκαν κρίνεται σκόπιμο να υλοποιηθούν τα ακόλουθα:

- Μείωση της τιμής του εισιτηρίου για τα καραβάκια.
- Αξιοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων και των οικονομικών ενισχύσεων του δικτύου Natura από τις αρμόδιες αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Μέριμνα για τη διατήρηση καθαρού του φυσικού περιβάλλοντος.
- Απόφαση των καταδυτικών κέντρων να εντάξουν νέα θαλάσσια σπορ.

3. Πολιτιστικός – Εκπαιδευτικός τουρισμός

Ο πολιτιστικός και ο εκπαιδευτικός τουρισμός θα μπορούσε να αναπτυχθεί περαιτέρω εφόσον:

- Αναδειχθούν και αξιοποιηθούν τα πολιτιστικά και ιστορικά στοιχεία του μέρους.
- Επιτευχθεί μία πιο λεπτομερής ξενάγηση μέσω της προσέγγισης απροσπέλαστων μερών.
- Γίνει χρήση περιπάτων, διένεξη και οριοθέτηση νέων με σεβασμό προς τη φύση.
- Παρθεί η απόφαση από τους ιθύνοντες για την ανάπλαση του παλιού οικισμού και για την αποκατάσταση πολιτιστικών μνημείων.
- Υπάρξει συνεργασία των tour operators, εκπαιδευτικών οργανισμών, καθώς και ξένων πρεσβειών με στόχο την προσέλκυση μαθητών και σπουδαστών για επισκέψεις τόσο ψυχαγωγικού όσο και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

4. Οικοτουρισμός

Ο οικοτουρισμός θα μπορούσε να ενισχυθεί εφόσον:

- Γίνουν έργα προστασίας και ανάδειξης του οικοσυστήματος.
- Ολοκληρωθούν διαδρομές, όπως λόγου χάρη χαράξεις μονοπατιών.
- Εμπλουτιστεί η γνώση των χειριστών περαιτέρω.
- Δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στο περιβάλλον.
- Επιτευχθεί συνεργασία με Ε.Ε. για την αξιοποίηση του όρου Natura.

Τα Λιχαδονήσια, αυτά τα μοναδικά παρθένα νησάκια που έχουν προσφάτως ενταχθεί στο δίκτυο Natura, αποτελούν ένα μέρος που έχει αρχίσει να αναπτύσσεται με ταχύτατους ρυθμούς τα τελευταία χρόνια.

Βάσει όσων αναφέρθηκαν το μέρος θα μπορούσε να αναπτυχθεί περαιτέρω μέσω της προσήλωσης στην προστασία του φυσικού κάλλους και της άγριας πανίδας, της αναβάθμισης της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχονται στο νησί, καθώς και της ανάληψης πρωτοβουλιών για την άνθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η ένταξη στο συγκεκριμένο δίκτυο είναι κάτι που δεν επιτρέπει κάτι άλλο.

Η υλοποίηση απαιτεί τον προσδιορισμό μιας πλήρους και επακριβούς στρατηγικής ανάπτυξης, τον σχεδιασμό προγράμματος που θα διαθέτει πραγματοποιήσιμους στόχους και μίας ολοκληρωμένης προσπάθειας προβολής ενός προγράμματος μάρκετινγκ, το οποίο θα εμβαθύνει στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τουριστικού προορισμού.

Κλείνοντας, η αξιοποίηση των χρηματοδοτήσεων που δίνονται στα μέρη Natura από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα ήταν ικανή να ανθήσει οικονομικά το μέρος.

Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο Έρευνας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

Αγαπητέ επισκέπτη,

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί **απαραίτητο** μέρος της διπλωματικής μου εργασίας στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος **Μάνατζμεντ – Τουρισμού** του Πανεπιστημίου Πειραιά και αφορά την επίσκεψή σας στις Λιχάδες.

Θα σας παρακαλούσα να αφιερώσετε **μερικά λεπτά** από τον χρόνο σας για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου τσεκάροντας την αντίστοιχη επιλογή σας με ✓ ή X.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων

A. Έχετε ξανάρθει στα Λιχαδονήσια τα προηγούμενα χρόνια; ΝΑΙ (1) ΟΧΙ (2)

Φέτος, πόσο διαρκεί η παραμονή σας στην περιοχή; Ημέρες.....

Φέτος, πόσες φορές έχετε ήδη επισκεφτεί τα Λιχαδονήσια;.....

Με τι τρόπο πάτε συνήθως στα Λιχαδονήσια;

Με σκάφη Δημόσιας Χρήσης (1) Με ιδιωτικά σκάφη (2) με Ναυλωμένα σκάφη (3)

Από ποιο λιμάνι ταξιδεύετε συνήθως στα Λιχαδονήσια;

Καμένα Βούρλα (1) Κάβος (2) Άγιος Γεώργιος (3) Ράχες (4) Καραβόμυλος (5) Άγιος Κωνσταντίνος (6) Άλλο Λιμάνι (7). Ποιο;.....

Σε τι κατάλυμα μένετε;

Ξενοδοχείο (1) Δωμάτια (2) Εξοχικό (3) Πατρικό (4) Συγγενείς (5) Φίλοι (6) Κάμπινγκ (7) AIRB&B (8) Άλλο (9)

Πού περίπου βρίσκεται αυτό; (Πόλη, Χωριό κ.λπ.).....

Και πού είναι η μόνιμη κατοικία σας;.....

Β. Στα Λιχадονήσια, πόσο εντατικά κάνατε ή σκοπεύετε να κάνετε κάθε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες;

	Καθόλου (1)	Λίγο (2)	Μέτρια (3)	Αρκετά (4)	Πολύ (5)
Κολύμπι					
Περπάτημα					
Θαλάσσια Σπόρ					
Χαλάρωση					
Καφέ- Ποτό					
Φαγητό					
Άλλο.Τι.....					

Και τώρα, παρακαλώ, σημειώστε, **ΠΟΣΟ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ** είσαστε με κάθε ένα από τα παρακάτω, σε σχέση με τα Λιχадονήσια.

	Καθόλου (1)	Λίγο (2)	Μέτρια (3)	Πολύ (4)	Πλήρως (5)
Φυσική ομορφιά					
Παραλίες					
Διατροφή					
Μετακίνηση					
Διασκέδαση/Αναψυχή					
Αξιοθέατα					
Σπορ/Περιπέτεια					
Κόστος					
Τοπική μετακίνηση					
Υποδομές/Λιμάνι					

Γ. Για την επιλογή σας, για την επίσκεψη στα Λιχαδονήσια, ποια από τα παρακάτω πήρατε υπόψη σας;

Εφημερίδες – Περιοδικά (1) Φίλοι – Γνωστοί (2) Προηγούμενη Επίσκεψη (3)

Τουριστικοί Οδηγοί (4) Διαδίκτυο (5) Sites Νησιού (6) Κοινωνικά Δίκτυα (7)

Παρακαλώ σημειώστε, στη συνέχεια, **Πόση ΕΠΙΡΡΟΗ** στις σχετικές επιλογές σας, για τα Λιχαδονήσια, είχε κάθε ένα από τα παρακάτω:

	Καθόλου (1)	Λίγη (2)	Μέτρια (3)	Αρκετή (4)	Πολλή (5)
Γενικά το Διαδίκτυο					
Οι διαδικτυακές αξιολογήσεις, π.χ αστέρια					
Τα σχόλια των πελατών στο διαδίκτυο					
Διαφημίσεις (pop ups) κατά την περιήγηση					
Απόψεις και σχόλια στα Κοινωνικά Δίκτυα					
Διδακτυακοί Τουριστικοί Οδηγοί					
Διαδικτυακές Πλατφόρμες Tripadvisor κ.ά.					

Συνολικά, πώς ανταποκρίθηκαν τα Λιχαδονήσια σε σχέση με το τι περιμένατε;

Πολύ πιο Λίγο (1) Πιο Λίγο (2) Ό,τι Περιμένα (3) Πιο Πολύ (4) Πολύ πιο Πολύ (5)

Σχετικά, ποια θα λέγατε ότι ήταν η πιο θετική σας εντύπωση, πέρα από κάθε προσδοκία;

και ποια η πιο αρνητική εντύπωση;.....

Δ. Και τώρα λίγα στοιχεία για εσάς:

Φύλο: ΑΝΔΡΑΣ (1) ΓΥΝΑΙΚΑ (2)

Ηλικία: 18-29 (1) 30 – 39 (2) 40 – 49 (3) 50 – 59 (4) 60 – 69 (5) πάνω από 70 (6)

Εκπαίδευση: Στοιχειώδης (1) Μέση (2) Ανώτερη (3) Ανώτατη (4) Μεταπτυχιακά (5)

Εισόδημα: Πολύ Χαμηλό (1) Χαμηλό (2) Μέτριο (3) Σχετικά Υψηλό (4) Υψηλό (5)

Χρήση Διαδικτύου: Καθόλου (1) Λίγο (2) Αρκετά (3) Πολύ (4) Πάρα Πολύ (5)

Ευχαριστώ πολύ για τη συμμετοχή σας

Βιβλιογραφία – Πηγές

Ελληνική (Βιβλίο – Άρθρο)

Αναστασόπουλος, Κων/νος Δ., Σδράλη, Δέσποινα Β.– «Εναλλακτικός και Ήπιος Τουρισμός Ηπαιθρου, Θεωρητική Προσέγγιση και Εφαρμογές», εκδόσεις Ελληνοεκδοτική, Αθήνα (2016)

Δρ. Ανδριώτης Κωνσταντίνος – «Αειφορία και εναλλακτικός τουρισμός», εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα (2018)

Βαρβαρέσος, Στέλιος – «Τουρισμός: έννοιες, μεγέθη, δομές – Η ελληνική πραγματικότητα», εκδόσεις Προπομπός, Αθήνα (2000)

Διακομιχάλης, Ν. Μιχαήλ, «Ο Θαλάσσιος Τουρισμός και οι Οικονομικές Επιδράσεις του», Εκδ. Σταμούλη, Αθήνα (2009)

Δημητρόπουλος, Ε., «Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας: προς ένα συστηματικό δυναμικό μοντέλο», Έλλην 3 έκδοση, Αθήνα (2004)

Ευαγγέλου Σ. Χρήστου - «Έρευνα Τουριστικής Αγοράς», εκδόσεις Interbooks (1999)

ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφές πληθυσμού 1961-2011

ΕΛ.ΣΤΑΤ., Απογραφές πληθυσμού 2011

ΕΛ.ΣΤΑΤ., Δυναμικότητα καταλυμάτων 2011

ΕΛ.ΣΤΑΤ., Έρευνα για τη χρήση πληροφόρησης και επικοινωνίας

Ζαφειρόπουλος, Κώστας – «Ποσοτική εμπειρική έρευνα και δημιουργία στατιστικών μοντέλων», Εκδόσεις Κριτική, 1η έκδοση (Σεπτέμβριος 2012)

Ηγουμενάκης, Νίκος Γ. – «Τουριστικό Μάρκετινγκ», εκδόσεις Interbooks (1999)

Ηγουμενάκης, Νίκος Γ., Ηγουμενάκης, Γιώργος Ν. - «Τουριστικό Μάρκετινγκ - Γενικές Αρχές», εκδόσεις Interbooks (2004)

Ηγουμενάκης, Νίκος Γ., Κραβαρίτης, Κώστας Ν. Κ., Λύτρας, Περικλής Ν.– «Εισαγωγή στον Τουρισμό», εκδόσεις Interbooks (1998)

Κύρωση Διεθνούς Σύμβασης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (ν. 1335/1983 – ΦΕΚ 32/Α/14.03.1983)

Λαγός, Δημήτρης Γ.– «Θεωρητικές προσεγγίσεις στον τουρισμό», εκδόσεις Κριτική, 1η έκδοση (2016)

Οδηγία 79/409/ΕΟΚ

Οδηγία 92/43/ΕΟΚ

Οργανισμός Αντισεισμικού Σχεδιασμού και Προστασίας

Παρασκευόπουλος, Ι. «Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας», Τόμος Β, εκδόσεις Αθήνα (1993)

Πασσά, Ι. Δ.- «Ηφαιστειακά πετρώματα», Νεώτερον Εγκυκλοπαιδικόν Λεξικόν Ηλίου Αθήνα, Έκδοση της Εγκυκλοπαιδικής Επιθεωρήσεως Ήλιος (1948)

Ρηγόπουλος Δ, « Σοφοκλέους: Τραχίνια», Αθήνα: εκδόσεις Πάπυρος (1972)

Σκουτερόπουλος, Ν. Μ., «Θουκιδίδου Ιστορία», Αθήνα: εκδόσεις Πόλις (2011)

Στατιστικά στοιχεία Διεύθυνσης Ανάπτυξης Περιφερειακής Ενότητας Εύβοιας

Στατιστικά στοιχεία Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Εύβοιας

Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλομορφία (Απόφαση 93/626/ΕΟΚ)

Σωτηριάδης Μάριος, Φάρσαρης Ιωάννα, «Εναλλακτικές και Ειδικές μορφές τουρισμού, Σχεδιασμός, Management και Marketing», εκδόσεις Interbooks (2009)

ΦΕΚ 284/05.04.1988

ΦΕΚ 553/27.05.1996

ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011

ΦΕΚ 4432/15.12.2017

Δρ. Χαλικιάς, Μ., Δρ. Σαμαντά, Ε., «Εισαγωγή στη Μεθοδολογία Έρευνας Εκπόνησης Επιστημονικών Εργασιών», Σύγχρονη Εκδοτική (2016)

Ξενόγλωσση (Βιβλίο-Άρθρο)

A.V. Seaton and M. M. Bennett – «The Marketing of Tourism Products: Concepts, Issues and Cases», International Thomson Publishing Company, London (1999)

Buhalis Dimitrios - «Marketing: the Competitive Destination of the Future», Tourism Management, Vol. 21, Issue 1 (2000)

Cohen, L., Manion, L. (1980) «Research Methods in Education.», London: Croom Helm Ltd. (Μεταφρασμένο στην ελληνική γλώσσα με τον τίτλο: Cohen, L., Manion, L. (1997). «Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας». Μητσοπούλου, Χ. Φιλοπούλου, Μ. (μτφ.), εκδ. Έκφραση, Αθήνα

Coltman, M. – «Tourism Marketing», Van Nostrand Reinhold, New York (1989)

Crotty, Michael, «The foundations of social research : meaning and perspective in the research process», London Sage, first published 1998

Gartner, W. and J. D. Hunt - «An Analysis of State Image Change over a Twelve-Year Period (1971-1983)», Journal of Travel Research, Vol.13(3) (1987)

Given, Lisa M., «The Sage encyclopedia of qualitative research methods», Los Angeles, Calif.. - Sage Publications (2008)

J. Christopher Holloway & Chris Robinson, «Τουριστικό Μάρκετινγκ», 3η αγγλική έκδοση – Εκδόσεις Κλειδάριθμος (2003) - Copyright J.C. Holloway (1995)

Jafari, J. – «Encyclopaedia of Tourism», London: Routledge (2000)

Jones, H. L. ed. and trnsl., «Strabo Geography», Volume 1: Books 1-2. Loeb Classical Library 49. Cambridge, MA: Harvard University Press (1917)

Jones, H. L. ed. and trnsl. «Sophocles. Antigone. The Women of Trachis. Philoctetes. Oedipus at Colonus» Loeb Classical Library 21. Cambridge, MA: Harvard University Press (1994)

Kotler Philip - «Μάρκετινγκ Μάνατζμεντ: Ανάλυση, Σχεδιασμός, Υλοποίηση και Έλεγχος», Εκδόσεις Interbooks, 7η έκδοση (1991)

Kotler Philip, Christer Asplund, Irving Rein & Donald Heider – «Marketing of Places: Attracting investments, industries, residents and visitors to European cities. Communities, regions and nations», Financial Times – Prentice Hall, London (1999)

Mayo, E - «Regional Images and Regional Travel Behavior», Proceeding of the Fourth Annual Travel Research Association Conference, Idaho (1973)

Scott M.Smith, Gerald S. Albaum - «Fundamentals of marketing research», Sage Publications (2005)

Trauer B. – «Conceptualizing special interest tourism – frameworks for analysis», Tourism Management, (2006)

Ηλεκτρονικές Πηγές

allaboutevia.blogspot.com/2012/08/blog-post_8846.html
<http://altertourism.gr/morfes-tourismou/politistikos-tourismos>
www.anothertour.gr
<https://antonios-antoniou.gr/evripos>
www.apostaseis.gr
www.apostasi.gr
www.buk.gr
www.bellmondtravel.com

<https://cears.edu.gr/>
<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf;jsessionid=6157BD59C1825447DEAE6D72AE176785?text=&docid=62979&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=63765>
<https://www.diaforetiko.gr/i-bachames-tis-elladas-apo-psila-exotikes-paralies-fokies-kenavagia-se-apostasi-anapnois-apo-tin-athina/lihadonisia/>
<https://diveadvisor.com/lihadonisia-diving-center#info>
<https://eoschalkidas.gr/2011/12/artemisio1/>
http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natura2000_el.html
http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/faq_en.htm
http://www.ekby.gr/ekby/el/EKBY_Natura2000_el.html
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CF%8D%CE%B2%CE%BF%CE%B9%CE%B>
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CF%8C%CF%82_%CE%95%CF%85%CE%B2%CE%BF%CE%AF%CE%B1%CF%82
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%AE%CE%BC%CE%BF%CF%82_%CE%99%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%AF%CE%B1%CF%82_-_CE%91%CE%B9%CE%B4%CE%B7%CF%88%CE%BF%CF%8D

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B1%CE%BC%CE%AE%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B1%CE%BC%CE%AE%CE%BB%CE%B9%CE%BF%CF%82_%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1_%CE%9B%CE%B9%CF%87%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82

https://en.wikipedia.org/wiki/Sea_kayak

<https://en.wikipedia.org/wiki/Snorkeling>

https://www.ethnos.gr/oikonomia/43049_elstat-sto-13-i-ayxisi-toy-aep-sto-trimino

https://www.ethnos.gr/politiki/52536_katatethike-forologiko-nomoshedio-sti-boyli

[https://eur-lex.europa.eu/legal-](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&qid=1538843780989&from=EL)

[content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&qid=1538843780989&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:31992L0043&qid=1538843780989&from=EL)

www.evia-guide.gr

<https://www.facebook.com/lichadonisia>

www.faroi.com

www.fairword.gr

http://www.faroi.com/gr/strogili_gr.htm

[https://filotis.itia.ntua.gr/\)](https://filotis.itia.ntua.gr/)

[https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-](https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/)

[%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-](https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/)

[%CF%83%CF%84%CE%B1-](https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/)

[%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/](https://fonografos.net/v1/%CF%83%CF%84%CF%81%CE%BF%CE%B3%CE%B3%CF%85%CE%BB%CE%AE-%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%AC%CE%BA%CE%B9-%CF%83%CF%84%CE%B1-%CE%BB%CE%B9%CF%87%CE%B1%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AE%CF%83%CE%B9%CE%B1-%CE%B7/)

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiFkeHd7rHrAhUoSxUIHRAgDMgQFjAAegQIAxAB&url=http%3A>

%2F%2Fec.europa.eu%2Fenvironment%2Fnature%2Finfo%2Fpubs%2Fdocs%2Furope
_nature_for_you%2Fel.pdf&usg=AOvVaw2w0ox7u4yaOCfLLnWU_oTe

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiyo->

[K467HrAhXnQRUIHcuMCMAQFjAKegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.spearfishingforum.gr%2Fviewtopic.php%3Ft%3D12838&usg=AOvVaw2d6dMIJ1grXA0gSwLJSLoh](https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiyo-K467HrAhXnQRUIHcuMCMAQFjAKegQIBBAB&url=https%3A%2F%2Fwww.spearfishingforum.gr%2Fviewtopic.php%3Ft%3D12838&usg=AOvVaw2d6dMIJ1grXA0gSwLJSLoh)

<https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiJyp372LHrAhUhpHEKHa7bCKIQFjAAegQIAxAB&url=https%3A%2F%2Fel.wikipedia.org%2Fwiki%2F%25CE%259B%25CE%25B9%25CF%2587%25CE%25AC%25CE%25B4%25CE%25B5%25CF%2582&usg=AOvVaw3oSTxOUglbTkwdGHer-wev>

<https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwizhoHF6rHrAhVxSxUIHXkRBmQQFjAAegQIARAB&url=https%3A%2F%2Fel.wikipedia.org%2Fwiki%2F%25CE%25A6%25CF%2581%25CF%258D%25CE%25B3%25CE%25B1%25CE%25BD%25CE%25B1&usg=AOvVaw0CNi-KHA9B8Hjz5lnLBBlr>

<http://greeceww.blogspot.com/2014/07/blog-post.html>

<http://7gym-laris.lar.sch.gr/perivalon/FAROI/petrinoi%20evias%20sporadon.htm>

www.holidayemotion.com

www.imaginationtravel.gr

https://www.instagram.com/lichadonisia_official_page/?hl=en

<http://www.kammenavourla.gr/lixa.html>

<https://www.kathimerini.gr/1035409/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/xwris-freno-to-rali-twn-ellhnikwn-omologwn>

www.kimis-aliveriou.gr/δρασεις-δήμου/περιβάλλον/αρχιτεκτονική

www.ktelfthiotidos.gr

www.koutipandoras.gr

www.lamiakos-typos.gr

www.lamiareport.gr

www.lichadonisia.comwww.lichadonisiatour.com

www.lichadonisia.net

www.lifo.gr

<https://mapio.net/pic/p-12076937>

<https://www.medasset.org/katadysi-sta-lichadonisia/>

www.memnontravel.com

<https://www.mixanitouxronou.gr/ptisi-pano-apo-ta-tropika-nisia-tis-elladas-me-ta-galazoprasina-nera-pou-dimiourgithikan-apo-ifestiaki-drastiriotita-vouties-ston-kontino-paradiso-parea-me-tis-fokies-pou-drapetefsan-apo-to-thal/>

www.myroatrip.gr

mwlosnews.blogspot.com - Κώστας Λαδάς

<https://www.naftemporiki.gr/story/1496669/ee-etoimi-gia-metra-kata-tis-tourkias-eksaitias-ton-geotriseon-sta-anoixta-tis-kuprou>

<https://www.news.gr/oikonomia/article/1315971/i-ellada-oloklirose-me-epitichia-to-trito-programma-prosarmogis.html>

<https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/5133786/kyriakos-mitsotakis-oi-12-proteraiotites-tis-neas-kyvernisis>

<https://www.newsbeast.gr/greece/arthro/5222373/sto-17-6-i-anergia-stin-ellada-ton-aprilio-toy-2019>

<http://www.oasp.gr/node/471>

www.oimotravel.gr

outdoorway.gr

<http://www.opengov.gr/tourism/?p=1442>

<http://www.paodip.gr/?p=558>

<https://www.protothema.gr/economy/article/907436/georgiadis-gia-elliniko-apofasismeni-i-kubernisi-na-prohorisei-to-ergo/>

www.rachesyachting.gr/

www.regroup.gr

www.saint.gr

www.sergianitravel.gr

<http://www.statistics.gr/2011-census-pop-hous>

<http://www.statistics.gr/documents/20181/d9b4517a-bbad-4c62-a4d9-f8d84a30a9e7>

<http://www.studios-adonis.gr/inner.php/protaseis-gia-mpanio.html?print=1>

<http://tourismobservatory.ba.aegean.gr/wp-content/uploads/2015/12/P4.5->

www.timothysfamily.com

https://www.tripadvisor.com.gr/Attraction_Review-g8410187-d8406761-Reviews-

[Lichadonisia-Kavos_Euboea_Region_Central_Greece.html](https://www.tripadvisor.com.gr/Attraction_Review-g8410187-d8406761-Reviews-Lichadonisia-Kavos_Euboea_Region_Central_Greece.html)

www.trogadas-travel.gr

<https://www.vdiveclub.com>

<https://www.villastogreece.com/el/34->

[greek/%CE%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%](https://www.villastogreece.com/el/34-greek/%CE%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/74-)

[CE%B1/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%](https://www.villastogreece.com/el/34-greek/%CE%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/74-)

[84%CE%B1/74-](https://www.villastogreece.com/el/34-greek/%CE%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/74-)

[%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B4%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%](https://www.villastogreece.com/el/34-greek/%CE%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/74-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B4%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82)

[B9%CF%82](https://www.villastogreece.com/el/34-greek/%CE%84%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1/%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%BF%CE%B8%CE%AD%CE%B1%CF%84%CE%B1/74-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%B4%CF%8D%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82)

<http://www.ypeka.gr/el->

[gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[E%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[%CE%B9%CF%83%CE%B7-](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[%CE%A6%CF%85%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[%BF%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%82/%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CE%](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[F%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[%BA%CF%8C-%CE%94%CE%AF%CE%BA%CF%84%CF%85%CE%BF-NATURA-](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

[2000,](http://www.ypeka.gr/el-gr/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CE%BF%CE%BD/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81)

www.zappastravel.gr

